

Музичка школа „Јован Бандур“ Панчево

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

2022-2026.

МУЗИЧКА ШКОЛА „ЈОВАН БАНДУР“
ПАНЧЕВО

Војводе Живојина Мишића 3

Телефон: +38113345976

Имејл адреса: jbandur.dir@gmail.com

Веб сајт: www.muzickaskolapancevo.edu.rs

САДРЖАЈ	
1. НАЗИВ, ВРСТА, ТРАЈАЊЕ И СВРХА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА; ЦИЉ НАСТАВЕ	
2. НОВИ ПРОГРАМ	
2. 1. Одсек класичне музике	
2. 1. 1. ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	
2. 1. 2. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	
2. 2. Одсек за музичку теорију	
2. 2. 1. ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	
2. 2. 2. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	
2. 3. Одсек за музичку продукцију и обраду звука	
2. 3. 1. ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	
2. 3. 2. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	
3. НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПЛАНОВА И ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА	
4. ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА	
4. 1. ПОДЕЛА ОДЕЉЕЊА НА ГРУПЕ - НОВИ ПРОГРАМ	
5. ОБАВЕЗНЕ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА И НАСТАВНИКА	
5. 1. ПРИЈЕМНИ ИСПИТ	
5. 2. ПРОГРАМ ГОДИШЊИХ ИСПИТА	
5. 3. МАТУРСКИ ИСПИТ	
6. ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ	
6. 1. ОПШТЕОБРАЗОВНА НАСТАВА	
6. 1. 1. СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	
6. 1. 2. ПРВИ СТРАНИ ЈЕЗИК – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	
6. 1. 3. ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК - ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК	
6. 1. 4. ПСИХОЛОГИЈА	
6. 1. 5. СОЦИОЛОГИЈА	
6. 1. 6. ФИЛОЗОФИЈА	
6. 1. 7. ИСТОРИЈА	
6. 1. 8. МАТЕМАТИКА	
6. 1. 9. ФИЗИКА	
6. 1. 10. ИНФОРМАТИКА	
6. 2. ЗАЈЕДНИЧКИ ПРОГРАМИ СТРУЧНИХ ПРЕДМЕТА ЗА СВЕ ОДСЕКЕ МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ	
6. 2. 1. МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	
6. 2. 2. МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ	
6. 2. 3. ИСТОРИЈА МУЗИКЕ	
6. 2. 4. НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ	
7. ПРОГРАМ СТРУЧНИХ ПРЕДМЕТА који су само НА ОДСЕКУ ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ	
7. 1. СОЛФЕЂО	
7. 2. ХАРМОНИЈА – ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ	
7. 3. КОНТРАПУНКТ	
7. 4. ОРКЕСТАР	
7. 5. ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА - ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ и ТЕОРЕТСКИ ОДСЕК	
7. 6. УПОРЕДНИ КЛАВИР - ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ (осим за соло певаче), ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ПРОДУКЦИЈУ И ОБРАДУ ЗВУКА	
7. 7. УПОРЕДНИ КЛАВИР за ученике соло певања	
7. 8. КЛАВИР	
7. 9. КЛАВИРСКИ ДУО	
7. 10. ХАРМОНИКА	

7. 11. ВИОЛИНА	
7. 12. ВИОЛА	
7. 13. ВИОЛОНЧЕЛО	
7. 14. КОНТРАБАС	
7. 15. ГИТАРА	
7. 16. ХАРФА	
7. 17. ТАМБУРА А БАС ПРИМ	
7. 18. ТАМБУРА Е ПРИМ	
7. 19. МАНДОЛИНА	
7. 20. СОЛО ПЕВАЊЕ	
7. 21. ФЛАУТА	
7. 22. ОБОА	
7. 23. КЛАРИНЕТ	
7. 24. ФАГОТ	
7. 25. САКСОФОН	
7. 26. ТРУБА	
7. 27. ХОРНА	
7. 28. ТРОМБОН	
7. 29. ЧИТАЊЕ С ЛИСТА	
8. ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ	
8. 1. СОЛФЕЂО	
8. 2. ХАРМОНИЈА	
8. 3. ХАРМОНСКА ПРАТЊА	
8. 4. АРАНЖИРАЊЕ	
8. 5. ХОРСКЕ ПАРТИТУРЕ	
8. 6. ДИРИГОВАЊЕ	
8. 7. КЛАВИР „А“ ПРОГРАМ	
8. 7. 1. КЛАВИР „Б“ ПРОГРАМ	
8. 7. 2. КЛАВИР „Ц“ ПРОГРАМ	
8. 8. УВОД У КОМПОНОВАЊЕ	
9. ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ПРОДУКЦИЈУ И ОБРАДУ ЗВУКА	
9. 1. СОЛФЕЂО	
9. 2. ХАРМОНИЈА	
9. 3. ЗВУЧНО-МУЗИЧКИ ПРОЦЕС, МИДИ	
9. 4. САВРЕМЕНА МИДИ КОМПОЗИЦИЈА И ПРОДУКЦИЈА	
9. 5. ЗВУЧНО МУЗИЧКИ ПРОЦЕС-АУДИО	
9. 6. ОСНОВЕ ДИЗАЈНИРАЊА ЗВУКА ЗА МЕДИЈЕ	
9. 7. САВРЕМЕНА ХАРМОНИЈА СА ИМПРОВИЗАЦИЈОМ И	
9. 8. ОСНОВЕ ПРОЈЕКТОВАЊА ЕЛЕКТРОАКУСТИЧКЕ КОМПОЗИЦИЈЕ	
9. 9. АУДИОТЕХНИКА	
9. 10. ОСНОВИ АКУСТИКЕ	
10. СТАРИ ПРОГРАМ	
10. 1. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ- недељни и годишњи фонд	
10. 2. ПОДЕЛА ОДЕЉЕЊА НА ГРУПЕ - СТАРИ ПРОГРАМ	
10. 2. 1. ЗАХТЕВИ НА ГОДИШЊИМ ИСПИТИМА - СТАРИ ПРОГРАМ	
10. 2. 2. ЗАХТЕВИ НА МАТУРСКИМ ИСПИТИМА	
10. 2. 3. СМОТРЕ, ПРЕСЛУШАВАЊА	
10. 3. ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА	
10. 3. 1. ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	
10. 3. 2. СТРУЧНО-ТЕОРИЈСКИ ПРЕДМЕТИ	

10. 3. 3. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	
10. 4. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ	
11. ПРОГРАМ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈА, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВА И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА	
12. ОСТВАРИВАЊЕ И ПРИЛАГОЂАВАЊЕ ПРОГРАМА МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА УЧЕНИЦИМА СА ИЗУЗЕТНИМ СПОСОБНОСТИМА	
13. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ	
14. ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ	
15. МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	
16. ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА	
17. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	
18. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНеМАРИВАЊА	
19. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДИСКРИМИНАТОРНОГ ПОНАШАЊА	
20. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ РИЗИЧНИХ ОБЛИКА ПОНАШАЊА	
21. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА	
22. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ	
23. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ	
24. ЕКСКУРЗИЈЕ, ИЗЛЕТИ, СТУДИЈСКА ПУТОВАЊА, МУЗИЧКИ КАМПОВИ	
25. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ	
26. НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА И ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	
27. СМЕРНИЦЕ ЗА ПРИЛАГОЂАВАЊЕ И ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ У ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ	
28. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНОГ РАЗВОЈА И СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА ЗАПОСЛЕНИХ	
29. ПРОГРАМ УВОЂЕЊА ПРИПРАВНИКА У ПОСАО	
30. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ	

2. НАЗИВ И ВРСТА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	Посебан школски програм за средње музичко образовање и васпитање.
ТРАЈАЊЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	2022 - 2026.

СВРХА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	Обезбеђивање остваривања наставних планова и програма, потреба ученика и родитеља, школе и јединице локалне самоуправе.
ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	Конкретизација и прилагођавање правилником прописаног наставног плана и програма условима и ресурсима Школе. Информисање ученика, родитеља и локалне заједнице о образовним садржајима.

Школски програм је израђен у складу са Правилником о Националном оквиру образовања и васпитања (Сл. гласник РС бр. 98/17).

ЦИЉ НАСТАВЕ У СРЕДЊОЈ МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ

- развој кључних компетенција неопходних за даље образовање и активну улогу у савременом друштву;
- развијање музичких способности и музичко сазревање, како у техничком, тако и у интерпретативном смислу;
- развијање стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- стицање искуства јавног наступања – самосталног и у ансамблу;
- развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима;
- развијање личног и националног идентитета кроз очување музичке традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- развијање позитивних људских вредности;
- свест о важности здравља и безбедности;
- оспособљавање за решавање музичких проблема, комуникацију и тимски рад;
- поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрастне равноправности, толеранције и уважавања различитости;
- развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине.

ПОДРУЧЈЕ РАДА: култура, уметност и јавно информисање

ОДСЕЦИ:

1. класична музика
2. музичка теорија
3. музичка продукција и обрада звука

ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛИ у Музичкој школи „Јован Бандур“

1. музички извођач класичне музике (четворогодишње школовање)
2. музички сарадник (четворогодишње школовање)
3. дизајнер звука (четворогодишње школовање)

Језик на ком се остварује наставни процес је српски, ћирилично писмо.

2. НОВИ ПРОГРАМ

Од школске 2020/2021. године Музичка школа „Јован Бандур“ ради по новом плану и програму наставе који је објављен у Службеном гласнику: „Сл. Гласник РС“ број 8 од 3. августа 2020.

Ученици уписани у средњу музичку школу од школске 2020/2021. године, стичу образовање по **НОВОМ** наставном плану и програму.

Ученици уписани у средњу школу закључно са школском 2019/2020. годином за образовне профиле: музички извођач – класична музика, музички сарадник – теоретичар, стичу образовање по наставном плану и програму који је био на снази до ступања на снагу правилника објављеног у Службеном гласнику РС, број 8 од 3. августа 2020 – до краја школске 2023/2024. године.

У школској 2022/23. години по **СТАРОМ** плану и програму наставу похађају ученици 4. разреда средње школе а први, други и трећи разред **СШ** раде по новом програму.

Од школске 2023/24. године сви ученици средње школе радиће по новом наставном плану.

2. 1. Одсек класичне музике

Образовни профил: музички извођач класичне музике

2. 1. 1. ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ - Заједнички за све образовне профиле

Наставни предмет	разред								укупно
	I разред		II разред		III разред		IV разред		
	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	
Српски језик	3	105	3	105	3	105	3	99	414
Први страни језик	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Други страни језик	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Филозофија	-	-	-	-	-	-	2	66	66
Психологија	-	-	-	-	2	70	-	-	70
Социологија	-	-	1	35	-	-	-	-	35
Историја	2	70	2	70	1	35	-	-	175

Математика	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Физика	1	35	-	-	-	-	-	-	35
Информатика	1	35	1	35	1	35	1	33	140
Физичко и здравствено васпитање	2	70	2	70	2	70	2	64	274
Обавезни изборни предмет: Грађанско васпитање/ Верска настава	1	35	1	35	1	35	1	33	138

2. 1. 2. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

Наставни предмет	разред								
	I разред		II разред		III разред		IV разред		укупно
	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	
Главни предмет: инструмент/соло певање*	3	105	3	105	3	105	3	99	414
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Хармонија	2	70	2	70	1	35	1	33	208
Музички облици	-	-	1	35	2	70	2	66	171
Музички инструменти	-	-	1	35	-	-	-	-	35
Контрапункт	-	-	-	-	1	35	2	66	101
Етномузикологија	1	35	1	35	-	-			70
Историја музике са упознавањем музичке литературе	-	-	2	70	2	70	2	66	206
Национална историја музике	-	-	-	-	-	-	1	33	33
Камерна музика	1	35	1	35	2	70	2	66	206
Читање с листа	1	35	1	35	1	35	1	33	138
Клавирски дуо*	1	35	1	35	1	35	1	33	138
Оркестар/хор	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Упоредни клавир**	1	35	1	35	1	35	1	33	138

*Главни предмет је **инструмент/соло певање**: виолина, виола, виолончело, контрабас, гитара, тамбура, мандолина, харфа, клавир, хармоника, флаута, обоа, кларинет, фагот, саксофон, труба, тромбон, хорна, соло певање.

2. 2. Одсек за музичку теорију

Образовни профил: музички сарадник

2. 2. 1. ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ - Заједнички за све образовне профиле

Наставни предмет	разред								укупно
	I разред		II разред		III разред		IV разред		
	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	
Српски језик	3	105	3	105	3	105	3	99	414
Први страни језик	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Други страни језик	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Филозофија	-	-	-	-	-	-	2	66	66
Психологија	-	-	-	-	2	70	-	-	70
Социологија	-	-	1	35	-	-	-	-	35
Историја	2	70	2	70	1	35	-	-	175
Математика	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Физика	1	35	-	-	-	-	-	-	35
Информатика	1	35	1	35	1	35	1	33	140
Физичко и здравствено васпитање	2	70	2	70	2	70	2	64	274
Обавезни изборни предмет: Грађанско васпитање/ Верска настава	1	35	1	35	1	35	1	33	138

Главни предмет:

1. Солфеђо
2. Хармонија

2. 2. 2. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

Наставни предмет	разред								
	I разред		II разред		III разред		IV разред		укупно
	Нед.	Год	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	
Солфеђо	3	105	3	105	3	105	3	99	414
Хармонија	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Хармонска пратња	2	70	-	-	-	-	-	-	70
Аранжирање	-	-	1	35	1	35	1	33	103

Музички облици	-	-	1	35	2	70	2	66	171
Музички инструменти	-	-	1	35	-	-	-	-	35
Контрапункт	-	-	-	-	2	70	2	66	136
Етномузикологија	1	35	1	35	-	-	-	-	70
Историја музике са упознавањем музичке литературе	-	-	2	70	2	70	2	66	206
Национална историја музике	-	-	-	-	-	-	1	33	33
Клавир	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Хор	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Хорске партитуре	-	-	1	35	1	35	-	-	70
Дириговање	-	-	-	-	2	70	2	66	136
Увод у компоновање	-	-	-	-	-	-	2	66	65

2. 3. Одсек за музичку продукцију и обраду звука

Образовни профил: дизајнер звука

2. 3. 1. ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ - Заједнички за све образовне профиле

Наставни предмет	разред								укупно
	I разред		II разред		III разред		IV разред		
	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	
Српски језик	3	105	3	105	3	105	3	99	414
Први страни језик	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Други страни језик	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Филозофија	-	-	-	-	-	-	2	66	66
Психологија	-	-	-	-	2	70	-	-	70
Социологија	-	-	1	35	-	-	-	-	35
Историја	2	70	2	70	1	35	-	-	175
Математика	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Физика	1	35	-	-	-	-	-	-	35
Информатика	1	35	1	35	1	35	1	33	140
Физичко и здравствено васпитање	2	70	2	70	2	70	2	64	274
Обавезни изборни предмет:	1	35	1	35	1	35	1	33	138

Грађанско васпитање/ Верска настава									

Главни предмет:

1. Звучно музички процес, МИДИ
2. Звучно музички процес, савремена МИДИ композиција и продукција.
3. Савремена МИДИ композиција и продукција

2.3.2. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

Наставни предмет	разред								укупно
	I разред		II разред		III разред		IV разред		
	Нед	Год	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	
Главни предмет: Звучно-музички процес, МИДИ	2	70	2	70	2	70	-	-	210
Главни предмет: Савремена МИДИ композиција и продукција	-	-	-	-	-	-	3	99	99
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Хармонија	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Музички облици	-	-	1	35	2	70	2	66	171
Музички инструменти	-	-	1	35	-	-	-	-	35
Контрапункт	-	-	-	-	2	70	2	66	136
Историја музике са упознавањем музичке литературе	-	-	2	70	2	70	2	66	206
Национална историја музике	-	-	-	-	-	-	1	33	33
Упоредни клавир	1	35	1	35	1	35	1	33	138
Хор	2	70	-	-	-	-	-	-	70
Хорске партитуре	-	-	-	-	1	35	1	33	68
Звучно музички процес АУДИО	2	70	2	70	2	70	-	-	210
Основе дизајнирања звука за медије, позориште, телевизију	-	-	-	-	1	35	1	33	68
Савремена хармонија са импровизацијом и оркестрацијом	-	-	-	-	1	35	1	33	68
Основе пројектовања електро акустичне композиције	-	-	-	-	-	-	1	33	33
Аудио техника	-	-	2	70	2	70	2	66	206
Основи акустике	-	-	2	70	2	70	2	66	206

3. НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПЛАНОВА И ПРОГРАМА НАСТАВЕ И УЧЕЊА

ОСНОВНИ ОБЛИЦИ ИЗВОЂЕЊА ПРОГРАМА

1. НАСТАВА		
Разредна настава	Групна настава	Индивидуална
-општеобразовни предмети	-стручни предмети	-инструмент/соло певање
2. ОБАВЕЗНЕ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ		
-додатна настава	-допунска настава	-припремна настава
-интерни часови	-јавни часови	-концерти
3. ФАКУЛТАТИВНЕ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ		
-такмичења	-екскурзија	-семинари, кампови
-присуство концертима, представама, сајмовима...		-студијска и стручна путовања

4. ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА

- У средњој музичкој школи настава је индивидуална, групна и разредна.
- Час траје 45 минута.

4. 1. ПОДЕЛА ОДЕЉЕЊА НА ГРУПЕ - НОВИ ПРОГРАМ

ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ

Облик наставе	предмети
1. Индивидуална настава	- главни предмет, упоредни клавир
2. Група од два ученика	- читање с листа, клавирски дуо
3. Група од два до четири ученика	- камерна музика
4. Група од пет до осам ученика	- солфеђо, хармонија, муз. облици, контрапункт
5. Група од 9 до 16 ученика	- историја музике, национална историја музике, етномузикологија, музички инструменти
6. Групе до 30 ученика	- оркестар, хор

ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ

Облик наставе	предмети
1. Индивидуална настава	- клавир
2. Група од два ученика	- хорске партитуре
3. Група од 4 ученика	- хармонска пратња
3. Група од пет до осам ученика	Нови програм: солфеђо, хармонија, муз. облици, контрапункт, дириговање, увод у компоновање аранжирање

4. Група од 9 до 16 ученика	-историја музике, национална историја музике, етномузикологија, музички инструменти
5. Групе до 30 ученика	- хор

ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ПРОДУКЦИЈУ И ОБРАДУ ЗВУКА

Облик наставе	предмети
1. Индивидуална настава	- упоредни клавир
2. Група по два ученика	- хорске партитуре
3. Група од пет до осам ученика	- главни предмет, звучно-музички процес АУДИО, Основи дизајнирања звука за медије, Савремена хармонија са импровизацијом и оркестрацијом, Основи пројектовања електроакустичке композиције, Основи акустике, Аудиотехника, Солфеђо, Хармонија, Контрапункт, Музички облици
4. Група од 9 до 16 ученика	- Историја музике са упознавањем музичке литературе, Музички инструменти, Национална историја музике
5. Група до 30 ученика	хор

5. ОБАВЕЗНЕ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА И НАСТАВНИКА

Обавезне активности ученика и наставника су испити, смотре и преслушавања.

- Ученици обавезно полажу пријемни, годишњи, матурски испит.
- У средњој музичкој школи полажу се још и испит за проверу нивоа знања основног музичког образовања, поправни, разредни, допунски испити.
- Смотре и преслушавања су облик провере нивоа савладаности предвиђеног програма. Организују се током и на крају полугодишта, у складу са Годишњим планом Школе и планом стручног актива.

5. 1. ПРИЈЕМНИ ИСПИТ

Пријемни испит полаже се пре уписа у први разред средње школе и могу му приступити кандидати који имају завршену основну музичку школу као и кандидати који немају основну музичку школу, ако претходно положи испит за проверу нивоа знања завршног разреда основног музичког образовања. Кандидати који нису завршили редовно основно школовање, а завршили су основну музичку школу могу да се упишу у средњу музичку школу где похађају наставу из уметничких и стручних предмета. Пријемни испит полаже се у роковима које дефинише Министарство просвете, науке и технолошког развоја, у складу са Правилником о упису ученика у средњу школу, Конкурсом о упису у средње школе и Правилником о плану и програму наставе и учења за средње музичке школе.

ПРОГРАМ ПРИЈЕМНИХ ИСПИТА ЗА СРЕДЊУ МУЗИЧКУ ШКОЛУ

ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

1. Инструмент/соло певање
2. Солфеђо са теоријом музике

СОЛФЕЂО Мелодијска вежба с листа Ритмичко читање с листа Питања из Теорије музике (усмено)	КЛАВИР Етида Полифона композиција Први став сонате Композиција по слободном избору
ХАРМОНИКА Скала Етида Циклични облик – најмање 2 става или Тема са варијацијама Композиција по слободном избору	ХАРФА Скала Етида Први став сонат или концерта или Тема са варијацијама Композиција по слободном избору
ГИТАРА Скала Етида Композиција по слободном избору	ДУВАЧИ Скала дурска и молска Етида Композиција по слободном избору
ГУДАЧИ (сви сем контрабаса) Скала дурска и молска Етида Први став сонате или концерта	КОНТАРБАС Скала дурска и молска Етида Композиција по слободном избору
СОЛО ПЕВАЊЕ Једна вокализа Једна композиција старог мајстора Једна песма по слободном избору	ТАМБУРА Е- ПРИМ, ТАМБУРА А-БАС ПРИМ И МАНДОЛИНА Етида Две композиције различитог карактера

ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ

ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ПРОДУКЦИЈУ И ОБРАДУ ЗВУКА

1. СОЛФЕЂО:
Усмени део: Мелодијска вежба с листа; Ритмичко читање с листа
Писмени део: Једногласни диктат
2. ТЕОРИЈА МУЗИКЕ: Тест

ГОДИШЊИ, МАТУРСКИ, ПОПРАВНИ ИСПИТИ

Годишњи испити организују се након завршетка наставе, у јунском испитном року. Годишњи испит се уз молбу и лекарско оправдање може **одложити за августовски испитни рок**.
За ученике којима је одобрено убрзано напредовање, годишњи испити организују се у два испитна рока: јануарском (испити разреда у који је ученик уписан текуће школске године) и

јунском или августовском (испити за наредни разред).

За полагање матурских, разредних и поправних испита, школа организује припремну наставу (5% од укупног годишњег броја часова за матурски испит, за остале испите 10% од укупног броја часова).

Поправни испит ученик не може да полаже из главног предмета.

Поправни испит полажу у августовском року ученици који имају до две недовољне оцене из предмета (осим главног), а ученици завршног разреда поправне испите полажу у јунском и августовском испитном року.

5. 2. ПРОГРАМ ГОДИШЊИХ ИСПИТА

НОВИ ПРОГРАМ

ГОДИШЊИ ИСПИТИ			
разред	Класична музика	Музичка теорија	Музичка продукција и обрада звука
I	инструмент/соло певање	1. солфеђо 2. хармонија	звучно-музички процес, МИДИ
II	инструмент/соло певање	1. солфеђо 2. хармонија	звучно-музички процес, МИДИ
III	инструмент/соло певање	1. солфеђо 2. хармонија	звучно-музички процес, МИДИ

5. 3. МАТУРСКИ ИСПИТ

По садашњем акционом плану, генерација ученика која је средњу школу уписала школске 2020/2021. године прва ће полагати нове националне стандардизоване испите на крају средњег образовања. Ученици који иду у четворогодишње средње школе – било гимназије, било стручне школе – полагаће општу, стручну или уметничку матуру крајем школске 2023/2024. године.

Пре полагања матуре, ученици имају пробна тестирања, такозвана пилотирања. На овим пробама правих испита, полажу тестове под истим условима и поштујући исте процедуре као на правим испитима. Једино је избор задатака прилагођен обиму градива које су до тада савладали.

У марту 2023. године биће организована пробна матура за школску 2022/2023. годину

Проба матуре обухвата све гимназије, средње уметничке школе и четворогодишње програме средњег стручног образовања и васпитања.

Испробавају се сви аспекти спровођења матуре: инфраструктура, процедура, задаци и оцењивање.

У обавезном делу уметничке матуре ученици полажу:

Српски језик и књижевност

Предмет са Листе општеобразовних предмета по сопственом избору (тест).

Уметнички наставни предмет.

На Листи општеобразовних предмета су следећи предмети:

1. СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ, ОДНОСНО МАТЕРЊИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ (обавезан за све ученике)
2. СТРАНИ ЈЕЗИК (енглески, италијански, немачки, руски, француски, или шпански)
3. МАТЕМАТИКА (уколико је не полажу у обавезном делу испита, ученици могу да је полажу у изборном делу)
4. ФИЗИКА
5. ХЕМИЈА
6. БИОЛОГИЈА
7. ГЕОГРАФИЈА
8. ИСТОРИЈА
9. СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК (само за ученике који полажу на језику неке од националних мањина)

На графикону су приказане планиране активности које су део процеса увођења државне матуре.

Матура ће за већину ученика бити организована у школама.

Максимално предвиђено трајање испита је 240 минута, односно 4 сата. У ретким случајевима, оно може да буде и продужено (Могуће је да ће се радним групама за израду задатака тражити да саставе задатке тако да ученици могу да их реше у распону од 180 минута, односно 3 сата. Узимају се у обзир и физиолошке потребе, и напор потребан да се дуже време без паузе одржава концентрација, и слично)

Испити су у писаној форми, само се практични делови испита матуре (уметнички наставни предмети и матурски практични рад) полажу у виду извршавања радних задатака, наступа и слично.

Сви ученици полажу исте тестове, који садрже питања, односно задатке са три различита нивоа знања. Ученици треба да покушају да одговоре на питања са свих нивоа и не треба себе унапред да ограничавају.

Основна знања и вештине из датог предмета треба да су савладали сви ученици са завршеним средњим образовањем у трајању од четири године.

Поред тих основних, средњи ниво садржи додатна знања и вештине из датог предмета; њима треба да владају ученици који, после завршеног средњег образовања, желе да студирају академске програме који нису директно повезани са датим предметом - на пример, математичка знања која требају ученицима решеним да студирају друштвене науке.

Напредни ниво садржи, поред знања и вештина са основног и средњег нивоа, и додатна знања и вештине из датог предмета којима треба да владају ученици решени да студирају академски програм из неке области директно повезане са тим предметом.

На државној матури, услови за све ученике су једнаки. Сви полажу исти испит у исто време и бивају оцењени према истим мерилима. Тестови се праве на државном нивоу; критеријум оцењивања је дефинисан на државном нивоу; на испиту дежурају наставници који не предају предмет који се тестира, по утврђеној процедури и уз могућност надзора и над њима; ученичке одговоре оцењују наставници посебно обучени за оцењивање, који нису запослени у школи из које су ђаци чије тестове прегледају, како би се усагласила мерила и уједначило оцењивање. Циљ ових мера је да сви ученици имају једнаке полазне шансе за успех.

Број бодова се одређује унапред, при састављању задатака, према тежини конкретног задатка. Тестови које централизовано састављају одабрани средњошколски и универзитетски професори оцењују се по детаљном упутству за оцењивање, које аутори питања састављају упоредо са питањима. Та упутства садрже конкретне примере и препоруке за оцењиваче. На тај начин су сви ученици равноправни при оцењивању испита и избегава се лични утицаји професора.

Концепт завршних испита у средњем образовању предвиђа да ученици на матурским тестовима морају да достигну одређени, унапред дефинисани ниво постигнућа, али не дефинише колики је тај ниво. Он ће бити утврђен благовремено и наведен у документима који уређују полагање матурских испита. Ученици ће на време знати шта је доња граница успеха.

Ако неко не положи у првом року, има прилику да поново полаже у другом року. Ако не прође ни у другом року, може да се пријави да поново полаже крајем следеће школске године.

Ученици могу да полажу Изборни део или одмах уз обавезни, у истом испитном року, или накнадно, у другом року. Ученици треба да имају у виду да поделом испита у две фазе ризикују да у време кад они добију уверење о завршеном испиту високошколска установа која их занима више нема слободних места на уписној листи.

У Закону о високом образовању пише да високообразовне установе могу кандидатима који су похађали средње стручно и средње уметничко образовање да омогуће да полажу и испите са опште матуре. Тако би, у зависности од постигнућа, ови ученици добили шансу да конкуришу за упис на већи број студијских програма на високошколским установама него што би то био случај само на основу квалификације коју су стекли у средњем стручном или уметничком образовању.

План је да државна матура замени пријемне испите и да тако високо образовање учини доступнијим. Зато испитне задатке и тестове заједно састављају средњошколски и универзитетски професори. Успех из школе, резултати остварени на државној матури и систем листа жеља свим ученицима омогућује праведно и непристрасно уписивање на оне факултете за које испуњавају услове. Факултети и даље имају могућност да тестирају посебне таленте и способности, по потреби.

6. ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ

6. 1. ОПШТЕОБРАЗОВНА НАСТАВА

6. 1. 1. СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	
Разред	Први
Недељни фонд часова	3 часа
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМА/ОБЛАСТ и кључни појмови садржаја
– разуме језик као систем и разликује основне науке о језику; – препозна особине књижевних језика пре реформе Вука Караџића; – разликује књижевни (стандардни) језик од дијалекта; – разликује дијалекте српског језика и екавски и ијекавски изговор; – разликује глас, фонему и графему; – класификује гласове према основним критеријумима; – одреди границу слога у типичним случајевима; – препозна гласовне алтернације и примени нормативна решења у вези с њима; – примени основна правила акценатске норме; – објасни појам и значај књижевности као уметности речи и утврди њене сличности/разлике у односу на друге уметности и области културе; – тумачи књижевно дело са разумевањем његових жанровских карактеристика и књижевноисторијског контекста, користећи у анализи структурне и стилистичке елементе дела и употребљавајући секундарне изворе; – истражи и објасни стваралачку улогу мита у књижевности; – вреднује одлике античког епа, библијског стила и представе света; – повеже знања из историје и историје уметности старог века (сумерско-вавилонске, хебрејске, хеленске) са књижевним стваралаштвом тог раздобља; – поткрепљује примерима основне одлике народне књижевности (класификација, варијантност, формулативност); – анализира композиционе и стилистичке одлике народне бајке и вреднује поруке у односу на властито читалачко и интермедијално искуство; – препозна одлике средњовековне књижевности и испита њен значај за српску културу; – образложи на примерима важност свеукупног културног заокрета који се догодио у епохи хуманизма и ренесансе; – наведе главне мотиве, тематику и стилске одлике репрезентативних књижевних дела хуманизма и ренесансе и покаже разлике и сличности у односу на античку и средњовековну књижевност/културу; – издвоји мотиве везане за музику у анализи књижевног дела; – објасни улогу музике у тематском или формалном уобличавању књижевног дела; – примени одговарајућа правописна правила; – правилно распореди грађу при писању састава; – препозна некњижевни акценат и облик речи у свакодневној комуникацији и у говору јунака у драмским уметничким формама, а потом га исправља у сопственом говору; – чита с разумевањем књижевне и остале типове текстова.	ЈЕЗИК Општи појмови о језику. Историја књижевног језика код Срба. Дијалекти српског језика екавског и ијекавског изговора. Фонетика (са фонологијом и морфофонологијом). Прозодија. КЊИЖЕВНОСТ Књижевност као уметност речи. Читање и проучавање књижевности. Књижевни родови и врсте. Књижевност старог века. Народна књижевност. Средњовековна књижевност. Хуманизам и ренесанса. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА Правопис. Усмено и писано изражавање.
Разред	Други

	Недељни фонд часова	3 часа
	Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ		ТЕМА/ОБЛАСТ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		икључни појмови садржаја
– објасни развојне карактеристике српског књижевног језика од реформе Вука Караџића до данас; – објасни разлику између етимолошког и фонолошког правописа; – напише текст, примењујући форме и обележја публицистичког и административног стила; – објасни појам морфеме и разликује граматичку од творбене анализе речи (творбену основу и наставак и граматичку основу и наставак); – примени системска знања о врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама; – наведе и објасни друштвено-историјске околности које су утицале на појаву барока у српској култури; – упореди стилска средства барока са уметничким средствима претходних епоха (праваца); – одреди друштвени и културолошки значај просветитељских идеја, посебно у српској култури; – објасни утицај романтизма на формирање националног идентитета; – састави табелу са најзначајнијим представницима романтизма, њиховим делима и одликама; – упореди стилске карактеристике европског и српског романтизма; – утврди разлике у приступу стварности романтизма и реализма; – упореди и примерима илуструје књижевне одлике дела која припадају реализму; – дискутује о повезаности музике и књижевности у романтизму и реализму; – протумачи и вреднује посебности књижевних јунака и јунакиња реализма (проблем рода, идентитета, класне раслојености); – анализира и упореди издвојене проблеме у књижевним делима која припадају различитим епохама; – примени правописна решења у вези са писањем скраћеница; – примени основна типографско-правописна решења у вези са куцаним текстом (размак и штампарски типови слога); – учествује у јавним разговорима са више учесника (на теме из области језика и књижевности); – обликује свој говор према ситуацији и примени књижевнојезичку норму; – састави сложенији текст, користећи се описом и приповедањем.	ЈЕЗИК Историја српског књижевног језика. Функционални стилови српског књижевног језика. Морфологија у ужем смислу. КЊИЖЕВНОСТ Барок у европској књижевности и барокне тенденције у српској књижевности. Просветитељство и класицизам у српској књижевности. Романтизам у европској и српској књижевности. Реализам у европској и српској књижевности. <	

– разликује синтаксичке јединице и познаје све типове реченичних чланова; – препозна особине разговорног стила, посебно оне које га разликују од осталих стилова;	
– систематизује усвојена знања о књижевности, процењује сопствену успешност, идентификује тешкоће и, уколико их има, утврђује план за њихово превазилажење; – наведе и објасни друштвено-историјске околности које су довеле до појаве симболизма и естетике ларпурлартизма; – упореди српску књижевност модерне са европском и одреди њене специфичности; – наведе примере декаденције у касној фази српске модерне; – повеже појаве у књижевности са друштвено-историјским околностима; – образложи утицај друштва на појаву ангажоване књижевности; – објасни везу између цеза као музике која одређује епоху и књижевних дела инспирисаних том музиком; – повеже формалне одлике књижевног дела (форма, тип приповедања, стилска средства) и његово значење;	КЊИЖЕВНОСТ Модерна у европској и српској књижевности. Међуратна и ратна књижевност.
– правилно пише цртицу у полусложеницама када су у једном реду и када се деле на крају реда; – примењује основна правила транскрипције имена из страних језика; – говори јавно и пред већим аудиторијумом о темама из језика, књижевности и културе; – саслуша туђе мишљење и узме га у обзир приликом своје аргументације; – активно учествује у јавној дебати – припреми се за дебату, аргументовано излаже и изведе закључке; – напише састав на тему из језика и књижевности, уважавајући начела правописа и језичке норме.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА Правопис. Усмено и писано изражавање.
Разред	Четврти
Недељни фонд часова	3 часа
Годишњи фонд часова	99 часова
ИСХОДИ По завршетку четвртог разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМА/ОБЛАСТ икључни појмови садржаја
– разликује основна значења и функције падежа; – разликује све типове независних предикатских реченица и препозна специјалне независне реченице; – разликује напоредне односе међу речима, синтагмама и реченицама; – препозна различите врсте зависних реченица; – правилно употреби и препозна значења личних глаголских облика; – препозна у тексту и наведе особине књижевноуметничког и научног стила; – процени поузданост података које преузима са интернета при писању текста научним стилем; – покаже основна општелингвистичка знања о еволуцији језика и сродности између неких језика;	ЈЕЗИК Синтакса. Стилистика. Општа лингвистика.
– утврди тематске, идејне, језичке, композиционе и жанровске особине књижевног текста; – протумачи књижевни текст стављајући га у одговарајући културноисторијски контекст; – користи књижевнотеоријске термине у тумачењу књижевног дела; – постави проблемско питање у вези са књижевноуметничким делом, износи суд о њему и аргументује свој суд; – повеже одређене теорије (егзистенцијализам, теорија рецепције/отвореног дела) са књижевноуметничким текстом; – препозна интертекстуалност;	КЊИЖЕВНОСТ Послератна и савремена књижевност.

– самостално бира књижевна дела изван програма ослањајући се на стечена знања и усвојене вредности; – повеже историјске, религијске, политичке теме у делима која обрађује са изградњом или преиспитивањем националног идентитета у њима; – расправља о елементима родне осетљивости у делима која обрађује; – објасни везу између друштвених кретања у другој половини 20. века, стварања нових музичких праваца и њиховог одраза у књижевности;	
– правилно користи знаке интерпункције (тачку, запету, тачку са запетом, упитник, узвичник, две тачке, три тачке, црту, заграду, наводнике); – говори јавно и пред већим аудиторијумом о темама из језика, књижевности и културе; – напише састав на тему из језика и књижевности, уважавајући начела правописа и језичке норме.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА Правопис. Усмено и писано изражавање.

6. 1. 2. ПРВИ СТРАНИ ЈЕЗИК – ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Разред	Први	
Недељни фонд часова	2 часа	
Годишњи фонд часова	70 часова	
ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја програма	САДРЖАЈ
– разуме и реагује на одговарајући начин усмене на поруке у вези са активностима у образовном контексту; – разуме основну поруку краћих излагања о познатим темама у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор; – разуме информације о релативно познатим и блиским садржајима и једноставна упутства у приватном, јавном и образовном контексту; – разуме општи смисао информативних радијских и телевизијских емисија о блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор; – разуме основне елементе радње у краћим видео-записима у којима се обрађују релативно блиске теме, ослањајући се и на визуелне елементе; – разуме суштину исказа (са)говорника који разговарају о блиским темама, уз евентуална понављања и појашњавања; – изводи закључке после слушања непознатог текста у вези са врстом текста, бројем саговорника, њиховим међусобним односима и намерама, као и у вези са општим садржајем; – ослањајући се на општа знања, искуства и контекст поруке, увиђа значење њених непознатих елемената; – памти и контекстуализује битне елементе поруке;	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ;	Именице Бројиве и небројиве именице. Множина именица (правилна и неправилна). Саксонски генитив Члан Употреба одређеног и неодређеног члана. Изостављање члана. Заменице Личне, показне, присвојне, релативне, одричне и узајамно повратне. Детерминатори Присвојни, показни, неодређени, квантификатори. Придеви и прилози
– разликује најучесталије врсте текстова, познајући њихове основне карактеристике, сврху и улогу; – разуме краће текстове о конкретним темама из свакодневног живота, као и језички прилагођене и адаптиране текстове утемељене на чињеницама, везане за домене општих интересовања; – разуме осећања, жеље, потребе исказане у краћим текстовима; – разуме једноставна упутства и саветодавне текстове,	РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова – издвајање поруке и суштинских	Грађење и употреба придева и прилога. Место придева и прилога у реченици. Предлози Најчешћи предлози за оријентацију у простору и времену.

обавештења и упозорења на јавним местима; – разуме краће литерарне форме у којима доминира конкретна, фреквентна и позната лексика (конкретна поезија, кратке приче, анегдоте, скечеви, стрипови); – проналази, издваја и разуме у информативном тексту о познатој теми основну поруку и суштинске информације; – идентификује и разуме релевантне информације у мејловима, проспектима, новинским вестима, репортажама, огласима, реду војње, блогovima; – препознаје основну аргументацију у једноставнијим текстовима (нпр. новинским чланцима или писмима читалаца, као и другим врстама коментара); – наслућује значење непознатих речи на основу контекста;	информација; – препознавање основне аргументације; непознате речи; – ИКТ	Предлози после придева (нпр. <i>good at, interested in</i>) и после глагола (нпр. <i>work for, speak to</i>). Бројеви Прости, редни и децимални бројеви; разломци; основне рачунске операције. Везници Повезивање елемената исте важности: <i>for, and, nor, but, or, yet, so</i>.
– учествује у краћим дијалозима, размењује информације и мишљење са саговорником о блиским темама и интересовањима; – користи циљни језик као језик комуникације у образовном контексту, прилагођавајући свој говор комуникативној ситуацији, у временском трајању од два до три минута; – описује себе и своје окружење, догађаје у садашњости, прошлости и будућности у свом окружењу и изван њега; – на једноставан начин/укратко изражава своје утиске и осећања и образлаже мишљење и ставове у вези са блиским темама; – описује догађаје и саопштава садржај неке књиге или филма, износећи своје утиске и мишљења;	УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – функционална сарадња; – интервјуисање; – интонација; – дијалог;	Глаголи Глаголска времена (активне и пасивне конструкције) Употреба садашњих времена (<i>Present Simple Tense, Present Continuous Tense, Present Perfect Tense</i>). Употреба прошлих времена (<i>Past Simple Tense, Past Continuous Tense, Past Perfect Tense</i>).
– укратко препричава краћи текст или видео-запис; – излаже унапред припремљену краћу презентацију на одређену тему (из домена личног интересовања); – указује на значај одређених исказа и делова исказа прикладном гестикулацијом и мимиком или наглашавањем и интонацијом;		Начини изражавања будућности (<i>Future Simple Tense, be going to, Present Continuous Tense, Present Simple Tense</i>).
– пише на разложен и једноставан начин о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности (обима 80-100 речи); – описује утиске, мишљења и осећања (обима 70-90 речи); – пише белешке, поруке и лична писма/мејлове да би тражио или пренео релевантне информације; – једноставним језичким средствима резимира прочитани/преслушани текст о блиским темама и износи сопствено мишљење о њему; – попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену; – пише краћа формална писма (писма читалаца, пријаве за праксе, стипендије или омладинске послове); – пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу, слика, графикана, детаљних упутстава;	ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања; – лексика и комуникативне функције; – ИКТ;	Глаголи и фразе праћени инфинитивом или -ing обликом. Модални глаголи (<i>can, can't, could, should, must, have to, needn't, mustn't, may</i>). Фразални глаголи са <i>across, back, down...</i> (нпр. <i>come across, come back, cut down</i>).
– препознаје и разуме, у оквиру свог интересовања, знања и искуства, правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земаља чији језик учи; – препознаје и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи; – препознаје и адекватно користи најчешће стилове и	СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност; – правила понашања; – стереотипи; – стилови у	Творба речи Сложенице. Најчешћи суфикси и

регистре у вези са елементима страног језика који учи, али и из осталих области школских знања и животних искустава; – препознаје различите стилове комуникације и најфреквентнија пратећа паравербална и невербална средстава (степен формалности, љубазности, као и паравербална средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.); – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже); – користи савремене видове комуникације у откривању културе земаља чији језик учи;	комуникацији на страном језику; – ИКТ;	префикси. Реченица Ред речи у реченици. Потврдне, упитне и одричне реченице. Погодбене реченице (реалне, потенцијалне). Неуправни говор (без слагања времена).
– преноси суштину поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, објашњења и обавештења, писмено и усмено; – резимира садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; – преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га саговорнику; – користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: преводи или преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.	МЕДИЈАЦИЈА – преношење поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи;	

Разред	Други	
Недељни фонд часова	2 часа	
Годишњи фонд часова	70 часова	
ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја програма	САДРЖАЈ
– разуме и извршава упутства и налоге за различите активности у образовном контексту и у свакодневним (приватним и јавним) комуникативним ситуацијама; – разуме општи садржај и најважније појединости краћих монолошких и дијалошких излагања о познатим и узрасно примереним темама, у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор уз одговарајући број понављања или успоренији темпо говора; – разуме општи смисао информативних прилога (на интернету, радију, телевизији) о познатим или блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор уз одговарајући број понављања; – разуме основне елементе садржаја (актере и њихове међусобне односе, околности радње, заплет и епилог...) у краћим медијски подржаним аудио и аудио-визуелним формама (исечци аудио-књига дијалошког карактера, радио-драма и других радијских снимака, краћих филмова и серија; видео спотови, прилози са јутјуба итд.), у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; – разуме суштину размене информација саговорника који разговарају о блиским и познатим темама, уз евентуална понављања и појашњавања;	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање – говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ	Именице Именице у функцији придева Члан Употреба одређеног и неодређеног члана. Изостављање члана. Заменице и детерминатори Присвојне Повратне. Придеви и прилози Прилози учесталости Компаративи и суперлативи Предлози Предлози после именица (нпр. <i>Difference between</i>) Предлози после глагола (нпр. <i>talk to</i>,

– разуме основне (суштинске) аргументе, жеље, потребе и мишљења саговорника, уколико су изнета једноставним језичким средствима, умереним темпом говора и уз евентуалну невербалну, паравербалну или визуелну подршку; – разуме најопштији садржај излагања у којима се на узрасно примерен начин тематизују опште друштвена питања; – разуме општи смисао и одређене препознатљиве појединости текстова класичне и савремене музике различитих жанрова;		look at). Везници Повезивање елемената исте важности: <i>for, and, nor, but, or, yet, so</i>. Творба речи Суфикси за именице које означавају занимања –er/or, -ist, -ician
– разуме краће текстове о конкретним, блиским темама из свакодневног живота, као и о темама културног, наставног и образовног контекста; – разуме општи садржај и допунске информације из обавештења или упозорења на јавним местима; – разуме једноставније описе догађаја, намера, осећања и интересовања из преписке коју добија (имејлови, поруке, писма); – проналази и издваја релевантне информације из обавештења или проспеката и рекламних материјала; – разуме основну нит аргументације, чак и уколико не разуме све детаље текста; – разуме краће текстове на блиске, познате и обрађиване друштвене теме, препознаје најважније ауторове ставове и закључке; – разуме једноставне књижевне текстове различитих жанрова (поезија, проза, драма) у којима се појављују учесталије метафоре; – открива значење непознатих речи у писаном тексту на основу познатог контекста и језичког предзнања;	РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; – непознате речи; – ИКТ	Фразални глаголи са <i>on, off, up, down...</i> (нпр. <i>Go on, take off, cut down</i>). Глаголи Обнављање обрађених глаголских времена са посебним акцентом на употреби прошлих времена: <i>Past Simple, Past Continuous, Present Perfect, Past Perfect</i> <i>Used to/would</i> за уобичајене радње у прошлости
– усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; – користи релативно спонтано и самостално циљни језик као језик комуникације у учионици са наставником и са осталим ученицима и ученицама; – описује особе, радњу, место, доживљај или актуелна дешавања у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке и ванјезичке елементе; – саопштава и интерпретира најважније информације садржаја писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе; – саопштава и интерпретира најважније информације садржаја кратких емисија, видео записа на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе; – износи своје мишљење, изражава и образлаже ставове и реагује на мишљење и ставове других (допадање/недопадање итд.), користећи познате и једноставне језичке елементе; – започиње и учествује у дијалогу и размењује мишљења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама; – представља укратко резултате самосталног истраживања на одређену тему; – интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве; – користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са	УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – функционална сарадња; – интервјуисање; – интонација; – дијалог;	<i>Will/going to</i> за предвиђање Модални глаголи (<i>may/might; must/have to; must/mustn't/needn't;</i>) Пасивни глаголски облици и конструкције Реченица Питања (<i>WH-questions, Tag questions</i>) Погодбене реченице (потенцијалне, иреалне). Неуправни говор (са и без слагања времена).

сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;		
– попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену; – пише белешке, поруке (имејлове, СМС поруке и сл.) да би тражио или пренео релевантне информације користећи стандардне формуле писаног изражавања; – пише текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикана, детаљних упутстава; – резимира прочитани/преслушани текст о блиским, познатим и обрађиваним друштвеним темама користећи једноставна језичка средства; – пише о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности користећи фреквентне речи и изразе; – пише о властитом искуству описујући своје утиске и осећања, износећи мишљења, планове и очекивања, једноставним језичким средствима;	ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања – лексика – и комуникативне – функције – ИКТ;	
– препознаје и наводи најзначајније личности и догађаје културе земље/ земаља чији језик учи и разуме њихову улогу у светским оквирима; – познаје правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земље/ земаља чији језик учи; – препознаје најчешће стереотипе у вези са културом своје земље и земаља чији језик учи; – разликује основне облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи (у односу на категорије времена, простора и покрета у комуникацији, као нпр. тачност, лични простор, мимика и сл.); – препознаје и користи најфреквентније регистре и стилове у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; – истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; – користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/земаља чији језик учи; – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже).	СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ;	
– преноси суштину и најважније појединости поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, једноставнија објашњења и обавештења, писмено и усмено; – у писаном облику резимира на структурисан начин садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; – у усменом облику преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га исказаним или претпостављеним потребама саговорника; – користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: – преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.;	МЕДИЈАЦИЈА – преношење поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи;	

Разред	Трећи	
Недељни фонд часова	2 часа	
Годишњи фонд часова	70 часова	
ИСХОДИ	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја програма	САДРЖАЈ
По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:		
– разуме и извршава упутства и налоге за различите активности, у приватним и јавним комуникативним ситуацијама, исказане стандардно језичком артикулацијом, уз минимално ометање позадинским шумовима; – разуме општи садржај и важније појединости монолошких излагања у вези са друштвено релевантним и узрасно примереним темама, уколико се користи стандардни језик; – разуме општи смисао и најважније појединости информативних прилога из различитих медија о познатим, друштвено и узрасно релевантним темама, у којима се користи стандардни говор; – разуме битне елементе садржаја у краћим аудио и аудио-визуелним формама, у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; – разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалогских форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандардно језичких елемената и споријег ритма; – разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалогских форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандардно језичких елемената и споријег ритма, уз евентуална понављања и појашњења; – разуме садржај и већину тематски повезаних појединости у текстовима савремене музике различитих жанрова, уз поновљена слушања и одговарајућу припрему.	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалогско излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ;	Именице Множина именица: <i>pluralia tantum, singularia tantum</i> Збирне именице са глаголом у једнини и множини (Нпр. <i>people, police; family, team, orchestra ...</i>) Члан (проширивање опсега употреба и изостављања одређеног и неодређеног члана) Заменице Сложене заменице са <i>some-, any-, no-</i> Неодређене заменице Детерминатори Придеви и прилози Придеви и прилози истог облика (<i>fast, early, late, hard</i>) Прилози са два облика (Нпр. <i>hard/hardly, near/nearly</i>) Појачавање значења придева и прилога (<i>so, such, too, enough</i>)
– примењује стратегије читања које омогућавају откривање значења непознатих речи; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова у вези с темама везаним за лична интересовања; – разуме општи садржај и најважније појединости аутентичних, адаптираних и неаутентичних дужих текстова у вези с блиским темама; – разуме општи садржај и најважније појединости текстова о мање познатим темама, које спадају у шири спектар интересовања; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова о различитим конкретним и делимично апстрактним темама; – разуме текстове који садрже различита упутства; – разуме дуже и сложеније савремене књижевне текстове	РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова; – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; – непознате речи; – ИКТ;	Везници Везници у пару: <i>as... as, both... and, so... as, either... or, neither... nor, not... only, but... also, though... yet</i>) Творба речи Најчешћи суфикси (<i>-hood, -ness, -ment, -ion/-ation</i>) и префикси (<i>co-, dis-, in-, mis-</i>) за творбу именица Одрични префикси: <i>un-, in-, im-, ir-, dis-</i> Глаголи *обнављање обрађених

различитих жанрова, примерене узрасту; – користи самостално циљни језик као језик комуникације; – говори, с лакоћом, о познатим темама и темама које су из домена његовог интересовања на кохерентан начин, примењујући познату лексичку грађу и језичке структуре; – препричава неки догађај или дешавање и износи очекивања у вези са тим; – укратко образлаже и објашњава разлоге догађаја или дешавања; – образлаже своје мишљење и реагује на мишљење других; – излаже пред публиком, на разумљив начин, унапред припремљену презентацију на познате и одабране теме уз помоћ визуалног подстицаја; – током и после презентације разуме питања у вези са темом, одговара на њих и пружа додатна објашњења; – учествује у дијалогу и размењује мишљења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама; – интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве; – користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;	УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – -функционална комуникација; – -интервјуисање; – интонација; – дијалог;	глаголских времена <i>Present Perfect continuous, Past Perfect Continuous</i> Изражавање будућности: <i>Future perfect, Future continuous</i> Коњунктив садашњи и прошли Герунд (употреба после глагола <i>enjoy, prefer, avoid...</i> и после израза <i>It's no use, I can't help ...</i>) Модални глаголи са инфинитивом перфекта Пасивне конструкције <i>Causative have/get</i> Пасивни изрази (Нпр. <i>It is said that... He is believed to ...</i>) Предлози Предлози после придева и партиципа (Нпр. <i>angry about, fond of, disappointed with</i>) Предлози после глагола (Нпр. <i>congratulate on, borrow from, divide into</i>) Фразални глаголи са објектом (<i>Take off your coat /Take your coat off</i>) Реченица Релативне реченице (рестриктивне и нерестриктивне) Погодбене реченице (обнављање сва три типа)
– пише текст примењујући правила правописа и интерпункције, поштујући основна начела организације текста; – пише текстове о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – пише краће прегледе/ сажетке књига, филмова, тв емисија и сл. користећи једноставне изразе; – описује утиске, мишљења, осећања, истиче предности и мане неке појаве или поступка; – пише белешке, поруке (имејлове, смс поруке и сл.), детаљне извештаје у којима тражи или преноси релевантне информације; – пише одговоре у којима тражи и преноси релевантне информације и објашњења користећи стандардне формуле писаног изражавања; – пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања износећи личан став и аргументе; – пише текстове према моделу, тумачи и описује илустрације, табеле, слике, графиконе, истичући релевантне детаље; – пише неформална писма/мејлове/позивнице и сл. користећи се устаљеним изразима за одбијање/прихватање позива, извињења и сл.;	ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања – лексика и комуникативне функције; – ИКТ;	
– познаје основне одлике екосистема и друштвеног система земаља чији језик учи и разуме њихову међусобну условљеност; – објашњава на једноставан начин традиционално схваћене одлике властите културе припадницима страних култура; – објашњава, на једноставан начин, традиционално схваћене одлике култура чији језик учи припадницима властите културе; – увиђа и разуме да поступци учесника у свакодневним комуникативним ситуацијама могу да буду протумачени на различите начине; – увиђа и разуме постојање културног плуралитета у својој	СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност; – екосистем; – друштвени систем; – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику;	

земљи и земљама чији језик учи; – реагује адекватно на најчешће облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи, примењујући обрасце љубазног понашања; – користи фреквентније регистре у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; – користи на креативан начин ограничена знања из различитих језика како би успешно остварио комуникативну намеру; – истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; – користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/ земаља чији језик учи; – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације;	– ИКТ;	
– преноси, на структурисан начин, основне информација из више сродних текстова, у писаном и усменом облику; – преноси општи садржај из текстуалних извора у којима се износе различити ставови, у писаном облику; – преноси, у усменом облику, садржај усменог излагања или писаног текста прилагођавајући регистар и стил потребама комуникативне ситуације; – посредује у неформалној усменој интеракцији уз уважавање различитих културних вредности и избегавајући двосмислености и нејасноће.	МЕДИЈАЦИЈА – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; – посредовање;	

Разред	Четврти	
Недељни фонд часова	2 часа	
Годишњи фонд часова	66 часова	
ИСХОДИ По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја програма	САДРЖАЈ
– разуме и извршава упутства и налоге за различите активности, укључујући и оне у којима постоји узрочно-последични и/или хронолошки след од неколико једноставнијих корака које треба обавити, и то у различитим приватним и јавним комуникативним ситуацијама и у образовном контексту, исказаних споријим ритмом и сасвим разговетном стандардно језичком артикулацијом, уз минимално ометање позадинским шумовима; – разуме општи садржај и важније појединости монолошких излагања на познате теме, друштвено релевантних, узрасно примерених и у складу са личним интересовањима, уколико се користи стандардни језик; – разуме општи смисао и најважније појединости информативних прилога из различитих медија о познатим, друштвено и узрасно релевантним темама, у којима се користи стандардни говор; – разуме битне елементе садржаја (главну тему и најважније споредне елементе тематике, актере и њихове међусобне односе, околности радње, заплет и епилог, хронологију дешавања у општим цртама, главне узрочно-последичне аспекте) у краћим медијски подржаним аудио и аудио-визуелним формама, у којима	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ;	Именице Множина сложеница Множина именица страног порекла Дупли генитив Члан (утврђивање и проширивање опсега употреба и изостављања одређеног и неодређеног члана) Инверзија после одричних прилога (Not only, No sooner, Seldom, Rarely, Never) Везници Повезивање зависне реченице са главном: when, that, while,

се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; – разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалогских форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандардно језичких елемената и споријег ритма, без упадљивих индивидуалних говорних специфичности и паралелног говора учесника у комуникацији (тзв. „упадања у реч“), а уз евентуална понављања и појашњења (по потреби); – разуме једноставнија образложења ставова и мишљења саговорника, прати нит аргументације и евентуалне противаргументе, формулисана једноставнијим језичким средствима и изнете на недвосмислен начин, уз евентуалне пропратне невербалне и паравербалне комуникативне сигнале; – разуме садржај и већину тематски повезаних појединости у текстовима савремене музике различитих жанрова, уз поновљена слушања и одговарајућу припрему.		because, although, though, since, after, as, if, until, as if, as though, so that, in order that) Творбаречи Суфикси за прављење придева (-able, -ary, -ful, -less, -ous, -ic, -ical...) Сложенице: именице (breakdown, software, passer-by...) и придеви (blue-eyed, short-sleeved...) Глаголи *обнављање обрађених глаголских времена
– примењује стратегије читања које омогућавају откривање значења непознатих речи; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова о различитим конкретним и апстрактним темама; – разуме садржај различитих информативних текстова; – разуме дуже и сложеније савремене књижевне текстове различитих жанрова, примерене узрасту;	РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова; – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; – непознате речи; – ИКТ;	simple and continuous forms (глаголи стања и радње: think, feel, look, see, smell, taste, appear) Future Continuous / Future Perfect / Future Perfect Continuous Партицип перфекта Глаголи праћени герундом или инфинитивом Модални глаголи са инфинитивом перфекта (musthave/couldhave/can'thave...)
– користи спонтано и самостално циљни језик као језик комуникације у учионици и ван ње; – говори о одређеним тематским областима на методичан/систематичан начин, наглашавајући важне елементе и значајне детаље; – опширно описује или излаже на тему из ширег окружења и домена интересовања, користећи додатна образложења; – у интеракцији са саговорником исказује и брани своје идеје и мишљења о актуелним дешавањима уз објашњења, аргументацију и коментаре; – излаже свој став и подржава предности и истиче мане различитих опција; – брани и заступа свој став и изражава слагање или неслагање са саговорником;	УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – функционална комуникација; – интеракција; – интонација; – дијалог;	Садашњи и прошли коњунктив Предлози у изразима за време (Нпр. on time/in time, at the end/in the end/at last ...) Фразални глаголи (од три дела, нпр: split up with, run out of, come up with...) Реченица Скраћивање реченица партиципом
– пише есеје о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања, изnoseћи сопствено мишљење, аргументујући своје ставове и наглашавајући релевантне детаље; – пише прегледе/ сажетке књига, филмова, тв емисија и др; – пише текст примењујући правила правописа и интерпункције, повезујући све делове текста у смислену целину; – описује стварне и замишљене догађаје, утиске, мишљења,	ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – писмено изражавање – есеј; – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле	(временске, релативне, узрочне клаузе) Неуправни говор (са слагањем времена; различити типови реченица)

осећања; – истиче предности и мане неке појаве или поступка; – сажима, препричава и систематизује садржаје и информације из сложенијих текстова; – пише детаљне извештаје у којима тражи или преноси релевантне информације и објашњења, користећи стандардне формуле писаног изражавања; – пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања, износећи личан став и аргументе и процењујући другачије ставове и идеје; – тумачи и описује илустрације, табеле, слике, графиконе, истичући релевантне детаље; – пише формална и неформална писма/мејлове/позивнице, користећи се устаљеним изразима за одбијање/прихватање позива, упућивање извињења;	писменог изражавања; – лексика и комуникативне функције; – ИКТ;	Мешовите кондиционалне реченице
– анализира различите аспекте екосистема и друштвеног система своје земље и земаља чији језик учи; – објашњава и критички анализира могући узрок неспоразума у интерперсоналној и интеркултурној комуникацији; – процењује како властита и туђа уверења и вредности утичу на начин на који се опајају и разумеју други људи и културе; – дискутује аргументовано о културној условљености понашања због које су различити феномени опажени као уобичајени, односно чудни, као нпр. различити обрасци понашања, навике у исхрани и сл; – реагује адекватно на најчешће облике примереног и непримереног вербалног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи, примењујући обрасце љубазног понашања; – користи фреквентне регистре у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; – истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; – користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/ земаља чији језик учи; – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације.	СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност; – екосистем; – друштвени систем; – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ;	
– пореди, сажима и на структурисан начин преноси основне информација из више сродних текстова, у писаном и усменом облику; – преноси садржај из текстуалних извора у којима се износе различити ставови и аргументи, у писаном облику; – преноси, у усменом облику, садржај писаног текста или усменог излагања, уз изношење сопственог тумачења и става; – посредује у неформалној усменој интеракцији уз преношење и тумачење различитих, културно условљених вредности и ставова.	МЕДИЈАЦИЈА – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; – посредовање;	

6. 1. 3. ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК - ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Разред		Први
Недељни фонд часова		2 часа
Годишњи фонд часова		70 часова
ИСХОДИ	ТЕМЕ	ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	и кључни појмови садржаја програма	
– реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са активностима у образовном контексту; – разуме, уз евентуалну претходну припрему, основну поруку краћих излагања о познатим темама у којима се користи стандардни језик и разговаран изговор; – разуме информације о познатим и блиским садржајима и једноставна упутства у приватном, јавном и образовном контексту; – разуме општи смисао прилагођеног аудио и видео материјала; – разуме суштину исказа (са)говорника који разговарају о блиским темама, уз евентуална понављања и појашњавања; – изводи закључке после слушања текста о познатим темама у вези са врстом текста, бројем саговорника, њиховим међусобним односима и намерама, као и у вези са општим садржајем текста; – доводи у везу, ослањајући се на општа знања и искуства, непознате елементе поруке, на основу контекста, и памти, репродукује и контекстуализује њене битне елементе.	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање – говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ	Именице Властите и заједничке именице, одговарајући род и број са детерминативом. Системски приказ морфолошких карактеристика. Слагање именица и придева. Члан Систематизација употребе одређеног и неодређеног члана. Партитивни члан. Заменице Личне заменице. Наглашене личне заменице. Ненаглашене личне заменице у служби директног објекта <i>complemento oggettivo</i> и индиректног објекта <i>complemento di termine</i>. Присвојне заменице. Показне заменице (<i>questo, quello</i>). Повратне заменице.
– разуме краће текстове (дужине око 120 речи) о конкретним, блиским темама из свакодневног живота, ослањајући се и на претходно стечена знања; – препознаје најчесталије врсте текстова на основу њихових карактеристика; – разуме обавештења и упозорења на јавним местима; – разуме краћу личну поруку упућену у сврху кореспонденције; – разуме општи садржај и основну поруку из краћег информативног текста у циљу глобалног разумевања; – проналази, издваја и разуме одређену релевантну информацију унутар препознатљиве врсте текста у циљу селективног разумевања; – разуме кратке и једноставне текстове који садрже упутства и савете у циљу детаљног разумевања (уз визуелну подршку); – разуме краће литерарне форме у којима доминира конкретна, фреквентна и позната лексика (конкретна поезија, кратке приче, анегдоте, скичеви, стрипови).	РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; непознате речи; – ИКТ	Упитне заменице (<i>chi? che?/che cosa? Quanto/a/i/e? Quale/i?</i>). Придеви Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Компарација придева (<i>Anna è più alta di Luca</i>). Апсолутни суперлатив (<i>Maria è bellissima</i>). Присвојни придеви. Употреба члана уз присвојне придеве (<i>lamiabici, tuofratello</i>). Показни придеви: <i>questo, quello</i>. Називбоја (<i>bianco, rosso, verde, giallo, nero, azzurro...</i>). Морфолошке особености придева (<i>viola, rosa, blu, arancione</i>). Бројеви Главни бројеви. Редни бројеви. Предлози Прости предлози <i>di, a, da, in, con, su, per, tra, fra</i> и њихова основна употреба.
– учествује у кратким дијалозима, размењује информације и мишљење са саговорником о познатим темама и интересовања; – користи циљни језик као језик комуникације у	УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални	Предлози <i>dentro, fuori, sotto, sopra, davanti, dietro</i>. РЕЦЕПТИВНО: Предлози спојени са чланом (<i>preposizioni articolate</i>).

образовном контексту; – описује себе и своје окружење, догађаје у садашњости, прошлости и будућности у свом окружењу; – изражава своје утиске, мишљења и осећања у вези са блиским темама; – излаже основни садржај писаних, илустрованих и усмених текстова о познатим темама; – излаже унапред припремљену кратку презентацију на одређену тему (из домена личног интересовања).	– разговор; – формална – дискусија; – функционална – сарадња; – интервјуисање – интонација – дијалог	Глаголи Садашњевреме (Presente Indicativo). РЕЦЕПТИВНО: <i>Presente progressivo (stare + gerundio).</i> Императив за неформално обраћање (<i>Imperativo diretto</i>): <i>Fa' presto! Non tornare tardi! Non andate via senza di me.</i> Заповедни начин за формално обраћање (<i>Imperativo indiretto</i>): <i>Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto, per favore!</i> Повратни глаголи. Употреба глагола <i>piacere</i>. Перфекат (<i>Passato Prossimo</i>) правилних и неправилних глагола: <i>Sono andata alla stazione. Non ho fatto il compito di casa.</i> Перфект модалних глагола <i>volere, dovere, potere, sapere</i>: <i>Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.</i>
– пише на једноставан начин о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности (70-90 речи) користећи фреквентне речи и изразе; – описује утиске, мишљења и осећања (70-90 речи) – пише белешке, једноставне поруке и лична писма да би тражио или пренео релевантне информације користећи стандардне формуле писаног изражавања; – попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену.	ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања – лексика – и комуникативне – функције – ИКТ;	Футур правилних и неправилних глагола: <i>Noi torneremo a casa alle cinque.</i> Имперфекат (<i>Imperfetto</i>): <i>C'era una volta un re e viveva in un castello..</i> Прилози Основни прилози (<i>bene, male, molto, poco, troppo, meno, più</i>), прилошки изрази за одређивање времена (<i>prima, durante, dopo</i>) и простора (<i>a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù</i>). Упитни прилози <i>quando? come? perché? dove?</i> Грађење прилога од придева помоћу суфикса <i>mente</i>.
– препознаје и разуме, у оквиру свог интересовања, знања и искуства, правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земаља чији језик учи; – препознаје и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи; – препознаје различите стилове комуникације и најфреквентнија пратећа паравербална и невербална средстава (степен формалности, љубазности, као и паравербална средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.); – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже); – користи савремене видове комуникације у откривању културе земаља чији језик учи;	СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ;	Речце <i>Ci, ne.</i> Везници (<i>e, anche, o, ma, perché, se, quando, come, siccome, appena</i>). Реченица Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику. Упитна реченица. Ред речи у реченици. Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период).
– преноси суштину поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби објашњења и обавештења, писмено и усмено; – резимира садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; – преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га саговорнику; – користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: преводи или преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.; – преводи на матерњи језик садржај краћег текста о	МЕДИЈАЦИЈА – преношење поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи;	

информације; – идентификује и разуме релевантне информације у мејловима, проспектима, новинским вестима, репортажама, огласима, реду вожње, блогovima; – препознаје основну аргументацију у једноставнијим текстовима (нпр. новинским чланцима или писмима читалаца, као и другим врстама коментара); – наслућује значење непознатих речи на основу контекста;	ИЗРАЖАВАЊЕ – писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања; – лексика и комуникативне функције; – ИКТ;	Кондиционал садашњи правилних и неправилних глагола (<i>condizionale presente: Vorrei un chilo di mele, per favore! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano?</i>) Плусквамперфекат (<i>trapassato prossimo: Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito</i>)
– учествује у краћим дијалозима, размењује информације и мишљење са саговорником о блиским темама и интересовањима; – користи циљни језик као језик комуникације у образовном контексту, прилагођавајући свој говор комуникативној ситуацији, у временском трајању од два до три минута; – описује себе и своје окружење, догађаје у садашњости, прошлости и будућности у свом окружењу и изван њега; – на једноставан начин/укратко изражава своје утиске и осећања и образлаже мишљење и ставове у вези са блиским темама; – описује догађаје и саопштава садржај неке књиге или филма, износећи своје утиске и мишљења; – укратко препричава краћи текст или видео-запис; – излаже унапред припремљену краћу презентацију на одређену тему (из домена личног интересовања); – указује на значај одређених исказа и делова исказа пригодном гестикулацијом и мимиком или наглашавањем и интонацијом;	СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност; – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ; МЕДИЈАЦИЈА – преношење поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи;	Прилози Обнављање из претходних разреда Речце Обнављање из претходних разреда Везници Обнављање из претходних разреда Реченица Обнављање и проширивање из претходних разреда Хипотетички период: Реална погодбена реченица: <i>Se piove, prendi l'ombrello; Se farà bel tempo, andremo in gita</i>
– пише на разложен и једноставан начин о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности (обима 80 100 речи); – описује утиске, мишљења и осећања (обима 70 90 речи); – пише белешке, поруке и лична писма/мејлове да би тражио или пренео релевантне информације; – једноставним језичким средствима резимира прочитани/преслушани текст о блиским темама и износи сопствено мишљење о њему; – попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену; – пише краћа формална писма (писма читалаца, пријаве за праксе, стипендије или омладинске послове); – пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу, слика, графикана, детаљних упутстава;		
– препознаје и разуме, у оквиру свог интересовања, знања и искуства, правила понашања, свакодневне		

навице, сличности и разлике у култури своје земље и земаља чији језик учи; – препознаје и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи; – препознаје и адекватно користи најфреквентније стилове и регистре у вези са елементима страног језика који учи, али и из осталих области школских знања и животних искустава; – препознаје различите стилове комуникације и најфреквентнија пратећа паравербална и невербална средстава (степен формалности, љубазности, као и паравербална средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.); – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже); – користи савремене видове комуникације у откривању културе земаља чији језик учи;		
– преноси суштину поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, објашњења и обавештења, писмено и усмено; – резимира садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; – преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га саговорнику; – користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: преводи или преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.		

Разред	Трећи
Недељни фонд часова	2 часа
Годишњи фонд часова	70 часова
ИСХОДИ	
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	
– разуме и извршава упутства и налоге за различите активности у образовном контексту и у свакодневним (приватним и јавним) комуникативним ситуацијама; – разуме општи садржај и најважније појединости краћих монолошких и дијалогских излагања о познатим и узрасно примереним темама, у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор уз одговарајући број понављања или успоренији темпо говора; – разуме општи смисао информативних прилога (на интернету, радију, телевизији) о познатим или блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор уз одговарајући број понављања; – разуме основне елементе садржаја (актере и њихове међусобне	Именице Обнављање из претходних разреда Члан Обнављање из претходних разреда Заменице Обнављање и проширивање из претходних разреда Ненаглашене личне заменице са императивом (<i>imperativo con pronomi</i>) Ненаглашене личне заменице у пару у сложеним временима (<i>pronomi personalia scorporati nei tempi composti</i>) Придеви

односе, околности радње, заплет и епилог...) у краћим медијски подржаним аудио и аудио-визуелним формама (исечци аудио-књига дијалошког карактера, радио-драма и других радијских снимака, краћих филмова и серија; видео спотови, прилози са јутјуба итд.), у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; – разуме суштину размене информација саговорника који разговарају о блиским и познатим темама, уз евентуална понављања и појашњавања; – разуме основне (суштинске) аргументе, жеље, потребе и мишљења саговорника, уколико су изнета једноставним језичким средствима, умереним темпом говора и уз евентуалну невербалну, паравербалну или визуелну подршку; – разуме најопштији садржај излагања у којима се на узрасно примерен начин тематизују опште друштвена питања; – разуме општи смисао и одређене препознатљиве појединости текстова класичне и савремене музике различитих жанрова;	Обнављање и проширивање из претходних разреда Органска компарација придева (<i>forme irregolari</i>) Бројеви Обнављање из претходних разреда Предлози Обнављање из претходних разреда Глаголи Обнављање и проширивање из претходних разреда Идиоматска употреба <i>volerci</i> и <i>metterci</i> Кондиционал прошли (<i>condizionale passato: Avrei voluto comprare un bel gelato</i>) Утврђивање и продубљивање употребе прошлих времена (<i>passato prossimo/imperfetto e trapassato prossimo</i>) Конјунктив садашњи (<i>congiuntivo presente: Penso che Maria debba studiare di più</i>) Конјунктив прошли (<i>congiuntivo passato: Penso che sia andato al cinema</i>) Прилози Обнављање из претходних разреда Речце Обнављање из претходних разреда Везници Обнављање из претходних разреда Реченица Обнављање из претходних разреда ТЕМЕ и кључни појмови садржаја програма РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; непознате речи; – ИКТ УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ
– разуме краће текстове о конкретним, блиским темама из свакодневног живота, као и о темама културног, наставног и образовног контекста; – разуме општи садржај и допунске информације из обавештења или упозорења на јавним местима; – разуме једноставније описе догађаја, намера, осећања и интересовања из преписке коју добија (имејлови, поруке, писма); – проналази и издваја релевантне информације из обавештења или проспеката и рекламних материјала; – разуме основну нит аргументације, чак и уколико не разуме све детаље текста; – разуме краће текстове на блиске, познате и обрађиване друштвене теме, препознаје најважније ауторове ставове и закључке; – разуме једноставне књижевне текстове различитих жанрова (поезија, проза, драма) у којима се појављују учесталије метафоре; – открива значење непознатих речи у писаном тексту на основу познатог контекста и језичког предзнања;	
– усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; – користи релативно спонтано и самостално циљни језик као језик комуникације у учioniци са наставником и са осталим ученицима и ученицама; – описује особе, радњу, место, доживљај или актуелна дешавања у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке и ванјезичке елементе; – саопштава и интерпретира најважније информације садржаја писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе; – саопштава и интерпретира најважније информације садржаја кратких емисија, видео записа на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе; – износи своје мишљење, изражава и образлаже ставове и реагује на мишљење и ставове других (допадање/недопадање итд.), користећи познате и једноставне језичке елементе; – започиње и учествује у дијалогу и размењује мишљења и	

информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама; – представља укратко резултате самосталног истраживања на одређену тему; – интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скичеве; – користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;	– усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – функционална сарадња; – интервјуисање; – интонација; – дијалог; ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ
– попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену; – пише белешке, поруке (имејлове, СМС поруке и сл.) да би тражио или пренео релевантне информације користећи стандардне формуле писаног изражавања; – пише текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикона, детаљних упутстава; – резимира прочитани/преслушани текст о блиским, познатим и обрађиваним друштвеним темама користећи једноставна језичка средства; – пише о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности користећи фреквентне речи и изразе; – пише о властитом искуству описујући своје утиске и осећања, износећи мишљења, планове и очекивања, једноставним језичким средствима;	– писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања – лексика и комуникативне функције – ИКТ; СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА интеркултурност – правила понашања; – стереотипи;
– препознаје и наводи најзначајније личности и догађаје културе земље/ земаља чији језик учи и разуме њихову улогу у светским оквирима; – познаје правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земље/ земаља чији језик учи; – препознаје најчешће стереотипе у вези са културом своје земље и земаља чији језик учи; – разликује основне облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи (у односу на категорије времена, простора и покрета у комуникацији, као нпр. тачност, лични простор, мимика и сл.); – препознаје и користи најфреквентније регистре и стилове у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; – истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; – користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/земаља чији језик учи; – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже).	– стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ; МЕДИЈАЦИЈА – преношење поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи;

– преноси суштину и најважније појединости поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, једноставнија објашњења и обавештења, писмено и усмено; – у писаном облику резимира на структурисан начин садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; – у усменом облику преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га исказаним или претпостављеним потребама саговорника; – користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.	

Разред	Четврти
Недељни фонд часова	2 часа
Годишњи фонд часова	66 часова
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈ
– разуме и извршава упутства и налоге за различите активности, у приватним и јавним комуникативним ситуацијама, исказане стандардно језичком артикулацијом, уз минимално ометање позадинским шумовима; – разуме општи садржај и важније појединости монолошких излагања у вези са друштвено релевантним и узрасно примереним темама, уколико се користи стандардни језик; – разуме општи смисао и најважније појединости информативних прилога из различитих медија о познатим, друштвено и узрасно релевантним темама, у којима се користи стандардни говор; – разуме битне елементе садржаја у краћим аудио и аудио-визуелним формама, у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; – разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалогских форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандардно језичких елемената и споријег ритма; – разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалогских форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандардно језичких елемената и споријег ритма, уз евентуална понављања и појашњења; – разуме садржај и већину тематски повезаних појединости у текстовима савремене музике различитих жанрова, уз поновљена слушања и одговарајућу припрему.	Именице Обнављање из претходних разреда Члан Обнављање из претходних разреда Заменице Обнављање из претходних разреда Придеви Обнављање из претходних разреда Бројеви Обнављање из претходних разреда Предлози Обнављање из претходних разреда Глаголи Обнављање и проширивање из претходних разреда Прости перфекат (<i>passato remoto</i>), творба и основна употреба: Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno Утврђивање и продубљивање употребе прошлих времена (<i>passato prossimo/imperfetto e trapassato prossimo, passato remoto</i>) Употреба конјунктива у зависној реченици (<i>finali, concessive, condizionali, temporali, modali ecc.</i>) Конјунктив имперфекта (<i>congiuntivo imperfetto: Pensavo che tu fossi contento del tuo appartamento</i>) Stare per + infinito: <i>Il treno sta per partire</i> Пасив (<i>forma passiva</i>)
– примењује стратегије читања које омогућавају откривање значења непознатих речи; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова у вези с темама везаним за лична интересовања;	

– разуме општи садржај и најважније појединости аутентичних, адаптираних и неаутентичних дужих текстова у вези с блиским темама; – разуме општи садржај и најважније појединости текстова о мање познатим темама, које спадају у шири спектар интересовања; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова о различитим конкретним и делимично апстрактним темама; – разуме текстове који садрже различита упутства; – разуме дуже и сложеније савремене књижевне текстове различитих жанрова, примерене узрасту;	Безлично-пасивна конструкција са заменицом <i>si</i> (<i>si passivante</i>) Прилози Обнављање из претходних разреда Речце Обнављање из претходних разреда Везници Обнављање из претходних разреда Реченица Обнављање и проширивање из претходних разреда Хипотетички период: Реална погодбена реченица (<i>Se piove, prendi l'ombrello; Se farà bel tempo, andremo in gita</i>)иПотенцијална(<i>Se fossi in te non lo farei</i>)
– користи самостално циљни језик као језик комуникације; – говори, с лакоћом, о познатим темама и темама које су из домена његовог интересовања на кохерентан начин, примењујући познату лексичку грађу и језичке структуре; – препричава неки догађај или дешавање и износи очекивања у вези са тим; – укратко образлаже и објашњава разлоге догађаја или дешавања; – образлаже своје мишљење и реагује на мишљење других; – излаже пред публиком, на разумљив начин, унапред припремљену презентацију на познате и одабране теме уз помоћ визуелног подстицаја; – током и после презентације разуме питања у вези са темом, одговара на њих и пружа додатна објашњења; – учествује у дијалогу и размењује мишљења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама; – интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве; – користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја програма РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ; РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова; – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; – непознате речи; – ИКТ; УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – функционална комуникација; – интервјуисање; – интонација; – дијалог; ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – писмено изражавање – врсте текста; – описивање;
– пише текст примењујући правила правописа и интерпункције, поштујући основна начела организације текста; – пише текстове о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – пише краће прегледе/ сажетке књига, филмова, тв емисија и сл. користећи једноставне изразе; – описује утиске, мишљења, осећања, истиче предности и мане неке појаве или поступка; – пише белешке, поруке (имејлове, смс поруке и сл.), детаљне извештаје у којима тражи или преноси релевантне информације; – пише одговоре у којима тражи и преноси релевантне информације и објашњења користећи стандардне формуле писаног изражавања; – пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања износећи личан став и аргументе; – пише текстове према моделу, тумачи и описује илустрације, табеле, слике, графиконе, истичући релевантне детаље; – пише неформална писма/мејлове/позивнице и сл. користећи се устаљеним изразима за одбијање/прихватање позива, извињења и сл.;	
– познаје основне одлике екосистема и друштвеног система земаља чији језик учи и разуме њихову међусобну условљеност; – објашњава на једноставан начин традиционално схваћене одлике властите културе припадницима страних култура; – објашњава, на једноставан начин, традиционално схваћене одлике култура чији језик учи припадницима властите културе;	

– увиђа и разуме да поступци учесника у свакодневним комуникативним ситуацијама могу да буду протумачени на различите начине; – увиђа и разуме постојање културног плуралитета у својој земљи и земљама чији језик учи; – реагује адекватно на најчешће облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи, примењујући обрасце љубазног понашања; – користи фреквентније регистре у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; – користи на креативан начин ограничена знања из различитих језика како би успешно остварио комуникативну намеру; – истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; – користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/ земаља чији језик учи; – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације;	– стандардне формуле писаног изражавања – лексика и комуникативне функције; – ИКТ; СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност; – екосистем; – друштвени систем; – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ; МЕДИЈАЦИЈА – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; – посредовање;
– преноси, на структурисан начин, основне информација из више сродних текстова, у писаном и усменом облику; – преноси општи садржај из текстуалних извора у којима се износе различити ставови, у писаном облику; – преноси, у усменом облику, садржај усменог излагања или писаног текста прилагођавајући регистар и стил потребама комуникативне ситуације; – посредује у неформалној усменој интеракцији уз уважавање различитих културних вредности и избегавајући двосмислености и нејасноће.	

Часови посвећени музичкој терминологији

Први разред – најмање 5% од укупног годишњег фонда часова

4) Основне поделе у музици; класична и забавна музика; основне поделе у оквиру класичне музике;

5) Основне ознаке динамике и темпа с освртом на значења;

6) Музички инструменти.

Додатно за *Соло – певаче*: музички облици; врсте гласова; дијатонски тоналитети; основне ознаке динамике и темпа с освртом на значења истих одредница у свакодневном италијанском; писање испитног програма; превођење старих мајстора и арија које ученици певају на италијанском језику.

Други разред – најмање 10% од укупног годишњег фонда часова

4) Понављање и проширивање знања везаних за ознаке динамике и темпа с освртом на значења;

5) Музички инструменти – општа подела;

6) Биографије познатих композитора и извођача.

Додатно за *Соло – певаче*: превођење старих мајстора и арија које ученици певају на италијанском језику; понављање и проширивање знања везаних за ознаке динамике и темпа с освртом на значења истих одредница у италијанском.

Трећи разред – најмање 15% од укупног годишњег фонда часова

4) Анегдоте и краће биографије познатих композитора и извођача;

5) Музички инструменти – систематизација;

6) Пропозиције такмичења и фестивала – актуелне пропозиције преузете са Интернета; упознавање ученика са административним стилем.

Додатно за *Соло – певаче*: превођење старих мајстора и арија које ученици певају на италијанском језику.

Четврти разред – најмање 15% од укупног годишњег фонда часова

- 4) Пропозиције такмичења и фестивала – актуелне пропозиције преузете са Интернета; упознавање ученика са административним стилем;
- 5) Анегдоте и биографије познатих композитора и извођача;
- 6) Израда портфолија.

Додатно за *Соло – певаче*: превођење старих мајстора и арија које ученици певају на италијанском језику.

6. 1. 4. ПСИХОЛОГИЈА

Циљ учења Психологије је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће му омогућити да боље разуме сложеност, разноврсност и развојне аспекте психичког функционисања људи у био-социо-културном контексту, посебно функционисање стваралачке личности, да повећа капацитет суочавања са изазовима адолесцентског доба и преузме одговорност за очување менталног здравља,

Разред	Трећи
Недељни фонд часова	2 часа
Годишњи фонд часова	70 часова
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМА и кључни појмови садржаја програма
– правилно користи основне појмове који се односе на сазнајне, емоционалне и мотивационе аспекте личности; – прави везу између психологије као науке и других наука, уметности и културе; – препозна различите области примене психолошких сазнања као и животне ситуације у којима се људи обраћају психологу за помоћ; – на датом примеру психолошког истраживања одреди које су методе и технике коришћене; – разликује научни од лаичког приступа психолошким питањима и критички се односи према текстовима и псеудотестовима у медијима; – психички живот особе посматра као целину међусобно повезаних процеса, особина и стања чији се развој одвија током целог живота и као јединство психичког и телесног функционисања; – аргументовано дискутује о утицају наслеђа, средине и личне активности на развој личности; – опише контекст настанка најважнијих теорија личности, њихове основне карактеристике, представнике и утицај; – користећи стечена психолошка сазнања препознаје емоције и мотиве сопственог понашања, понашања других и ликова из књижевности и филмова; – у учењу и вежбању користи стратегије и технике успешног учења и памћења; – препозна узроке фрустрација и унутрашњих конфликта, исказе преференцију ка њиховом конструктивном решавању и на примерима препозна механизме одбране; – наведе карактеристичне црте стваралачке личности и улогу интризичке мотивације за бављење музиком; – опише најважније психолошке карактеристике адолесцентског доба, препозна и критички се односи према најчешћим проблемима и ризичним понашањима адолесцената; – аргументује значај очувања менталног здравља, превенције менталних поремећаја и показује позитивни став према здравим стиливима живљења; – разликује облике и врсте социјалног учења на примерима;	ПСИХОЛОГИЈА КАО НАУКА И ПРАКСА Предмет и дисциплине психологије. Психологија и друге науке, уметност и култура. Методе и технике психолошких истраживања. Употреба и злоупотреба психологије. ЛИЧНОСТ КАО ЈЕДИНСТВО ПСИХОЛОШКИХ ПРОЦЕСА, ОСОБИНА И СТАЊА Личност Појам и структура, темперамент, идентитет. Теорије личности. Особине, процеси и стања Сазнајни аспект: пажња, опажање, учење, памћење и заборављање, мишљење, интелигенција. Емоционални аспект: осећања. Мотивациони аспект: мотиви, вредности, ставови и интересовања. Измењена стања свести. Развој Органске основе психичког живота. Чиниоци развоја: наслеђе, лична активност и друштвени чиниоци. Развој сазнајног, емоционалног и мотивационог аспекта личности. Карактеристике адолесцентског периода у развоју личности. Ментално здравље Појам и значај. Фрустрације и конфликти.

– уважава различитост међу људима, родну равноправност, поштује људска права и изражава негативан став према било ком облику насиља; – разликује основне врсте менталних поремећаја и описује карактеристике најчешћих менталних поремећаја адолесцената; – у комуникацији узима у обзир могућност грешака при опажању других људи и тиме предупредује могуће конфликте; – наведе примере просоцијалног, асертивног понашања и алтруизма из свог искуства и понашања других људи; – препозна и критички разматра примере предрасуда, стереотипа, дискриминације и конформизма; – наведе примере и карактеристике различитих група, групних односа и типова руковођења, примењује правила сарадње у тимском раду поштујући различитост чланова; – препозна и критички разматра примере употребе и злоупотребе психологије у медијима, политици, маркетингу и на друштвеним мрежама; – примењује знања из опште психологије опажање на област опажања музике; – наведе структуру музичке способности и препозна различите приступе у њеном мерењу; – аргументовано дискутује о улози генетских и срединских фактора у развоју музичких способности; – наведе фазе стваралачког мишљења и поткрепи их примерима; – разликује продуктивне и непродуктивне начине превладавања страха од јавног наступа; – опише утицај музике на људе и сложеност комуникације између уметника и публике; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; – прихвати улогу испитаника у психолошким истраживањима искључиво на бази добровољности, информисаности о сврси и процедурама истраживања и гаранције да добијени подаци неће бити злоупотребљени.	Одбрамбени механизми. Стрес и механизми превладавања. Ментални поремећаји – појам, узроци, врсте и облици помоћи. Психолошки проблеми адолесцената. Превенција. ОСОБА У СОЦИЈАЛНОЈ ИНТЕРАКЦИЈИ Социјализација Појам, функција и фактори. Облици и врсте социјалног учења. Социјалне вештине. Социјални живот адолесцената. Просоцијално и асоцијално понашање. Комуникација Вербална и невербална комуникација. Услови успешне комуникације. Социјална перцепција и грешке у опажању особа. Интерперсонални конфликти и њихово решавање. Емпатија. Асертивност. Друштвене групе Појам и врсте. Динамика групе. Односи у групи. Конформизам. Одупирање групном притиску. Руковођење групом. Стереотипи, предрасуде, дискриминација. Људи у маси. ПСИХОЛОГИЈА МУЗИКЕ Стваралачка личност Карактеристике стваралачке личности – способности, особине личности и мотивација. Музичке способности, развој, структура и мерење. Музичко извођење – вежбање, читање с листа, трема. Стваралачко мишљење Појам, критеријуми стваралаштва и фазе стваралачког мишљења. Опажање музике и реаговање на музику Комуникација у уметности. Уметник и публика. Музикотерапија.

6. 1. 5. СОЦИОЛОГИЈА

Циљ учења Социологије је да кроз овладавање основним социолошким појмовима, теоријама, концептима и принципима, оспособи ученике да разумеју сложеност и разноврсност функционисања друштва на локалном и глобалном нивоу, факторе који делују у друштву и њихову међузависност, ради развијања знања, вештина и ставова неопходних за одговорно и успешно учешће у друштвеном животу, критичко и конструктивно промишљање о односу појединца, институција и друштва, о проблемима савременог глобалног и српског друштва, начинима на који они настају и како се могу решавати.

Разред	Други
Недељни фонд часова	1 час
Годишњи фонд часова	35 часова
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја програма
– објасни појам друштва, и друштвених појава; – користи правилно, у усменом и писменом излагању, основне социолошке појмове; – уважава индивидуалне, друштвене и културне различитости; – објасни појам и значај обичајних и моралних норми; – дефинише појмове друштвене структуре и друштвеног система и разликује њихове елементе; – препознаје, на датим примерима, врсте друштвеног раслојавања; – процењује значај отворености друштва за друштвени развој; – анализира друштвену условљеност музике и различитих музичких стилова; – препознаје појам и врсте социјалне стратификације и, на конкретним примерима, узроке и последице друштвених неједнакости; – критички процењује различите аспекте глобализације; – образложи добре и лоше стране експанзије информационих технологија; – упоређи и анализира демографска кретања у савременом свету и Србији; – идентификује феномен миграција као сталан глобални процес; – издвоји главне узроке еколошких проблема; – заузима активан став у односу на локалне и глобалне еколошке проблеме и питања	ШТА ЈЕ СОЦИОЛОГИЈА Настанак и развој социологије Предмет социологије Социолошке теорије ПОЈЕДИНАЦ, КУЛТУРА И ДРУШТВО Биолошки, психолошки и социјални чиниоци друштвености Идентитет Род, пол и сексуалност Појам и елементи културе Језик и симболи Норме и вредности Социјализација Обичај, морал и право Субкултура/контра култура Врсте културе СОЦИОЛОГИЈА МУЗИКЕ Социолошко-музичке и естетске теорије о друштву Социологија елитне музике Социологија рока, цеза, турбо-фолка, реп и поп музике СИСТЕМ И ОРГАНИЗАЦИЈА ДРУШТВА Појам друштвеног система Друштвена улога и положај Друштвене групе ДРУШТВЕНА СТРУКТУРА Системи стратификације Класно-слојна структура Друштвена неједнакост Друштвена покретљивост ДРУШТВЕНА ПРОМЕНА И ДРУШТВЕНИ СУКОБИ Друштвене промене Друштвени покрети Сукоби – извори и функције ГЛОБАЛИЗАЦИЈА И ТРАНЗИЦИЈА Теорије о глобализацији

одрживог развоја; – објасни појам рада и поделу рада као основног феномена људског постојања; – опише и интерпретира појмове политике, моћи и државе; – промовише идеје владавине права и социјалне правде; – критички анализира достигнућа и мањкавости демократије и утврди важност владавине права и правне државе; – повеже појам и функције идеологија са конкретним примерима, изводећи закључке о могућим последицама манипулације; – аргументовано расправља о функцији и утицају мас-медија; – препозна механизме медијске манипулације; – објасни појам религије као важног облика друштвене свести; – наведе основне одлике секуларног друштва; – формулише социолошко одређење породице, њене историјске облике и функције; – дискутује о будућности породице; – препозна узроке и наведе облике девијантног понашања; – аргументовано дискутује о узроцима и облицима ризичног понашања младих; – дискутује о положају и проблемима младих у Србији.	Глобално цивилно друштво и људска права Транзиција
	СТАНОВНИШТВО И ЕКОЛОШКИ ПРОБЛЕМИ Савремене миграције Популациона политика Екологија и еколошка криза Одрживи развој
	РАД И ЕКОНОМСКИ АСПЕКТИ ДРУШТВА Појам рада Подела рада Технологија и рад Прекаријат Предузетништво
	ПОЛИТИКА Шта је политика Моћ, власт, држава (облици владавине) Право и хијерархија правних аката Обележја правне државе и владавине права Демократија (сувереност, избори, непосредна и представничка демократија) Политичка култура Идеологије – појам и врсте
	МЕДИЈИ И КОМУНИКАЦИЈА Новине, радио и телевизија, интернет и друштвене мреже Интернет и друштвене мреже Теорије о медијима Медијска писменост Медијски империјализам
	РЕЛИГИЈА Шта је религија Функције религије Секуларизација Оживљавање религија
	ПОРОДИЦА Брак, породица, домаћинство Функције породице Криза брака и породице? Љубав
	ДЕВИЈАНТНОСТ Девијантно понашање Малолетничка делинквенција Облици зависности (алкохолизам, наркоманија, зависност од интернета и друштвених мрежа)
	МЛАДИ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ Образовање Слободно време Друштвени активизам Комуникација Однос између генерација

6. 1. 7. ИСТОРИЈА

Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, поштовању људских права и културних различитости, друштву и држави у којој живи.

Разред	Први
Недељни фонд часова	2 часа
Годишњи фонд часова	70 часова
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја програма
у усменом и писаном излагању користи основне научне и историјске појмове; – користи хронолошке одреднице на одговарајући начин, у складу са периодизацијом прошлости; – идентификује порекло и процени сазнајну вредност различитих извора на основу њихових спољних и садржинских обележја; – објасни основе историјског научног метода у реконструкцији прошлости и уочава постојање различитих интерпретација; – анализира узрочно-последичне везе и идентификује их на конкретним примерима; – примењује основну методологију у елементарном историјском истраживању и резултате презентује у усменом, писаном, или дигиталном облику; – препозна на конкретним примерима злоупотребу историје и изведе закључак о могућим последицама на развој историјске свести у друштву; – уочи и изрази став у односу на предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге врсте манипулација прошлошћу на конкретним примерима; – поредећи историјске и географске карте датог простора, уочава утицај рељефа и климатских чинилаца на настанак цивилизација и кретање становништва; – наведе и лоцира најважније праисторијске и античке локалитете у Европи и Србији; – издвоји и међусобно пореди најважније одлике државних уређења у	ОСНОВИ ИСТОРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА Хронолошки и научни оквири историје – историјски појмови и појмови историјске науке. Хронологија и простор – стари, средњи и рани нови век. Историјски извори (врсте, порекло, анализа, сазнајна вредност, примена у истраживању). Анализа извора – примери (од праисторијских остатака и налазишта до савремених извора информација). ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ СТАРОГ ВЕКА Географски простор цивилизација старог века (Медитеран, Средњи и Далеки исток). Основна обележја државног уређења цивилизација старог века (Египат, Месопотамија, Левант, минојски Крит, Микена, грчки полиси – Атина и Спарта, антички Рим). Политички оквири (Грчко-персијски ратови, Пелопонески рат и пунски ратови) Друштво и свакодневни живот у цивилизацијама старог века (друштвене групе и њихови односи, прожимање цивилизација на примеру државе Александра Великог и Римског царства, световни обичаји, однос према природи и здрављу, култура становања. Привреда, наука, уметност и култура у цивилизацијама старог века (политеистичке и монотеистичке религије, писменост, књижевност, архитектура, ликовна и примењена уметност, науке, привредни односи и трговина – комуникација) Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине цивилизација старог века – архитектура, календар, инфраструктура, наука, медицина, римско право, филозофија, позориште, демократија, беседништво, олимпијске игре, спортови, римски бројеви, арена, хришћанство и јудаизам...; римско наслеђе на територији Србије) Истакнуте личности: Драконт, Перикле, Филип II, Аристотел, Архимед, Ханибал, Цицерон, Јулије Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Константин Велики... ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак. Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи. Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава,

цивилизацијама старог века; – наведе типове државних уређења у периоду средњег и раног новог века и издвоји њихове специфичности; – анализира положај и начин живота деце, жена и мушкараца, припадника различитих друштвених слојева и група у старом, средњем и раном новом веку; – идентификује основне елементе и одлике привреде у старом, средњем и раном новом веку; – пореди и илуструје примерима одлике свакодневног живота у старом, средњем и раном новом веку; – уочава присуство и препознаје важност тековина старог, средњег и раног новог века у савременом свету; – анализира специфичности и утицај међународних односа на положај држава и народа; – уочава повезаност појава из политичке, друштвене, привредне и културне историје; – идентификује најважније одлике српске државности у средњем веку; – анализира структуру и особености српског друштва и уочава промене изазване политичким и економским процесима у периоду средњег и раног новог века; – на основу датих примера изводи закључак о повезаности појава и процеса из националне историје са појавама и процесима у регионалним, европским и светским оквирима; – изводи закључак о динамици одређених историјских појава и процеса из националне и опште историје, користећи историјску карту; – идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у историјском и савременом контексту; – илуструје примерима значај прожимања различитих народа, култура и цивилизација; – препознаје утицај идеја и научно-техничких открића на промене и развој друштва, културе и образовања; – учествује у организовању и спровођењу заједничких активности у школи или у локалној заједници које подстичу	Византијско царство, Арабљани). Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол, ислам). Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи). Српске земље и Балканско полуострво у раном средњем веку (досељавање Срба и Хрвата, односи са староседеоцима и суседима, формирање српских земаља, христијанизација, ширење писмености). Уређење државе и црква у средњем веку (типови европских монархија; република). Држава Немањића и Српска црква у позном средњем веку (краљевина и царство, деспотовина, аутокефална црква, османска освајања у југоисточној Европи). Српске владарске породице (Немањићи, Котроманићи, Лазаревићи, Бранковићи, Балшићи, Црнојевићи). Опште одлике средњовековне културе и свакодневни живот (верски карактер културе, дворски живот и витешка култура, уметнички правци у српској средњовековној архитектури и уметности, културне области, школе и универзитети, проналасци; живот на селу и граду – занимања, родни односи, правоверје и јереси, сујеверје, болести и лечење, писана и визуелна култура код Срба). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине средњег века – легенде и митови, хералдика, ћирилица, светосавље, уметничка баштина, Косовска легенда...). Истакнуте личности: Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, цар Симеон, Јован Владимир, Василије II, краљ Михаило, Ћирило и Методије, Фридрих Барбароса, Ричард Лавље Срце, Саладин, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар и кнегиња Милица, Твртко I Котроманић, Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ, султанија Мара, Ђурађ Кастриот Скендербег, Мехмед II Освајач... ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (научна и велика географска открића, сусрет са ваневропским цивилизацијама, улога и значај великих европских градова – Фиренце, Венеције, Париза, Лондона, Антверпена, Амстердама; почеци грађанске класе, сталешко друштво, апсолутистичке монархије – примери Француске, Енглеске, Пруске, Аустрије, Русије, Шпаније). Реформација и противреформација (узроци, протестантизам, католичка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови). Опште одлике културе раног новог века (идеје и уметност хуманизма и ренесансе; књижевност, политичка мисао). Привреда и свакодневни живот (мануфактура, банкарство; свакодневни живот – живот на селу и граду, положај жене, обичаји, занимања, култура исхране и становања). Врхунац моћи Османског царства (освајања, држава и друштво). Живот Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу (обнова Пећке патријаршије; мењање верског и културног идентитета; учешће у ратовима, отпори и сеобе, положај и привилегије, Војна крајина). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине раног новог века – научна и техничка открића и културно-уметничка

друштвену одговорност и неговање културе сећања; – разликује споменике из различитих епоха са посебним освртом на оне у локалној средини.	баштина). Истакнуте личности: Јохан Гутенберг, Изабела Кастиљска, Кристифор Колумбо, Фернандо Магелан, Леонардо да Винчи, Микеланђело Буонароти, Николо Макијавели, Никола Коперник, Исак Њутн, Мартин Лутер, Карло V и Филип Хабзбуршки, Елизабета I, Вилијам Шекспир, Луј XIV, Сулејман Величанствени, Мехмед-паша Соколовић, Арсеније III Црнојевић, Арсеније IV Јовановић...
Разред	Други
Недељни фонд часова	2 часа
Годишњи фонд часова	70 часова
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – у усменом и писаном излагању користи основне научне и историјске појмове; – користи хронолошке одреднице на одговарајући начин, у складу са периодизацијом прошлости; – објасни основе историјског научног метода у реконструкцији прошлости и уочава постојање различитих интерпретација; – анализира узрочно-последичне везе и идентификује их на конкретним примерима; – примењује основну методологију науке у елементарном историјском истраживању и резултате презентује у усменом, писаном, или дигиталном облику; – препозна на конкретним примерима злоупотребу историје и изведе закључак о могућим последицама на развој историјске свести у друштву; – уочи и изрази став у односу на предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге врсте манипулација прошлошћу на конкретним примерима; – уочава повезаност појава из политичке, друштвене, привредне и културне историје; – на основу датих примера изводи закључак о повезаности појава и процеса из националне историје са појавама и процесима у регионалним, европским и светским оквирима; – изводи закључак о динамици одређених историјских појава и процеса из националне и опште историје, користећи историјску карту; – илуструје примерима значај прожимања	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја програма ОСНОВИ ИСТОРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА Основне одлике, хронолошки и просторни оквири периода од Индустијске револуције до завршетка Првог светског рата. Историјски извори за изучавање периода од Индустијске револуције до завршетка Првог светског рата и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио и визуелни). ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА (од средине XVIII до средине XIX века) Индустијска револуција (парна машина и њена примена; промене у друштву – јачање грађанске и појава радничке класе). Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, примери америчке и француске револуције; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима човека и грађанина, укидање феудализма). Наполеоново доба (Наполеонова владавина, ратови, тековине, Бечки конгрес). Свакодневни живот и култура(промене у начину живота). Источно питање и балкански народи (политика великих сила, борба балканских народа за ослобођење). Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу. Српска револуција 1804–1835. (основна обележја, ток Првог и Другог српског устанка, последице и значај). Развој модерне српске државности (аутономија Кнежевине Србије, успостава државе, оснивање образовних и културних установа, Црна Гора у доба владичанства). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; научна и техничка открића (парна машина, средства транспорта...), културно-уметничко наслеђе и институције – Матица српска, Народна библиотека, Народни музеј. Истакнуте личности: Џејмс Ват, Волтер, Катарина II, Марија Терезија, Робеспјер, Наполеон Бонапарта, вожд Карађорђе, кнез Милош, кнегиња Љубица, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, прота Матеја Ненадовић, Петар I и Петар II Петровић Његош, Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА Рађање модерних држава, међународни односи и кризе (револуције 1848/49 – „пролеће народа”, политичке идеје, настанак модерне

различитих народа, култура и цивилизација; – учествује у организовању и спровођењу заједничких активности у школи или у локалној заједници које подстичу друштвену одговорност и неговање културе сећања; – уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; – препознаје основне карактеристике различитих идеологија; – анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике; – анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу; – употреби податке из графикона и табела у једноставном истраживању; – упоређује, анализира и уочава разлике између свог и ставова других; – препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва; – идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања. – користи сазнања из других научних области, ради потпунијег сагледавања историјских појава и процеса; – препозна историјске корене савремених институција и друштвених појава; – идентификује најважније друштвене групе, њихове улоге и односе у периоду новог века; – анализира структуру и особености српског друштва и уочава промене изазване политичким и економским процесима у периоду новог века; – уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела и представа о прошлости на формирање националног идентитета	Италије и Немачке, успон САД и грађански рат, борба за колоније, опадање Османског царства). Промене у привреди, друштву и култури (Друга индустријска револуција, људска права и слободе – право гласа, укидање робовласништва, положај деце и жена; култура, наука, образовање, свакодневни живот). Кнежевина и Краљевина Србија и њено окружење (развој државних установа и политичког живота, унутрашња и спољна политика; културна и просветна политика, свакодневни живот; Берлински конгрес, положај Срба под хабзбуршком и османском влашћу). Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Анексиона криза). Култура, наука и свакодневни живот (Светска изложба у Паризу, примена научних достигнућа, положај жена). Краљевина Србија и њено окружење (Мајски преврат, политички живот, унутрашња и спољна политика; појава југословенства, наука, култура, свакодневни живот, положај Срба под аустроугарском и османском влашћу, Црна Гора – доношење устава, проглашење краљевине; балкански ратови). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; научна и техничка открића (телефон, употреба електричне енергије и нафте, фотографија, филм, нове врсте оружја и саобраћајних средстава...), културно-уметничко наслеђе и институције – Народно позориште, академија наука, Народна банка, Српска музичка школа... Истакнуте личности: Ђузепе Гарибалди, Ото фон Бизмарк, Наполеон III, краљица Викторија, Абрахам Линколн, Карл Маркс, браћа Лимијер, Алфред Нобел, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило, краљ Милан, краљица Наталија и краљ Александар Обреновић, књаз и краљ Никола Петровић, Илија Гарашанин, Јован Ристић, Никола Пашић, Стојан Новаковић, патријарх Јосиф Рајачић, Катарина Ивановић, Светозар Милетић, Бењамин Калај, Алекса Шантић, Алберт Ајнштајн, Пјер и Марија Кири, Сигмунд Фројд, Михајло Пупин, Никола Тесла, Хенри Форд, Јован Цвијић... ПРВИ СВЕТСКИ РАТ Велики рат (узроци и повод, савезништва и фронтови, учешће Србије и Црне Горе; преломнице рата; аспекти рата – технологија рата, пропаганда, губици и жртве, глад и епидемије; човек у рату – живот у позадини и на фронту; живот под окупацијом и у избеглиштву; Велики рат у сећању). Уметничко виђење рата, рат као поништавање цивилизацијских вредности; лични доживљај рата. Истакнуте личности: Вилхелм II, Николај II Романов, Вудро Вилсон, краљ Петар и регент Александар Карађорђевић, Надежда Петровић, Арчибалд Рајс, Милунка Савић, Флора Сендс, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић, Драгутин Димитријевић Апис...

Разред	Трећи
Недељни фонд часова	1 час
Годишњи фонд часова	35 часова
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – у усменом и писаном излагању користи основне научне и историјске појмове; – користи хронолошке одреднице на одговарајући начин, у складу са периодизацијом прошлости; – идентификује порекло и процени сазнајну вредност различитих извора на основу њихових спољних и садржинских обележја; – објасни основе историјског научног метода у реконструкцији прошлости и уочава постојање различитих интерпретација; – анализира узрочно-последичне везе и идентификује их на конкретним примерима; – презентује у усменом, писаном, или дигиталном облику резултате елементарног истраживања; – препозна на конкретним примерима злоупотребу историје и изведе закључак о могућим последицама на развој историјске свести у друштву; – уочава повезаност појава из политичке, друштвене, привредне и културне историје; – на основу датих примера изводи закључак о повезаности појава и процеса из националне историје са појавама и процесима у регионалним, европским и светским оквирима; – учествује у организовању и спровођењу заједничких активности у школи или у локалној заједници које подстичу друштвену одговорност и неговање културе сећања; – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва; – образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво; – идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја програма ОСНОВИ ИСТОРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА Историјски извори за изучавање периода од завршетка Првог светског рата до наших дана и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио, визуелни, усмена сведочанства, дигитални). ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА Последице Великог рата (демографски и материјални губици, одраз рата у друштвеном и културном животу, Мировна конференција у Паризу – нова карта Европе и света). Револуције у Русији и Европи (узроци, ток и последице). Стварање југословенске државе (југословенска идеја, процес и носиоци уједињења, међународно признање и границе). Политичке и друштвено-економске прилике у Европи и свету (либералне демократије, тоталитарне идеологије, економске кризе; култура, наука и уметност, свакодневни живот). Југословенска краљевина (простор, становништво и друштво; конституисање државе, политички живот; међународни положај; економске прилике; култура, улога двора; национално и верско питање). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; научна и техничка открића (напредак медицине, појава радија, телевизије, звучног филма...); утицај политичких идеја на савремено српско друштво, трајност установа и институција; културно-уметничко наслеђе. Истакнуте личности: Николај II Романов, Владимир Иљич Лењин, Роза Луксембург, Александар Флеминг, Пабло Пикасо, Волт Дизни, Чарли Чаплин, Сергеј Ејзенштајн, Бенито Мусолини, Адолф Хитлер, Јосиф Стаљин, Френклин Рузвелт, Александар I, Марија, Петар II и Павле Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Милан Стојадиновић, Драгиша Цветковић, Влатко Мачек, Слободан Јовановић, Милутин Миланковић, Исидора Секулић, Ксенија Атанасијевић, Милена Павловић Барили, Иван Мештровић. ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ Свет у рату – узроци, међународне кризе, сукоби и освајачка политика тоталитарних држава; почетак и ток рата, зараћене стране, савезништва, фронтови, најважније операције, нови начини ратовања; ратна свакодневица; страдање цивила и ратни злочини; крај рата, победа антифашистичке коалиције. Југославија и српски народ у рату – улазак у рат, војни пораз, окупација, подела, квислиншке творевине; геноцид и злочини; устанак, антифашистичка борба и грађански рат; војне операције, живот у рату. Последице рата – људски и материјални губици; демографске и друштвене промене, миграције; уништавање културног наслеђа; суђења за ратне злочине; стварање ОУН. Уметничко виђење рата, рат као поништавање цивилизацијских

последнице у историјском и савременом контексту; – препозна, на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права; – пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба; – илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу; – наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва; – објасни значење појмова геноцид и Холокауст; – изведе закључке о узроцима, току и последицама ратова условљених распадом СФРЈ користећи изворе различитог порекла и сазнајне вредности; – изрази ставове, засноване на историјским аргументима, уважавајући мишљење саговорника; – препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији; – критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама; – покаже одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа; – уочи одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима.	вредности; уништавање и пљачка културних и уметничких добара; лични доживљај рата. Истакнуте личности: Френклин Рузвелт, Винстон Черчил, Јосиф Стаљин, Адолф Хитлер, Бенито Мусолини, цар Хирохито, Франциско Франко, Мао Цедунг, Ана Франк, Петар II Карађорђевић, Драгољуб Михаиловић, Јосип Броз, Милан Недић, Анте Павелић, Диана Будисављевић. СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА Свет после Другог светског рата – блоковска подела, трка у наоружању, глобална димензија хладног рата, ратна жаришта и кризе, деколонизација, европске интеграције, покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; научна достигнућа, освајање свемира, медији, популарна култура. Југославија и српски народ после Другог светског рата – изградња новог државног и друштвеног уређења, једнопартијски систем, однос власти према политичким противницима, међународни положај, економске и културне прилике, самоуправљање, несврстаност; свакодневица, популарна култура, нове тенденције у култури. Истакнуте личности: Џон Кенеди, Никита Хрушчов, Махатма Ганди, Мартин Лутер Кинг, Роза Паркс, Нелсон Мандела, Голда Меир, Енди Ворхол, Јосип Броз, Александар Ранковић, Милован Ђилас, Иво Андрић, Милош Црњански, Александар Петровић, Мира Траиловић, Душан Ковачевић. СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА Свет после хладног рата – пад Берлинског зида; слом комунизма у Европи, распад СССР-а, нова политичка карта Европе, стварање Европске уније, доминација САД, локални конфликти и интервенције великих сила, процеси глобализације, Четврта индустријска револуција (дигитални медији, интернет, друштвене мреже и мобилна телефонија), претња тероризма, миграције, савремени културни покрети. Српски народ на крају 20. и почетком 21. века – криза СФРЈ 80-тих година, међунационалне тензије, увођење вишестраначког политичког система, распад СФРЈ, грађански рат и стварање нових држава, интернационализација сукоба и међународне интервенције, економске прилике и свакодневни живот, ратни злочини, страдање цивилног становништва, разарање културног наслеђа, НАТО агресија на СРЈ, последице ратова, политичке промене 2000. године, Република Србија као самостална држава, питање статуса Косова и Метохије, односи у региону, српски народ у дијаспори и региону, процес придруживања Европској унији, култура и спорт. Истакнуте личности: Роналд Реган, Михаил Горбачов, Маргарет Тачер, Бил Гејтс, Владимир Путин, Ангела Меркел, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман, Алија Изетбеговић, Зоран Ђинђић, Војислав Коштуница.

6. 1. 8. МАТЕМАТИКА

Циљ учења Математике је да ученик, усвајајући математичке концепте, знања, вештине и основе дедуктивног закључивања, развије апстрактно и критичко мишљење, способност комуникације математичким језиком и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Разред	Први
Недељни фонд часова	2 часа
Годишњи фонд часова	70 часова
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – користи логичке и скуповне операције; – користи функције и њихова својства; – примени једноставна правила комбинаторике за пребројавање коначних скупова; – користи, приказује на бројевној правој и пореди природне, целе, рационалне и реалне бројеве; – преведе рационалне бројеве из једног записа у други; – на основу реалног проблема састави и израчуна вредност бројевног израза (са или без калкулатора), процени вредност једноставнијих израза и тумачи резултат; – примени пропорцију и процентни рачун у реалном контексту; – примени својства троуглова, четвороуглова и кругова, укључујући и примену у реалном контексту; – примени подударност у равни (симетрије, транслација, ротација); – примени ставове подударности у једноставнијим доказима; – трансформише целе и рационалне алгебарске изразе; – реши линеарне једначине и неједначине; – графички представи линеарну функцију и анализира њен график; – реши проблем који се своди на линеарну једначину или систем линеарних једначина; – примени сличност у равни; – одреди вредности тригонометријских функција углова од 30°, 45° и 60°; – примени тригонометрију правоуглог троугла у реалним ситуацијама уз коришћење калкулатора.	ТЕМА и кључни појмови садржаја програма ЛОГИКА И СКУПОВИ Основне логичке и скуповне операције. Важнији закони закључивања. Функције. Елементи комбинаторике (пребројавање коначних скупова: правило збира и правило производа). РЕАЛНИ БРОЈЕВИ Преглед различитих врста бројева (природни, цели, рационални, реални), операције и њихова својства. Апсолутна вредност. Степен броја са целобројним изложомцем. ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ Размера и пропорција, пропорционалност величина (директна и обрнута), примене (сразмерни рачун и рачун поделе). Процентни рачун. ПОДУДАРНОСТ Ставови подударности троуглова. Односи страница и углова троугла. Кружница и круг. Значајне тачке троугла. Четвороугао. Симетрије, ротација и транслација равни. РАЦИОНАЛНИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ Полиноми и операције са њима, дељивост полинома. Растављање полинома на чиниоце. НЗС и НЗД полинома. Операције са рационалним алгебарским изразима (алгебарски разломци). ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ, НЕЈЕДНАЧИНЕ И СИСТЕМИ Линеарне једначине и неједначине. Линеарна функција и њен график. Системи линеарних једначина са две непознате. Примене у реалним ситуацијама. СЛИЧНОСТ Мерење дужи и углова. Пропорционалност дужи. Талесова теорема. Сличност. Питагорина теорема. ТРИГОНОМЕТРИЈА ПРАВОУГЛОГ ТРОУГЛА Тригонометријске функције оштрог угла, основне тригонометријске идентичности. Решавање правоуглог троугла.

Разред	Други
Недељни фонд часова	2 часа
Годишњи фонд часова	70 часова
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМА и кључни појмови садржаја програма
– трансформише и израчуна вредност једноставних израза са степенима користећи својства операција и функција, по потреби користећи калкулатор;	СТЕПЕНОВАЊЕ И КОРЕНОВАЊЕ Степен чији је изложилац цео број. Функције $y = x^2$ и $y = x^3$. Степен чији је изложилац рационалан број.
– скицира график степене функције;	КВАДРАТНА ЈЕДНАЧИНА И КВАДРАТНА ФУНКЦИЈА Квадратне једначине са реалним решењима. Вијетове формуле и растављање квадратног тринома. Квадратна функција. Једноставне квадратне неједначине.
– реши једноставан проблем који се своди на квадратне једначине са реалним решењима и неједначине;	
– скицира и тумачи график квадратне функције;	ТРИГОНОМЕТРИЈСКЕ ФУНКЦИЈЕ Угао. Радијан. Тригонометријски круг. Основне тригонометријске функције. Адиционе формуле.
– израчуна вредност тригонометријске функције, по потреби користећи калкулатор;	
– примени адиционе формуле;	
– скицира графике основних тригонометријских функција.	
Разред	Трећи
Недељни фонд часова	2 часа
Годишњи фонд часова	70 часова
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМА и кључни појмови садржаја програма
– израчуна површину и запремину праве призме, пирамиде, правог ваљка, праве купе и лопте, и примени их у једноставним ситуацијама;	СТЕРЕОМЕТРИЈА Површина и запремина праве призме и пирамиде. Прав ваљак и права купа, њихове површине и запремине. Сфера и лопта. Површина сфере и запремина лопте.
– израчуна вредност експоненцијалне и логаритамске функције, по потреби користећи калкулатор;	ЕКСПОНЕНЦИЈАЛНА И ЛОГАРИТАМСКА ФУНКЦИЈА Експоненцијална функција. Једноставне експоненцијалне једначине. Логаритам, његова својства и примене. Логаритамска функција. Једноставне логаритамске једначине.
– реши једноставне експоненцијалне и логаритамске једначине;	СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА Системи линеарних једначина са две и три непознате. Гаусов поступак.
– примени Гаусов поступак за решавање система линеарних једначина;	АНАЛИТИЧКА ГЕОМЕТРИЈА У РАВНИ Растојање двеју тачака, површина троугла. Разни облици једначине праве, угао између две праве. Кружница и однос праве и кружнице.
– реши једноставан проблем који се своди на систем линеарних једначина;	
– реши једноставне проблеме међусобних односа тачака и правих у координатној равни;	
– реши једноставне проблеме користећи једначине праве и кружнице;	
– примени услов додир и одреди једначину тангенте кружнице;	НИЗОВИ Основни појмови о низовима. Аритметички и геометријски низ.
– примени аритметички и геометријски низ у једноставним ситуацијама.	

Разред	Четврти
Недељни фонд часова	2 часа
Годишњи фонд часова	66 часова
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМА и кључни појмови садржаја програма
– израчуна једноставне граничне вредности функција; – користи основна својства функција (домен, периодичност, парност, монотоност, нуле и знак...); – израчуна извод једноставних функција применом правила диференцирања; – испита ток и скицира график једноставне функције; – примени елементе комбинаторике у једноставним реалним ситуацијама; – примени биномни образац на решавање једноставнијих проблема; – одреди вероватноћу једноставнијег случајног догађаја; – одреди очекивану вредност и дисперзију дискретне случајне величине; – изврши мање статистичко истраживање, обради резултате, прикаже их и интерпретира.	ФУНКЦИЈЕ Важнији појмови и својства реалних функција реалне променљиве. Преглед елементарних функција. Гранична вредност функције. Асимптоте. ИЗВОД ФУНКЦИЈЕ Прираштај функције. Извод функције (проблем тангенте и брзине). Основне теореме о изводу, изводи елементарних функција. Испитивање функције и њен график. КОМБИНАТОРИКА Основна правила. Варијације. Пермутације. Комбинације (без понављања). Биномни образац. ВЕРОВАТНОЋА И СТАТИСТИКА Случајни догађаји. Вероватноћа. Дискретне случајне величине. Популација, обележје и узорак. Очекивана вредност и дисперзија. Прикупљање, сређивање, графичко приказивање и нумеричка обрада података.

6. 1. 9. ФИЗИКА

Циљ учења Физике јесте стицање елементарне функционалне писмености (природно-научне и техничке) и знања о основним физичким законима који описују појаве у природи и својства звука, оспособљавање ученика за примену знања у струци и свакодневном животу, стицање радних навика, одговорности и вештина за самостални за тимски рад као и формирање основе за даље образовање.

Разред	Први
Недељни фонд часова	1 час
Годишњи фонд часова	35 часова
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМА и кључни појмови садржаја програма
– користи научни језик физике за описивање физичких појава; – објасни значај и улогу експеримента и теорије у описивању физичких процеса и појава, самостално припреми једноставнији пројекат и изведе одговарајуће физичко истраживање; – описује енергијске трансформације код хармонијских, пригушених и принудних осцилација;	1. Физичке основе акустике Хармонијске осцилације (примери). Пригушене осцилације. Принудне осцилације, резонанција. Звук – механички талас. Величине којима се описује таласно кретање и везе међу њима. Брзина звука у различитим срединама, фреквенција и таласна дужина. Опсег фреквенција звука. Инфразвук и ултразвук. Висина тона (праг чујности), јачина тона (акустички притисак, праг бола), боја тона. Мерне јединице, мерење јачине звука и снаге звучних извора. Људско ухо и субјективни осећај јачине звука.

– разуме појам механичке резонанције, услове њеног настајања и примену; – опише и објасни звучне таласе и њихове карактеристичне величине; – примењује законе одбијања и преламања звука; – разликује звук, ултразвук и инфразвук и познаје њихову примену; – разликује карактеристике звука (висина, јачина, боја), познаје штетан утицај буке и мере заштите; – компетентан је да користи мерне јединице и дигиталне технологије за мерење јачине и снаге звука; – уочава положај извора звука и удаљеност извора звука од пријемника и процењује начин простирања звука; – процењује оптимална акустичка својства просторија (запремина, облик просторије, време реверберације). Акустичко обликовање; – процењује и адаптира различите инструменте на основу њихових карактеристика; – примењује стечена знања и повезује звучне појаве са уметничким извођењем на инструментима;	Осциловање ваздушног стуба (отвореног на једном или на оба краја). Резонанција код звука. Резонатори. Извори звука. Одређивање положаја и удаљености извора звука од пријемника. Правац и смер простирања звука од извора. <i>Демонстрациони огледи:</i> – Осциловање звучне виљушке жице (причвршћене на једном или на оба краја), штапова, плоче и мембране. – Осциловање различитих тела (жица, шипки, плоча, мембрана). Осцилације ваздушних стубова. – Својства звучних извора (монокорд, звучне виљушке, музички инструменти...) – Звучна резонанција (звучна виљушка и мензура). 2. Музички инструменти и тонови Музичка скала тонова и музички интервали(односи). Темперирана скала. Начини побуђивања осцилација и њихово појачавање код различитих типова инструмената. Квалитет звука. Шум и тон. Основни тон и виши хармоници. Прост и сложен тон. Спектралне карактеристике звука. <i>Демонстрациони огледи:</i> – Начин рада метронома. – Побуђивање осциловања код жичаних, дувачких инструмената и удараљки 3. Акустика просторија Звучни таласи у просторијама. Апсорпција звука, одбијање звука. Реверберација. Бојење звука (ехо). Глува соба; удари или избијања. Оптималне акустичке особине просторија (запремина, облик просторије, време реверберације). Акустичко обликовање (распоред рефлективних и апсорптивних површина). Постављање звучника. Заштита од буке <i>Предлог за пројекат</i> – Историја акустичних инструмената. Загађеност буком у нашем окружењу

6. 1. 10. ИНФОРМАТИКА

Циљ учења Информатике је стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву. Ученик развија способност апстрактног и критичног мишљења о аутоматизацији послова уз помоћ информационо-комуникационих технологија и развија способност ефективног коришћења технологије на рационалан, етичан и безбедан начин.

Разред	Први
Недељни фонд часова	1 час
Годишњи фонд часова	35 часова
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМА и кључни појмови садржаја програма
– објасни улогу ИКТ у свакодневном	ИНФОРМАЦИОНО – КОМУНИКАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ

животу; – разуме изазове коришћења савремених технологија на одговоран и безбедан начин; – илуструје на примерима основне појмове информатике и рачунарства (појам информација и податак); – наведе основне области информатике и рачунарства; – опише најважније догађаје у развоју ИКТ; – направи паралелу између развоја људског друштва и развоја информационо-комуникационих технологија; – безбедно користи дигиталне уређаје; – разликује и користи сервисе Интернета; – приступа Интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај; – класификује информације са интернета и процењује њихов квалитет и поузданост; – спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на Интернету, – познаје карактеристике различитих бројевних система; – преводи број из једног у други бројевни систем; – изводи основне рачунске операције у различитим бројевним системима; – користи јединице за мерење количине података; – објасни начин дигиталног записа података и бинарног записа природних бројева; – уочава разлику између хардвера и софтвера; – наводи основне карактеристике компонената дигиталног уређаја и њихову улогу; – разликује системски од апликативног софтвера; – објасни шта је оперативни систем и која је његова улога; – познаје основне типове апликативног софтвера; – разликује појмове и типове лиценци софтвера и садржаја који се деле; – разликује основе елементе графичког корисничког интерфејса; – прилагоди радно окружење кроз основна подешавања;	У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ ИКТ у свакодневном окружењу (уређаји, облици комуникације, услуге). Основни појмови информатике и рачунарства (информације, подаци, информационо-комуникационе технологије, предмет и области информатике и рачунарства). Развој ИКТ (прикупљања, складиштења, обраде, приказивања и преноса података). Друштвени аспекти ИКТ (значај и примена дигиталних уређаја, карактеристике информационог друштва, утицај коришћења дигиталних уређаја на здравље и околину, интелектуална својина, безбедност, заштита личних података, правила понашања). Глобална мрежа (интернет). Сервиси интернета (електронска пошта, веб, друштвене мреже, блогови, форуми, учење, мапе, електронска трговина и банкарство, аудио и видео комуникација). Лепо понашање, право и етика на интернету. Безбедност и приватност на интернету. ПРЕДСТАВЉАЊЕ ПОДАТКА НА РАЧУНАРУ Бројевни системи – врсте, карактеристике, преводјење. Бројевни системи – основне рачунске операције. Кодирање информација. Кодирање карактера, кодне схеме. Јединице за мерење количине информација. Дигитални рачунари и дигитални запис података (текста, растерске и векторске слике, звука, видеа). Начини приказивања/представљања података и дигиталног записа. АРХИТЕКТУРА РАЧУНАРСКОГ СИСТЕМА И ПРОГРАМСКА ПОДРШКА Структура и принцип рада рачунара. Врсте меморије рачунара. Процесор. Матична плоча. Магистрала. Улазно-излазни уређаји. Утицај компоненти на перформансе рачунара. Апликативни софтвер. Системски софтвер. Оперативни систем. Верзије и модификације програма. Дистрибуција програмских производа (комерцијална, дељена (енгл. shareware), јавно доступна (енгл. freeware), пробна (енгл. trial)). Заштита права на интелектуалну својину. ОРГАНИЗАЦИЈА ПОДАТАКА И ПРИЛАГОЂАВАЊЕ РАДНОГ ОКРУЖЕЊА Елементи графичко-корисничког интерфејса и интеракција са њима (радна површина, прозори, менији, дугмад, акције мишем или акције на екрану осетљивом на додир, пречице на тастатури, ...). РАД СА ПРОГРАМИМА ЗА ОБРАДУ ТЕКСТА Радно окружење текст-процесора. Једноставнија подешавања радног окружења. Подешавање и промена језика тастатуре („писма”).

– инсталира и деинсталира корисничке програме; – сачува, модификује и организује податке; – разликује најчешће коришћене типове датотека; – подеси радно окружење текст процесора; – промени језик тастатуре; – примени правила слепог куцања; – врши премештање садржаја између више отворених докумената; – ефикасно и тачно уноси и уређује неформатиран текст; – примењује основне елементе форматирања и структурирања текста; – уређује на елементарном нивоу текст применом нотација за обележавање; – постави напредне текстуалне и нетекстуалне елементе у креирани документ; – познаје основне параметре стилизовања текста на нивоу карактера, параграфа и страница; – користи и креира именоване стилове и модификује их; – користи елементе у тексту који се аутоматски ажурирају; – структурира текст и аутоматски генерише садржај; – познаје структуру, правила и формат која се примењују у форматирању докумената; – припрема документ за штампу и одштампа га; – уређује и приказује слајд презентације; – примењује правила за израду добре презентације; – уређује дизајн позадине и „мастер” слајда у презентацији; – додаје елементе анимације и интерактивности у презентацију; – користи функционалности намењене сарадничком раду; – припрема документ за штампу и одштампа га;	Правила слепог куцања. Операције са документима (креирање, отварање, чување, затварање). Унос текста и његово једноставно уређивање (ефикасно кретање кроз текст, копирање, премештање, претрага, замена текста). Уређивање текста (страница, маргине, фонт, параграф, листе, прелом, секције) Уметање у текст (специјалних симбола, датума и времена, текстуалних ефеката). Уметање и позиционирање нетекстуалних објеката (слике, дијаграми, и сл.). Уметање табеле у текст. Нумерација страница. Заглавље, подножје, фуснота. Коришћење и израда стилова, генерисање садржаја и индекса појмова. Подешавања оперативног система (подешавање датума и времена, радне површине, регионална подешавања, подешавања језика и тастатуре, коришћење и подешавање корисничких налога). Инсталирање и уклањање програма (апликативних програма, драјвера). Рад са документима и системом датотека. Средства и методе заштите рачунара и информација Примери структуре типичних докумената (биографије, молбе, огласи, реферати, матурски радови и сл.). Конвертовање у PDF. Штампање докумената.
	РАД СА ПРОГРАМИМА ЗА ИЗРАДУ СЛАЈД ПРЕЗЕНТАЦИЈА Презентације и њихова примена (правила добре презентације, етапе у изради презентација). Подешавање радног окружења програма за израду слајд презентација. Додавање и форматирање текстуалних и нетекстуалних објеката (графички, звучни, видео, ...). Анимација објеката слајда и прелаза између слајдова. Интерактивна презентација (хипервезе, акциона дугмад). Дизајн позадине и „мастер” слајда. Приказ презентације.

	Штампање презентације.
Разред	Други
Недељни фонд часова	1 час
Годишњи фонд часова	35 часова
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМА и кључни појмови садржаја програма
– објасни природу звука; – наведе основне компоненте хардвера за рад са музиком; – користи софтверске алате за рад са музиком; – разликује основне елементе табеле; – разлику је типове података; – унесе и мења податке у табеле; – манипулише елементима табеле; – користи формуле за израчунавање статистика; – користи апсолутно и релативно адресирање; – врши основно форматирање табеле; – сортира и филтрира податке по задатом критеријуму; – примењује условно форматирање; – представи визуелно податке на одговарајући начин; – форматира табеле и одштампа их; – објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја; – креира растерску слику у изабраном програму; – креира векторску слику у изабраном програму; – користи алате за уређивање и трансформацију слике; – оптимизује креирану слику за приказ на различитим медијима; – одабере одговарајући формат записа слика;	ИНФОРМАТИКА У МУЗИЦИ Примена рачунара у процесу учења музике – Основна својства звука; – Формати звучних записа и њихова конверзија. Хардвер за рад са музиком – Музичке картице, микрофони, MIDI клавијатура /електрични клавир, звучници/ слушалице; – Инсталирање хардвера. Софтверски алати за рад са музиком.
	ПРОГРАМИ ЗА ТАБЕЛАРНА ИЗРАЧУНАВАЊА Основни појмови (прикупљање података, њихово табеларно и графичко приказивање на разне начине, као и читање и тумачење таквих приказа). Основни појмови о програмима за рад са табелама (структура документа, формати датотека). Подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум) додавање, брисање, премештање и преименовање радних листова. Уношење различитих типова података у табелу (појединачни садржаји ћелија и аутоматске попуње). Подешавање димензија, премештање, фиксирање и сакривање редова и колона. Примена основних аритметичких операција и уграђених функција за креирање формула. Форматирање ћелија (број децималних места, датум, валута, проценат, поравнање, прелом, оријентација, спајање ћелија, фонт, боја садржаја и позадине, стил и боја рама ћелије). Копирање формула, релативно и апсолутно референцирање ћелија. Сортирање и филтрирање. Условно форматирање табела. Намена различитих типова графикона, приказивање података из табеле помоћу графикона. Припрема документа за штампање.
	РАЧУНАРСКА ГРАФИКА Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, RGB и CMYK модели приказа боја, растерска и векторска графика). Рад у програму за растерску графику. Рад у програму за векторску графику.
Разред	Трећи
Недељни фонд часова	1 час
Годишњи фонд часова	35 часова
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМА и кључни појмови садржаја програма

– унесе и едитује нотни запис; – врши основне манипулације над нотним записом;	УНОШЕЊЕ И ЕДИТОВАЊЕ НОТНОГ ЗАПИСА СА ТАСТАТУРЕ Упознавање програма и подешавање радне површине. Форматирање документа – партитуре (рад на документу): одабир инструмената, уношење и уређивање нота, метрономске ознаке и темпо, одређивање или промена такта, кључа и тоналитета. Триоле и друге неправилне нотне групе, артикулација, динамика, транспозиција. Уношење текста и графике (уређивање текста, симбола, инструмената, акорда). Издавање или додавање штима у партитури. Репродукција (Play) и њено подешавање: Mixer, Volume, Tempo; Скенирање партитура и њихов унос у Musescore; Употреба MIDI клавијатуре. Употреба микрофона. Снимање штима као аудио и MIDI снимка. Увоз датотека прављених у другим програмима за нотацију (нпр. Sibelius, Finale,...). Штампање штимова и партитура.
– разликује формате звучног записа и прави поделу на компримоване и некомпримоване; – врши основне манипулације над звучним записом; – врши конверзију између различитих формата звучних записа;	ЕКСПЕРИМЕНТИ СА ЗВУКОМ Физичке карактеристике звука. Појам дигитализације звука. Процес производње звука код музичких картица. Звук музичких синтисајзера – MIDI запис (*. mid, *. kar, итд.). Формати за чување звучних записа у рачунарима. MIDI формат и MIDI језик. Разлика између wav и MIDI формата. Конверзија између различитих формата звучних записа. Дигитална обрада звука: – Концепт DAW програма; – Снимање и обрада звука; – Аудио ефекти; – Примена виртуелних инструмената; – Примена пакета звукова (Sample packs).
Разред	Четврти
Недељни фонд часова	1 час
Годишњи фонд часова	33 часа
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМА и кључни појмови садржаја програма
– разликује формате видео записа; – врши основне манипулације са видео записом; – врши конверзију између различитих формата видео записа; – креира видео клип са импортованим мултимедијалним материјалом; – креира видео клип за веб и поставља на веб страницу;	РАД СА ВИДЕО ЗАПИСОМ Манипулација са видео записом у одабраном програму: – пребацивање видео материјала на рачунар; – покретање и радни прозор програма за обраду видео записа; – увоз материјала и креирање пројекта; – чување видео записа на рачунару. Монтажа говора и музике у видео запису. Конверзија видео формата. Креирање видео клипова за веб странице. Постављање (Upload) видео клипова на веб страницу.
– креира једноставни веб-сајт на основу готових веб решења;	ГОТОВА ВЕБ ДИЗАЈН РЕШЕЊА Готова веб дизајн решења (WordPress, Weebly, Wix...).

	Блог, вики, електронски портфолио.
– креира статичку веб-страницу коришћењем <i>HTML</i> -а; – стилизује веб-страницу коришћењем <i>CSS</i> -а.	ВЕБ ДИЗАЈН Универзални принципи Веб дизајна. Основе <i>HTML</i> -а, основни елементи и атрибути. Стилови (<i>CSS</i>), основни селектори, својства и вредности.

6. 2. ЗАЈЕДНИЧКИ ПРОГРАМИ СТРУЧНИХ ПРЕДМЕТА ЗА СВЕ ОДСЕКЕ МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ

6. 2. 1. МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

ЦИЉ учења предмета Музички инструменти је стицање знања о инструментима и развијање вештина у препознавању звучних карактеристика и солистичке и оркестарске употребе.	
Разред	Други
Годишњи фонд часова	35
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– самостално напише аликвотни низ; – својим речима објасни разлике између природног и темперованог штимовања; – наброји главне одлике камертона; – наведе предности и мане приликом свирања у затвореном и/или отвореном простору; – разликује групе инструмената и њихове главне представнике; – опише основну грађу сваког инструмента, извођачке технике и заступљеност у литератури; – у слушном примеру препозна инструменте, односно ансамбле према звучним карактеристикама; – повеже развој инструмената са заступљеношћу у врстама оркестара у историјском контексту; – наведе могући распоред инструменталиста у симфонијском оркестру на сцени;	АКУСТИЧКЕ ОСОБИНЕ ЗВУКА Аликвотни низ. Главне одлике, сличности и разлике природног и темперованог штимовања инструмената. Камертон. Понашање звука и могући утицаји на звук приликом свирања у затвореном и отвореном простору. МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ Подела музичких инструмената: – жичани (кордофони), дувачки (аерофони), удараљке (идиофони и мембранофони): са одређеном висином, са неодређеном висином, – електронски инструменти; Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Традиционални инструменти: ЖИЧАНИ ИНСТРУМЕНТИ Гудачки инструменти: – виолина, виола, виолончело, контрабас; Трзалачки инструменти: – чембало, гитара, харфа. Ударни инструменти – клавири. ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ Главни представници и регистарске варијанте. Транспозиција и могући штимови. Дрвени дувачки инструменти: – флаута (пиколо флаута), – обоа (енглески рог), – кларинет (бас-кларинет), – фагот (контрафагот). Лимени дувачки инструменти – хорна (природна хорна рог),

– наведе инструментални поредак у оркестарској партитури; – користи предности дигитализације у слушању и анализирању музике.	– труба (фанfare, природна труба), – тромбон (тенор тромбон, тенор-бас тромбон), – туба (вагнер тубе). Дувачки инструменти са мехом оргуље, хармоника, људски глас; Удараљке Удараљке са одређеном висином звука; удараљке са неодређеном висином звука; Нотација у односу на врсте музичких инструмената.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ Слушање одговарајућих музичких примера у зависности од врсте инструмената и ансамбала.
	ИНСТРУМЕНТАЛНИ АНСАМБЛИ Историјски развој оркестара и ансамбала. Стандардни оркестарски састави: – двојни (<i>a due</i>),– тројни (<i>a tre</i>),– четворни (<i>a quattro</i>),– петорни (<i>a cinque</i>). Могући распоред инструменталиста симфонијског оркестра на сцени. Камерни ансамбли. Нестандардни састави. Вокално-инструментални састави. Солиста са оркестром. Оркестарска партитура: – преглед стандардног редоследа записивања инструмената у партитури, – могућа одступања од стандардног записа оркестарске партитуре (запис у различитим музичким епохама); Партитурни запис вокално-инструменталне музике; солисте са оркестром. Поредак инструмената у камерном партитурном запису.

Назив предмета	6. 2. 2. МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ
ЦИЉ учења предмета Музички облици је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају разликовање и анализу елемената музичких облика као и целовитих формалних образаца, у циљу разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом на смеровима који негују инструменталну или вокалну праксу.	
Разред	Други
Годишњи фонд часова	35 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
препозна и издвоји мотив у музичком делу; – разликује мотивске радове упоређујући два мотива; – издвоји музичку реченицу као интегрални део музичког тока. – развије вештину читања акорда у клавирској партитури; – користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа;	ЕЛЕМЕНТИ МУЗИЧКОГ ОБЛИКА Дефинисање музичке анализе и музичких облика. Музичке компоненте. Планови у музичком облику (тематски, тонални, структурални). Мотив.Рад са мотивом.Фигура и пасаж. Музичка реченица – стандардни модел. Другачије реализације реченичне структуре у литератури. Период (двопериод, трореченични период). Низ и ланац реченица. Одступања од стандардног модела музичке реченице и периода (унутрашње и спољашње проширење). Фрагмент. ЛИТЕРАТУРА:

– прати активност различитих музичких компонената у току композиције; – активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; – слуша музику на принципу понављања и промене музичких сегмената; – разликује и препозна три типа песама; – аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; – примени стечена знања на програм који изводи на главном предмету.	За правилне реченице, период, низ и ланац реченица: В. А. Моцарт: – Клавирска соната, кв. 283, 1. став, 2. тема (В₃); кв. 284, 2. став, А тема; кв. 310, 1. став, 1. тема; 3. став, С тема (а); кв. 311, 1. став, 1. тема; 3. став, А тема; кв. 330, 1. став, 2. тема (В₂); кв. 332, 1. став, 2. тема (В₁) и уводни одсек; кв. 457, 3. став, А тема; кв. 576, 1. став, 1. тема. – Клавирски концерт, кв. 466, 1. став, оркестарска 1. тема; Л. В. Бетовен: – Клавирска соната оп. 2, бр. 1, 1. став, 1. тема; оп. 2, бр. 3, 3. став (В/а); оп. 10, бр. 1, 2. став, 1. тема; оп. 10, бр. 2, 2. став, (В/а); оп. 10, бр. 3, 3. став, (А/а); оп. 13, 2. став, А тема; оп. 14, бр. 1, 2. став, кода; оп. 28, 3. став, (А/а); оп. 49, бр. 1, 1. став, 1. тема; 2. став, А тема (а). А. Дворжак: Концерт за виолончело, оп. 104, 1. став, оркестарска 1. тема. Ф. Шуберт: Клавирска соната, D537, оп. 164, 1. став, епизодна тема у развојном делу. За одступања од правилних реченица, периода и фрагмент: В. А. Моцарт: – Клавирска соната, кв. 281, 3. став, А тема; кв. 283, 1. став, 1. тема; – Виолинска соната, кв. 303, 2. став, 2. тема; кв. 305, 1. став, 2. тема (В₂); кв. 306, 1. став, 1. тема; – Клавирска соната, кв. 309, 1. став, 1. тема; кв. 310, 3. став, А тема; кв. 457, 1. став, 2. тема (В₁ и В₂), развојни део и кода; 3. став, А тема (А₂); кв. 545, 3. став, кода; кв. 570, 1. став, 2. тема (В₁) и уводни одсек; – Увертира за оперу <i>Фигарова женидба</i>, 1. тема. Л. В. Бетовен: – Клавирска соната, оп. 2, бр. 1, 3. став, А (а); оп. 2, бр. 2, 3. став, А (а); оп. 10, бр. 1, 1. став, 1. тема у експозицији, 2. тема у репризи и уводни одсек; 2. став, мост; оп. 10, бр. 2, 1. став, 1. тема и завршна група; оп. 14, бр. 1, 2. став, В (b); оп. 22, 1. став, 2. тема (В₂); оп. 28, 3. став, А (b); оп. 31, бр. 2, 1. став, 1. тема; оп. 90, 1. став, 1. тема. ОБЛИК ПЕСМЕ И ПРИМЕНА Облик песме: двodelна, трodelна и песма прелазног типа. Примена облика песме кроз анализу делова малих инструменталних комада: менует, скерцо, марш... ЛИТЕРАТУРА: В. А. Моцарт: Клавирска соната, кв. 282, 2. став, (А или В део). Делови великих (сложених) трodelних песама трећих ставова клавирских соната у Бетовеновим четвороставичним сонатним циклусима. Делови Шопенових клавирских комада (ноктурна, мазурке...). Делови Хајднових великих (сложених) песама из клавирских соната. СВИТА Барокна свита. Облик и преглед игара из барокне свите. ЛИТЕРАТУРА: Ј. С. Бах: француске и енглеске свите. КОНТРАПУНКТСКЕ ВАРИЈАЦИЈЕ Контрапунктске (полифоне) варијације – чакона и пасакаља. ЛИТЕРАТУРА: Ј. С. Бах: – Пасакаља у це-молу, BWV 582; – Чакона у де-молу, BWV 1004.

Назив предмета	МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ

Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	70 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– препозна сложену троделну песму, као формално решење самосталне композиције или једног од ставова сонатног циклуса; – звучно препознаје принцип варирања у музици; – разликује три типа класичног ронда; – препозна елементе сонатног облика у композицијама; – коментарише појаву различитих музичких компонената у току композиције; – активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; – слуша музику на принципу понављања и промене музичких сегмената; – аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; – повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрасцима; – примени стечена аналитичка знања на програм који изводи на главном предмету.	ОБЛИК СЛОЖЕНЕ ПЕСМЕ Сложена троделна песма. Варијанте сложене троделне песме. Примена облика песме кроз анализу малих инструменталних комада. ЛИТЕРАТУРА: Ј. Хајдн: Клавирска соната, Ноб XVI/1, 3. став; Ноб XVI/2, 3. став; Ноб XVI/5, 2. став; Ноб XVI/12, 2. став; Ноб XVI/14, 2. став; Ноб XVI/32, 2. став; Ноб XVI/43, 2. став. В. А. Моцарт: Клавирска соната, кв. 282, 2. став; кв. 331, 2. став; кв. 545, 2. став; Виолинска соната, кв. 296, 2. став; Симфонија, кв. 550, бр. 40, 3. став. Трећи ставови Бетовенових клавирских соната у четвороставачним сонатним циклусима. Ф. Шуберт: Музички моменти, бр. 6, оп. 94 (D780). Ф. Шопен: Мазурка, оп. 7, бр. 1; оп. 17, бр. 4; 68, бр. 2; оп. 68, бр. 3. ОРНАМЕНТАЛНЕ И КАРАКТЕРНЕ ВАРИЈАЦИЈЕ Орнаменталне и карактерне варијације. ЛИТЕРАТУРА: Ј. Хајдн: Клавирска соната, Ноб XVI/D₁, 1. став; Ноб XVI/30, финале. В. А. Моцарт: – Клавирска соната, кв. 284, 3. став; кв. 331, 1. став; – Виолинска соната, кв. 305, 2. став; кв. 377, 2. став; кв. 481, 3. став. Л. В. Бетовен: – Клавирска соната, оп. 26, 1. став; – Шест варијација за клавир, оп. 34; – Клавирска соната, оп. 111, 2. став; 33 варијације на Дијабелијеву тему, оп. 120. Ф. Шуберт: Гудачки квартет, бр. 14, D810, 2. став. Ј. Брамс: – Клавирски трио, бр. 2, 2. став; – Квинтет (гудачки квартет и кларинет), оп. 115, 4. став. А. Дворжак: Гудачки квинтет, оп. 97, бр. 3, 3. став. С. Рахмањин: Клавирски трио, оп. 9, бр. 2, 2. став. СОНАТА Историјски развој сонате. Скарлатијев сонатни облик. Експозиција сонатног облика.

	Развојни део и реприза сонатног облика. Хајднов музички језик и концепција сонатног облика. Моцартов и Бетовенов сонатни облик. ЛИТЕРАТУРА: Д. Скарлати: сонате за клавир(избор). Ј. Хајдн: Клавирска соната, Hob XVI/13, 1. став;Hob XVI/14, 1. став; Hob XVI/19, 1. став;Hob XVI/23, 1. став;Hob XVI/28, 1. став; Hob XVI/29, 1. став;Hob XVI/32, 3. став;Hob XVI/45,1,3 став; Hob XVI/46, 1. став. В. А. Моцарт: – Клавирска соната, кв. 281, 1. став; кв. 283, 1. став;кв. 309, 1. став; кв. 310, 1. став; кв. 332, 1. став; кв. 333, 2. став; кв. 570, 1. став; кв. 576, 1. став. Л. В. Бетовен: Клавирска соната, оп. 2, бр. 1, 1. став; оп. 49, бр. 2, 1. став. Ф. Шуберт: Клавирска соната, оп. 53, D859, 1. став. РОНДО Преткласични рондо Купренов рондо.Класични рондо – правилни обрасци и изузеци. ЛИТЕРАТУРА: В. А. Моцарт: – Клавирска соната, кв. 310, 3. став; кв. 311, 2. став; кв. 457, 3. став;кв. 545, 3. став. – Виолинска соната, кв. 377, 3. став; кв. 380, 3. став; Л. В. Бетовен: Клавирска соната, оп. 2, бр. 2, 2. став; оп. 2, бр. 3, 2. став; оп. 13, 2. став; оп. 14, бр. 1, 3. став; оп. 14, бр. 2, 3. став; Виолинска соната, оп. 24, 4. став; Клавирска соната. оп. 49, бр. 1, 2. став; оп. 49, бр. 2, 2. став; оп. 51, бр. 1.

Назив предмета	МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	66
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – установи елементе који повезују различите ставове сонатног циклуса; – чита партитуре писане за више инструмената; – користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; – упореди хармонска средства музичког језика класицизма и романтизма; – активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; – слуша музику на принципу понављања и промене музичких сегмената; – идентификује формални образац на основу истовременог	САДРЖАЈИ ИЗУЗЕЦИ У СОНАТНОМ ОБЛИКУ Изузеци у оквиру сонатног облика. Прожимање два формална обрасца. ЛИТЕРАТУРА: Ј. Хајдн: – Клавирска соната, Hob XVI/2, 1. став;Hob XVI/32, 1. став; Hob XVI/35, 1. став;Hob XVI/36, 1. став; Hob XVI/44, 1. став. В. А. Моцарт: – Клавирска соната, кв. 280, 2. став; кв. 311, 1. став; кв. 332, 2. и 3. став; кв. 457, 1. став; кв. 545, 1. став. – Виолинска соната, кв. 303, 2. став; Л. В. Бетовен: – Клавирска соната, оп. 2, бр. 1, 2. и 4. став; – Клавирска соната, оп. 10, бр. 1, 1. и 2. став; оп. 10, бр. 2, 1. став; оп. 10, бр. 3, 2. став; оп. 31, бр. 2, 1. и 2. став; оп. 49, бр. 1, 1. став; оп. 90, 1. став. Ф. Шуберт: Клавирска соната, оп. 120, D664, 1.и 3. став; оп. 122, D568, 1. став. СОНАТНИ РОНДО Сонатни рондо,правилан образац и изузеци. ЛИТЕРАТУРА: В. А. Моцарт: – Клавирска соната, кв. 281, 3. став; кв. 309, 3. став; кв. 311, 3. став; кв. 450, 3. став; кв. 533, 3. став; кв. 576, 3. став.

слушања композиције и праћења партитуре; – аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; – повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрасцима; – примени стечена аналитичка знања на програм који изводи на главном предмету;	– Виолинска соната, кв. 296, 3. став; Л. В. Бетовен: – Клавирска соната, оп. 2, бр. 2, 4. став; оп. 7, 4. став; оп. 13, 3. став; оп. 28, 4. став; оп. 51, бр. 2; оп. 90, 2. став. – Виолинска соната, оп. 5, бр. 1, 3. став; СОНАТНИ ЦИКЛУС У КЛАСИЦИЗМУ Сонатни циклус класичара. Сложенија формална решења свих до сада пређених образаца у класицизму (уз неопходну реминисценцију). Примена сонатног циклуса у камерним и оркестарским музичким делима. ЛИТЕРАТУРА: В. А. Моцарт: Увертира за оперу <i>Фигарова женидба</i>. Л. В. Бетовен: Клавирска соната, оп. 2, бр. 1, 4. став; оп. 7, 2. став; оп. 10, бр. 2, 2. став; оп. 13, 1. став; оп. 81а, 1. став; , оп. 111, 1. став. Литературу по избору проширити на камерна и симфонијска дела Ј. Хајдна, В. А. Моцарта и Л. В. Бетовена. ИНСТРУМЕНТАЛНИ КОНЦЕРТ Инструментални концерт. Облик концерта – анализа. ЛИТЕРАТУРА: А. Вивалди: Концерт за два виолончела, RW531; В. А. Моцарт: Клавирски концерт, кв. 414; кв. 450; кв. 466; кв. 488; Л. В. Бетовен: Клавирски концерт, бр. 5; Е. Григ: Клавирски концерт, оп. 16; А. Дворжак: Концерт за виолончело, оп. 104. СОНАТНИ ОБЛИК И СОНАТНИ ЦИКЛУС У РОМАНТИЗМУ Сонатни облик у романтизму. Шубертов музички језик и одступања у формирању сонатног облика у односу на композиторе класицизма. Развој сонатног циклуса у романтизму. ЛИТЕРАТУРА: Ф. Шуберт: Клавирска соната, оп. 120, D664, 1. и 3. став; оп. 122, D568, 1. став; оп. 143, D784, 1. став; оп. 147, D575, 1. став; оп. 164, D537, 1. став; у Е-дуру, D459, 1. став. СЛОБОДНИЈИ ИНСТРУМЕНТАЛНИ, ВОКАЛНИ И МУЗИЧКО-СЦЕНСКИ ОБЛИЦИ Слободнији инструментални облици – увертира; слободнији облици: фантазија, рапсодија...Вокални и музичко-сценски облици (информативно).

Назив предмета	6. 2. 3. ИСТОРИЈА МУЗИКЕ	
Циљ учења Историје музике је да код ученика развије свест о значају и улози музике кроз развој цивилизације и друштва, да на основу стечених знања подстакне ученике на стваралачко и критичко мишљење, развије естетске критеријуме у циљу формирања одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа и даљег професионалног и личног развоја.		
Разред	Други	
Годишњи фонд часова	70	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ

– препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања; – демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема; – препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама; – препозна утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ...); – препозна музику различитих народа Старог века; – уочи сличности и разлике између ранохришћанске, православне и римокатоличке духовне музике; – сагледа улогу музике у средњовековној Србији у односу на музику византијске и грегоријанске традиције средњег века; – разликује ренесансну полифонију од средњовековног вишегласја; – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; – разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике до краја барока; – објасни настанак и развој опере и њен синкретички карактер; – препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника ренесансе и барока; – анализира начине коришћења изражајних средстава, у одабраним музичким примерима, из различитих култура, стилова и жанрова; – презентује развој музичких инструмената и облика закључно са бароком;	МУЗИКА ПРЕТКЛАСНОГ ДРУШТВА И СТАРОГ ВЕКА Корени музике и њена улога у преткласном друштву. Музика Словена Музика старих источних народа – улога, заједничке карактеристике, специфичности Музика античке Грчке и Рима (улога, карактеристичне врсте музике и инструменти, Грчка трагедија, музичка теорија) Слушање – избор Снимци традиционалне музике разних народа, племенских заједница и етничких група. Традиционална музика народа Блиског и Далеког истока, античке Грчке и Рима (на реконструисаним инструментима, солистичко и хорско/унисоно певање, видео снимци традиционалног позоришта Кине и Индије). МУЗИКА СРЕДЊЕГ ВЕКА Ранохришћанска, предгрегоријанска музика. Музика у Византији Развој црквене музике у средњов. Србији. Грегоријански корал. Промене грегоријанског корала (секвенце, тропе). Рани облици вишегласја у духовној музици од 9. до 13. века (органум, дискант, мелизматични органум, гимел, кондуктус, мотет) и <i>Нотрдамска</i> школа – Леонин, Перотин. Световна музика средњег века: – народна (путујући музичари – жонлери, шилмани... ваганти и голијарди) и – дворска (трубадури, трувери, минезенгери). Карактеристике световне музике у средњовековној Србији. Средњовековна теорија и нотација. Слушање – избор. Амброзијанско певање, Грегоријански корал, секвенце, тропе Византијско певање. Српска црквена музике (кир Стефан Србин). Рани облици вишегласја од 9. до 13. века. Световна музика – примери инструменталне и вокалне музике (народна и дворска): – канон <i>Лето је дошло (Sumer is icumen in)</i>, – Рамбо де Вакера -<i>Календа маја</i>, – Адам де ла Ал – <i>Игра о Робену и Мариони</i>; – избор из стваралаштва минезенгера; – избор из збирке <i>Carmina burana</i>; – световна музика у Србији (према записима Косте Манојловића и Живојина Станковића). МУЗИКА РЕНЕСАНСЕ Три века великих достигнућа у уметности (14,15,16. век) – развој духовног и световног вишегласја: Арс Нова у Француској и Италији (проторенесанса 14. век) – облици (миса, мотет, рондо) – представници (Г. де Машо, Ф. де Витри). Рана ренесанса у фламанским земљама (франко-фламанска школа, 15. век) – облици (миса, мотет, шансон) – представници (Дифај, Окегем, де Пре). Стилске карактеристике ренесансе у уметности. Ренесанса у Италији, Француској и Енглеској 16. века: – облици (мадригал,мадригалска комедија, шансон – представници (Л. Маренцио, Ђ. да Веноза, А. Бјанкијери, О. Веки, К. Жанекен, енглески мадригалисти). Протестански корал у Немачкој.

– повеже музичке облике са извођачким саставом; – уочава, у свакој од епоха, међусобну повезаност музичке уметности са другим уметностима; – објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности (музика и политика/друштво; технологија записивања и штампања нота; физичка својства инструмената; температура и заједничко свирање); – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво; – разматра како универзални језик уметности доприноси уважавању мултикултуралности и интеркултуралне сарадње; – дискутује о сличностима и разликама у култури, историјским стилевима, идејама и начинима изражавања водећих уметника; – дискутује о томе како уметничка баштина доприноси стварању културног идентитета и развоју друштва; – извештава о посетама или учешћу у дешавањима у институцијама културе (радионице, акције...).	Музика контрареформације: Ђ. П. да Палестрина. Орландо ди Ласо. Инструментална музика ренесансе: – Венецијанска школа – Енглески вирциналисти. Слушање МУЗИКА БАРОКА Стилске карактеристике барокне музике и периодизација барока у музици. Развој опере у 17. веку у Италији, Француској, Немачкој и Енглеској. Италија: – Фиренца (Фирентинска камерата), Венеција (К. Монтеверди), Рим (С. Ланди), Напуљ (А. Скарлати). Француска: Ж. Б. Лили: лирска трагедија. Немачка: Хамбург: Р. Кајзер. Енглеска: Х. Персел. Развој вокално-инструменталних облика у бароку: кантата, ораторијум, пасија, миса. Развој инструменталних облика: барокна свита, барокна соната, барокни концерт, полифони облици: пасакалја, чакона и фуга. Најзначајнији представници музике зрелог и позног барока: А. Корели, А. Вивалди, – Ј. С. Бах (биографски подаци и периодизација стваралаштва, преглед вокално-инструменталног и инструменталног стваралаштва) – Г. Ф. Хендл (биографски подаци и преглед стваралаштва – опере, ораторијуми, инструментална дела). Слушање		
Назив предмета	ИСТОРИЈА МУЗИКЕ		
Разред	Трећи		
Годишњи фонд часова	70		
ИСХОДИ			
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ	
– препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања; – демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема; – препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним	МУЗИКА 18. ВЕКА На прелазу између барока и класицизма: рококо, преткласицизам	Рекапитулација најзначајнијих карактеристика музике позног барока: представници (Ј. С. Бах, Г. Ф. Хендл) и жанрови (опера, вокално-инструментални, инструментални облици). На прелазу између барока и класицизма – Ђ. Тартини. Рококо: карактеристике, – Ф. Купрен и француски клавсенисти. Преткласицизам: Д. Скарлати (дела за чембало) Манхајмска школа (развој симфоније и концерата)	

карактеристикама; – препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника класицизма (18 века) и романтизма (19. века); – објасни развој сонате, концерта и симфоније и улогу и карактер ставова у сонатном циклусу класицизма и романтизма; – установи сличности и разлике у развоју класичних вишеставачних облика у класицизму и романтизму; – повеже музичке облике са извођачким саставом; – разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике у класицизму и романтизму; – објасни развој опере током класицизма и романтизма; – препозна програмска дела у свакој од пређених области и разликује их према стилским карактеристикама; – критички просуђује интерпретацију слушаних композиција (на часу, код куће, на концертима); – уочава у свакој од епоха међусобну повезаност музичке уметности са другим уметностима; – објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности (музика и политика/друштво; технологија записивања и штампања нота; физичка својства инструмената; температура и заједничко свирање); – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.		– Бахови синови: – К. Ф. Е. Бах (берлинска школа)и осећајни стил – Ј. К. Бах и галантни стил преткласицизма. Комична опера 18. века: – Италија (буфо Ђ. Б. Перголези,Д. Чимароза), Француска (опера комик), Енглеска (балад-опера) Немачка (зингшпил). Озбиљна опера 18. века: – Италија (либретиста Метастазио),Француска (Ж. Ф. Рамо); К. В. Глук и реформа озбиљне опере 18.в Слушање музике
	МУЗИКА КЛАСИЦИЗМА - 2. половина 18. века	Музика класицизма:Стилске карактеристике. Најзначајнији представници: Ј. Хајдн: биографски подаци, преглед стваралаштва – симфоније, гудачки квартети, ораторијуми, концерти. В. А. Моцарт: биографски подаци, преглед стваралаштва- опере, концерти, симфоније, дела за клавир, духовна музика. Л. в. Бетовен: биографски подаци, преглед стваралаштва – симфоније, гудачки квартети, сонате, концерти, опера, Миса солемнис. Слушање музике
	МУЗИКА 19. ВЕКА – РОМАНТИЗАМ: РАНИ РОМАНТИЗАМ	Стилске карактеристике романтизма у уметности. Карактеристике раног романтизма у музици: – нове појаве у виду циклуса и збирки клавирских и вокалних минијатура – наслеђе класицизма (симфоније, сонате, концерти, камерна музика) у делима најзначајнијих представника: Ф. Шуберта, Р. Шумана,Ф. Менделсона,Ф. Шопена. Раноромантичарска опера у Италији, Француској и Немачкој:Ћ. Росини,В. Белини,Г. Доницети,Л. Керубини,Ћ. Мајербер,К. М. Вебер. Слушање музике
	ЗРЕЛИ РОМАНТИЗАМ	Програмски симфонизам 19. века: Х. Берлиоз, Ф. Лист. Опера 2/2 19. века Италија (Ћ. Верди);Немачка (Р. Вагнер) Француска (Ш. Гуно, Л. Делиб, Ж. Бизе); – Француска оперета и балет 19. века (Ж. Офенбах, А. Адам, Л.Делиб). Слушање музике

Назив предмета	ИСТОРИЈА МУЗИКЕ	
Разред	Четврти	
Годишњи фонд часова	66	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ

ће бити у стању да: – препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања; – демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема; – препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама; – препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма 19. века и музике 20. века; – објасни даљи развој симфоније, сонате, концерта у позном романтизму и музици 20. века – препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника позног романтизма, импресионизма и стилских праваца музике 20. века; – објасни карактеристике нових музичких праваца, облика и жанрова – модерне и модернизма у првој половини 20. века – објасни развој музичког модернизма после Другог светског рата – авангардне тенденције у европској и америчкој музици – упореди и опише даљи развој опере и балета као музичко сценске форме у 20. веку; – наведе карактеристике националних стилова у музици 20в – критички просуђује интерпретацију слушаних композиција (на часу, код куће, на концертима); – уочи међусобну повезаност музичке уметности са другим уметностима у 20 веку; – објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности (музика и политика/друштво; технологија записивања, штампања нота; физичка својства инструмената; температура и заједничко свирање); – користи могућности ИКТ-а за	ПОЗНИ РОМАНТИЗАМ	Представници позног романтизма: – Ј. Брамс, А. Брукнер, С. Франк, Г. Малер, Р. Штраус. Опера у Италији на прелазу 19. у 20. век: – Веризам (Р. Леонкавало, П. Маскањи), Ђ. Пучини. Слушање музике
		Руска национална школа: – Глинка, Руска Петорица, П. И. Чајковски Чешка национална школа: Б. Сметана, А. Дворжак, Л. Јаначек Шпанска национална школа: – И. Албениз, Е. Гранадо, М. де Фалја Скандинавска национална школа: – Е. Григ, Ј. Сибелијус. Слушање музике
	МУЗИКА ПРВЕ ПОЛОВИНЕ 20. ВЕКА-МОДЕРНА (импресионизам) И МОДЕРНИЗАМ (експресионизам, неокласицизам)	Стилске карактеристике импресионизма у уметности. Импресионизам у музици: К. Дебиси, М. Равел (рани период). На прелазу стилова: А. Скрјабин. Стилске карактеристике експресионизма у уметности. Атонални експресионизам (револуционарни и конструктивистички): – А. Шенберг, А. Берг, А. фон Веберн. Фолклорни експресионизам (националне школе у музици 20. века): И. Стравински, Б. Барток. Неокласицизам: – Француска Е. Сати, М. Равел, Француска Шесторка (Д. Мијо, А. Хонегер, Ф. Пуланк) – Немачка: П. Хиндемит, К. Орф; – Русија/СССР: С. Прокофјев, Д. Шостакович, И. Стравински (период по одласку из Русије). Слушање музике
	МУЗИКА ДРУГЕ ПОЛОВИНЕ 20. ВЕКА	Авангардне тенденције у европској музици: интегрални серијализам, алеаторика (слободна и контролисана), конкретна и електронска музика Америчка експериментална музика и минимализам. Постмодернизам Слушање музике

самостално истраживање, извођење и стваралаштво.		

6. 2. 4. НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ

Циљ учења Националне историје музике је да код ученика развије свест о значају и улози музике у развоју српске државе и друштва, да укаже на специфичности њеног идентитета и интегритета у оквиру припадности европској музици, да на основу стечених знања подстакне ученике на стваралачко и критичко мишљење, развије естетске критеријуме у циљу формирања одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа и даљег професионалног и личног развоја.		
Разред	Четврти	
Годишњи фонд часова	33	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања; – демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема; – препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама; – препозна репрезентативне музичке примере средњовековне музике и најзначајнијих представника музике у Србији током 19. и 20. века; – упоређи развој музике у Србији са развојем музике у Европи 19. и 20. века; – коментарише разлоге за појаву типичних жанрова српске музике 19. века – објасни карактеристике нових музичких праваца, жанрова и облика у периоду Модерне између два светска рата – уочи присуство авангардних и постмодернистичких тенденција европске/америчке музике у српској музици 2. половине 20. века – критички просуђује интерпретацију слушаних композиција (на часу, код куће, на концертима);	СРЕДЊОВЕ-КОВНА МУЗИКА У СРБИЈИ	Корени српске музике: Музика Словена. Средњовековна музика у Србији: црквена музичка традиција, световна музика средњег века. Нове појаве у црквеној и световној музици 18.в. Слушање
	МУЗИКА 19. ВЕКА – ПРЕДРОМАНТИЗАМ	Стваралаштво предромантичара. Савременици Корнелија Станковића (Ј. Шлезингер, Н. Ђурковић, М. Миловук, А. Калауз). Корнелије Станковић. Страни музичари у Србији 19. века: Чешки музичари и Р. Толингер, Даворин Јенко. Слушање
	РОМАНТИЗАМ – МОКРАЊЧЕВО ДОБА	Најзначајнији представници романтизма: – Јосиф Маринковић, Стеван Мокрањац – Исидор Бајић и војвођански музичари периода романтизма. На прелазу 19. у 20. век: Станислав Бинички, Миленко Пауновић, Петар Крстић. Слушање
	МУЗИКА У СРБИЈИ 20. ВЕКА Између два светска рата – МОДЕРНА, МОДЕРНИЗМИ (експресионизам, неокласицизам)	Модерна: познаторомантизам са елементима импресионизма, експресионизма и националним идиомом П. Коњовић, М. Милојевић, С. Христић Манифестације идеја националног стила: К. Манојловић, М. Тајчевић, М. Живковић, С. Настасијевић. Познаторомантизам без националних обележја: – Петар Стојановић. Експресионистичка стремљења: Ј. Славенски, <i>Прашка група</i> композитора. неокласицизам: П. Милошевић. Слушање
	МУЗИКА У СРБИЈИ друге половине 20. ВЕКА	Тенденције у музици друге половине 20. века (општи поглед). Видови неокласицизма у стваралаштву неколико генерација композитора: – М. Ристић, Д. Радић, Д. Деспић, М. Логар, С. Рајичић, В. Перичић, В. Мокрањац, Д. Чолић, А. Обрадовић, Р. Бручи, В.

– уочи међусобну повезаност музичке уметности са другим уметностима у 20 веку; – објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности – музика и политика/друштво; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.		Трифунковић, Е. Јосиф, К. Бабић, В. Трајковић, И. Јевтић. Идеје националног стила 50их година: – М. Вукдраговић, Ј. Бандур Н. Херцигоња. Синтеза архаичног и модерног израза: Љ. Марић, Р. Максимовић, С. Атанацковић, С. Божић. Авангардне тенденције у српској музици (преглед): интегрални серијализам, контролисана алеаторика, конкретна музика, електронска музика, П. Бергамо, П. Озгијан, З. Христић, Б. Поповић, В. Комадина, В. Радовановић, С. Хофман, З. Ерић, И. Стефановић. Минимализам: В. Тошић, М. Савић, М. Драшковић, М. Л. Пасху.
		Постмодернизам (од средине 70их година 20. века): пресек кроз стваралаштво неколико генерација композитора – старије (С. Хофман, З. Ерић, В. Трајковић, М. Михајловић, И. Стефановић, В. Куленовић, М. Штаткић...), – средње (И. Жебељан, Г. Капетановић, Ј. Величковић, А. Вребалов, И. Бркљачић, Н. Богојевић...) – млађе генерације композитора. Слушање

Назив предмета	ХОР	
ЦИЉ учења предмета Хор је да код ученика развије знања и вештине потребне за извођење дела хорске литературе и да кроз музичко искуство подстиче оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ, развијање креативности и формирање стваралачког и критичког мишљења.		
Разред	Први/Други/Трећи/Четврти	
Годишњи фонд часова	70/70/70/66	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– користи стечена теоретска знања приликом читања и интерпретације музичког дела; – примењује правилну вокалну технику и јасну дикцију; – комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику; – прати диригента; – интонира чисто у току извођења; – активно учествује у уобличавању уметничког дела кроз интерпретацију; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања у ансамблу; – користи предности дигитализације	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Законитости које владају у хорском ансамблу: врсте, карактеристике, организација хоров. Вокална техника: правилно држање тела, дисање, правилна импостација, вокализе. Интонација артикулација, дикција и хармонски слух – усавршавање кроз техничке вежбе и извођење композиција. Тимски рад и јединство ансамбла. Комуникација са диригентом. Слушање дела хорске музике. Музички бонтон – понашање на сцени. Хорска литература – дела различитих епоха и карактера.

Школски програм Музичке школе „Јован Бандур“ Панчево – средња школа, 2022 – 2026.

у слушању и извођењу музике.		
Јавни наступи: Концерт поводом Дана школе, прослава школске славе Св. Сава, домаћа и међународна такмичења и фестивали, сарадња са другим школама, наступи у школи и ван ње.		
Обавезни минимум: један јавни наступ.		
ЛИТЕРАТУРА*		
– Стеван Стојановић Мокрањац: Три песме по певању Вука Караџића; Две народне песме из XVI века (И кличе девојке; Када ми се Радосаве); Четири обредне кајде; Опело – делови; Акатист Богородици; Литургија Св. Јована Златоустог (и за трогласни женски хор) – делови; Тебе Бога хвалим; Руковети		
(II, IV, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIV, XV);		
– П. Коњовић: Три женска хора са клавиром оп. 11 (Ој за гором; Орошен ђердан; Враголан);		
– С. Бинички: Литургија и Опело – делови;		
– Ј. Славенски: Вода звира; Две народне; Народне из Србије;		
– К. Манојловић: Север дува; Три женска хора; Литургија и Опело – делови;		
– М. Тајчевић: Додолске песме (за женски хор); Литургија – делови;		
– И. Бајић: Српкиња;		
– В. Илић: Запис из 1492 (за женски хор);		
– К. Бабић. Три мадригала, само мало другачија; Соса и сат (за женски и мешовити хор); Жабља идила; Разбрајалице (за женски и мешовити хор);		
– Р. Петровић: Мадригал; Четири минијатуре (за женски хор);		
– М. Кузмановић: Тројанац		
– Дела В. Илића, М. Тајчевића, Д. Максимовића, М. Живковић, Д. Деспића, А. Вујића, Д. Големовића и др.		
– Дела полифоне фактуре: О. ди Ласо, Палестрина, Монтеверди, Маренцио, Гастолди, де Виторија, Веки, Феста		
– Духовна и световна дела следећих композитора: Кедров, Касторски, Чајковски, Рахмањинов, Чесноков...		
– Бах, Моцарт, Брамс, Шуберт, Росини, Пуланк...		
– Д. Шуплевски, П. Љондев, З. Кодаљ, Ф. Кутев, Ж. Фирфов, Т. Скаловски, Д. Христов... и дела сл. тежине		

7. ПРОГРАМ СТРУЧНИХ ПРЕДМЕТА који су само НА ОДСЕКУ ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

7. 1. СОЛФЕЂО	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелацији
Разред:	Први
Годишњи фонд часова	70
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне композиције – препозна и пева старе градске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8 и 9/8; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију на задати ритам; – препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма и четвороделне поделе јединице бројања; – препозна и изводи промену метра; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике.	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика артикулација). МЕЛОДИКА Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста: – дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција: тоналитети до четири предзнака, – молдур и мутације де-Де, Еф-еф, а-А, Це-це, е-Е, Ге-ге), – хроматске пролазнице и скретнице, – дијатонске модулације у паралелни, субдоминантни и доминантни тоналитет: почетни тоналитет до два предзнака, – транспонованье. Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста. – двогласно певање – дијатоника и дијатонске модулације на доминанту или паралелу, – певање хармонских веза трогласно. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација. ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ Опажање – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету, – различитих типова дијатонских дурских и молских лествица. Опажање и интонирање: – интервала; двозвука у тоналитету без анализе интервала до дециме (тежиште ка опажању три до четири двозвука у низу), – штимова од камертона (тоналитети до четири предзнака), – свих врста трозвука са обртајима, а умењеног и прекомерног са разрешењем, – строге и слободне хармонске везе на главним ступњевима, – доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд. Диктати Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспонованье мотива, – записивање примера свираних по двотактним фразама и диктата у целисти.

	Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама. Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе). Записивање традиционалне, народне и староградске песме са текстом.
	РИТАМ Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте. Ритмичке врсте и фигуре: – четворodelна подела ритмичке јединице (разликовање ритмичких фигура сличних по изгледу), – чешћа употреба пауза и лигатура, – трodelни ритмови, проста деоба трodelа и пунктиране фигуре, синкопиран трodel, са и без узмаха, Метричке врсте: – промена метра: из двodelа у трodel и обрнуто у српским народим песмама и инструктивним композицијама, – мере: 5/8, 7/8 и 9/8у српским народним песмама, – одређивање метричке врсте у српским народим песмама. Равномерно читање у виолинском и бас кључу инсерата из литературе. Промене кључева.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО Импровизација мелодије на задати ритам. Употреба савремене технологије у настави.
	ЛИТЕРАТУРА: Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Смотра: Програм смотре предлаже актив наставника солфеђа	

Назив предмета	СОЛФЕЂО
Разред:	Други
Годишњи фонд часова	70
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ

– својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – изражајно пева тоналне и модалне једногласне и вишегласне композиције са алтерацијама; – препозна и пева старе градске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8, 8/8 и 9/8; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију или хармонију на задати ритам; – препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма, четвороделне и осмоделне поделе јединице бројања; – препозна и изводи промену метра; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике.	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума; – међупредметне корелације; – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација); МЕЛОДИКА Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста: – дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција: тоналитети до петпредзнака; – упознавање модуса (певање лествица и каденци дорског, фригијског, лидијског и миксолидијског модуса); – алтерације у поступном покрету; – певање средњовековних и раних ренесансних композиција (једногласно и вишегласно); – дијатонске модулације у тоналитете прве квинтне сродности и мутације; – транспоноване; – композиције са клавирском пратњом; Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста. – двогласно певање – дијатоника са алтерацијама и дијатонским модулацијама; – певање хармонских веза трогласно; Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација; ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ Опажање – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету; – различитих типова дијатонских дурских и молских лествица, модуса и лествица Балкана; Опажање и интонирање: – интервала; двозвука у тоналитету без анализе интервала до дециме (тежиште ка опажању три до четири двозвука у низу); – штимова од камертона (тоналитети до пет предзнака); – свих врста трозвука са обртајима и четворозвука на I, V и VII ступњу са разрешењем; – строге и слободне хармонске везе на главним и споредним ступњевима (II и VII); Диктати Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоноване мотива и двозвука; – записивање примера свираних по двотактима, фразама и диктата у целисти свираних на различитим инструментима; Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама; Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе); Записивање традиционалне, народне и староградске песме са текстом; РИТАМ Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском, бас и са променом кључа;

	Ритмичке врсте и фигуре: – осмоделна подела; – дуола и мала триола; – троделни ритмови, проста деоба тродела и пунктиране фигуре, синкопиран тродел, са и без узмаха; Метричке врсте: – промена метра: из дводела у тродел и обрнуто у српским народим песмама и инструктивним композицијама; – мере: 5/8, 7/8 и 9/8у српским народим песмама; – одређивање метричке врсте српским народим песмама; – равномерно читање у виолинском и бас кључу инсерата из литературе; – промене кључева; МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО Импровизација мелодије и хармоније на задати ритам; Употреба савремене технологије у настави; ЛИТЕРАТУРА: Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Смотра: Програм смотре предлаже актив наставника солфеђа	

Назив предмета	СОЛФЕЂО
Разред:	Трећи
Годишњи фонд часова	70
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе; – препозна и пева староградске песме и народне мелодије; – пева и препозна штимове дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама, у целисти и вергл форми; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију, ритам или хармонију на задати ритам; – препозна и изводи ритмичке фигуре из садржаја;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација). МЕЛОДИКА Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, српских народних песама са текстом, познатих тема композиција у сонатном облику и у облику ронда. Стабилне и лабилне алтерације (скокови у алтероване тонове и напуштање алтерованих тонова скоком). Алтеровани акорди и њихова разрешења. Алт кључ. Дијатонске и хроматске модулације у тоналитете прве и друге квинтне сродности и мутације. Модална мелодика. Вишегласно певање хомофоних и полифоних двогласних, трогласних и четворогласних: – композиција са клавирском пратњом, – инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, – српских народних песама са текстом,

– препозна и изводи промену метра; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике	– познатих тема композиција у сонатном облику и у облику ронда са елементима дијатонике, дијатонске и хроматске модулације. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ Опажање и интонирање: – основних и хроматских тонова у тоналитету у целом регистру клавијатуре, – штимова свих тоналитета, – свих врста интервала до дециме у оквиру и изван тоналитета, – свих врста трозвука у оквиру и изван тоналитета, – свих врста септакорада у основном облику са разрешењем, – хармонских веза на главним и споредним ступњевима: (троглас и четвороглас, строге и слободне везе акорада) са модулацијом и без модулације. Диктати Инструктивне композиције, инсерати из литературе, традиционалне, народне и староградске песме са текстом. Записивање једногласног и двогласног диктата са алтерацијама и модулацијама свираног по двотактним фразама, у целисти и вергл формату. Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе); Транспоноване мотива.
	РИТАМ Равномерно читање у алт кључу. Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском, бас и алт кључу. Неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квартоле, квинтоле и секстоле. Промена метра у инсертима из литературе и инструктивним етидама. Полиритмија: 3: 2, 2: 3, 3: 4, 4: 3. Народни ритмови са променом метра – преко примера из музичког фолклора.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО Импровизација мелодије, ритма или хармоније инсерата из литературе из периода класицизма и романтизма. Савремене технологије у функцији наставе. ЛИТЕРАТУРА: Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Смотра: Програм смотре предлаже актив наставника солфеђа	

Назив предмета	СОЛФЕЂО
Разред:	Четврти
Годишњи фонд часова:	66
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова (посебно периода: импресионизма , 20-ог века и националне музике) са циљем:

кроз примере за слушање музике; – изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе; – пева штимове дурских и молских тоналитета; – препозна и пева алтерације, алтероване акорде и њихова разрешења; – препозна и пева модулацију; – препозна и пева старо- градске песме и народне мелодије; – пева композиције са клавирском пратњом; – опажа све врсте лествице; – запише и пева трогласне и четворогласне хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти; – запише двогласни диктат; – опажа, пева и запише интервале и акорде; – импровизује мелодију, ритам или хармонију научених композиција; – користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука; – препозна и изводи промену метра или темпа; – равномерно и ритмички чита у виолинском, бас, алт и тенор кључу; – изводи и запише неправилне ритмичке групе; – изводи композиције са полиритмијом; – разуме и објасни својим речима музичке појмове;	– развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавања музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација). МЕЛОДИКА Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха (посебно 19. и 20. века) ,староградских песама и српских народних песама са и без текста – рекапитулација градива. Хроматске модулације. Енхармонске модулације (информативно). Алтеровани акорди и њихова разрешења преко инсерата из литературе из периода импресионизма и 20-ог века. Композиције са клавирском пратњом. Поставка тенор кључа – певање инструктивних композиција и инсерата из литературе. Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, и аранжмана српских народних песама са и без текста. – двогласно певање – модулације, мутације и алтерације. – трогласно певање хармонских веза у инсертима из литературе. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација. ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕДИКТАТИ Опажање – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету, – свих врста дијатонских лествица. Опажање и интонирање: – интервала до дециме, – штимова од камертона – свих врста трозвука са обртајима, – хармонских веза-трогласних и четворогласних (Д 7са обртајима), – свих врста четворозвука. Диктати: Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоноване мотива, – записивање примера свираних по двотактним фразама , диктата у целисти и вергл диктата. Записивање двогласних диктата – модулације, мутације и алтерације. Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама. Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе). Записивање традиционалне, народне и староградске песме са и без текста (хроматске промене, елементи мутације). РИТАМ Равномерно читање: тенор и алт кључ. Ритмичко читање: обнављање целокупног градива и проширивање знања и вештина из области промене метра и темпа. Неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квартоле, квинтоле и секстоле. Полиритмија Ритмичко читање инсерата из литературе и инструктивних композиција. МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

	Импровизација мелодије, ритма или хармоније инструктивних композиција, или инсерата из литературе из периода импресионизма и 20-ог века. Употреба савремене технологије у настави. ЛИТЕРАТУРА: Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Смотра: Програм смотре предлаже актив наставника солфеђа	

7. 2. ХАРМОНИЈА – ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

ЦИЉ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.	
Разред:	Први
Годишњи фонд часова:	70
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– користи стечена знања из теорије музике у решавању хармонских проблема; – препозна консонантне и дисонантне акорде; – запише квинтакорде и обртаје главних ступњева; – одреди многостраност квинтакорада у тоналитетима; – дефинише сродство и функције акорада; – слушно разликује хомофони и полифони став; – класификује и слушно препозна врсте каденци; – примени поставку квинтакорада главних ступњева у строгом хармонском ставу; – примени правила у везивању квинтакорада главних ступњева и њихових обртаја; – слушно идентификује хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја; – одсвира хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја на клавиру; – примени везивање и направи разлику у везивању акорада споредних квинтакорада и њихових обртаја; – препозна тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе;	УВОД У ХАРМОНИЈУ Појам хармоније. Тонски систем – читање и писање нота у бас и виолинском кључу. Интервали: врсте, величина, сазвучност, разрешење дисонантних интервала Лествице – дијатонске дурске и молске лествице. Тоналитет – појам и структурална основа тоналитета и његово испољавање кроз однос главних трозвука. АКОРДИ Појам и врсте акорада. Облици акорада – основни и обртаји. Изградња квинтакорада на главним ступњевима. Многостраност квинтакорада. Сродство акорада. Тоналитет и функције акорада. СТРОГИ ХАРМОНСКИ СТАВ Полифонија и хомофонија. Мелодија. Строги хармонски став. Акордски и ванакордски тонови – општи појмови. Хармонски ритам. Критични тонови. Каденце. ТРОЗВУЦИ ГЛАВНИХ СТУПЊЕВА Квинтакорди. Постављање квинтакорада главних ступњева у четворогласни хармонски став у дуру и хармонском молу. Везивање квинтакорада главних ступњева: – строга веза; слободна веза; полуслободна веза. лиценција вођице. Мелодијски скокови у оквиру исте хармоније – промена положаја и слога. Забрањена кретања. Каденцирајући квартсектакорд. Сектакорди.

– повеже хармонизацију задатка са његовом формалном структуром; – коментарише квалитет хармонског задатка;	Изградња сектакорда и главних ступњева у оквиру тоналитета. Сектакорди главних трозвука – увођење и разрешење. Квартсектакорди: Изградња квартсектакорада главних ступњева главних ступњева у оквиру тоналитета. Квартсектакорди: обртајни и случајни – увођење и разрешење. ТРОЗВУЦИ СПОРЕДНИХ СТУПЊЕВА Изградња квинтакорада споредних ступњева и њихових обртаја у задатом тоналитету. Споредни квинтакорди – увођење и разрешење. Споредни сектакорди – увођење и разрешење. Фригијски обрт. Секвенце.
Програм смотре: 1. Писмени део: хармонизација шифрованог баса (до 8 тактова) 2. Практични део: хармонска анализа примера из клавирске литературе класичара – до 20 тактова и свирање (4 такта) шифрованог баса	

Назив предмета:	ХАРМОНИЈА
Разред:	ДРУГИ
Годишњи фонд часова:	70
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– препозна и изгради главне четворозвуке; – препозна и разреши критичне тонове у главним четворозвучима; – наведе начине увођења и разрешења главних четворозвука; – примени правила у везивању главних четворозвука; – слушно препозна хармонске везе главних четворозвука; – демонстрира написане хармонске везе главних четворозвука на клавиру; – препозна и примени ванакордске тонове у хармонизацији задатака и примерима из литературе; – аналитички распозна и тумачи тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе;	ГЛАВНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ Изградња и препознавање доминантног септакорда у основном облику и обртајима у дуру и молу. Доминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење, лиценција вођице и септима. Изградња и препознавање субдоминантног септакорда (II₇) у основном облику и обртајима у дуру и молу. Субдоминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење. Изградња и препознавање вођичног четворозвука (VII₇) навише од задатог основног тона и наниже од задате септима у дуру и молу. Одређивање тоналитета према задатом вођичном септакорду. Вођични септакорд и обртаји: увођење и разрешење. ВАНАКОРДСКИ ТОНОВИ Подела ванакордских тонова. Увођење и разрешење ванакордских тонова. Ванакордски тонови у басу. Вишеструки ванакордски тонови. ВИДОВИ ПРОМЕНЕ ТОНАЛИТЕТА Мутација. Тонално иступање. Тонални скок. Модулација.

– препозна и направи разлику између видова промене тоналитета у примерима из музичке литературе; – презначи акорде у дијатонској модулацији; – свира дијатонску модулацију на клавиру; – повеже хармонизацију задатака са његовом формалном структуром; – изрази мишљење о квалитету креираног хармонског задатка.	ДИЈАТОНСКА МОДУЛАЦИЈА Изградња трозвука у дуру, молдуру и свим врстама мола. Сродност тоналитета. Средства дијатонске модулације и начини извођења. Дијатонске модулација: прве групе; друге групе; треће групе; Модулација преко посредног тоналитета (информативно).
Програм годишње смотре: Писмени део: хармонска анализа примера из клавирске литературе класичара – до 30 тактова. Усмени део: два питања из пређеног градива и свирање (4 такта) шифрованог баса и дијатонске модулације.	

Назив предмета:	ХАРМОНИЈА
Разред:	Трећи
Годишњи фонд часова:	35
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– наведе сличности и разлике у акордском фонду барока и класицизма; – самостално одсвира краће осмишљене фразе са одликама хармоније барока и класицизма; – објасни својим речима врсте и примену алтерација у дуру и молу; – разликује дијатонске и алтероване тонове и акорде у лествицама; – самостално осмисли и одсвира алтероване акорде (доминантина доминанта и њен заменик) на клавиру; – слушно препознаје алтероване акорде њихова разрешења; – слушно препознаје и примењује типове хроматске модулације дијатонског типа; – одсвира задате хармонске везе; – самостално анализира хармонски план у нотним примерима из музичке литературе у којима се налазе алтеровани акорди; – направи разлику између средстава дијатонске и хроматске модулације дијатонског типа у хармонској анализи на примерима из	СПОРЕДНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ Увођење и разрешење споредних четворозвука – анализа примера из музичке литературе барока и класицизма. Израда и свирање краћих фраза са споредним четворозвучима. Употреба споредних четворозвука у бароку и класицизму (у примерима из литературе) АЛТЕРОВАНА ХАРМОНИЈА Алтерације и њихова улога у формирању алтерованих акорда. Алтеровани акорди: – алтеровани акорди дијатонског типа, – алтеровани акорди хроматског типа. – преглед свих алтерованих акорада. Доминантина доминанта дијатонског типа – изградња, увођење и разрешење. Доминантина доминанта хроматског типа – изградња, увођење и разрешење. Заменик доминантине доминанте дијатонског типа – изградња, увођење и разрешење. Заменик доминантине доминанте хроматског типа – изградња, увођење и разрешење. Фригијски квинтакорд и наполитански сектакорд – изградња, увођење и разрешење. Остале вантоналне доминанте дијатонског типа и њихови заменици. Остале алтеровани акорди хроматског типа: двоструко умањени на повишеном II ступњу у дуру, и, прекомерна доминанта за субдоминанту у дуру. Умањени четворозвуци недоминантне функције (на повишеном II и повишеном VI ступњу). Израда и свирање краћих фраза са употребом алтерованих акорада. Употреба алтерованих акорада у бароку и класицизму (у примерима из музичке литературе)

литературе; – повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром; – дискутује о формалној и стилској одредници композиције на основу хармонске анализе.	ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА ДИЈАТОНСКОГ ТИПА Појам и средства хроматске модулације. Хроматска модулација преко презначења акорада дијатонског типа. Израда и свирање сложенијих фраза са применом алтероване хармоније и хроматске могулације. Употреба хроматске модулације дијатонског типа у класицизму (у примерима из музичке литературе).
Програм годишње смотре: 1. Писмени део: хармонска анализа примера из клавирске литературе класичара или раних романтичара – до 30 тактова и свирање (4 до 8 тактова) шифрованог баса и хроматске модулације	

Назив предмета:	ХАРМОНИЈА
Разред:	Четврти
Годишњи фонд часова:	33
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– својих речима објасни средства хроматске модулације; – препозна све врсте хроматских модулација у примеру из музичке литературе; – слушно препозна хроматске модулације; – усмено изради и одсвира краће фразе користећи хроматску модулацију; – анализира примере из литературе епохе барока, класицизма и романтизма, који садрже хроматску модулацију; – усмено изради и одсвира краће фразе користећи енхармонску модулацију; – анализира примере из литературе епохе барока, класицизма и романтизма, који садрже енхармонску модулацију; – повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром; – дискутује о формалној и стилској одредници композиције на основу хармонске анализе.	ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА Појам и средства хроматске модулације. Модулација помоћу: – промене склопа акорда; – хроматске и привидне терцне сродности; – елиптичних веза; Модулирајуће секвенце. Израда и свирање краћих фраза са употребом хроматских модулација. Употреба хроматских модулација у бароку (примери из литературе). Употреба хроматских модулација у класицизму (примери из литературе и). Употреба хроматских модулација у романтизму (примери из литературе). ЕНХАРМОНСКА МОДУЛАЦИЈА Појам и средства енхармонске модулације. Енхармонско презначење: – умањеног четворозвука. – малог дурског четворозвука, – прекомерног трозвука. Израда и свирање краћих фраза са употребом енхармонских модулација. Употреба енхармонских модулација у бароку (примери из литературе). Употреба енхармонских модулација у класицизму (примери из литературе). Употреба енхармонских модулација у романтизму (примери из литературе).
Програм годишње смотре: 1. Писмени део: хармонска анализа примера из клавирске литературе класичара или раних романтичара – до 30 тактова и свирање (8 тактова) шифрованог баса и хроматске модулације.	

7. 3. КОНТРАПУНКТ	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Конtrapункт је да код ученика развије знања у области историјског развоја и техничких својстава ренесансног контрапункта, као и вештину препознавања ренесансних музичких облика и композиционих поступака.
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	35

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– именује облике раног вишегласја на основу записа или звука; – пева у групи или уз инструменталну пратњу композиције раног вишегласја; – препозна различите извођачке саставе ренесансних композиција на основу звука или записа; – именује врсте старих нотација на основу записа; – опажа, препозна и запише све врсте модуса; – анализира мелодијско– ритмичке карактеристике у ренесансним композицијама; – препозна и коментарише композиционе полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције; – објасни историјски развој духовних и световних облика ренесансе, њихове врсте и наведе најзначајнија дела и композиторе; – слушно препозна и анализира духовне и световне облике ренесансе;	ОСНОВИ ВОКАЛНОГ КОНТРАПУНКТА	Развој вишегласја од раног вишегласја до полифоније касне ренесансе. Извођачки састави. Нотација. Модуси. Мелодија и ритам.
	КОМПОЗИЦИОНИ ПОСТУПЦИ У МУЗИЦИ РЕНЕСАНСЕ	Консонанце и дисонанце. Каденце. Синкопиране дисонанце, пролазнице, скретнице, тешке пролазнице. Посебни случајеви у примени дисонанци. Имитација. Третман текста. Слушање и извођење одабраних ренесансних композиција.
	ДУХОВНИ И СВЕТОВНИ ОБЛИЦИ РЕНЕСАНСЕ	Духовни облици ренесансе, (мотет и миса): – историјски развој, – врсте, – најзначајнији композитори и дела. Световни облици ренесансе (мадригал, вилота, фротола, канцона а бало, виланела, шансон): – историјски развој, – врсте, – најзначајнији композитори и дела.
Програм смотре: 1. Писмени део: тест (теоријска питања и практична примена) 2. Слушни тест: препознавање задатих композиција са кратком анализом.		

Назив предмета	КОНТРАПУНКТ	
Разред	Четврти	
Годишњи фонд часова	66	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– објасни разлике између ренесансног и	ОСНОВИ	Историјска појава музичког барока.

барокног контрапункта; – слушно препозна и анализира инструменталне и вокално – инструменталне облике барока; – препозна различите инструменталне групе барокних композиција на основу звука или записа; – анализира мелодијско – ритмичке карактеристике барокних композиција; – објасни развој тоналне хармоније; – осмисли самостално или уз помоћ наставника краћу барокну мелодију; – препозна и коментарише композиционе полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције; – наведе врсте и основне карактеристике барокних облика; – слушно препозна и анализира барокне облике.	БАРОКНОГ КОНТРАПУНКТА	Вокално-инструментални облици. Инструменти и инструментални облици. Од модалне ка тоналној хармонији. Мелодија и ритам. Хармонска средства барокне музике.
	КОМПОЗИЦИОНИ ПОСТУПЦИ У МУЗИЦИ БАРОКА	Представљање акорада у двогласном и трогласном ставу. Ванакордски тонови. Двоструки и троструки контрапункт. Имитација. Канон у двогласном и трогласном ставу. Секвенце.
	ИНСТРУМЕНТАЛНИ И ВОКАЛНО- ИНСТРУМЕНТАЛНИ ОБЛИЦИ БАРОКА	Двогласна и трогласна инвенција. Фуга. Прелудијум, токата, фантазија, корална предигра, ричеркар, барокна свита, полифоне варијације. Мадригал, мотет, опера, ораторијум, миса (информативно).
Програм смотре: 1. Писмени део: анализа трогласне или четворогласне фуге; 2. Слушни тест: препознавање задатих композиција са кратком анализом.		

7. 4. ОРКЕСТАР		
ЦИЉ учења предмета Оркестар је да код ученика развије знања и вештине потребне за извођење оркестарске литературе и да кроз музичко искуство подстиче оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ, свирање у већим и мањим оркестарским ансамблима, развијање креативности и формирање стваралачког и критичког мишљења		
Разред	Први/Други/Трећи/Четврти	
Годишњи фонд часова	70/70/70/66	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– користи стечена теоретска знања приликом читања и интерпретације музичког дела; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику; – прати диригента; – коригује интонацију у току извођења; – активно учествује у уобличавању уметничког дела кроз интерпретацију; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања у ансамблу; – користи предности дигитализације у	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Законитости које владају у оркестарском ансамблу: врсте, карактеристике, организација оркестра. Тимски рад и јединство ансамбла. Сарадња и комуникација са диригентом. Сарадња и комуникација са концерт мајстором и/или солистима. Развој хармонског слуха. Слушање дела оркестарске музике. Музички бонтон – понашање на сцени. Упознавање оркестарске литературе – дела различитих епоха и карактера.

слушању и извођењу музике.		
Јавни наступи: Концерт поводом Дана школе, домаћа и међународна такмичења и фестивали, сарадња са другим школама, наступи у школи и ван ње.		
Обавезни минимум: један јавни наступ.		
ЛИТЕРАТУРА*		
Гудачки оркестар:		
– В. Ђорђевић: Српске игре за гудачки оркестар; Ј. Славенски: Свита за гудачки оркестар;		
– В. Перичић: Песма и игра за виолину или кларинет и оркестар;		
– Д. Деспић: По часница Стевану Мокрањцу; М. Тајчевић: Дивертимента бр. 2 и 3;		
– Ј. Пахелбел: Канон и жига; – Т. Албинони: Синфоније, Адађо; Г. Ф. Телеман: Свита <i>Дон Кихот</i> ;		
– А. Вивалди: Синфоније; Четири годишња доба; – Ј. С. Бах: Свите		
– Ђ. Тартини: Синфонија у А-дуру; Анданте и Престо (ар. Е. Бонели);		
– П. Хиндемит: Пет комада за гудаче; – А. Корели: Кончерта гроса; Свита;		
– В. А. Моцарт: Дивертимента, Серенаде; Жан-Филип Рамо: Свите (ставови);		
– А. Дворжак: Ноктурно, Серенада за гудачки оркестар (ставови);		
– О. Респиги: Античке игре и арије; П. Маскањи: Увертира за <i>Кавалерију рустикану</i> ;		
– Е. Григ: Две елегичне мелодије; – Б. Бритн: Једноставна симфонија;		
– Е. Елгар: Серенада за гудачки оркестар, Уздаси, Елегија за гудачки оркестар;		
– П. Чајковски: Серенада за гудачки оркестар, Елегија за гудачки оркестар;		
– С. Прокофјев: Менует;		
Симфонијски оркестар:		
– Ј. К. Бах: Симфоније; – Ј. С. Бах: Оркестарске свите;		
– Г. Ф. Хендл: Музика на води; Музика за ватромет; Ј. Хајдн: Симфоније;		
– В. А. Моцарт: Симфоније, Увертира из опере <i>Титусово милосрђе</i> ; Црквене сонате;		
– К. В. Глук: Увертире из опера <i>Орфеј и Еуридика</i> и <i>Ифигенија на Аулиди</i> ;		
– Ф. Шуберт: <i>Розамунд</i> -интермецо; – П. Маскањи: <i>Кавалерија рустикана</i> – интермецо;		
– Ј. Брамс: Мађарске игре; – А. Дворжак: Словенске игре;		
– Арије и концерти барокних, класичарских и романтичарских композитора: Бах, Хендл, Вивалди, Албинони, Хајдн, Моцарт, Чајковски, Григ, Шопен, Штамиц... и дела сличне тежине.		
Дувачки оркестар:		
– Ј. Готовац: Еро с онога света; – З. Бозоти: Тамо далеко; – А. Дворжак: Словенска игра бр. 8		
– П. И. Чајковски: Словенски марш; – С. Прокофјев: Марш из опере <i>Заљубљен у 3 наранџе</i> ;		
– Ј. Штраус: На лепом плавом Дунаву; Пролећно доба; Живот уметника; Циганин барон – потпури; Винко Савник: Мотив из Оспа – потпури; Свечана корачница;		
– Ж. Бизе: Кармен – потпури; – Б. Сметана: Продана невеста – потпури;		
– Ђ. Верди: Травијата – потпури; Набуко – увертира; Трубадур – увертира;		
– Ф. Супе: Фест – увертира; Лака коњица – увертира; Песник и сељак – увертира;		
– Ђ. Росини: Регина – увертира; – Д. Јенко: Ђидо – увертира; Ж. Офенбах: Орфеј у паклу – увертира;		
– Р. Вагнер: Танхојзер – увертира; – К. Фридман: Поздрав Берну;		
– В. Мустајбашић: Стазама хероја; Свети Сава; Карађорђе; – Родионов: Поема;		
– Луј Андерсон: Празник трубача; – Вили Лефлер: Дикси парада;		
– К. Бортнер: Екстра пост марш; Дунав дикси; Хилгар: Манеген дикси;		
– Н. Допшински: Обала; Мисисипи дикси; – Путарек: Поздрав Београду – марш.. и дела сличне тежине.		
Оркестар тамбура и мандолина:		

– Вукосављевић: Свита из албума Исидор Бајић – М. Нешић: Невен коло – И. Хаднаћев: Тамбурашко коло;
– М. Попов: Војвођанска игра бр. 1; – М. Вукдраговић: Анданте Кантабиле и АлLEGRO;
– Б. Јоксимовић: Светозарево коло; – С. Христић: Грлица;
– Р. Бручи: Триптих; Т. Остојић: Српско новосадско коло; – С. Радосављевић: Војводино моја;
– К. Бабић: Две игре; – Б. Бритн: Једноставна симфонија – II став;
– С. Прокофјев: Сцена из балета <i>Ромео и Јулија</i> – А. Дормажињски: Лихорадушка;
– В. Лаптев: Први концерт за домру са оркестром; – Н. Будашкин: Концерт за домру са оркестром;
– А. Циганков: Обраде за домру са мешовитим оркестром; – П. Чекалов: Фуга бр. 5; – Л. Прис: Интермецо.

7. 5. ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА - ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ и ТЕОРЕТСКИ ОДСЕК		
ЦИЉ учења предмета Етномузикологија је да код ученика развије знања и вештине које доприносе разумевању основних појмова етномузикологије, да их упозна са карактеристикама вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне традиционалне музике, као и да формира однос према музичком наслеђу.		
Разред	Први	
Годишњи фонд часова	35	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		ОБЛАСТ/ ТЕМА САДРЖАЈИ
– објасни друштвено-историјски и културолошки контекст у коме су се стекли услови за развој етномузикологије у свету; – издвоји значајна открића која су утицала на развој етномузикологије; – наведе сличности и разлике између етномузикологије и сродних дисциплина; – објасни различите теоријске оријентације у етномузикологији; – објасни допринос српских композитора 19. и прве половине 20. века за развој етномузикологије у Србији; – звучно разликује различите врсте хетерофоније; – звучно препознаје старије и новије двогласно певање; – покаже на карти територијалне целине у Србији у којима је заступљена једногласна и/или вишегласна вокална пракса; – наведе разлике према којима је извршена општа класификација традиционалних музичких инструмената; – наведе функцију и репертоар идиофоних и мембранофоних инструмената; – звучно разликује идиофоне и мембранофоне инструменте; – упореди доживљаје при слушању традиционалне и уметничке музике.		РАЗВОЈ ЕТНОМУЗИКОЛОШКЕ ДИСЦИПЛИНЕ Етномузикологија – појам и дефиниције. Проналазак фонографа и центсистем. Оснивање архива и институција. Теренска истраживања. Антрополошка и музиколошка оријентација. Сродне дисциплине етномузикологији – етнокореологија, етнологија-антропологија, музикологија, социологија, народна књижевност дијалектологија... Развој етномузикологије у свету. Развој етномузикологије у Србији.
		ВОКАЛНА ТРАДИЦИЈА СРБИЈЕ Народна песма – појам и класификација. Појам „глас” у српском народном певању и црквеном појању. Вокална традиција у Србији: – Једноглас – Вишеглас: 1. Старије сеоско двогласно певање 2. Новије сеоско двогласно певање.
		ИДИОФОНИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ Општа класификација традиционалних музичких инструмената. Идиофони инструменти – класификација према начину добијања звука: – непосредним ударањем: клепало, звона, кастањете од кукурузног стабла; – посредним ударањем: чегртаљка; – трзањем: дромбуља; – превлачењем, стругањем, трљањем: ћемане од кукурузног стабла;

	– трескањем: деф, звечке.
	МЕМБРАНОФОНИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ Класификација према начину добијања звука: – ударањем: даире, дарабука, деф, тупан, тапан, гоч, тимбелек; – трењем: бегеш, ћупа.

Назив предмета	ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА
Разред	Други
Годишњи фонд часова	35

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА САДРЖАЈИ
– разликује обредну и обичајну вокалну праксу; – наведе различите музичке жанрове обредне и обичајне вокалне праксе; – звучно разликује песме календарског циклуса; – наброји територијалне целине у Србији у којима је заступљена обредна и обичајна вокална пракса; – наведе елементе потребне за анализу мело поетских облика; – разликује према грађи аерофоне дувачке инструменте; – наведе функцију и репертоар који се изводи на аерофоним инструментима; – покаже на карти територијалне целине у Србији у којима су заступљени аерофони дувачки инструменти; – звучно разликује сваки аерофони дувачки инструмент; – наброји сличности и разлике кордофоних инструмената који се јављају на простору бивше Југославије; – звучно препозна све инструменталне традиционалне ансамбле у одслушаним примерима; – упореди доживљаје при слушању традиционалне и уметничке музике; – објасни мотиве и друштвено-историјски оквир за појаву новокомпоноване музике у Србији; – објасни феномен World music у Србији; – критички просуђује нове музичке појаве у друштву.	ОБРЕДНА И ОБИЧАЈНА ВОКАЛНА ПРАКСА Синкретизам у обредно-обичајној вокалној пракси. Коледарске песме.Лазаричке песме.Песме за обредно љуљање. Ђурђевданске песме.Краљичке песме,Додолске песме. Крстоношке песме.Маткање.Јеремијске песме. Седењкарске песме.Жетварске песме. Успаванке и стриљбарске песме.Свадбене песме.Тужбалице. Анализа мелопоетских облика: врста стиха, облик, метроритам, тонски низови, каденце. АЕРОФОНИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ Једноставни аерофони инструменти: бич, зујача, чигра. Дувачки аерофони инструменти: 1. Инструменти са кружним бридом: – отворени с оба краја: кавал, шупељка. – отворен на горњем крају (тип Панове свирале): дудурејш. – инструменти са прорезом и бридом: фрула, двојнице, цевара, окарина. 2. Инструменти са ударним језичком: – једноструким: дипле, гајде. – двоструким: зурле, сопиле. 3. Инструменти са левкастим наусником: рикало (бушен), лимене трубе. КОРДОФОНИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ Класификација према начину добијања звука: – трзањем (окидањем) жице: Тамбуре у Војводини, ћителија, шаргија, саз; – гуђењем (превлачење гудалом): гусле, лира, лијерица, ћемане, виолина; ИНСТРУМЕНТАЛНИ АНСАМБЛИ Тамбурашки ансамбли.Трубачи.Палькари.Ансамбли фрулаша. НОВОКОМПОНОВАНА И ПОПУЛАРНА МУЗИКА Новокомпонована музика. World music.

ЛИТЕРАТУРА ЗА НАСТАВНИКЕ (ИЗБОР)

Прва година:

- Bleking, Džon: *Pojam muzikalnost*, Beograd, Nolit, 1992.
- Bose, Fritz: *Etnomuzikologija*, Beograd, Univerzitet umetnosti u Beogradu, 1989.

- Gojković, Andrijana: *Narodni muzički instrumenti*, Beograd, Vuk Karadžić, 1989.
- Големовић, Димитрије О: *Крстивоје*, Ваљево, Градац, 2009.
- Девић, Драгослав: „Сакупљачи народних мелодија у Србији и њихове збирке”, *ГЕМ у Београду*, књ. 22–23, Београд, Етнографски музеј у Београду, 1960, 99–122.
- Dević, Dragoslav: *Osnovna melografska uputstva*, Beograd, Univerzitet umetnosti u Beogradu, 1974.
- Dević, Dragoslav: *Etnomuzikologija, III deo – instrumenti* (skripta), Beograd, Univerzitet umetnosti u Beogradu, 1977.
- Đorđević, Vladimir R: „Nekoji dečji narodni muzički instrumenti”, „*Sv. Cecilija*” (*Smotra za crkvenu glazbu s glazbenim prilogom. Glasilo Cecilijina društva u Zagrebu*), sv. 5, god. XXII, Zagreb, 1928, 201–205.
- Живчић, Ана: *Развој транскрипције и нотације у српској етномузикологији у односу на његов интернационални контекст*, семинарски рад са ФМУ у Београду, 2008. (у рукопису)
- Županović, Lovro: „Napjevi iz Hektorovićeve Ribarenja u svijetlu suvremene muzikološke interpretacije”, *Zvuk*, br. 100, Sarajevo, 1969, 477–496.
- Изалиј, Земцовски: „Етномузикологија – стогодишњи пут”, *Народно стваралаштво – folklore*, год. XXVI, св. 1–4, Београд, 1987, 14–28.
- Марковић, Младен: „Етномузикологија у Србији – путеви и путокази”, *Нови звук (интернационални часопис за музику)*, бр. 3, ур. др Мирјана Веселиновић-Хофман, Београд, СОКОЈ, 1994, 19–30.
- Мартиновић, Јелена: *Предмет и циљ етномузикологије – научна мисао западне хемисфере*, семинарски рад са ФМУ у Београду, 2001. (у рукопису)
- Монографија Факултета музичке уметности: *80 година Музичке академије*, Београд, ФМУ, 2017.

Друга година:

- Andrejević, Andrej: *Covara (aerofoni instrument sa bridom iz visočkog kraja)*, seminarски рад са FMU u Beogradu, 2002. (у рукопису)
- Васиљевић, Миодраг, А: *Народне мелодије лесковачког краја*, САН, Посебна издања књ. CCCXXX, Музиколошки институт књ. 11, Београд, Научно дело, 1960.
- Васиљевић, Миодраг, А: *Народне мелодије с Косова и Метохије* (редакција: З. М. Васиљевић), Београд – Београдска књига, Књажевац – Нота, 2003.
- Vukičević, Mirjana: *Duple stare Crne Gore*, Etnoantropološki problem – Monografije, Knjiga 15, Beograd, 1990.
- Вукичевић-Закић, Мирјана: „Двојнице бордунског типа у музичкој традицији источне Србије”, *Развитак*, год. XXXII, бр. 3–4 (188–189), Неготин – Крајина, 1992, 104–109.
- Вукосављевић, Петар Д: *Гајде у Србији (њихова сазвучја и могућност уклапања у савремени оркестар)*, Београд, Радио – Београд, 1979.
- Вукосављевић, Петар Д: *Ерске гајде*, Београд, Радио – Београд, 1981.
- Гојковић, Андријана: „О српским свиралама – јединкама”, *Рад VII Конгреса фолклориста Југославије (Охрид 1960)*, Охрид, 1964, 217–222.
- Големовић, Димитрије О: *Народна музика титовоужичког краја*, Посебна издања, књ. 30, САНУ, Београд, Етнографски институт, 1990.
- Големовић, Димитрије О: „Српско двогласно певање (облици – порекло – развој) I”, *Нови звук*, бр. 8, Београд, СОКОЈ, 1996, 11–22.
- Големовић, Димитрије О: „Српско двогласно певање (облици – порекло – развој) II”, *Нови звук*, бр. 9, Београд, СОКОЈ, 1997, 21–37.
- Големовић, Димитрије О: *Народна музика Југославије: XVI квиз Музичке омладине Србије*, Београд, Музичка омладина Србије, 1997.
- Големовић, Димитрије О: „Једноглас у нашем народном певању као један од видова трансформације двогласа”, *Фолклор – Музика – Дело (IV међународни симпозијум, Београд, 1995)*, Београд, ФМУ, 1997, 265–277.
- Golemović, Dimitrije O: „Graditelj dvoenica Proko Puzović”, *Zvuk*, br. 1, Sarajevo, SOKOJ, 1984, 56–67.
- Големовић, Димитрије О: „Гајдаш Димитрије Перић (прилог проучавању музичке традиције североисточне Србије)”, *Развитак* бр. 1, Зајечар, Новинско-издавачка организација ООУР „Тимок”, 1985, 83–89.
- Големовић, Димитрије О: „Именовање као начин означавања народних песама у српском народном певању”, *Дани Владе С. Милошевића*, научни скуп (зборник радова), Бања Лука, Академија умјетности Бања Лука, 2006, 5–16.
- Девић, Драгослав: „Окарина (село Доња Мутница, Србија)”, *Рад VII конгреса СФЈ (Охрид 1960)*, Охрид, 1964, 207–215.

- Девић, Драгослав: „Музичка традиција Неготинске Крајине (Прилог етномузиколошкој анализи)”, *ГЕМ у Београду*, књ. 31–32, Београд, Етнографски музеј у Београду, 1969, 409–420.
- Девић, Драгослав: „Рикало – бушен, пастирска труба у североисточној Србији”, *Мокрањчеви дани 1968 – Зборник радова са састанка етнологa, фолклориста и музиколога*, организациони одбор „Мокрањчеви дани” у Неготину и Новинска установа „Тимок” – Зајечар, Неготин–Зајечар, 1969, 97–109.
- Девић, Драгослав: „Сврљишка цевара и њена лимитрофна типичност”, *Народно стваралаштво – folklor*, год. X, св. 37–38, Београд, 1971, 67–73.
- Dević, Dragoslav: *Etnomuzikologija, III deo – instrumenti* (skripta), Beograd, Univerzitet umetnosti u Beogradu, 1977.
- Девић, Драгослав: „Савремене тенденције развоја свирале у Србији у процесу акултурације”, *Развитак*, бр. 4–5, Зајечар, 1978, 69–71.
- Dević, Dragoslav: „Opšti pregled narodnih muzičkih instrumenata u Vojvodini sa posebnim osvrtom na gajde u Srbiji”, *Rad XX kongresa СУФЈ (Нови Сад, 1973)*, Београд, СУФЈ, 1978, 173–190.
- Dević, Dragoslav: *Етномузикологија I и II deo* (skripta), Beograd, FMU, 1981.
- Девић, Драгослав: „Цевара – особена врста свирале у источној Србији као производ међукултурних контаката”, *Македонски фолклор*, год. XVII, бр. 34, Скопје, 1984, 173–180.
- Девић, Драгослав: *Народна музика Драгачева*, Београд, Факултет музичке уметности у Београду, 1986.
- Девић, Драгослав: *Народна музика Црноречја у светлости етногенетских процеса*, ЈП штампа, радио и филм Бор, Културно-образовни центар Бољевац, Београд, Факултет музичке уметности, 1990.
- Dević, Dragoslav: „Osobnosti srpskog i vlaškog pevanja u severoistočnoj Srbiji”, *Narodna umjetnost*, posebno izdanje, br. 3 (posvećeno Vinku Žganecu), Zagreb, 1991, 289–307.
- Девић, Драгослав: „Народна музика”, *Културна историја Сврљига, књига II – језик, култура и цивилизација*, ур. Сретен Петровић, Сврљиг – Народни Универзитет, Ниш – Просвета, 1992, 427–539.
- Девић, Драгослав: „Дудурејш’ једнотонске свирале из Хомоља”, *Човек и музика (Међународни симпозијум, Београд, 20–23. јун, 2001)*, Београд, Vedes, 2003, 627–630.
- Živković, Dragiša: *Teorija književnosti sa teorijom pismenosti*, Beograd, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1992.
- Закић, Мирјана: „Контекстуални спецификум дипларских мелодија”, *Дани Владе С. Милошевића*, научни скуп (зборник радова), Бања Лука, Академија умјетности Бања Лука, 2007, 29–40.
- Закић, Мирјана: „Опште карактеристике жанрова зимског обредног полугођа”, *Обредне песме зимског полугођа*, Етномузиколошке студије – дисертације свеска 1/2009, Београд, Факултет музичке уметности у Београду, 2009, 96–108.
- Закић, Мирјана и Јовановић, Јелена: „Ликовни, етнографски и литерарни извори о инструменту кавал на територији Србије и Македоније”, *Прештампано из Зборника Матице српске за сценске уметности и музику* 49, Нови Сад, 2013.
- Закић, Мирјана и Јовановић, Јелена: „Етномузиколошки извори о инструменту кавал на територији Србије и Македоније”, *Прештампано из Зборника Матице српске за сценске уметности и музику* 50, Нови Сад, 2014.
- Јаковљевић, Растко С.: „Човек – инструмент – звук: Аспекти развоја свирале у Србији”, *Зборник Матице српске за сценску уметност и музику*, Нови Сад, Матица српска, 2009, 93–112.
- Лајић-Михајловић, Данка: *Гајде у Војводини*, магистарски рад, одбрањен на Академији уметности у Новом Саду, 2000. (у рукопису)
- Лаковић, Видо: *Народна књижевност I*, (Припремиле за штампу Р. Пешић и Н. Милошевић), Београд, Научна књига, 1967.
- Марковић, Загорка: *Народни музички инструменти*, Београд, Етнографски музеј у Београду, 1987.
- Милојевић, Милоје: *Народне песме и игре Косова и Метохије* (приредио Драгослав Девић), Београд, 2004.
- Миљковић, Борисав: „Проблеми термилошког одређења инструмента фруле у контексту њеног историјског сагледавања”, *Дани Владе С. Милошевића*, научни скуп (зборник радова), Бања Лука, Академија умјетности Бања Лука, 2019. (рад у штампи)
- Мокрањац, Стеван Ст.: *Етномузиколошки записи*, том 9 (приредио Драгослав Девић), Београд, Музичко-издавачко предузеће „Нота” – Књажевац, Завод за уџбенике и наставна средства – Београд, 1996.
- Николић, Тијана: *Отворено цилиндрично тело као аерофони инструмент из рода лабијалних свирала*, семинарски рад са ФМУ у Београду, (у рукопису).
- Николић, Тијана: *Кавалска езгија као облик пастирске свирке*, семинарски рад са ФМУ у Београду, 2004. (у рукопису).

- Петровић, Радмила: *Српска народна музика (Песма као израз народног музичког мишљења)*, САНУ, Посебна издања књ. ДХСIII, Одељење друштвених наука, књ. 98, Београд, Музиколошки институт САНУ, 1989.
- Пешић, Радмила и Милошевић Ђорђевић, Нада: *Народна књижевност*, Београд, Требник, 1996.
- Радиновић, Сања: „Развој методологије формалне аналитике у српској етномузикологији”, *Облик и реч*, Етномузиколошке студије – дисертација, свеска 3/2011, Београд, Факултет музичке уметности у Београду, 2011, 23–117.
- Rihtman, Cvjetko: *Polifoni oblici u narodnoj muzici Bosne i Hercegovine*, Bilten instituta za proučavanje folklora, Sarajevo, 1951, 7–16.
- Širola, Božidar: *Sopile i zurle*, Etnološka biblioteka 17, Zagreb, 1932.
- Širola, Božidar: *Svirale sa udarnim jezičkom*, Zagreb, JAZU, Djela, knj. XXXII, 1937.

7. 6.	УПОРЕДНИ КЛАВИР - ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ (осим за соло певаче), ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ПРОДУКЦИЈУ И ОБРАДУ ЗВУКА
Циљ учења предмета Упоредни клави́р је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања	
Разред	Први
Годишњи фонд часова	35 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– именује делове клавира и разликује различите начине добијања тона на клавиру; – се оријентише на клавијатури; – правилно седи за клавиром; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; – препозна и користи основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију; – примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; – свира кратке композиције напамет; – самостално и/или уз помоћ наставника контролише квалитет звука.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Технички и музички захтеви: Положај за клавиром и поставка руку и прстију. Вежбе за опуштање. Вежбе за правилно ритмизирање. Основне врсте удара: портато, легато, стакато. Динамичке ознаке: пиано, мецофорте, форте, крешендо и диминуендо. Ознаке за темпо: аданте, модерато, алегро и друге.. Појам лука. Појам фразе. Појам такта, двотакта, тротакта са одговарајућим нагласцима. Упознавање вредности ноте и паузе као и триоле, синкопе и пунктиране ноте. Увођење ученика у начине вежбања. Читање нота, знаци за октаве, знаци за интервале. Остали знаци на које се наилази у литератури предвиђеној програмом. Контрола тона. Музичка меморија. Скале и трозвуци: Дурске скале са белих дирки (Це, Ге, Де, А, Е, Ха, Еф) у осминама у обиму две октаве, са аутентичном каденцом на крају (I, IV, V, I – уски слог). Трозвучи (истих тоналитета) симултано и разложено трогласно, кроз две октаве паралелно.
	ЛИТЕРАТУРА: Школе за клави́р: – Јела Кршић: Клавирска читанка за I и II разред – Александар Николајев: Почетна школа – Фердинанд Бајер: Почетна школа – Жан Баптист-Диверноа: етиде оп. 176 – Хенри Лемоан: етиде оп. 37 И друге почетне школе
Обавезни минимум програма:	

– лествице и трозвуци по програму – 25 композиција – вежбе, етиде и разни комади
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године

Назив предмета	УПОРЕДНИ КЛАВИР
Разред	Други
Годишњи фонд часова	35 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Технички и музички захтеви: Повезивање прсторедних група навише и наниже, Развијање спретности прстију кроз активно осмишљавање, Слушање и свирање техничких вежби, лествица и етида. Увођење у основне елементе форме – мотив, реченица, облик песме, сонатина. Упознавање са законима метрике – разне врсте тактова, слаб и јак део такта, акценти. Динамичко нијансирање лествица – пиано, пианисимо и мецопиано. Диференцирање мелодије од пратње, рад на полифонији. Увођење у педализацију – вежбе. Скале и трозвуци: Све дурске скале у осминским триолама у обиму три октаве паралелно. Молске скале са белих дирки (а, ха, це, де, е, еф) у осминама, кроз две октаве паралелно, са аутентичном каденцом на крају (I, IV, V, I – уски слог). Сви дурски и молски трозвуци наведених тоналитета симултано и разложено четворогласно, кроз две октаве паралелно. ЛИТЕРАТУРА: ЕТИДЕ: – Жан Баптист-Диверноа: етиде оп. 176, – Хенри Лемоан: етиде оп. 37, – Стефан Хелер: етиде, избор – Хенри Бертини: етиде оп. 100 И друге етиде сличне тежине Композиције полифоног стила: – Јохан Себастијан Бах: Мале композиције, – Георг Фридрих Хендл: Избор композиција И друге полифоне композиције сличне тежине Сонатине: – Избор сонатина: Јохан Баптист Ванхал, Тобиас Хаслингер, Игнац Плејел, Лудвиг ван Бетовен, Карл Рајнеке, Фридрих Кулау, Муцио Клементи. Сонатине домаћих аутора и других композитора одговарајуће тежине Композиције по слободном избору: – Јела Кршић: Клавирска хрестоматија за II разред – Збирка „Наши композитори за младе пијанисте” – Зоран Христић: Тачкице – Срђан Хофман: Две басне – Марко Тајчевић: Две мале свите

	– Вера Миланковић: Дечје приче, 25 мијатура за I и II разред – Роберт Шуман: Дечји албум Оп. 68 – Александар Гречанинов: 10 комада Оп. 99 – Александар Гедике: 60 лакших комада Оп. 36 – Корнелиус Гурлит: Први кораци младог пијанисте Оп. 82 – Бела Барток: За децу – Самуил Мајкапар: 24 лаке композиције оп. 16 – Дмитриј Кабалевски: Комади за децу Оп. 30 И друге композиције сличне тежине.
Обавезни минимум градива: – 4 етиде са различитим техничким захтевима; – Једна сонатина – 4 композиције по слободном избору различитог карактера и стила (од старих мајстора до савременог стваралаштва) – лествице и акорди по програму	
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године	
Смотра: – Једна етида; – Један став сонатине; – Један комад	

Назив предмета	УПОРЕДНИ КЛАВИР
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	35 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; – јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара; – транспонује хроматски лакше мотиве или реченице; – примени више динамичких нијанси у свирању; – обликује тон у складу са музичким и техничким захтевима дела; – појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме; – свира двозвуке са јасним диференцирањем мелодијске линије; – свесно користи директан и синкопирани педал; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; – свира једноставну пратњу на задату мелодију.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Технички и музички захтеви: Читање с листа. Унапређивање основних врста удара – легато, стакато из подлактице, из прста, нон легато, портато, репетиција. Техничке вежбе са ритмичким варијантама. Анализа музичких облика уз тумачење значења и конструкције дела која се обрађују – сонатина, менует, гавота, марш ... Упознавање са елементима полифоније – држани тонови, свирање двозвука, истицање гласова, динамизирање деоница. Употреба истовременог и синкопираног педала. Упознавање са украсима и припремне вежбе: дуги и кратки предудар, пралтрилер и краћи трилер. Скале и трозвучи: Дурске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама. Молске скале у триолама паралелно кроз три октаве. Трозвучи дурски и молски симултано. Велико разлагање дур и мол трозвука у осминама кроз две октаве. Доминантни и умањени септакорди симултано и разложено четворогласно кроз две октаве. ЛИТЕРАТУРА: Етиде: – Карл Черни: етиде оп. 849 – Хенри Бертини: етиде оп. 100 – Херман Беренс: етиде оп. 88

	– Јела Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема. И други аутори виртуозних комада или етида одговарајуће тежине. Композиције полифоног стила: – Јохан Себастијан Бах: Мале композиције за клавир И друге полифоне композиције из разних епоха одговарајуће тежине Сонатине: – Јохан Баптист Ванхал, Јохан Антон Андре, Лудвиг ван Бетовен, Муцио Клементи, Тобиас Хаслингер. И друге сонатине сличне тежине Композиције по слободном избору: Обухватити композиције различитог карактера и стила – бар једна да буде за четири руке и савладати две клавирске пратње за инструмент који ученик учи на вокално-инструменталном одсеку – Јела Кршић: Клавирска хрестоматија за III разред – Збирка Наши композитори за младе пијанисте – Миховил Логар и Станојло Рајичић: За мале клавиристе – Станојло Рајичић: Дечја збирка – Марко Тајчевић: Дјеци и I мала свита – Душан Радић: Рондино
	– Петар Илић Чајковски: Албум за младе, оп. 39 – Шуман: Албум за младе, оп. 68 – Бела Барток: Деци, Микрокосос II – Александар Гречанинов: Дечја књига оп. 98 – Лудвиг Шите: Из веселог дечјег доба – Јозеф Хајдн: Мале игре – Волфганг Амадеус Моцарт: 14 дечјих композиција – Арам Хачатуријан: Андантино – Витолд Лутославски: 12 малих комада – Самјуел Мајкапар оп. 33: Минијатуре – Хеитор Вила-Лобос: Изабрани лаки комади – Јела Кршић: Клавирска вежбанка – Еторе Поцоли: Мали комади
Обавезни минимум градива: – 4 етиде са различитим техничким захтевима; – 2 композиције полифоног стила; – 4 композиције по слободном избору. – 1 став сонатине – лествице и акорди по програму	
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године	

Назив предмета	УПОРЕДНИ КЛАВИР
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	33 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– чита и свира течно с листа вежбе са обе руке или одвојено;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ
– самостално изведе различите врсте	Скале и трозвучи: Дурске и молске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама.

артикулације које се захтевају у музичком делу; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – негује културу тона; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Трозвучи симултано и разложено, четворогласно кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука кроз две октаве паралелно. Доминантни и умањени септакорд симултано и разложено четворогласно, велико разлагање кроз две октаве паралелно. ЛИТЕРАТУРА: Етиде: – Карл Черни: етиде оп. 849, етиде оп. 299, – Херман Беренс: етиде оп. 88 и оп. 61, – Јела Кршић-Ранковић: Избор етида, – Стефан Хелер: етиде оп. 100 И други аутори етида или виртуозних комада одговарајуће тежине. Композиције полифоног стила: – Јохан Себастијан Бах: Мале композиције за клавир, 12 малих прелудијума, 6 малих прелудијума Полифоне композиције из различитих епоха одговарајуће тежине. Сонатине: – Муцио Клементи, Фридрих Кулау, Јозеф Хајдн, Доменико Чимароза, Доменико Скарлати, Волфганг Амадеус Моцарт, Лудвиг ван Бетовен И друге сонатине сличне тежине Композиције по слободном избору: – Феликс Менделсон: Песме без речи – Едвард Григ: Лирски комади – Сергеј Прокофјев: Музика за децу – Клод Дебиси: Мали црнац – Јан Ладислав Дусик: Матине – Бохуслав Мартину: Лутке – Доменико Чимароза: Сонате, избор – Дмитриј Кабалевски: Дечји албум Оп. 27
	– Витолд Лутославски: Народне мелодије – Бела Барток: За децу, Микрокосмос III и IV св. – Јела Кршић: Клавирска хрестоматија за IV раз. – Аранжмани и обраде разних познатих мелодија за клавир – Две композиције клавирске пратње одговарајућег инструмента.
Обавезни минимум програма: – лествице и акорди по програму – три композиције по слободном избору – једна полифоне композиција – један став сонатине или варијације варијација – једна композиција домаћег аутора и један комад	
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године	

7. 7.	УПОРЕДНИ КЛАВИР за ученике соло певања	
Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања		
Разред	Први	
Годишњи фонд часова	35 часова	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		САДРЖАЈИ

– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – коригује лоше извођење у току свирања; – примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – самостално напише и примени прсторед; – јасно разликује и свира различите врсте украса – учествује на јавним наступима у школи; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – критички прати сопствени развој; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; – користи носиоце звука за слушање музике; – препознаје музичке елементе у свирању других; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Технички захтеви: скокови, октаве, тремоло – решавање и усавршавање. Полиритмија – решавање основних проблема. Елементи полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Свирање у клавирском дуу. Скале и трозвучи: 4 дурске и 4 молске скале (Це-дур, Ге-дур, Де-дур, А-дур, а-мол, е-мол, ха-мол, фис-мол) у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. ЛИТЕРАТУРА*– списак литературе налази се испод табеле.
Обавезни минимум програма: – лествице и акорди по програму; – 3 композиције по слободном избору од чега обавезно 1 виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина, или циклус варијација – једна композиција домаћег аутора.	
Јавни наступ- два у току године	

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде: Херман Беренс: етиде оп. 61, Карл Черни: етиде оп. 299, I свеска, Алберт Лешхорн: етиде оп. 381, и друге етиде одговарајуће тежине

Композиције полифоног стила:

– Јохан Себастијан Бах: Мали прелудијуми,
– Георг Фридрих Хендл: избор композиција, редакција Јела Кршић. И друге полифоне композиције одговарајуће тежине

Сонатине и сонате:

– Јозеф Хајдн: Сонатине и сонате
– Волфганг Амадеус Моцарт: Бечке сонатине
– Фридрих Кулау: Сонатине. И друге сонатине и сонате одговарајуће тежине

Композиције по слободном избору:

– Станојло Рајичић: Свита демол, Мала клавирска свита
– Јован Бандур: Успаванка
– Марко Тајчевић: Дјеци, Мала свита
– Наши композитори за младе пијанисте.
– Петар Стојановић: Дечји кутак
– Јаков Готовац: Минијатуре
– Едвард Григ: Лирски комади,
– Дмитриј Кабалевски: Дечје композиције,
– Николај Черепњин: Десет веселих комада,
– Александар Гречанинов: комади оп. 99
– Роберт Шуман: Албум за младе, Сонатина Гедур

Школски програм Музичке школе „Јован Бандур“ Панчево – средња школа, 2022 – 2026.

- Сергеј Прокофјев: Музика за децу
- Антоњин Дворжак: Два бисера
- Модест Мусоргски: Суза
- Дмитриј Шостакович: Игра лутака,
- Генади Карганов: Албум за младе оп. 21,
- Хенрик Пахуљски: Прелудијум цемол
- Раинхолд Глијер: Дванаест лаких комада оп. 31
- Доменико Скарлати: Пет лаких комада
- Золтан Кодаљ: Дечје игре
- Лудвиг ван Бетовен: За Елизу. И друге композиције одговарајуће тежине

Назив предмета	УПОРЕДНИ КЛАВИР за ученике соло певања	
Разред	Други	
Годишњи фонд часова	35 часова	
ИСХОДИ		САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
– чита и свира течно с листа са обе руке; – примени знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – учествује на јавним наступима у школи; – вежба самостално на начин који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.		Технички захтеви: – издржљивости прстију, – ритмичка стабилност, – рад на кантилени, хармонизацији, – течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Једноставније импровизације пратње, свирање каденци. Полиритмија – решавање основних проблема. Рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Свирање у клавирском дуу. Скале и трозвучи: 4 дурске и 4 молске скале (Еф-дур, Бе-дур, Ес-дур, Ас-дур, де-мол, ге-мол, це-мол, еф-мол) у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно. ЛИТЕРАТУРА*– списак литературе налази се испод табеле.
Обавезни минимум програма: – лествице и акорди по програму; – 3 композиције по слободном избору, од чега обавезно 1 виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина, или циклус варијација – једна композиција домаћег аутора		
Јавни наступ- два у току године		
Смотра: – Једна скала; – Једна етида; – Једна полифона композиција;		

- 1 став сонатине или варијације
- Једна композиција по слободном избору.

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде: Карл Черни: етиде оп. 299, Јохан Баптист-Крамер и Ханс фон Билон: етиде, Алберт Лешхорн: Етиде оп. 66, Херман Беренс: етиде оп. 61, и друге етиде одговарајуће тежине.

Композиције полифоног стила:

- Јохан Себастијан Бах: Мали прелудијуми
- Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције
- Георг Фридрих Хендл: Избор композиција за клавир
- И друге полифоне композиције одговарајуће тежине

Сонатине, сонате, варијације:

- Јозеф Хајдн: сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, цис-мол (редакција Раух)
- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283
- Лудвиг ван Бетовен: Соната гемол оп. 49 и друге сонате
- Лудвиг ван Бетовен: Шест варијација Гедур „Нел кор пју нон ми сенто”
- Јозеф Хајдн: Избор оригиналних композиција
- Карл Марија фон Вебер: Анданте с варијацијама оп. 3
- Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације, оп. 51
- Константин Сорокин: Песма са варијацијама
- Исак Беркович: Варијације, И друге варијације и сонате одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:

- Феликс Менделсон: Песме без речи,
- Едвард Григ: Лирски комади,
- Франц Шуберт: Два скерца
- Сергеј Прокофјев: Музика за децу
- Клод Дебиси: Мали црнац
- Јан Дусик: Матине
- Бохуслав Мартину: Лутке,
- Доменико Чимароза: Сонате,
- Дмитриј Кабалевски: Дечји комади Оп. 27
- Витолд Лутославски: Народне мелодије
- Бела Барток: За децу, Микрокосмос III и IV свеска
- Станојло Рајичић: Мала свита
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана,
- Василије Мокрањац: Мала свита,
- Петар Стојановић: Дечји кутак,
- Јела Кршић и Шишмановић: Наши композитори за младе пијанисте,
- Миховил Логар: Два менуета. И друге композиције одговарајуће тежине

Композиције за четвороручно свирање:

- Карл Рајнеке: Оп. 24, Варијације на Бахову сарабанду
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције – сонате Дедур, Бедур, Ефдур, Цедур, Фантазија ефмол
- Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције – соната цемол
- Адолф Јенсен: 4 комада Оп. 45
- Антоњин Дворжак: Багателе оп. 47
- Јохан Кристијан Бах: Соната Ефдур
- Јохан Кристијан Бах: Мали комади
- Роберт Шуман: 12 комада за клавир оп. 85, И друге композиције одговарајуће тежине

Назив предмета	УПОРЕДНИ КЛАВИР за ученике соло певања
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	35 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– чита и свира течно с листа са обе руке; – примени знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – схвата конструкцију дела и уме да објасни значења термина музичке форме; – наведе и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – обликује тон у складу са захтевима композиције; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.	Технички захтеви: Читање с листа. Унапређивање технике: у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Врсте меморије – фотографска, аудитивна, меморија прстију, ради сигурнијег учења напамет. Једноставније импровизације пратње, свирање каденци. Полиритмија – решавање основних проблема. Рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција .. Свирање у клавијирском дуу. Скале и трозвучи: 4 дурске и 4 молске скале (Е-дур, Ха-дур, Фис-дур, Цис-дур, фис-мол, цис-мол, гис-мол, дис-мол, аис-мол), у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно. ЛИТЕРАТУРА*– списак литературе налази се испод табеле.
Обавезни минимум програма: – лествице и акорди по програму; – 3 композиције по слободном избору од чега обавезно 1 виртуозног карактера; – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина, или један циклус варијација; – једна композиција домаћег аутора.	
Јавни наступ- два у току године	

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде: Карл Черни: Етиде Оп. 299, Јохан Баптист-Крамер и Ханс фон Биллов: Етиде

И друге етиде одговарајуће тежине.

Композиције полифоног стила:

– Јохан Себастијан Бах: Француске свите – поједини ставови

– Георг Фридрих Хендл: Избор композиција за клавир. И друге полифоне композиције одговарајуће тежине

Сонате и варијације:

– Јозеф Хајдн: сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, цис-мол (редакција Раух)

– Волфганг Амадеус Моцарт: сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283.

– Лудвиг ван Бетовен: Варијације Ге-дур на оригиналну тему

– Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему

- Дмитриј Кабалеvски: Лаке варијације Бе-дур оп. 40
- Лудвиг ван Бетовен: Рондо Це-дур, Багателе оп. 33, Екосезе
- Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол
- Георг Фридрих Хендл: Концерт Еф-дур,
- Јохан Кристијан Бах: Концерт Де-дур, Бе-дур. Друге варијације и сонате одговарајуће тежине

Композиције по слободном избору:

- Марко Тајчевић: Српске игре
- Петар Стојановић: Дечји албум
- Миховил Логар: Композиције за клавир
- Дејан Деспић: Сонатина in F
- Наши композитори за младе пијанисте,
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана
- Зоран Јовановић: Минијатуре за клавир I и II свеска, Бела сонатина, Црна сонатина, Мини кончертино, Дечји кончертино
- Клод Дакен: Кукавица, Ласт
- Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Роберт Шуман: Албум за младе,
- Едвард Григ: Лирски комади III и IV свеска,
- Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол
- Хоакин Турина: Минијатуре
- Александар Гречанинов: Пастели оп. 3
- Михаил Иванович Глинка: Тарантела
- Жак Ибер: Истуар,
- Алфредо Казела: 11 дечјих комада,
- Балдасаре Галупи: Сонате,
- Доменико Чимароза: Сонате,
- Јохан Кристијан Бах: Сонате,
- Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
- Арам Хачатуријан: Дечји албум,
- Петар Илић Чајковски: Годишња доба,
- Александар Бородин: Мала свита
- Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54,
- Збирка клавирских композиција од XI века до данас: I, II и III свеска (редакција Ружице Ранковић),
- Музика преткласичара, Музика класичара, Музика за клавир, (редакција Вере Богдановић),
- 100 година музике за клавир: I, II, III и IV свеска (редакција Миланке Мишевић)
- Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић). И друге композиције одговарајуће тежине

Композиције за четвороручно свирање:

- Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције
- Роберт Шуман: Слике са истока Оп. 66
- Игор Стравински: Три лака комада
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције
- Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Оторино Респиги: Шест малих комада
- Алфредо Казела: Пупацети
- Беджих Сметана: Рондо за два клавира – осморуочно (избор).И друге композиције одговарајуће тежине

Назив предмета	УПОРЕДНИ КЛАВИР за ученике соло певања
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	33 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – појасни конструкцију дела и објасни значења термина музичке форме; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.	Технички захтеви: Читање с листа. Унапређивање технике у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Једноставније импровизације пратње, свирање каденци. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Свирање у клавирском дуу. Скале и трозвучи: 3 дурске и 3 молске скале: (Дес-дур, Гес-дур, Цес-дур, бе-мол, ес-мол, ас-мол) у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно. ЛИТЕРАТУРА*– списак литературе налази се испод табеле.
Обавезни минимум програма: – лествице и акорди по програму; – 3 композиције по слободном избору од чега обавезно 1 виртуозног карактера; – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина, или варијације – 1 композиција домаћег аутора. – 4 лаке клавирске пратње вокалне деонице, соло песме или вокализе	
Јавни наступ- два у току године	

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде: Карл Черни: Етиде Оп. 299, III и IV свеска, Јохан Баптист-Крамер и Ханс фон Биров: Етиде, Друге етиде одговарајуће тежине.

Композиције полифоног стила:

- Јохан Себастијан Бах: Француске свите – поједини ставови
- Георг Фридрих Хендл: Избор композиција
- Јохан Себастијан Бах: Енглеске свите – поједини ставови
- Друге полифоне композиције одговарајуће тежине

Сонате и варијације:

- Јозеф Хајдн: сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, цис-мол (редакција Раух)

- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283.
- Лудвиг ван Бетовен: Сонате; Варијације Гедур на оригиналну тему
- Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему
- Дмитриј Кабалеvски: Лаке варијације Бедур оп. 40
- Лудвиг ван Бетовен: Рондо Цедур, Багателе оп. 33, Екосезе
- Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Дедур, Фантазијадемола
- Георг Фридрих Хендл: Концерт Ефдур,
- Јохан Кристијан Бах: Концерт Дедур, Бедур. Друге варијације и сонате одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:

- Марко Тајчевић: Српске игре
- Миховил Логар: Композиције за клавир
- Дејан Деспић: Сонатина in F
- Наши композитори за младе пијанисте,
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана
- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Клод Дакен: Кукавица, Ласта
- Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Роберт Шуман: Албум за младе,
- Едвард Григ: Лирски комади III и IV свеска
- Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци ефмол и цисмол
- Јоаким Турина: Минијатуре
- Александар Гречанинов: Пастели оп. 3
- Михаил Иванович Глинка: Тарантела
- Жак Ибер: Истуар,
- Алфред Казела: 11 дечјих комада,
- Балдасаре Галупи: Сонате,
- Доменико Чимароза: Сонате,
- Јохан Кристијан Бах: Сонате
- Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
- Арам Хачатуријан: Дечји албум,
- Петар Илић Чајковски: Годишња доба
- Александар Бородин: Мала свита
- Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54
- Лутке у клавирској музици XX
- века (редакција Миланке Мишевић). И друге композиције одговарајуће тежине

Композиције за Четвороручно свирање:

- Франц Шуберт: Оригинале четвороручне композиције
- Роберт Шуман: Слике са истока, Оп. 66
- Игор Стравински: Три лака комада
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригинале четвороручне композиције
- Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Оторино Респики: Шест малих комада
- Алфредо Казела: Пупацети
- Беджих Сметана: Рондо за два клавира – осморуочно. И друге композиције одговарајуће тежине

7. 8. КЛАВИР				
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
Обавезан минимум програма	- шест етида – од којих три напамет; - 3 полифоне композиције - једна цела соната и једна соната или концерт делимично - три композиције разних стилова – по избору	- шест етида – од тога три напамет; - 3 полифоне композиције; - две сонате или соната и концерт – једно дело у целини, друго делимично; - три композиције разних стилова.	– 5 етида различитих техничких захтева; – 2 полифоне композиције – 2 сонате или соната и концерт – 1 дело у целини, друго делимично; – три композиције разних стилова по слободном избору; – у току год. ученик обавезно треба јавно да изведе I или II и III став концерта за клавир и оркестар.	- три концертне етиде; – 2 полифоне композиције – обавезно један прелудијум и fuga – једна соната – три композиције различитих стилова.
	Обавезна су 3 јавна наступа у току године.			
Програм смотре	Смотра технике (у току првог полугодишта) – Дурске и молске лествице на белим диркама, у размаку октаве, паралелно кроз четири октаве у шеснаестинама, арпеђа трозвука у основном положају кроз четири октаве паралелно; – Једна етида из програма	Смотра технике (у току првог полугодишта) – Све дурске и молске лествице – сви тоналитети – кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно, у размаку октаве, као и хроматске скале кроз четири октаве паралелно; – Арпеђа трозвука – велико разлагање – у основном положају кроз четири октаве паралелно; – Једна етида из програма.	Смотра технике (у току првог полугодишта) – Све дурске и молске лествице – сви тоналитети – кроз 4 октаве у шеснаестинама, паралелно, у размаку октаве, као и хроматске скале кроз четири октаве паралелно; – Арпеђа трозвука – велико разлагање – у основном положају (без обртаја) кроз 4 октаве паралелно; – Арпеђа доминантног и умањеног септакорда у основном положају (без обртаја) кроз 4 октаве у шеснаестинама – Једна етида из програма.	Смотра технике (у току првог полугодишта) – Све дурске и молске лествице – сви тоналитети – кроз 4 октаве у шеснаестинама, паралелно, у размаку октаве, као и хроматске скале кроз четири октаве паралелно; – Арпеђа трозвука – велико разлагање – у основном положају кроз 4 октаве паралелно; – Арпеђа доминантног и умањеног септакорда – у основном положају кроз 4 октаве паралелно; – 1 етида из програма.
Испитни програм	(на крају школске године) – Једна етида; – Једна трогласна инвенција Ј. С. Баха; – Два става сонате (обавезан сонатни облик), – 1 композиција по избору Испитни програм се изводи напамет	(на крају школске године) – Једна етида – 3 става свите – обавезни сарабанда и 1 брзи став – из Француске свите Ј. С. Баха или Свите Г. Ф. Хендла, или Прелудијум и fuga Ј. С. Баха – 1 соната или концерт – цело дело; – Једна композиција по слободном избору. Испитни програм се изводи напамет	(на крају школске године) – Једна виртуозна етида; – 2 става из Енглеске свите Ј. С. Баха, или два става из Партите (два од обавезних ставова), или прелудијум и fuga; – Цела соната; – 1 дело из епохе романтизма. Испитни програм се изводи напамет	Матурски испит На завршном испиту морају бити заступљени сви стилови; уколико се не свира класична соната, већ соната из периода романтизма или XX века, класични период мора бити заступљен неким другим делом (нпр. варијације, фантазија, рондо и сл.). Испитни програм се изводи напамет.

Назив предмета	КЛАВИР
Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања	
Разред	Први
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА САДРЖАЈИ
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – користи десни и леви педал у складу са стилем музичког дела; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – коригује лоше извођење у току свирања; – повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; – интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе; – меморише текст примењујући различите начине памћења; – осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба; – поштује договорена правила	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Унапређивање технике: – хитрина прстију, релаксација извођачког апарата, економија покрета, издржљивост, ритмичка стабилност, кантилена, јасна хармонизација. Техника удвојених интервала – октаве. Извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Интерпретација дела која припадају различитим стиловима (од барока до XXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, израз, педализација Координација са другим предметима у функцији интерпретације. Врсте меморије: аналитичка, визуелна, аудитивна, моторичка. Професионална и психолошка припрема за јавни наступ. Музичка имагинација и профилирање критеријума у области музичке естетике Скале и акорди Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у пара- лелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно . Етиде – К. Черни: оп. 740, оп. 299 – избор – Крамер-Биров: Етиде – избор – Ф. Лист: оп. 1 – избор – Е. Нојперт: Етиде – избор Полифоне композиције – Ј. С. Бах: Трогласне инвенције , Француске свите – избор – Г. Ф. Хендл: Свите – избор Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора наведена су после програма за 4. разред.

понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.	

Назив предмета	КЛАВИР
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105 часова (три часа недељно)
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА САДРЖАЈИ
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – користи десни и леви педал у складу са стилом музичког дела; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – коригује извођење у току свирања; – повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; – интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе; – меморише текст примењујући различите начине памћења; – осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (сугестивно свира); – својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – пореди различита извођења исте композиције;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Унапређивање технике: – хитрина прстију, релаксација извођачког апарата, економија покрета, издржљивост, ритмичка стабилност, кантилена, јасна хармонизација. Техника удвојених интервала: терце, октаве. Акордска техника, тремоло. Тонска перспектива, полифонија. Извођење технички сложених композиција са поштовањем свих задатих параметара. Интерпретација дела која припадају различитим стиливима (од барока до XXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, туше, израз, педализација. Координација са другим предметима у функцији интерпретације. Врсте меморије: аналитичка, визуелна, аудитивна, моторичка. Професионална и психолошка припрема за јавни наступ. Слушање музике. Музичка имагинација и профилирање критеријума у области музичке естетике. Скале и акорди Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању. Дупле терце кроз две октаве у осминама. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно Етиде: – К. Черни: оп. 740, оп. 365 – избор – М. Клементи: Градус ад Парнасам – избор – И. Мошелес: оп. 70 – избор – М. Мошковски: оп. 72 – избор – Ф. Лист: оп. 1 – избор – Е. Нојперт: Етиде – избор Полифоне композиције – Ј. С. Бах: Француске свите, Енглеске свите, Прелудијуми и фуге-Добро темперовани клавир, I и II – избор – Г. Ф. Хендл: Свите – избор

– критички прати сопствени развој – самостално вежба; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.	Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора наведена су после програма за 4. разред.

Назив предмета	КЛАВИР
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105 часова (три часа недељно)
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – користи десни и леви педал у складу са стилем музичког дела; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – коригује извођење у току свирања; – повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; – интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе; – меморише текст примењујући различите начине памћења; – осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (сугестивно свира); – својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку	САДРЖАЈИ Унапређивање технике: хитрина прстију, релаксација извођачког апарата, економија покрета, издржљивост, ритмичка стабилност, кантилена, јасна хармонизација. Техника удвојених интервала: терце, октаве. Акордска техника, тремоло. Тонска перспектива, полифонија. Извођење технички сложених композиција са поштовањем свих задатих параметара. Интерпретација дела која припадају различитим стиловима (од барока до XXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, туше, израз, педализација. Координација са другим предметима у функцији интерпретације. Врсте меморије: аналитичка, визуелна, аудитивна, моторичка. Професионална и психолошка припрема за јавни наступ. Слушање музике. Музичка имагинација и профилирање критеријума у области музичке естетике. Скале и акорди Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању. Дупле терце кроз четири октаве у шеснаестинама. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно Етиде: – К. Черни: оп. 740, Токата – М. Клементи: Градус ад Парнасам – избор – И. Мошелес: оп. 70- избор – М. Мошковски: оп. 72- избор – Ф. Менделсон: оп. 104 – Шуман-Паганини: Етиде оп. 3 – избор – А. Аренски: оп. 36

освешћеност; – пореди различита извођења исте композиције; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.	– А. Рубинштајн: оп. 23 – Ј. К. Кеслер: оп. 20, оп. 100 – избор Полифоне композиције – Ј. С. Бах: Енглеске свите Партите – Италијански концерт – Добро темперовани клавир, I и II – избор – Г. Ф. Хендл: Свите – избор Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора наведена су после програма за 4. разред.

Назив предмета	КЛАВИР
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99 часова (три часа недељно)
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – користи десни и леви педал у складу са стилом музичког дела; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – коригује извођење у току свирања; – повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; – интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе; – меморише текст примењујући различите начине памћења; – осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела; – пренесе на публику	Унапређивање технике: хитрина прстију, релаксација извођачког апарата, економија покрета, издржљивост, ритмичка стабилност, кантилена, јасна хармонизација. Техника удвојених интервала: терце, октаве. Акордска техника, тремоло. Тонска перспектива, полифонија. Извођење технички сложених композиција са поштовањем свих задатих параметара. Интерпретација дела која припадају различитим стиливима (од барока до XXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, туше, израз, педализација. Координација са другим предметима у функцији интерпретације. Врсте меморије: аналитичка, визуелна, аудитивна, моторичка. Професионална и психолошка припрема за јавни наступ. Слушање музике. Музичка имагинација и профилирање критеријума у области музичке естетике. Скале и акорди Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и дециме кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и дециме у паралелном кретању. Дупле терце кроз четири октаве у шеснаестинама Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно Етиде: – М. Мошковски: оп. 72, ор. 48 – Ј. К. Кеслер: ор. 20, оп. 100 М. Клементи -Градус ад Парнасум – Ф. Шопен ор. 10 и 25 – избор – Ф. Лист-Паганини: Етиде – избор, – Ф. Лист: Жубор шуме, Уздах, Игра патуљака – А. Скрјабин: оп. 8 – избор, оп. 2 цис-мол – С. Рахмањин: Етиде – слике оп. 33 – А. Рубинштајн: оп. 23 А. Аренски: оп. 41, оп. 36

сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (сугестивно свира); – својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ; – предложи наставнику дела за свој репертоар – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – пореди различита извођења исте композиције; – критички прати сопствени развој; самостално вежба; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.	– К. Шимановски: оп. 4 – К. Дебиси: Етиде, избор – С. Прокофјев: Етиде оп. 2 Полифоне композиције – Ј. С. Бах: Прелудијуми и фуге (ДТК I и II) Италијански концерт, Партите, Коралне предигре, Капричо Бе дур, Токате, итд. Сонате, концерти, композиције различитих стилова и дела домаћих композитора наведена су после програма за 4. разред.

ИЗБОР ЛИТЕРАТУРЕ ЗА СВЕ РАЗРЕДЕ

СОНАТЕ, КОНЦЕРТИ, КОМПОЗИЦИЈЕ РАЗЛИЧИТИХ СТИЛОВА И ДОМАЋИХ КОМПОЗИТОРА

Сонате		
– В. А. Моцарт: КВ 279 Це-дур, КВ 280 Еф-дур, КВ 281 Бе-дур, КВ 309 Це-дур, КВ 310 а-мол, КВ 311 Де-дур, КВ 330 Це-дур, КВ 331 А-дур, КВ 332 Еф-дур, КВ 333 Бе-дур, КВ 457 це-мол, КВ 570 Бе-дур, КВ 576 Де-дур		
– Ј. Хајдн: Хоб. 20 це-мол, Хоб. 23 Еф-дур, Хоб. 43 Ас-дур, Хоб. 32 ха-мол, Хоб. 44 ге-мол, Хоб. 46 Ас-дур, Хоб. 49 Ес-дур, Хоб. 50 Це-дур, Хоб. 52 Ес-дур		
– Л. В. Бетовен: оп. 2 бр. 1 еф-мол, оп. 2 бр. 2 А-дур, оп. 2 бр. 3 Це-дур, оп. 7 Ес-дур, оп. 10 бр. 1 це-мол, оп. 10 бр. 2 Еф-дур, оп. 10 бр. 3 Де-дур, оп. 13 це-мол, оп. 14 бр. 1 и 2, оп. 22 Бе-дур, оп. 27 бр. 1 и 2, оп. 28 Де-дур, оп. 31 бр. 1, 2 и 3, оп. 78 Фис-дур, оп. 90 е-мол,		
– М. Клементи: оп. 47 бр. 2 Бе-дур, оп. 39 бр. 2 Ге-дур, оп. 34 бр. 1 Це-дур, оп. 26 бр. 2 фис-мол, оп. 40 бр. 2 ха-мол, оп. 40 бр. 3 де-мол		
– Ф. Шуберт: Сонате – избор	– Е. Григ: Соната е-мол,	– С. Прокофјев: Соната бр. 1 еф-мол
и остале сонате по избору наставника		
Концерти		
– Г. Ф. Хендл: Еф-дур	– Ј. С. Бах: еф-мол, де-мол, А-дур	– Ј. Хајдн: Де-дур, Ге-дур, Це-дур
– В. А. Моцарт: КВ 175 Де-дур, КВ 238 Бе-дур, КВ 246 Це-дур, КВ 271 Ес-дур, КВ 413 Еф-дур, КВ 414 А-дур, КВ 415 Це-дур, КВ 449 Ес-дур, КВ 450 Бе-дур, КВ 451 Де-дур, КВ 453 Ге-дур, КВ 456 Бе-дур, КВ 459 Еф-дур, КВ 466 де-мол, КВ 467 Це-дур, КВ 482 Ес- дур, КВ 488 А-дур, КВ 491 це-мол, КВ 503 Це-дур, КВ 537 Де-дур, КВ 595 Бе-дур		
– Л. В. Бетовен: Концерт бр. 1, 2 и 3	– Е. Григ: Концерт а-мол	– Ф. Менделсон: Концерт ге-мол и де-мол
– Д. Кабалевски: Концерт а-мол оп. 9	– Д. Шостакович: Концерт Еф-дур бр. 2	

– Концертни комади за клавир и оркестар – Вебер, Менделсон, Сен-Санс		
Композиције различитих стилова		
– Д. Скарлати: Сонате – избор	– Д. Чимароза: Сонате	– П. Парадизи: Токата
– Б. Галупи: Сонате	– Ј. Хајдн: Варијације еф-мол, Капричо Це-дур, Ге-дур	
– В. А. Моцарт: Фантазије це-мол КВ 396, КВ 475, Адађо ха- мол, КВ 540, Рондо а-мол, КВ 511, Варијације Це-дур, Де-дур, Ге- дур итд.		
– Л. ван Бетовен: Варијације Еф-дур оп. 34, 32 варијације це- мол, Рондо Це-дур и Ге-дур ор. 51, Анданте фавори Еф-дур, Рондо оп. 129 итд.		
– Ф. Шуберт: Музички моменти, Емпромпти оп. 90 и 142		
– Р. Шуман: Арабеска, Дечје сцене, Лептири ор. 2, Варијације на тему Кларе Вик ор. 5, Фантастични комади – избор, Новелете – избор, Романсе оп. 28, итд.		
– Ф. Шопен: Валцери, Ноктурна, Мазурке, Полонезе, Тарантеле, Емпромпти (сва четири), Екосезе, Баладе бр. 2 и 3, Скерца бр. 1 и 2, Бриљантне варијације оп. 28 итд.		
– Ф. Лист: Петраркини сонети, Утехе, Љубавни снови, Полонеза Ес-дур, Године ходочашћа – избор, Мађарске рапсодије – избор, транскрипције соло песама Шуберта, Шумана, Шопена итд.		
– Ф. Менделсон: Песме без речи, Рондо капричиозо		
– Ј. Брамс: Рапсодије, 4 баладе, избор из оп. 117, оп. 118, оп. 119		
– П. И. Чајковски: Годишња доба, Думка, Варијације Еф-дур, Чајковски-Плетњов Свита из балета Крцко Орашчић, итд.		
– А. Скрјабин: Прелиди – избор, Поеме оп. 32		
– С. Рахмањин: Комади оп. 3 (Елегија, Мелодија, Полишинел), Музички моменти – избор, Прелиди – избор		
– К. Дебиси: Бергамска свита, Естампе, Свита „За клавир”, Прелиди – избор, итд.		
– С. Прокофјев: Свита Ромео и Јулија, Пролазне визије, Комади оп. 4 и оп. 12 итд.		
– Б. Барток: Румунске игре, Микрокозмос – избор, Алегро барбаро итд.		
– Д. Шостакович: Три фантастичне игре, Прелиди ор. 34, итд		
– Ђ. Лигети: Музика ричерката и остала дела по избору наставника		
Дела домаћих композитора		
– П. Стојановић: Посвета, Радост и туга, Марш де мол, Љубавна изјава, Сонатина Де дур		
– М. Тајчевић: Прелиди, Балканске игре	– П. Милошевић: Сонатина	– В. Перичић: Сонатина
– М. Милојевић: 4 комада за клавир оп. 23, Ритмичке гримасе оп. 47, Камеје		
– С. Рајичић: Етиде, Игре, Хумореске	– Љ. Марић: Прелудијуми, Етида, Бранково коло	
– Ј. Славенски: Југословенска свита, Свита „Са Балкана”		
– В. Мокрањац: Соната Це-дур, Фрагменти, Игре, Етиде, Интиме		
– Б. Симић: Варијације и токата; Сонатина		
– Д. Деспић: Ноктурна, Вињете, Минијатуре, Хумористичне етиде		
– К. Бабић: Прелиди ђокози, Токата, Фуга		
– Д. Радић: Три прелудијума, Соната леста, Свита за клавир, 4 сонатине		
– М. Логар: Златна рибица, Бурлеске К. Миљковић: Невидљиве нити		
– Е. Јосиф: Соната бревис, Четири скице, Пет прича, Три псалм		
– М. Михаиловић: Три прелудијума		
– С. Божић: Ноктурно, Лирика Атоса, Пантелејмон		
– М. Раичковић Б А Г Д А Д	– М. Петровић: Варијације за клавир	
– В. Тошић: Вариал, Воксал, Медиал 1 и 2, итд.		
– М. Стојадиновић Милић: Тајни агент са Тимпаниуса-мини рапсодија, И би светлост, Тристеца за Драгана, Небо над Студеницом- мозаик за Јелицу, и остала дела по избору наставника		

7. 9. КЛАВИРСКИ ДУО

Циљ учења предмета **Клавирски дуо** је да код ученика развије интересовање и љубав према заједничком музицирању и да се кроз камерно музичко искуство развије способност комуницирања којом се подстиче директни трансфер знања и развија вештина дијалога, осећања солидарности, ефикасне сарадње и тимског рада.

Разред	Први/Други/Трећи/Четврти
Годишњи фонд часова	35/35/35/33 часова (један час недељно)

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– познаје музичку фактуру дела; – лако чита нотни текст; – користи леви и десни педал у зависности од положаја за клавиром; – изводи дела која нису оригинално писана за клавир или за клавирски дуо; – примени атрикулациону технику – износи своја запажања о делу које изводе; – свира различита дела симфонијског и камерног репертоара; – критички вреднује своје и заједничко извођење – покаже спремност за тимски рад; – поштује договорена правила извођења; – аналитички приступа музичком делу; – повеже и примени знање са главног предмета; – повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; – осмисли са сарадником из клавирског дуа и/или уз помоћ наставника концепцију извођења; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за истраживање и слушање музике различитих стилова.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ ТЕХНИЧКИ ЗАХТЕВИ: – усклађивање покрета у клавирском дуу, – рад на економичности покрета у односу на задату фактуру, – рад на ритмичкој фактури, мелодијској линији и фактури дела, – рад на педализацији, самостално, и у дуу – рад на инструментацији музичких линија у односу на оригинално дело, – рад на динамици, артикулацији и агогици. ЛИТЕРАТУРА*: налази се у списку испод табеле по разредима

Обавезни минимум програма:

Први разред и други разред – шест композиција различитих стилова

Трећи разред и четврти разред – осам композиција различитих стилова

Обавезна два јавна наступа у току године

Смотра (на крају године): Две композиције различитог карактера.

ЛИТЕРАТУРА*

Први разред

– Волфганг Амадеус Моцарт: Шест соната за клавир четвороручно, fuga Ге-дур К. Анх 45/375д и Алегро це-мол К. Анх 44/426 а за два клавира,

– Лудвиг ван Бетовен: Три марша оп. 45

– Јохан Кристијан Бах: Сонате Еф-дур, Ге-дур, А-дур

– Бела Барток: *Микрокосмос*

Школски програм Музичке школе „Јован Бандур“ Панчево – средња школа, 2022 – 2026.

– Јоханес Брамс: Валцери , <i>Мађарске игре</i>
– Антоњин Дворжак: <i>Словенске игре</i>
– Фредерик Шопен: <i>Варијације</i>
– Франсис Пуланк: Соната за клавир четвороручно
– Игор Стравински: <i>Пећа и вук</i> – свита
– Валериј Гаврилин: Скице за балет „ <i>Ањута</i> ”, циклус Комади за клавир, валцери за клавир
– Дејан Деспић: Токата за клавир у четири руке оп. 178
– Владимир Тошић: Дуал и Триал
– Морис Равел: <i>Моја мајка гуска</i>
– Камил Сен-Санс: <i>Игра смрти, Berceuse</i> , Оп. 105, <i>Карневал животиња</i>
– Муцио Клементи: 5 соната и дуета оп. 1а
– Фридрих Кулау: Адађо и Рондо оп. 124, <i>Патетични алегро</i> оп. 123
– Карл Марија фон Вебер: 12 Алеманди, оп. 4
– Морис Мошковски: <i>Шпански албум</i> оп. 21
– Раинхолд Глиер: Албум клавирских композиција
– Антон Диабели: <i>Ала Турка</i>
– Феликс Менделсон: <i>Бриљантни алегро</i> оп. 92, Анданте и варијације оп. 83а
– Антон Рубинштајн: <i>Бал под маскама</i> , Оп. 103
– Роберт Шуман: <i>Слике са истока</i> оп. 66, Балске сцене, Оп. 109
– Карл Черни: 3 бриљантне фантазије на тему бриљантне фантазије Франца Шуберта оп. 339
– Макс Регер: 6 Бурлески, Оп. 58
– Михаил Иванович Глинка: Капричо на руске теме
– Франц Шуберт: Алегро а-мол Д. 947
– Игнац Мошелес: 3 карактеристична комада, Оп. 142
– Јулиус Заребски: 3 галске игре оп. 2
– Цезар Кјуи: 3 комада оп. 69
– Едвард Григ: свита <i>Пер Гинт</i>
– Лудвиг ван Бетовен: симфоније
– Јохан Себастијан Бах: токата и фуга де-мол, концерти за два харпсихорда, Брандербуршки концерти
– Жорж Бизе: опера „Кармен”
– Сергеј Рахмањин: Свите за два клавира оп. 5 и оп. 17, Руска рапсодија
И друге композиције и транскрипције за клавир у 4 руке и за 2 клавира сличне тежине
Други разред
– Волфганг Амадеус Моцарт: Шест соната за клавир четвороручно, фуга Ге-дур К. Анх 45/375д и Алегро це-мол К. Анх 44/426а за два клавира,
– Лудвиг ван Бетовен: Три марша оп. 45
– Јохан Кристијан Бах: Сонате Еф-дур, Ге-дур, А-дур
– Бела Барток: Микрокосмос
– Јоханес Брамс: <i>Валцери , Мађарске игре</i>
– Антоњин Дворжак: <i>Словенске игре</i>
– Фредерик Шопен: <i>Варијације</i>
– Франсис Пуланк: Соната за клавир четвороручно
– Игор Стравински: <i>Пећа и вук</i> – свита
– Валериј Гаврилин: Скице за балет „ <i>Ањута</i> ”, циклус Комади за клавир, валцери за клавир

– Дејан Деспић: Токата за клавир у четири руке оп. 178
– Владимир Тошић: Дуал и Триал
– Морис Равел: Моја мајка гуска
– Камиј Сен-Санс: <i>Игра смрти, Berceuse</i> , Оп. 105, <i>Карневал животиња</i>
– Муцио Клементи: 5 соната и дуета оп. 1а
– Фридрих Кулау: Адађо и Рондо оп. 124, <i>Патетични алегро</i> оп. 123
– Карл Марија фон Вебер: 12 Алеманди, оп. 4
– Морис Мошковски: <i>Шпански албум</i> оп. 21
– Раинхолд Глиер: Албум клавирских композиција
– Антон Диабели: Ала Турка
– Феликс Менделсон: <i>Бриљантни алегро</i> оп. 92, Анданте и варијације оп. 83а
– Антон Рубинштајн: <i>Бал под маскама</i> , Оп. 103
– Роберт Шуман: <i>Слике са истока</i> оп. 66, <i>Балске сцене</i> , Оп. 109
– Карл Черни: 3 бриљантне фантазије на тему бриљантне фантазије Франца Шуберта оп. 339
– Макс Регер: 6 Бурлески, Оп. 58
– Михаил Иванович Глинка: Капричо на руске теме
– Франц Шуберт: Алегро а-мол Д. 947
– Игнац Мошелес: 3 карактеристична комада, Оп. 142
– Јулиус Заребски: 3 галске игре оп. 2
– Цезар Кјуи: 3 комада оп. 69
– Едвард Григ: свита <i>Пер Гинт</i>
– Лудвиг ван Бетовен: симфоније
– Јохан Себастијан Бах: токата и fuga де-мол, концерти за два харпсихорда, Брандербуршки концерти
– Жорж Бизе: опера „Кармен”
– Сергеј Рахмањинов: Свите за два клавира оп. 5 и оп. 17, <i>Руска рапсодија</i>
И друге композиције и транскрипције за клавир у 4 руке и за 2 клавира сличне тежине
Трећи разред
– Волфганг Амадеус Моцарт: Шест соната за клавир четвороручно, fuga Ге-дур К. Анх 45/375д и Алегро це-мол К. Анх 44/426а за два клавира,
– Лудвиг ван Бетовен: Три марша оп. 45
– Јохан Кристијан Бах: Сонате Еф-дур, Ге-дур, А-дур
– Бела Барток: Микрокосмос
– Јоханес Брамс: Валцери , Мађарске игре
– Антоњин Дворжак: Словенске игре
– Фредерик Шопен: Варијације
– Франсис Пуланк: Соната за клавир четвороручно
– Игор Стравински: Пећа и вук – свита
– Валериј Гаврилин: Скице за балет „Ањута”, циклус Комади за клавир, валцери за клавир
– Дејан Деспић: Токата за клавир у четири руке оп. 178
– Владимир Тошић: Дуал и Триал
– Морис Равел: Моја мајка гуска
– Камиј Сен-Санс: <i>Игра смрти, Berceuse</i> , Оп. 105, <i>Карневал животиња</i>
– Муцио Клементи: 5 соната и дуета оп. 1а
– Фридрих Кулау: Адађо и Рондо оп. 124, <i>Патетични алегро</i> оп. 123

– Карл Марија фон Вебер: 12 Алеманди, оп. 4
– Морис Мошковски: Шпански албум оп. 21
– Раинхолд Глиер: Албум клавирских композиција
– Антон Диабели: Ала Турка
– Феликс Менделсон: Бриљантни алегро оп. 92, Анданте и варијације оп. 83а
– Антон Рубинштајн: Бал под маскама, Оп. 103
– Роберт Шуман: Сlike са истока оп. 66, Балске сцене, Оп. 109
– Карл Черни: 3 бриљантне фантазије на тему бриљантне фантазије Франца Шуберта оп. 339
– Макс Регер: 6 Бурлески, Оп. 58
– Михаил Иванович Глинка: Капричо на руске теме
– Франц Шуберт: Алегро а-мол Д. 947
– Игнац Мошелес: 3 карактеристична комада, Оп. 142
– Јулиус Заребски: 3 галске игре оп. 2
– Цезар Кјуи: 3 комада оп. 69
– Едвард Григ: свита Пер Гинт
– Лудвиг ван Бетовен: симфоније
– Јохан Себастијан Бах: токата и фуга де-мол, концерти за два харпсихорда, Брандербуршки концерти
– Жорж Бизе: опера „Кармен“
– Сергеј Рахмањин: Свите за два клавира оп. 5 и оп. 17, Руска рапсодија
И друге композиције и транскрипције за клавир у 4 руке и за 2 клавира сличне тежине
Четврти разред
– Волфганг Амадеус Моцарт: Шест соната за клавир четвороручно, фуга Ге-дур К. Анх 45/375д и Алегро це-молК. Анх 44/426а за два клавира,
– Лудвиг ван Бетовен: Три марша оп. 45
– Јохан Кристијан Бах: Сонате Еф-дур, Ге-дур, А-дур
– Бела Барток: Микрокосмос
– Јоханес Брамс: Валцери, Мађарске игре
– Антоњин Дворжак: Словенске игре
– Фредерик Шопен: Варијације
– Франсис Пуланк: Соната за клавир четвороручно
– Игор Стравински: Пећа и вук – свита
– Валериј Гаврилин: Скице за балет „Ањута”, циклус Комади за клавир, валцери за клавир
– Дејан Деспић: Токата за клавир у четири руке оп. 178
– Владимир Тошић: Дуал и Триал
– Морис Равел: Моја мајка гуска
– Камиј Сен-Санс: Игра смрти, Berceuse, Ор. 105, Карневал животиња
– Муцио Клементи: 5 соната и дуета оп. 1а
– Фридрих Кулау: Адађо и Рондо оп. 124, Патетични алегро оп. 123
– Карл Марија фон Вебер: 12 Алеманди, оп. 4
– Морис Мошковски: Шпански албум оп. 21
– Раинхолд Глиер: Албум клавирских композиција
– Антон Диабели: Ала Турка
– Феликс Менделсон: Бриљантни алегро оп. 92, Анданте и варијације оп. 83а
– Антон Рубинштајн: Бал под маскама, Оп. 103

– Роберт Шуман: Слике са истока оп. 66, Балске сцене, Оп. 109
– Карл Черни: 3 бриљантне фантазије на тему бриљантне фантазије Франца Шуберта оп. 339
– Макс Регер: 6 Бурлески, Оп. 58
– Михаил Иванович Глинка: Капричо на руске теме
– Франц Шуберт: АLEGRO а-мол Д. 947
– Игнац Мошелес: 3 карактеристична комада, Оп. 142
– Јулиус Заребски: 3 галске игре оп. 2
– Цезар Кјуи: 3 комада оп. 69
– Едвард Григ: свита Пер Гинт
– Лудвиг ван Бетовен: симфоније
– Јохан Себастијан Бах: токата и фуга де-мол, концерти за два харпсихорда, Брандербуршки концерти
– Жорж Бизе: опера „Кармен“
– Сергеј Рахмањинов: Свите за два клавира оп. 5 и оп. 17, Руска рапсодија
И друге композиције и транскрипције за клавир у 4 руке и за 2 клавира сличне тежине

7. 10. ХАРМОНИКА				
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
Обавезан минимум програма	Обавезни минимум програма а) шест етида различите техничке проблематике; б) две полифоне композиције; в) једна композиција цикличног облика; г) две композиције, по избору, различитог карактера.	а) шест етида различите техничке проблематике; б) две полифоне композиције; в) једна композиција цикличног облика; г) две композиције, по избору, различитог карактера.	а) шест етида различите техничке проблематике; б) две полифоне композиције; в) једна композиција цикличног облика; г) две композиције, по избору, различитог карактера	а) четири етиде различите техничке проблематике; б) две полифоне композиције; в) једна композиција цикличног облика; г) три композиције, по избору, различитог карактера, од којих једна мора бити од домаћег аутора.
Обавезни јавни	У току школске године ученик мора имати најмање два јавна наступа.		4 у току године	
Програм	1. Лествице 2. Етида	1. Лествице 2. Етида	1. Лествице 2. Етида	– Лествице – Етидаили Соната старог мајстора (Д. Скарлати, К. Сеијас, Ф. Купрен...)
Испитни програм	Испит 1. Лирска композиција по слободном избору 2. Полифона композиција 3. Циклична композиција 4. Техничка композиција по слободном избору	1. Лирска композиција по слободном избору 2. Полифона композиција 3. Циклична композиција 4. Техничка композиција по слободном избору	1. Лирска композиција по слободном избору 2. Полифона композиција 3. Циклична композиција 4. Техничка композиција по слободном избору	Испитни програм се изводи напамет.

Назив предмета	ХАРМОНИКА	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Хармоника је да код ученика развије вештине извођења кроз индивидуално музичко искуство, усавршавањем техничких и музичких елемената, разних начина извођења артикулације, динамике и употребе свих регистара кроз потпуно овладавање различитим стилевима, мотивисање ученика за самостални јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	Први	
Годишњи фонд часова	105	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	
– чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком	Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за: – јачање прстију (нарочито 4. и 5. прста); – подметање палца и брзо низање и	

делу; – примени различите начине решавања техничких и музичких – захтева приликом свирања; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте украса; – негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег свирања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – -критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – -критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;	промену престоредних група; – повећање распона шаке. Припремне вежбе за веће интервале. Израђивање технике двогласа у полифоним композицијама. Проширење динамичке лествице као рад на упознавању елемената правилне интерпретације. Анализа облика – дводелна песма, троделна песма, прелудијум ... Украси – двоструки предудар, групето, трилер. Читање с листа лаких композиција. Овладавање разним техникама промене регистара. ЛЕСТВИЦЕ Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене и симултано. Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању. Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умање ни септакорд у малом и великом разлагању и симултано. Арпеђо. Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 120 и више или у: четвртинама (једанпут кроз једну октаву); осминама (једанпут кроз две октаве); шеснаестинама (два пута кроз две октаве); Све лествице свирати на основном (стандард) басу или на мелодијском басу.
ЛИТЕРАТУРА*	
Етиде	
– З. Ракић, Збир каетида за хармонику за ученике средње школе	
– И. Хавличек, Концертне етиде – по избору	
– К. Черни, ор. 740 – по избору у одговарајућој транскрипцији	
– К. Черни, ор. 299 – по избору у одговарајућој транскрипцији	
– М. Клементи, етиде по избору у одговарајућој транскрипцији	
– Ј. Крамер-Билов, етиде по избору у одговарајућој транскрипцији	
– Н. Чајкин, Етиде за хармонику – А-дур, еф-мол, е-мол и де-мол	
– Ј. Шишаков, „Три етиде за хармонику” (Москва, 1962. године)	
– Д. Ракић, Збирка етида за хармонику бр. 1	
– М. Двиљански, „Етида-интермецо” (Москва, „Сов. композитор”, 1975. године)	
Полифоне композиције	
– Ј. С. Бах, Трогласне инвенције, по избору; Добро темперовани клавир, по избору	
Композиције цикличног облика	
– В. Золотарјов, Дечје свите – по избору („Антологија”, VIII свеска)	
– Е. Јемељанов, „Скице природе” (Лењинград, „Сов. композитор”, 1960)	
– В. Бонаков, „4 композиције на руске теме” (Москва, „Сов. композитор”, 1977)	
– „Из дечјег живота” (Москва, „Музика”, 1990)	
– „Пет лирских песама” (Москва, „Музика”, 1990)	

– Ј. Дербенко, Свите и дечје свите – по избору
– Г. Вдовин, „Пет тренутака” (Москва, „Сов. композитор”, 1979)
– П. Лондонов, „Маскарада играчака” (Москва, „Сов. композитор”, 1983)
– А. Репњиков, Дечја свита „Сувенири”
Композиције по избору
– Н. Римски-Корсаков, „Бумбаров лет” (Москва, „Сов. композитор”, 1980)
– Д. Скарлати, Сонате – по избору
– П. И. Чајковски, „Годишња доба” – по избору
– Н. Чајкин, „Лирски валцер” (Москва, „Музика”, 1984) П. Лондонов, „Сеоска слика” (Москва, „Музика” 1980)
– А. Глазунов, Валцер (Москва, „Музика”, 1966)
– Ј. Дербенко, „Трк времена”
– Ј. Шишаков, „Циркуски марш (Москва, „Сов. композитор”, 1984)
– А. Холминов, „Ноктурно” (Москва, „Сов. композитор”, 1984) А. Рибалкин, „Музички моменат” (Москва, „Музика”, 1967)
– К. Сен-Санс, „Лабуд” (Москва, „Сов. композитор”, 1989)
– М. Мошковски, „Тарантела” (Москва, „Сов. композитор”,
– Д. Шостакович, „Шпанска игра” (Москва, „Музика”, 1970)
Поред наведене литературе може се користити и друга која одговара узрасту и техничким могућностима ученика.

Назив предмета	ХАРМОНИКА
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – негује културу тона; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој; – користи носиоце звука за слушање музике; – препознаје музичке елементе у свирању других; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Решавање и усавршавање сложених техничких захтева (техника скокова), припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција. Увођење ученика у самосталност у погледу примене прстореда и других дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши. Овладавање разним техникама промене регистара. Лествице Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене и симултано. Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању. Арпеђо Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умањени септалорд у малом и великом разлагању и симултано. Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 132 и више или у: – четвртинама (једанпут кроз једну октаву), темпо 66 и више; – осминама (једанпут кроз две октаве); – шеснаестинама (два пута кроз две октаве); – тридесет двојкама (два пута кроз четири октаве или четири пута кроз две октаве). Све лествице свирати на мелодијском басу. ЛИТЕРАТУРА* списак литературе налази се испод табеле.

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде

- З. Ракић: Збирка етида за хармонику за ученике средње школе
- И. Хавличек, Концертне етиде – по избору
- К. Черни, ор. 740 – по избору
- К. Черни, ор. 299 – по избору
- М. Клементи, Етиде – по избору
- Ј. Крамер-Билов, Етиде – по избору
- Г. Шендерјов, „24 концертне етиде” – по избору (Москва, „Музика”, 1990)

– Gradus ad Parnasum, 1. и 2. свеска – по избору
– Д. Ракић, Збирка етида за хармонику бр. 1
Полифоне композиције
– Ј. С. Бах, Добро темперовани клавир, по избору
Композиције цикличног облика
– В. Золотарјов, Дечје свите – по избору („Антологија”, VIII свеска)
– Ј. Дербенко, Свите и дечје свите – по избору
– Ј. Холминов – Свита („Антологија” IV, „Музика”, Москва, 1987.)
– Н. Чајкин – Соната бр. 1 („Антологија” IV – „Музика”, Москва, 1987.)
– Г. Шендерјов – Руска свита („Антологија” V – „Музика”, Москва 1988.)
Композиције по избору
– В. Новиков – Балада на тему „Караван” (З. Ракић „Хармоника на концертној сцени” З. Ракић и Музичка Академија Источно Сарајево, 2000.)
– Д. Скарлати, Сонате – по избору
– Ф. Купрен – Изабрана дела, прва свеска („Скорина”, Москва 1993.)
– А. Љадов, „Експромт” (Москва, „Сов. композитор”, 1990) „Музичка табакерка” (Москва, „Музика”, 1990) Ф. Шуберт, Скерцо (Москва, „Музика”, 1967) А. Репњиков, „Монолог” (Москва, „Сов. композитор”, 1974)
– „Басо остинато” (Москва, „Сов. композитор”, 1984)
– Ј. Дербенко, „Експромт” (Москва, „Сов. композитор”, 1986)
– „Нова кадрил” (Москва, „Сов. композитор”, 1987)
– Ј. Шишаков, „Експромт у ритму тарантеле” (Москва, „Сов. композитор”, 1987)
– П. Сеница, „Скерцо” (Кијев, „Муз. Украина”, 1980)
– А. Бородин, „Ноктурно” (Москва, „Музика”, 1982)
– Г. Камалдинов, „Лирска фантазија (Москва, „Сов. композитор”, 1987)
– А. Кукубајев, „Скерцо” (Москва, „Сов. композитор”, 1982)
– Н. Паганини, „Карневал у Венецији” (Москва, „Сов. композитор”, 1968)
Поред наведене литературе може се користити и друга која одговара узрасту и техничким могућностима ученика.

Назив предмета	ХАРМОНИКА
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике, хармоније и музичких облика са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски	Читање с листа. Унапређивање технике у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантлене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Врсте меморије – фотографска, аудитивна, меморија прстију, ради сигурнијег учења напамет. Основни појмови и стилови у вези с композицијама које се изводе – динамика, фраза, израз, темпо, агогика и остали елементи интерпретације као одлике стилских периода: барок, класицизам, XX век. Једноставније импровизације пратње.

материјал; – појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – негује културу тона; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.	Овладавање разним техникама промене регистара. Лествице Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене и симултано. Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању. Арпеђо Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умањени септалорд у малом и великом разлагању и симултано. Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 144 и више или у: – четвртинама (једанпут кроз једну октаву), темпо 72 и више; – осминама (једанпут кроз две октаве); – шеснаестинама (два пута кроз две октаве); – тридесет двојкама (два пута кроз четири октаве или четири пута кроз две октаве). Све лествице свирати на мелодијском басу. ЛИТЕРАТУРА* списак литературе налази се испод табеле.

ЛИТЕРАТУРА*
Етиде
– З. Ракић, Збирка етида за хармонику за ученике средње школе
– К. Черни, ор. 740 – по избору
– К. Черни, ор. 299 – по избору
– Ј. Крамер-Билов, Етиде – по избору
– Г. Шендерјов, „24 концертне етиде” – по избору
– М. Двиљански, Етиде Це-дур, а-мол (Москва, „Сов. композитор”, 1989)
– И. Лахер, Етида а-мол (Москва, „Сов. композитор”, 1989)
– Г. Розелен, Етида Ге-дур (Москва, „Сов. композитор”, 1989)
– Ф. Лекупе, Етида Це-дур (Москва, „Сов. композитор”, 1989)
– Е. Јуцевич, Етиде Е-дур, е-мол (Кијев, 1963)
– К. Мјасков, Етида А-дур, а-мол (Кијев, 1963)
– С. Чапки, Етиде Це-дур, ха-мол, а-мол, це-мол (Кијев, „Музичка Украина”, 1963)
– Д. Ракић, Збирка етида за хармонику бр. 1
Полифоне композиције
– Ј. С. Бах, избор из дела за оргуље, „Добро темперовани клавир” – по избору
– Д. Букстехуде, избор из дела за оргуље
– Ј. Пахелбел, избор из дела за оргуље
– Д. Шостакович, „24 прелудијума и фуге” – по избору
Композиције цикличног облика
– В. Власов – „Пет погледа на Гулаг” (Навчална книга, Тернопил, 2004.)
– Ј. Меисл. – „Индијанске игре”, оп. 19 (2007)

– Ј. Шамо, Соната бр. 3 (Москва, „Музика“, 1986) В. Бонаков, Соната-балада (Москва, Сов. композитор“, 1977)
– В. Золотарјов – Соната бр. 2 („Антологија“ VI – „Музика“, Москва, 1989.)
– А. Кусјак – Соната бр. 2 („Антологија“ IX – „Музика“, Москва, 1997.)
Композиције по избору
– Д. Скарлати, Сонате – по избору
– Ф. Купрен – Изабрана дела, прва свеска („Скорина“, Москва 1993.)
– З. Божанић–Токата (оп.2) (З. Ракић „Хармоника на концертној сцени“ –З. Ракић и Муз. Академија Источно Сарајево, 2000.)
– Ј. Наимушин, „Скерцо“ (Москва, „Музика“, 1990)
– А. Журбин, „Токата“ („Антологија“ VI свеска)
– Ј. Дербрнко, „Токата“ (Москва, „Музика“, 1990) П. Лондонов, „Скерцо-токата“ (Москва, „Музика“, 1982)
– Ф. Шуберт-Ф. Лист, „Шумски цар“ (Москва, „Музика“, 1982)
Поред наведене литературе може се користити и друга која одговара узрасту и техничким могућностима ученика.

Назив предмета	ХАРМОНИКА
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике, хармоније и музичких облика са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички најзахтевније композиције; – самостално транспонује једноставније композиције у блиске тоналитете; – појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – негује културу тона; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – критички учествује у процени напредовања других свирача; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.	Самостално читање с листа. Унапређивање технике у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Основни појмови и стилови у вези с композицијама које се изводе – динамика, фраза, израз, темпо, агогика и остали елементи интерпретације као одлике стилских периода: барок, класицизам, XX век, са нарочитим акцентом на музику двадесетог века. Потпуна самосталност у поставци и примени регистара. Транскрибовање композиција писаних за друге инструменте у двадесетом веку. Транспоноване једноставнијих композиција. Осамостаљивање ученика у свим сегментима. Пружање могућности самосталног избора композиција. Лествице Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене и симултано. Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању. Арпеђо Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умањени септакорд у малом и великом разлагању и симултано. Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 156 и више или у: – четвртинама (једанпут кроз једну октаву), темпо 72 и више;

	– осминама (једанпут кроз две октаве); – шеснаестинама (два пута кроз две октаве); – тридесетдвојкама (два пута кроз четири октаве или четири пута кроз две октаве). Све лествице свирати на мелодијском басу.
ЛИТЕРАТУРА*	
Етиде	
– З. Ракић, Збирка етида за хармонику за ученике средње школе	
– К. Черни, ор. 740 – по избору	
– К. Черни, ор. 299 – по избору	
– Ј. Крамер-Билов, Етиде – по избору	
– Г. Шенредјов: „24 концертне етиде” – по избору	
– Н. Паганини-Ф. Лист: „Велике етиде” – по избору (Кијев, „Музичка Украина” 1983.)	
– Д. Ракић: Збирка етида за хармонику бр. 1	
Полифоне композиције	
– Ј. С. Бах, избор из дела за оргуље	
– Ј. С. Бах, „Добро темперовани клавир” – по избору	
– Д. Шостакович, „24 прелудијума и фуге” – по избору	
Композиције цикличног облика	
– В. Бонаков – Симфонија бр. 1	
– В. Бонаков – Симфонија бр. 2	
– А. Кусјаков – Соната бр. 4	
– П. И. Чајковски – „Годишња доба”	
– Д. Деспић – „Вињете”	
– Н. Паганини – 24 каприса (избор)	
Композиције по избору	
– Д. Скарлати, Сонате – по избору	
– Ф. Купрен – Изабрана дела, прва свеска („Скорина”, Москва 1993.)	
– Н. Vuori – „The Hour of the Wolf”	
– Е. Jokinen – „Alone”	
– Ј. Ganzer – Version in G	
– С. Губедулина – Де Профундис	
– Б. Лоренцен – „Сузе”	
– З. Божанић –Токата (оп. 2) (З. Ракић „Хармоника на концертној сцени” – З. Ракић и Музичка Академија Источно Сарајево, 2000.)	
– Б. Симић – Токата М. Мошковски – „Искре”	
– М. Мошковски – „Шпански капричо”	
– Ф. Менделсон – Рондо-капричиозо	
– Н. Паганини – 24 каприса (избор)	
– В. Золотарјов – Рондо капричиозо	

7. 11. ВИОЛИНА				
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
Обавезан минимум програма	– Две дурске, истоимене молске скале кроз 3 октаве са разложеним трозвучима и четворозвучима и двохватима кроз најмање 1 октаву (терце, сексте и октаве); – 10 етида; – 1 концерт (I или II и III став) и 1 предкласична соната (два става) – 4 комада различитог карактера	- Студије промена позиција и двогласа; - 4 дурских, истоимених молских и хроматских скала са разложеним трозвучима и четворозвучима које нису обрађиване у I разреду; - 10 етида; - 2 дела велике форме: 1 концерт и 1 класична соната (препоручују се два става из једне од Телеманових фантазија за соло виолину као припрема за извођење Бахових партита и соната за виолину соло); - 4 дела мале форме – комада.	– од 4 до 6 трооктавних или четворооктавних, хроматских, дурских и молских скала са разлагањима трозвука и четворозвука; – двохвати терце, кварте, сексте, октаве, прстометне октаве, дециме; - 10 етида различите проблематике; – 3 дела мале форме различитог карактера; – 2 става из сонате или партите за виолину соло Ј. С. Баха; – став сонате из периода од барока до романтизма; – концерт 1. односно 2. и 3. став једног или различитих аутора	Техничке вежбе, скале и етиде које доприносе усавршавању програма: – 2 етиде или каприса различитих аутора; – 2 става из соло соната и партита Ј. С. Баха; – концерт (цео); – 1 виртуозно дело – 1 дело домаћег аутора
	обавезна три јавна наступа током школске године.		обавезна четири јавна наступа током школске године.	

Програм смотре				Дурска и истоимена молска скала са разлагањима трозвука и четворозвука уз обавезна мин.3 потеза из групе лежећих, бацаних, скачућих или комб, као и двохвати (терце, сексте и октаве) се не свирају као испитни захтев али се препоручује провера знања из скала у току шк. год.
Испитни програм	– 1 дурска и истоимена молска скала (кроз минимум 3 различита потеза)- кроз 3 октаве са разложеним трозвучима и четворозвучима и двохватима кроз најмање 1 октаву (терце, сексте и октаве); – 2 етиде од којих једна Кројцера (од броја 5 – редакција А. Јамполски); – Концерт I или II и III став, или цела соната; – Један комад Испитни програм се изводи напамет	– Дурска и истоимена молска скала, према тоналитету једне од композиција из испитног програма, са разложенима кордима и двогласима; терце, сексте, октаве – скале треба изводити са потезима из групе лежећих, бацаних, скачућих и комбинованих; – 2 етиде од којих једна Кројцера (од броја 10 – редакција А. Јамполски); – Концерт I или II и III став или цела соната; – 1 дело мале форме изабрано према склоностима ученика – техничке тешкоће нису одлучујуће. Испитни програм се изводи напамет	– Дурска и истоимена молска треооктавна или четворооктавна скала – према тоналитету једне од композиција из испитног програма са разлагањима трозвука и четворозвука уз обавезна минимум три потеза из групе лежећих, бацаних, скачућих или комбинованих; – Двохвати кроз минимум две октаве (терце, сексте и октаве) – 2 етиде различитих аутора, од којих је 1 обавезно Кројцера у двозвучима (од бр. 29 – редакција А. Јамполски); – 1 став из соло соната или партита Ј. С. Баха; – Концерт I или II и III ст – 1 дело мале форме одабрано према склоностима ученика. Изводи се напамет	Матурски испит Испитни програм се изводи напамет.
Назив предмета	ВИОЛИНА			
Циљ	ЦИЉ учења предмета Виолина је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање и припремајући се тако за наставак уметничког образовања.			
Разред	Први			
Годишњи фонд часова	105 часова			
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ			
– систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Квалитет тона Постизање слободног и разноликог звука. Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и			

десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	динамике). Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – равномерно вођење целог гудала ради постизања уједначеног тона (успостављање контроле над звуком), – промена гудала на жабици и врху као и промене гудала током целе дужине гудала, – припрема и складно прелажење са жице на жицу у легату, деташеу и свим потезима – усавршавање свих потеза (легато, деташе, мартеле, стакато, спикато, сотије, пунктирани) и њихово комбиновање и усложњавање, – интонативно и звучно чисто извођења двозвука и акорада. Техника леве руке: – слушна перцепција као претпоставка добре интонације, – правилан пад и одизање прстију, – развијање прецизности и брзине прстију леве руке у фиксној позицији и кроз позиције, – промена позиција од једноставних ка сложенијим, – различити видови и брзине вибрата (из целе руке, шаке и прста) и његова корелација са вођењем гудала, – вештачки и природни флажолети. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Вежбе и студије скала – Шрадик: Вежбе за леву руку, Вежбе за десну руку – Шевчик: оп. 1, 2, 8 и 9 – Григоријан: Скале и арпеђа – К. Флеш: Систем скала – М. Ивановић: Систематске студије скала Студије промене позиција и двогласа. – Аврамов: Скале ЛИТЕРАТУРА* списак литературе налази се испод табеле.

ЛИТЕРАТУРА*	
Етиде	
– Р. Кројцер: 42 етиде (етиде од бр. 2–17)	– Ж. Мазас: Етиде оп. 36, прва свеска
– Ј. Донт: оп. 37	– Ф. Фиорило: 36 етида
– Х. Сит: 4. и 5. свеска	– Б. Кампањоли етиде
– Збирке осталих аутора по избору наставника које одговарају могућностима ученика	
Концерти и сонате	

– А. Вивалди: Концерти 4 годишња доба	– Т. Албинони: Концерт А-дур
– Д. Кабалевски: Омладински концерт	– П. Нардини: Концерт а-мол
– Ј. С. Бах: Концерт а-мол и Е-дур	– Ј. Хајдн: Концерт Ге-дур
– Ђ. Б. Виоти: Концерт бр. 20, 22	– Г. Ф. Хендл: Сонате А. А. Корели: Сонате
– Р. Кројцер: Концерти бр. 13 и 19	– П. Роде: Концерт бр. 6, 7, 8
– Л. Берио: Концерт бр. 7. и 9.	
Дела мале форме	
– М. Ивановић: Фестивал мелодија I и III свеска, Југословенски репертоар, Од преткласике до модерне, II свеска	
– Римски-Корсаков: Песма индијског госта	– Д. Шостакович: Романса
– Л. ван Бетовен: Контраданса и Менует	– Ф. М. Верачини: Ларго
– К. В. Глук: Мелодија	– А. Вивалди: Интермецо
– Ј. Хајдн: Менует Де-дур	– Дакен: Кукавица
– А. Корели: Алегро	– Матесон: Арија
– Ж. Ф. Рамо: Гавота са варијацијама	– Ј. Фиоко: Алегро
и друга дела по избору наставника	

Назив предмета	ВИОЛИНА
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Квалитет тона. Постизање слободног и разноликог звука у зависности од музичког садржаја композиција које се изводе Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и динамике) Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – равномерно вођење целог гудала ради постизања уједначеног тона (успостављање контроле над звуком) – промена гудала на жабици и врху као и промене гудала током целе дужине гудала – припрема и складно прелажење са жице на жицу у легату, деташеу и свим потезима – усавршавање свих потеза (легато, деташе, мартеле, стакато, спикато, сотије, пунктирани) и њихово комбиновање и усложњавање – интонативно и звучно чисто извођења двозвука и акорада Техника леве руке: – слушна перцепција као претпоставка добре интонације, – правилан пад и одизање прстију, – развијање прецизности и брзине прстију леве руке у фиксној позицији и кроз позиције,

припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	– промена позиција од једноставних ка сложенијим – различити видови и брзине вибрата (из целе руке, шаке и прста) и његова корелација са вођењем гудала – вештачки и природни флажолети Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Вежбе и студије скала Х. Шрадик: Вежбе за леву руку, Вежбе за десну руку О.Шевчик:оп.8 и оп.9 Ф.Гросман:Вежбе за леву руку – А. Григоријан: Скале и арпеђа – К. Флеш: Скале – М. Ивановић: Систематске студије скала – Студије промена позиција и двогласа – В. Аврамов / Р. Данева – Скале

ЛИТЕРАТУРА*	
Етиде	
– Р. Кројцер: 42 етиде (препука од бр. 2–17)	– Ж. Ф. Мазес етиде: Етида
– Б. Кампањоли: Етиде	– Ф. Фиорило: 36 етида
Збирке различитих аутора и друге збирке по избору	
Дела велике форме	
Концерти, сонате, фантазије	
– Ј. С. Бах: Концерт Е-дур	– А. Вивалди: Сонате
– Ж. Виоти: Концерти бр. 22, 23 и 24	– Г. Ф. Хендл: Сонате
– А. Корели: Ла Фолиа	– В. А. Моцарт: Концерти
– Г. Ф. Телеман: 12 фантазија за виолину соло – избор	– П. Роде: Концерти
Дела мале форме	
– М. Ивановић: Југословенски репертоар, Фестивал мелодија, Од преткласике до модерне, II и III свеска Златне степенице, III свеска	
– П. И. Чајковски: Баркарола, Јесења пема, Песма без речи	– А. Хачатурјан: Ноктурно
– Х. Вјењавски: Легенда, Мазурка, Пољска песма	– Ф. М. Верачини: Ларго
– Ј. Хајдн: Капричо	– Л. К. Дакен: Кукавица
– А. Дворжак: Хумореска – Деплан: Интрада	– Ф. Менделсон-Концерт де-мол
– Крајслер: Песма без речи и други комади	– В. А. Моцарт: Менует Де-дур
– Франкер-Крајслер: Сичилијана и Ригодон	
– Друга дела одговарајуће тежине по избору наставника	

Назив предмета	ВИОЛИНА
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања	Квалитет тона Постизање слободног и разноликог звука. Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и динамике).

техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално чита с листа нотни материјал разноликог карактера и са лакоћом примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – организује своје вежбање на начин који подразумева рад над свим техничким припремама и програму; – активно слуша часове других ђака и примењује на себи искуства стечена на тај начин; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – успостављање контроле над звуком, – усавршавање свих потеза (легато, деташе, мартеле, стакато, спикато, сотије, пунктирани) и њихово комбиновање и усложњавање, – интонативно и звучно чисто извођења двозвука и акорада. Техника леве руке: – слушна перцепција као претпоставка добре интонације, – артикулација позиционе и пасажне технике у различитим брзинама, – хроматика, двозвучна и акордска техника, прелази и скокови, различити видови и брзине вибрата (из целе руке, шаке и прста) и његова корелација са вођењем гудала, – вештачки и природни флажолети. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Вежбе за усавршавање технике десне и леве руке – вежбе и студијске четворооктавне и трооктавне дурске, молске и хроматске скале са разложеним трозвучима и четворозвучима.

ЛИТЕРАТУРА*
Сва издања наведених аутора: Х. Шрадик, О. Шевчик, Е. Гиљемс, Х. Гросман, А. Григориан и К. Флеш, И.
Галамиан, В. Аврамов др.
Етиде:
– Р. Кројцер: 42 етиде; – Мазас: Етиде оп. 36 (Друга свеска);
– Фиорило: 36 етида; – П. Гавиње: Етиде;
– Ш. Данкла: 20 етида оп. 73;
– Ј. Донт: Етиде и каприси оп. 35; – Студије Кројцерових и Родеових етида оп. 37;
– Ж. П. Роде 24 каприса оп. 22; – Паганини 24 каприса;
– Х. Вијењавски етиде оп. 10 и оп. 18.
Збирке различитих аутора по избору наставника које одговарају могућностима ученика;
Дела велике форме:

В. А. Моцарт, Ј. С. Бах: (Е-дур), Ј. Хајдн (Це-дур), Л. Шпор, Х. Виетан, Р. Кројцер,
М. Брух, Е. Лало (Шпанска симфонија), Ф. Менделсон е-мол, Х. Вијењавски де-мол,
Концерти (сва три става) и цела соната из периода од класике до импресионизма;
Сонате
– Ј. С. Бах: 6 соната и партита за виолину соло; 6 соната за виолину и клавир,
– Г. Ф. Хендл: Сонате за виолину и клавир, – В. А. Моцарт: Сонате за виолину и клавир,
– А. Дворжак: Сонате за виолину и клавир, – Л. ван Бетовен: Сонате за клавир и виолину (1–5),
– Ф. Шуберт: Сонате за виолину и клавир;
Дела мале форме: Ф. Крајслер, Х. Вијењавски, П. де Сарасате, М. Равел, К. Сен-Санс, Б. Барток, П. И. Чајковски, Р. Шчедрин, С. Прокофјев, Д. Шостакович,
Д. Радић, Ј. Славенски, М. Милојевић, В. Мокрањац, Ж. Грбић и др.
И други комади писани за виолину соло или са пратњом који приказују музикално-техничка умећа ученика истичући његову лепоту тона, виртуозност и познавање стила.

Назив предмета	ВИОЛИНА
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– примењује одговарајуће начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – самостално одабере или креира одговарајући прстомет у делима која свира; – са лакоћом свира у високим позицијама; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – изведе напамет солистички концерт у трајању од најмање 45 минута, са програмом који подразумева композиције различитог стила и карактера; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – наступа солистички уз пратњу оркестра, односно клавирског сарадника на јавним наступима у школи и ван ње; – активно учествује и наступа са камерним ансамблима, гудачким и симфонијским	Квалитет тона Постизање слободног и разноликог звука. Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и динамике). Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – успостављање контроле над звуком, – усавршавање свих потеза (легато, деташе, мартеле, стакато, спикато, сотије, пунктирани) и њихово комбиновање и усложњавање, – интонативно и звучно чисто извођења двозвука и акорада. Техника леве руке: – слушна перцепција као претпоставка добре интонације, – артикулација позиционе и пасажне технике у различитим брзинама, хроматика, двозвучна и акордска техника, прелази и скокови, различити видови и брзине вибрата (из целе руке, шаке и прста) и његова корелација са вођењем гудала, вештачки и природни флажолети. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Вежбе за усавршавање технике десне и леве руке – вежбе и студијске четворооктавне и трооктавне дурске, молске и хроматске скале са разложеним трозвучима и четворозвучима; Предложена литература:

оркестрима; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	сва издања наведених аутора: Х. Шрадик, О. Шевчик, К. Мострас, Е. Гиљемс, Х. Гросман, А. Григориан, К. Флеш, И. Галамиан, В. Аврамов др.

Етиде:
Збирке различитих аутора по избору наставника које одговарају могућностима ученика;
– Кројцер: 42 етиде – Мазас: Етиде оп. 36 (Друга свеска),
– Фиорило: 36 етида, – П. Гавиње: Етиде,
– Ш. Данкла: 20 етида оп. 73. Ј. Донт: Етиде и каприси оп. 35,
– Ј. Донт: Студије Кројцерових и Родеових етида оп. 37,
– Ж. П. Роде 24 каприса оп. 22, Паганини 24 каприса, – Х. Вијењавски етиде оп. 10 и оп. 18;
Дела велике форме:
Концерти (сва три става) и цела соната из периода од класике до импресионизма;
Предложена литература за концерте следећих аутора:
– В. А. Моцарт, М. Брух, Е. Лало (Шпанска симфонија), – Ф. Менделсон,
– Х. Вијењавски, – А. Хачатурјан, – А. Глазунов,
– И. Стравински, – С. Прокофјев, – Ј. Сибелијус, – П. И. Чајковски и др.
Сонате
– Ј. С. Бах: 6 соната и партита за виолину соло; – В. А. Моцарт: Сонате за виолину и клавир,
– Л. ван Бетовен: Сонате за клавир и виолину, – Ц. Франк: Соната за клавир и виолину,
– Ј. Брамс: Сонате за виолину и клавир, – К. Дебиси: Сонате за виолину и клавир,
– Е. Исаи: 6 соната за виолину соло
Дела мале форме:
Комади писани за виолину соло или са пратњом који приказују музикално-техничка умећа ђака истичући његову лепоту тона, виртуозност и познавање стила;
Предложена литература за комаде следећих аутора:
Ф. Крајслер, Х. Вијењавски, П. де Сарасате, Х. Ернст, М. Равел, К. Сен-Санс, Б. Барток, П. И. Чајковски, Р. Шчедрин, С. Прокофјев, Д. Шостакович, Душан Радић, Јосип Славенски, Милоје Милојевић, Василије Мокрањац, Живорад Грбић и др.

7. 12. ВИОЛА				
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
Обавезан минимум програма	– 2 трооктавне скале (дур и мол) са потезима, двозвучима и арпеђима – 3 етиде различите проблематике – 2 комада различитог карактера – Један концерт	– 2 трооктавне скале (дур и мол) са потезима, двозвучима и арпеђима (начин извођења објашњен у садржајима и упутству) – 3 етиде различите проблематике – 2 комада различитог карактера; – Један концерт – Два става из Свита за виолончело соло Ј. С. Баха (транскрипција за виолу)	– Две трооктавне скале (дур и мол) са потезима, двозвучима и арпеђима (начин извођења објашњен у садржајима и упутству) – Четири етиде различите проблематике – Два комада различитог карактера – Један концерт – Два става из Ј. С. Бах: Свите за виолончело соло или Сонате и партите за виолину соло (транскрипције за виолу)	– 2 трооктавне скале (дур и мол) са потезима, двозвучима и арпеђима (начин извођења објашњен у садржајима и упутству) – 4 етиде различите проблематике – 2 комада различитог карактера – Један концерт – 2 става из Ј. С. Бах: Свите за виолончело соло или Сонате и партите за виолину соло (транскрипције за виолу)
	Обавезна четири јавна наступа током школске године			
Програм могуће	-	-	-	-
Испитни програм	(изводи се напамет) – Трооктавна скала са потезима, двозвучима и арпеђима – Две етиде различите проблематике – Концерт I или II и III став, или I и II или III и IV став четвороставачног концерта – Комад уз пратњу клавира	(изводи се напамет) – Трооктавна скала са потезима, двозвучима и арпеђима – Две етиде различите проблематике – Концерт I или II и III став – Комад уз пратњу клавира	(изводи се напамет) – Трооктавна скала са потезима, двозвучима и арпеђима – 2 етиде различите проблематике – Концерт I или II и III став (са каденцама уколико су предвиђене) – Комад уз пратњу клав. – 1 став из Ј. С. Бах: Свите за виолончело соло или Сонате и партите за виолину соло (транскрипције за виолу)	Матурски испит

Назив предмета	ВИОЛА	
ЦИЉ учења предмета Виола је да код ученика развије самосталност музичке интерпретације, изражавања и потпуно владање извођачким апаратом на нивоу средње школског репертоара, оспособи га за самостални јавни наступ у професионалном окружењу, те припреми за наставак школовања на високошколским институцијама за музику.		
Разред	Први	
Годишњи фонд часова	105 часова	
ИСХОДИ		САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да:		
– правилно изводи техничке вежбе за усавршавање извођачког апарата, покрета и поставке; – примени различите начине решавања музичких и техничких захтева приликом свирања и вежбања; – истражује начине обликовања тона и коригује интонацију у току свирања; – препозна и примени законе метричког свирања на одговарајућем репертоару; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи различита изражајна средства у зависности од стила и карактера музичког примера уз помоћ наставника; – користи знања из области теорије музике приликом интерпретације музичког дела; – интерпретира композицију са основним карактеристикама стила и композитора (17–19. век); – опише својим речима и интерпретира елементе музичке форме: мотив, реченица, период, облик песме, соната, концерт; – наведе разлике између оригиналних композиција за виолу, аранжмана и транскрипција; – свира композиције напамет соло и уз пратњу клавира; – комуницира у заједничком свирању, примени принцип узајамног слушања и основне интеракције; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање и креативност у току јавног наступа; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – оствари музичку фантазију уз помоћ наставника; – активно слуша часове и јавне наступе других ученика; – аналитички и критички коментарише сопствено и туђе извођење; – самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације; – доследно спроводи етапе рада и савладавања музичког дела.		Развијање извођачког апарата: техничке вежбе и свирање у нижим и вишим позицијама, функционалност рама шаке леве руке, вибрата и коришћења разноврсних артикулација (потеза) и ритмичких комбинација кроз расподелу потеза десне руке. Упознавање виолског репертоара: – оригинална дела за виолу – транскрипције и аранжмани Увод у извођачку анализу и интерпретацију. Развијање музичке фантазије. Основна правила стилски информисаног извођења на примеру репертоара који се изводи – композиције настале у 17, 18. и 19. веку. Скале и техничке вежбе у контексту јединства музичког и техничког развоја (решавање проблема на основу актуелног репертоара). Скале, двозвучи и арпеђа: Трооктавна дурска и молска скала. Потези: деташе, легато, 3 различита потеза. Арпеђа свих обртаја квинтакорда, мали дурски и умањени спетакорд у легату (3 и 4, и 6 и 8 нота на један потез, по могућству и 9 и 12). Терце и сексте до 4. позиције, октаве кроз 3 октаве разложено и по могућству симултано. Техничке вежбе – В. Примроуз: Техника је меморија – Г. Безруков и К. Ознобишев: Основе технике свирања на виоли (Москва, „Музика”, 1973) – Грегоријан: Систем скала – К. Флеш: Систем скала – О. Шевчик: оп. 1, 3, 8 и 9 – Х. Сит: Практична школа за виолу – Ш. Данкла: Школа механизма – Шрадик: Школа виолске технике, свеска I

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде – Збирке различитих аутора

– Изабране етиде за виолу (В. Н. Кудрјавцев, уредник, Лењинград, „Музика“, 1987)
– Изабране етиде за виолу (Карел Моравец, уредник, Праг, „Artia“, 1951)
– Студије виоле – Свеске 1 и 2 (У. Дринер, уредник, Касел, „Bärenreiter“)
– Хрестоматија за виолу – Етиде (Л. Х. Гуштина и Е. Ј. Стоклицаја, уреднице, Москва, „Музика“, 1989)
Етиде – Опуси аутора
– А. Б. Бруни: Метод за виолу са 25 етида – А. Љвов: 24 каприса (транскрипција)
– Б. Кампањоли: 41 каприс, оп. 22 – Ж. Ф. Мазас: Етиде оп. 36 (транскрипција)
– Ј. Палашко: 12 етида, Оп. 55 – Ј. Палашко: 24 лаке мелодијске етиде, оп. 86
– Р. Кројцер: 42 етиде (транскрипција)
Сонате
– А. Вивалди: 12 Соната за виолину Оп. 2 (транскрипција); 6 Соната за виолончело Оп. 14 (транскрипција)
– А. Вивалди:
– Б. Марчело: 6 Соната за виолончело (транскрипција)
– Г. Ф. Телеман: Соната Б-дур; Соната Де-дур
– Г. Ф. Телеман:
– Х. Еклс: Соната Ге-мол (обрада П. Кленгел, „Петерс“, Лајпциг)
– Мајсторске композиције за виолу и клавир (избор соната) (Јан Албрехт, уредник, Братислава, „Опус“, 1987)
Концерти
– Б. Антјуфејев: Концерт Ге-дур – Г. Ф. Телеман: Концерт Ге-дур
– Г. Ф. Хендл (Н. Casadesus): Концерт ха-мол – И. Хандошкин: Концерт Це-дур
– Ј. Б. Аколај: Концерт бр. 1 (транскрипција) Ј. Штамиц: Концерт Ге-дур (транскрипција)
– К. Ф. Целтер: Концерт Ес-дур
Комади – Збирке различитих аутора
– Класични и романтични комади (аранжмани) (В. Форбс, уредник, Оксфорд, „Oxford University Press“, 1974)
– Комади за виолу (Е. Ангелов, уредник, Софија, „Наука и искуство“, 1963)
– Комади композитора 19. века (Е. Страхов, уредник, „Музгиз“, 1962)
– Комади француских композитора (В. Борисовски, уредник, Москва, „Музика“, 1981)
– Мајсторске композиције за виолу и клавир (Ј. Албрехт, уредник, Братислава, „Опус“, 1987)
– Минијатуре за виолу (Т. Гонет, уредник, Краков, „PWM“, 1985)
– Музика за виолу III (Г. Середи, уредник, Будимпешта, „Editio Musica Budapest“)
– С. Гргић – Албум југословенских композитора, Београд, 1970.
– Хрестоматија за виолу – 5–6 разред (Москва, „Музика“, 1991)
– Хрестоматија за виолу – старији разреди (М. Рејтих, уредник, Москва, „Музика“, 1988)
Комади
– Г. Форе: После сна (транскрипција) – Ј. В. Каливода: 6 Ноктурна оп. 186, бр. 1–3
– М. Маре: 5 Старих француских плесова (аранжман) – Р. Шуман: Сањарење (транскрипција)
– Ф. Менделсон: Песма без речи (транскрипција) – Х. Сит: Листови из албума, Оп. 39, бр. 1–3
И друга литература која је одговарајућег музичког и техничког нивоа.

Назив предмета	ВИОЛА
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ

– интерпретира композицију са значајнијим карактеристикама стила и композитора (17–19. век) користећи различита изражајна средства; – испољи креативност у остварењу музичке фантазије уз помоћ наставника; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – појасни структуру дела и да својим речима објасни значења различитих термина музичке форме; – наведе више различитих ознака за темпо, карактер, динамику, агогику и артикулацију и разуме њихово значење; – примени различите начине решавања музичких и техничких захтева приликом свирања и вежбања; – изводи техничке вежбе за усавршавање извођачког апарата, покрета и поставке; – примењује различите начине обликовања тона и самостално коригује интонацију и друге грешке у току свирања; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – свира дуже композиције напамет, соло и уз пратњу клавира и примењује различите начине меморисања; – у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања и приметне интеракције; – испољи самопоуздање и креативност у току јавног наступа;	Усавршавање извођачког апарата – постепено ширење обима извођачке технике. Скале и техничке вежбе у оквирима органског јединства музичког и техничког развоја – осамостаљивање (решавање проблема на основу актуелног репертоара). Ознаке за темпо, карактер, динамику, агогику и артикулацију у складу са композицијама које су на репертоару. Литература за виолу, слушни и нотни примери, истраживање репертоара. Извођачка анализа и интерпретација – спознаја и освешћивање музичке садржине и контекста дела. Развој музичке фантазије, музичке меморије и способности музичко-слушних представа. Правила стилски информисаног извођења на примеру репертоара који се изводи – разлике између дела различитих епоха. Развој елемената правилног приступа раду на музичком делу, самосталног рада и навике вежбања. Заједничко музицирање с клавирским сарадником – слушање и интеракција у заједничком музицирању. Скале, двозвучи и арпеђа: Трооктавна дурска и молска скала. Потези: – деташе – легато – 4 различита потеза.
– пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; – коментарише изведене и слушане композиције у односу на уметнички доживљај, стилску препознатљивост, техничку припремљеност и емотивни утицај.	Арпеђа свих обртаја квинтакорда, мали дурски и умањени спетакорд у легату (9, тј. 12 нота на један потез). Терце и сексте до 4. позиције, а октаве кроз 3 октаве – симултано. Техничке вежбе Наведене у садржајима за први разред

ЛИТЕРАТУРА*	
Етиде	
– Збирке етида различитих аутора и опуси аутора наведени у садржајима за први разред	
– П. Род: 24 Каприса, Оп. 22 (транскрипција)	
– Ф. Фиорило: 36 каприса за виолину, Оп. 3 (транскрипција)	
СОЛО БАХ – Ј. С. Бах: Свите за виолончело соло (транскрипција)	
Сонате	
– Сонате и опуси аутора наведени у садржајима за први разред	
– А. Вивалди: 6 Соната за виолину Оп. 5 (транскрипција)	
– В. Флектон: 4 Сонате за виолу и континуо	
– Г. Ф. Телеман: Мелодијски канони – 6 Соната за две виолине (транскрипција за виоле)	
Концерти	
– А. Штамиц: Концерт бр. 2, Ф-дур	
– И. Плејел: Концерт Де-дур	

– Г. Ф. Хендл (H. Casadesus): Концерт ха-мол	– Ј. Б. Аколај: Концерт бр. 1 (транскрипција)
– Ј. Б. Ванхал: Концерт Це-дур (транскрипција)	– Ј. К. Бах (H. Casadesus): Концерт Це-дур
– Ј. С. Бах: Концерт Ес-дур (реконструкција на основу BWV169, 49 и BWV1053)	
– К. Ф. Целтер: Концерт Ес-дур	
Комади	
– Збирке комада различитих аутора наведене у садржајима за први разред	
Комади – Примери	
– Ј. В. Каливода: Ноктурна Оп. 186, Бр. 4 и 5	– М. Маре (аранжман): 5 старих француских плесова
– М. Равел: Павана (аранжман)	– Р. Кларк: Краћи комади за виолу и клавир
– Р. Фукс: 6 Фантазијских комада, Оп. 117	– Х. Сит: Листови из албума, Оп. 39, Бр. 4-6
И друга литература која је одговарајућег музичког и техничког нивоа.	

Назив предмета	ВИОЛА
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– интерпретира композицију са разрађеним карактеристикама стила и композитора (17. – 19. век), увиђајући аналогiju између различитих уметности и облика изражавања; – испољи креативност у остварењу музичке фантазије; – користи изражајна средства како би исказао различите емоције; – садржајне и структурне елементе композиције повеже са свирањем; – на основу базичне извођачке анализе уз помоћ наставника креира етапни план рада и интерпретације дела; – самостално користи различита изражајна средства у зависности од стила и карактера музичког примера; – осмисли различите начине решавања музичких и техничких захтева приликом свирања и вежбања; – прати развој извођачког апарата и ради на техничким проблемима извођачким покретима и поставци; – примењује различите начине обликовања тона и изражајно користи интонацију и вибрато у току свирања; – прикаже потпуну свест о позиционом свирању, интервалским односима при измени позиција, екстензијама рама шаке и размацама при свирању двохвата и акорада; – различито фразира; – самостално коригује грешке у току свирања; – меморише дужи музички текст, примењујући различите технике у одређеном времену; – познаје и може да наведе различите контексте у којима се проналази деоница виоле у уметничкој	Развијање елемената аналитичког и критичког мишљења на основу ширења општих, музичких и стручних представа. Развој музичке фантазије, музичке меморије и способности музичко-слушних представа. Креирање етапног плана рада и интерпретације дела. Усавршавање извођачког апарата радом на композицијама сложенијих захтева. Стицање потпуне свести о позиционом свирању, интервалским односима при измени позиција, екстензијама рама шаке и размацама при свирању двохвата. Изражајност и усавршавање разноврсности вибрата као изражајног средства. Креативно обликовање тона уз свесну комбинацију различите количине, брзине и тежине потеза, контактеног места и количине струна, уз употребу разноврсних потеза. Извођачка анализа и интерпретација – свесно успостављање веза између садржајних елемената композиције са извођачким асоцијативним представама и техничким решењима. Разноврсно обликовање мелодијске компоненте музичког тока – развијено фразирање. Изражена карактеризација извођења и емоционално проживљавање музичког дела у складу са елементима стилова. Заступљеност виоле у музичкој литератури различитих жанрова. Скале, двозвучи и арпеђа: Трооктавна дурска и молска скала. Потези: – деташе – легато – 5 различитих потеза.

музици и другим жанровима; – испоји самопоуздање и креативност у току јавног наступа; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; – аналитички сагледава и критички вреднује изведене и слушане композиције у односу на уметнички доживљај, стилску препознатљивост, техничку припремљеност и емотивни утицај; – критички прати сопствени развој.	Арпеђа свих обртаја квинтакорда, мали дурски и умањени спетакорд у легату (9, тј. 12 нота на један потез). Терце и сексте до 5. позиције, а октаве кроз 3 октаве – симултано. Техничке вежбе – Наведене у садржајима за први разред

ЛИТЕРАТУРА*	
СОЛО БАХ – Ј. С. Бах: 6 сола за виолину – Сонате и партите (транскрипција)	
– Ј. С. Бах: Свите за виолончело соло (транскрипција)	
Етиде	
– Збирке етида различитих аутора и опуси аутора наведени у садржајима за први и други разред	
– Ј. Донт: 24 Етиде, Оп. 35 (транскрипција) – П. Гавиње: 26 етиде (транскрипција)	
– Ф. А. Хофмајстер: 12 етида – Ф. Херман: Техничке студије, Оп. 22	
Сонате	
– Сонате и опуси аутора наведени у садржајима за први и други разред	
– А. Корели: Сонате оп. 5 (транскрипција) – Ј. Г. Граун: Соната Бе-дур	
– П. Нардини (Alard): Соната Бе-дур – Ф. Давид: Сонатина	
Концерти	
– А. Штамиц: Концерт бр. 1, Бе-дур – А. Штамиц: Концерт бр. 2, Ф-дур	
– Г. Ф. Хендл (Н. Casadesus): Концерт ха-мол – И. Плејел: Концерт Ес-дур	
– Ј. Б. Ванхал: Концерт Це-дур (транскрипција)	
– Ј. К. Бах (Н. Casadesus): Концерт Це-дур	
– Ј. С. Бах: Концерт Ес-дур (реконструкција на основу BWV169, 49 и BWV1053)	
– Ј. Шуберт: Концерт Це-дур – К. Штамиц: Концерт Де-дур	
– Л. Фирке: Концертштик – Р. Бунин: Концерт Оп. 22	
– С. Форсајт: Концерт – Ф. А. Хофмајстер: Концерт Бе-дур	
– Ф. В. Х. Бенда: Концерт Еф-дур – Х. вон Штајнер: Концерт бр. 1, Оп. 43	
– Х. Сит: Концерт, Оп. 68 – Х. Сит: Концертштик, Оп. 46	
Комади	
– Збирке комада различитих аутора наведене у садржајима за први разред – захтевнији комади	
Комади – Примери	
– Г. Форе: Ламенто (транскрипција) – Ј. В. Каливода: Ноктурна Оп. 186, Бр. 6	
– К. Димитреску – Сеоски плес (транскрипција) – Р. Кларк: 6 Краћих комада за виолу и клавир	
– Р. Фукс: 6 Фантазијских комада, Оп. 117 – С. Рахмањинов: Вокализа (транскрипција)	
– С. Сан: Лабуд (транскрипција) – Ф. Бриц: Два комада за виолу и клавир	
– Ф. Давид: Кончертино, Оп. 12 – Х. Сит: 3 Комада, Оп. 75	
– Х. Сит: Фантазијски комади, Оп. 58 И друга литература која је одговарајућег музичког и техничког нивоа.	

Назив предмета	ВИОЛА
Разред	Четврти

Годишњи фонд часова	99 часова
ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– интерпретира композицију са разрађеним карактеристикама композиторског и извођачког стила (17–20. век); – самостално испољава креативност у остварењу музичке фантазије; – користи изражајна средства да би исказао различите емоције; – примењује стечена знања на другим предметима у раду на музичком делу; – анализира музички текст, креира интерпретацију и етапни план рада на музичком делу. – истражује виолски репертоар и креира лични; – слушањем препознаје најбитнија дела виолског репертоара; – испољава лични креативни израз уз способност варирања интерпретације (сегмената) музичког дела; – самостално креира различите приступе и начине у решавању музичких и техничких проблема; – користи извођачку технику и покрете у служби реализације музичких идеја. – самостално планира вежбање примењујући различите процедуре; – самостално коригује грешке у току свирања; – меморише дужи музички текст у одређеном времену; – самостално ради са клавирским сарадником уз виши ниво интеракције при заједничком музицирању; – испољи самопоуздање и креативност у току јавног наступа; – пренесе на публику лични уметнички израз; – аналитички сагледава и критички вреднује изведене и слушане композиције у односу на уметнички доживљај, стилску препознатљивост, техничку припремљеност и емотивни утицај; – учествује на јавним наступима у професионалном окружењу; – критички прати и планира сопствени развој.	Усавршавање могућности извођачког апарата, покрета и поставке кроз рад на сложенијим композицијама. Музичка фантазија, музичка меморија и способности музичко-слушних представа. Свесно обликовање музичког тока подређивањем техничких импулса и гестова леве и десне руке – од музичке представе ка покрету. Познавање виолског репертоара и даље развијање навике слушања музике. Развој логичког обликовања музичког тока – варијације интерпретације. Извођачка анализа и интерпретација – рад на свесном успостављању веза између садржајних елемената композиције са извођачким асоцијативним представама и техничким решењима. Стилско извођење и култура музицирања на примеру репертоара који се изводи – композиције у различитим стилевима од 17. до 20. века. Израда плана рада и припреме јавног извођења – самостални приступ етапном раду на музичком делу. Постојани развој навике вежбања уз употребу различитих процедура. Самостално заједничко музицирање са клавирским сарадником. Скале, двозвуци и арпеђа: Трооктавна дурска и молска скала. Потези: – деташе – легато – 6 различитих потеза. Арпеђа свих обртаја квинтакорда, мали дурски и умањени спетакорд у легату (9, тј. 12 нота на један потез). Терце и секстама до 5. позиције (по могућству кроз 3 октаве), а октаве кроз 3 октаве – симултано. ТЕХНИЧКЕ ВЕЖБЕ – Наведене у садржајима за први разред

ЛИТЕРАТУРА*
Соло Бах
– Ј. С. Бах: 6 сола за виолину – Сонате и партите (транскрипција)
– Ј. С. Бах: Свите за виолончело соло (транскрипција)
Етиде
– Збирке етида различитих аутора и опуси аутора наведени у садржајима за први, други и трећи разред

– П. Ровели: 12 каприса (транскрипција)	
Сонате	
– Сонате и опуси аутора наведени у садржајима за први, други и трећи разред	
– Ј. Б. Ванхал: Соната у Ес-дуру	– Ј. С. Бах: 3 Гамба сонате (транскрипција)
– К. Стамиц: Соната у Бе-дуру	– Л. Бокерини: Соната Це-дур, Г. 18
– М. Глинка: Соната де-мол	
Концерти	
– А. Рола: Концерт Ес-дур	– А. Штамиц: Концерт бр. 1, Бе-дур
– А. Штамиц: Концерт бр. 3 Ге-дур	– Б. Мартину: Концертна рапсодија
– Ј. Б. Ванхал: Концерт Це-дур (транскрипција)	– Ј. Шуберт: Концерт
– К. Бах (Н. Casadesus): Концерт Це-дур	– К. Штамиц: Концерт Де-дур
– Р. Бунин: Концерт Оп. 22	– С. Форсајт: Концерт
– Ф. А. Хофмајстер: Концерт Бе-дур	– Ф. А. Хофмајстер: Концерт Де-дур
– Ф. В. Х. Бенда: Концерт Еф-дур	– Х. Сит: Концерт, Оп. 68
– Хуго вон Штајнер: Концерт бр. 2, Оп. 44	
КОМАДИ – Збирке комада различитих аутора наведене у садржајима за први разред – захтевнији комади	
Комади – Примери	
– А. Глазунов: Елегија, Оп. 44	– А. Гргин: Балада
– А. Тањејев: Лист из албума оп. 33	– В. Вилијамс: Свита (избор)
– Г. Форе: Елегија (транскрипција)	– Д. Деспић – Балада
– З. Кодај: Адађо	– Ј. Н. Хумл: Потпури (Фантазија), Оп. 94
– Ј. Хубај: Елегија, Оп. 14, Бр. 1	– К. Рајнеке: Фантазијски комади, Оп. 43
– М. Брух: Романса, Оп. 85	– П. Хиндемит: Жалобна музика
– П. Хиндемит: Медитација	– Р. Максимовић: Атос за соло виолу
– Р. Фукс: 6 Фантазијских комада, Оп. 117	– Р. Шуман: Адађо и алегро
– С. Цинцадзе: Хоруми – Грузијски плес	– Ф. Бриц: Два комада за виолу и клавир
– Ф. Давид: Капричо	– Х. Сит: Фантазијски комади, Оп. 58
И друга литература која је одговарајућег музичког и техничког нивоа.	

7. 13. ВИОЛОНЧЕЛО				
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред

Обавезан минимум програма	– Две дурске и две молске скале са трозвучима и Д7, УМ7, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз три октаве; – четири етиде; – два комада; – једно дело велике форме.	– две дурске и две молске скале са трозвучима и Д7, УМ7, различитим потезима и ритмичким варијацијама кроз четири октаве; – четири етиде; – два комада; – једно дело велике форме.	– две дурске и две молске скале са трозвучима и четворозвучима, терце сексте и октаве. – три етиде; – два комада различитог карактера; – три става из Бахове свите; – соната или концерт.	– две дурске и две молске скале са трозвучима и четворозвучима, терце сексте и октаве. – три етиде; – два комада; – два става из Бахових свита (1–3); – концерт у целини.
	Обавезна су 3 јавна наступа у току године			
Програм смотре	-	-	-	-
Испитни програм	– Једна дурска скала са потезима, терцама, секстама, октавама (разложено), трозвучима и четворозвучима; – Једна етида из предложене литературе; – Ј. С. Бах: један став из I свите – Први став из једног од наведених концерата. Испитни програм се изводи напамет	– Једна молска скала (хармонски мол) са потезима, терцама, секстама, октавама, трозвучима и четворозвучима; – Једна етида; – Комад; – Ј. С. Бах: два става из I или II свите; – Први став из једног од наведених концерата; Испитни програм се изводи напамет	– Једна дурска скала са потезима, терцама, секстама, октавама и трозвучима и четворозвучима; – Две етиде различитих техничких захтева; – Два става из свите – обавезно Прелудијум; – Цео концерт или цела соната. Испитни програм се изводи напамет	Матурски испит Испитни програм се изводи напамет

Назив предмета	ВИОЛОНЧЕЛО
Циљ	ЦИЉ учења предмета Виолончело је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.
Разред	Први
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– се самостално штимује; – систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;	Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ.

– истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Скале – С. Каљанов: Техника виолончела – М. Симић: Скале са помоћним тоновима и трозвучима. – Двозвучи: Разложене терце, сексте и октаве. – Трозвучи: Д7 и УМ7. Техничке вежбе – Кирил Вапордџиев: – Палчева техника за виолончело. – Р. Мац: Увод у свирање на палчанику – Р. Мац: Положај и прелази – Косман: Трилер вежбе – Фејар: Техничке вежбе, II свеска – О. Шевчик – вежбе на палцу (аранжман за вч.)

ЛИТЕРАТУРА*
Етиде
– С. Ли: 40 етида оп. 31 Кумер: Етиде, Доцауер: Етиде II, Дипор: Етиде, Мерк: Етиде, Р. Мац: 30 етида
– И. Попарић: Етиде, Д. Попер: Етиде
Комади
– Ј. С. Бах: Ариозо, Д. Попер: Гавота, П. И. Чајковски: Ноктурно, Гопар: Успаванка, Форте: Елегија,
– Чајковски: Сентиментални валцер.
Дела велике форме
– Ј. Кленгел: Кончерто Це-дур, Г. Голтерман: Кончерто бр. 1, А. Вивалди: Концерт Де-дур оп. 3 бр. 9
– Ј. С. Бах: I свита Ге-дур, II свита д-мол, Ј. Б. Самартини: Соната Ге-дур, А. Вивалди: Соната за виолончело
– Б. Марчело: Соната Це-дур, друга дела из светске и домаће литературе одговарајућег техничког нивоа.

Назив предмета	ВИОЛОНЧЕЛО
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– самостално се штимује;	Квалитет тона.
– систематски примењује одговарајуће процедуре	Слушање и интонација.

у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу	Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Скале – С. Каљанов: Техника виолончела – К. Флеш: Скале – Двозвучи (унисоно): терце, сексте и октаве, трозвучи и Д7, УМ7. Техничке вежбе – О. Шевчик – вежбе на палчанику – Р. Мац: Положаји и прелази – Б. Косман: Трилер вежбе – Л. Фејар: Техничке вежбе III свеска

ЛИТЕРАТУРА*
Етиде
– С. Ли: 40 етида, Ј. Мерк: Етиде, Ж. Л. Дипор: Етиде, И. Попарић: Етиде, Р. Мац: 30 етида
– Ф. Грицмахер: Етиде, I свеска, Ј. Ј. Доцауер: Етиде III свеска, Д. Попер оп. 73
Комади
– Рахмањинов: Серенада, Рахмањинов: Вокализа, В. Мокрањац: Стара песма, Ф. Купрен: Пасторала
– Д. ван Генс: Скерцо, К. Сен-Санс: Алегро апасионато
Дела велике форме
– Б. Ромберг: Концерт бр. 2 Де-дур, А. Вивалди: Концерт а-мол, Ј. Кр. Бах: Концерт це-мол
– Ј. Хајдн: Концерт Де-дур – мали, Ј. С. Бах: Соло свита бр. 1 и бр. 2, А. Корели: Сонате
– Ђ. Червето: Сонате, Л. Бокерини: Соната Це-дур
Друга дела светске и домаће литературе одговарајућег техничког нивоа.

Назив предмета	ВИОЛОНЧЕЛО
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ

– систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Скале – С. Каљанов: – Техника виолончела – К. Флеш: Скале – Дурске и молске скале кроз четири октаве са различитим потезима. – Терце, сексте и октаве кроз три октаве . – Трозвучи и четворозвучи. Техничке вежбе – О. Шевчик – техничке вежбе за леву и десну руку – Б. Косман: Трилер вежбе – Л. Фејар: Техничке вежбе

ЛИТЕРАТУРА*
Етиде
– Ф. Грицмахер: I свеска, Ј. Мерк: Етиде, Ж. Л. Дипор: Етиде, Ј. Ј. Доцауер: Етиде, Д. Попер: Етиде оп. 73
Комади
– Гранадос: Интермецо, К. Сен-Санс: Лабуд, А. Глазунов: Песма трубадура, П. Коњовић: Хајдучка
– Д. Деспих: Сичилијана, Д. Попер: Мазурка
– И. Попарић: Композиције за ансамбле виолончела (број 4, 5, 6 и 8)
Сонате
– Л. Бокерини: Соната Ге-дур, А. Ариости: Соната е-мол
– Ке д’Ервеллоа – Свита бр. 2, Ж. М. Екле: Соната ге-мол, Б. Марчело: Сонате, Г. Ф. Хендл: Соната ге-мол
Концерти
– Г. Голтерман: Концерт а-мол и ха-мол, К. Давидов: Концерт бр. 1, А. Вивалди: Концерт а-мол
– К. Сен-Санс: Концерт а-мол
Свите
Ј. С. Бах: Свита бр. 2 и 3, користити и друга дела одговарајућег техничког нивоа.

Назив предмета	ВИОЛОНЧЕЛО
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу.	Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: палац позиција; вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Скале – С. Каљанов: Техника виолончела – К. Флеш: Скале – Дурске и молске скале кроз четири октаве са различитим потезима. – Терце, сексте и октаве кроз три октаве . – Трозвучи и четворозвучи. Техничке вежбе – О. Шевчик – техничке вежбе за леву и десну руку – Б. Косман: Трилер вежбе – Л. Фејар: Техничке вежбе Етиде – Ф. Грицмахер: I свеска – Ј. Мерк: Етиде – Ж. Л. Дипор: Етиде – Ј. Ј. Доцауер: Етиде – Д. Попер: Етиде оп. 73 – А. Пјати: Каприча – О. Франком: Каприча Комади – М. Милојевић: Легенда о Јефимији – П. И. Чајковски: Песма без речи – К. Сен-Санс: Алегро апасионато – Д. Попер: Тарантела, Мађарска рапсодија Концертна полонеза – И. Попарић: Композиције за ансамбле виолончела (број 4, 5, 6 и 8)
	Сонате – Л. ван Бетовен: Соната бр. 1

	– Ж. Б. Бревал: Соната Ге-дур – Ф. Франкер: Соната Е-дур – Л. Бокерини: Соната А-дур Концерти – Ј. Кленгел: Концерт де-мол – Л. Бокерини: Концерт Бе-дур, Де-дур и Ге-дур – К. Сен-Санс: Концерт а-мол оп. 33. – А. Вивалди: Концерт а-мол, ПВ 35 – Ф. Е. Бах: Концерт а-мол – Е. Лало: Концерт де-мол – Ј. Хајдн: Це-дур концерт – Д. Кабалевски: Концерт опус 49 Свите Ј. С. Бах: Свита бр. 1, 2, 3 (по избору) Друга дела одговарајућег техничког нивоа

	7. 14. КОНТРАБАС			
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
Обавезан минимум програма	а) Две дурске и две молске скале са трозвучима, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз две октаве; б) четири етиде; в) три комада; г) једна соната (два става)	а) Две дурске и две молске скале са трозвучима, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз две октаве; б) четири етиде; в) три комада; г) једна соната (два става).	– две дурске и две молске скале са трозвучима, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз две октаве; – четири етиде; – три комада; – концерт (први став).	– две дурске и две молске скале са трозвучима, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз две октаве; – три етиде; – два комада; – концерт у целини
	Обавезна су 2 јавна наступа у току године			
Програм смотне	-	-	-	-

Испитни програм	Једна дурска скала кроз две октаве са потезима и трозвучима. Једна техничка вежба. Једна етида са клавирском пратњом. Два става сонате или комад. Испитни програм се изводи напамет	Једна дурска скала кроз две октаве са потезима и трозвучима. Једна техничка вежба. Једна етида са клавирском пратњом. Два става сонате или комад. Испитни програм се изводи напамет	– Једна дурска скала кроз две октаве са потезима и трозвучима. – Једна техничка вежба. – Једна етида са клавирском пратњом. – Концерт (први став). Испитни програм се изводи напамет	Матурски испит Испитни програм се изводи напамет

Назив предмета	КОНТРАБАС
ЦИЉ учења предмета Контрабас је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.	
Разред	Први
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– самостално се штимује; – систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Слушање и интонација. Контрола ритма. Развијање музичке интерпретације различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – померање звучне тачке и контрола квалитета тона. – расподела и брзина кретања гудала; – промена притиска гудала. – динамика и темпо..; – разноврсни потези и ритмичке фигуре: Техника леве руке: – палац позиција; – промена позиција – вибрато. – Орнаменти (мелизми) Скале – дурске и молске кроз две октаве (основни и комбиновани потези) – Двозвучи: Разложене терце, квинте и октаве. – Трозвучи – Маденски (св. 1) – Тошев (св. 1) Техничке вежбе – Штрајхер (св. 4) – Симандл – палчева позиција (св. 4, 5,) – Новосел – палчева поз. – Монтаг – палчева поз.

	Етиде – Храбе (св. 1) – Новосел (други део) палчева позиција – Шторх – Храбе (св. 1) – Симандл 10 малих етида – Слама 66 етида – Либон 12 етида – Етиде по избору Комади – Одговарајуће тежине по избору наставника Дела велике форме – Сонате (Ђованино; Марчело; Феш; Корели; Телеман; и др.)

Назив предмета	КОНТРАБАС
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– самостално се штимује; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Слушање и интонација. Контрола ритма. Развијање музичке интерпретације различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: померање звучне тачке и контрола квалитета тона, расподела и брзина кретања гудала; промена притиска гудала, динамика и темпо.; разноврсни потези и ритмичке фигуре: Техника леве руке: палац позиција; промена позиција вибрато. Орнаменти – мелизми Скале – дурске и молске кроз две октаве (основни и комбиновани потези) – Двозвучи: Разложене терце, квинте и октаве. – Трозвучи: Маденски (св. 1); Тошев (св. 1) Техничке вежбе – Штрајхер (св. 4); Симандл–палчева позиција (св.4,5) – Новосел – (други део) палчева поз. - Монтаг – палчева поз. Етиде – Храбе (св. 1); Новосел 15 етида; Шторх – Храбе (св. 1) – Симандл 9 великих етида; Слама 66 етида – Либон 12 етида; Етиде по избору Комади Одговарајуће тежине по избору наставника Дела велике форме – Сонате (Ђованино; Марчело; Феш; Корели; Телеман;

Назив предмета	КОНТРАБАС
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– самостално се штимује; – систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;	Слушање и интонација. Контрола ритма. Развијање музичке интерпретације различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – померање звучне тачке и контрола квалитета тона. – расподела и брзина кретања гудала; – промена притиска гудала. – динамика и темпо..; – разноврсни потези и ритмичке фигуре: Техника леве руке: палац позиција; промена позиција, вибрато. Скале – дурске и молске кроз две октаве (основни и комбиновани потези) – Двозвучи: Разложене терце, квинте и октаве; Трозвучи; Маденски (св. 1) Техничке вежбе – Штрајхер (св. 4) – Симандл – палчева позиција (св. 4, 5,) – Новосел – (други део) палчева поз. Етиде – Храбе (св. 1; 2;); Новосел 15 етида – Шторх – Храбе (св. 2) – Симандл – Кројцер 18 етида – Выбор етиде (св. 3); Етиде по избору Комади – Одговарајуће тежине по избору наставника Дела велике форме – Концерти (Капуци; Пихл; и други одговарајуће тежине.

Назив предмета	КОНТРАБАС
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– самостално се штимује; – систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;	Слушање и интонација. Контрола ритма. Развијање музичке интерпретације. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ.

– истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу.	Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – померање звучне тачке и контрола квалитета тона. – расподела и брзина кретања гудала; – промена притиска гудала. – динамика и темпо..; Техника леве руке: палац позиција; промена позиција, вибрато. Скале – дурске и молске кроз две октаве (основни и комбиновани потези) – Двозвучи: Разложене терце, квинте и октаве. – Трозвучи Техничке вежбе – Штрајхер (св. 4) Етиде – Храбе (св. 1; 2;) – Новосел 6 етида каприса – Шторх – Храбе (св. 2) – Симандл – Кројцер 18 етида – Выбор етиде (св. 3; 4;) – Етиде по избору Комади – Одговарајуће тежине по избору наставника Дела велике форме – Концерти (Капуци; Пихл; Драгонети; Дитерсдорф; и други одговарајуће тежине.

7. 15. ГИТАРА				
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
Обавезан минимум програма	– Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом – Две етиде – Циклично дело – Комад.	– Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом – Две етиде – Циклично дело – Комад.	– Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом – Две етиде – Циклично дело – Комад.	– Концертна етида; – Први став сонате – Виртуозни комад – Једна композиција домаћег аутора. – Најмање један став Бахове партите, сонате или свите
	Најмање два јавна наступа у току школске године			
Програм смотре	– Етида – Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом	– Етида – Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом;	– Етида – Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом;	
Испитни програм	– Етида; – Циклично дело; – Комад Испитни програм се изводи напамет	– Етида; – Циклично дело; – Комад – Комад. Испитни програм се изводи напамет	– Етида; – Циклично дело; – Комад – Два става из барокне свите (по могућству из неке од Бахових свита). Испитни програм се изводи напамет	Матурски испит

Назив предмета	ГИТАРА
ЦИЉ учења предмета Гитара, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање, градећи своју уметничку личност кроз соло и камерно музицирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања	
Разред	Први
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– препознаје и примењује све музичке ознаке; – имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима; – критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања; – примењује шири спектар боја на гитари (од „лонтичела” до „сул таста”) у зависности од карактера композиције; – користи различите технике меморисања текста; – самостално решава лакше техничке проблеме у композицији; – јасно фразира и прецизно изражава музички ток;	Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (улазни и силазни), арпеђа. Тремоло техника. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање. Скале

– примени технику тремоло свирања на гитари; – имплементира основне агогичке појмове; – самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре; – самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона; – учествује у јавним наступима у школи и ван ње.	Дијатонске дурске и молске скале кроз триоктаве. Хроматска скала кроз три октаве. Терце, сексте, октаве, дециме, разлагање трозвука и четворозвука. Каденце у сва три положаја. ЛИТЕРАТУРА* списак литературе налази се испод табеле.

ЛИТЕРАТУРА*
Школе и етиде:
– Ј. Јовичић: Школа за гитару II, III, IV и V део, Е. Пухол: Escuela rotomada
– А. Карлеваро: Cuadernos no. 1, 2, 3, 4, М. Каркаси: Етиде оп. 60 – број 1, 2, 3, 6, 7, 11, 12, 14, 19
– Ф. Сор – А. Сеговиа: 20 етида – број 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 15
– Н. Косте: Етиде оп. 38, М. Ђулијани: Етиде оп. 48, Д. Агуадо: Етиде, Л. Лењани: Каприча
– Е. Пухол: Grado superior – број 1, 2, друге етиде по избору наставника.
Циклична дела
– М. Ђулијано: Сонатине оп. 71 – број 1, 2, 3, Ф. Карули: Сонате, Ф. Молино: Сонате
– А. Диабели: Соната Це-дур, А-дур, Г. Ф. Хендл: Сарабанда и варијације
– М. Каркаси: Варијације Де-дур, А-дур, Ј. А. Логи: Партите а-мол, Це-дур, С. Л. Вајс: Свита „L’Infidelle”
– Друга дела по избору наставника
Комади
– Избор комада од епохе ренесансе до XX века – Џ. Дауленд, Г. Санс,
А. Мудара, Р. де Визе, С. Л. Вајс, Д. Агуадо, Ф. Сор, М. Ђулијани, Ф. Тарега, Х. Вила-Лобос, Л. Броувер и др.
Друга дела по избору наставника.

Назив предмета	ГИТАРА
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– примењује све музичке ознаке; – имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима; – самостално решава лакше техничке проблеме у композицији; – примењује шири спектар боја на гитари (од „понтичела” до „сул таста”) у зависности од карактера композиције; – користи различите технике меморисања текста; – критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања; – јасно фразира и прецизно изражава музички ток; – имплементира основне агогичке појмове; – самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре; – самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона;	Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала кроз три октаве; терце, сексте, октаве, дециме, разлагање трозвука и четворозвука; каденца у сва три положаја. Скале и све припадне вежбе треба вежбати и даље и легато и стакато, уз проширење употребе ритмичких варијанти; ученика оспособити да може да свира већ у брзом темпу – м. м. = 100–112.

– учествује у јавним наступима у школи и ван ње.	ЛИТЕРАТУРА: Школе и етиде – Ј. Јовичић: Школа за гитару III, IV и V свеска – Е. Пухол: Escuela rotonada – А. Карлеваро: Cuadernos no. 1, 2, 3, 4 – М. Каркаси: Етиде оп. 60 – Ф. Сор-А. Сеговија: 20 етида – Косте: Етиде оп. 38 – М. Ђулијани: Етиде оп. 48 и оп. 100 – Д. Агуадо: Етиде – Л. Лењани: Каприча – Е. Пухол: Grado Superior Друге етиде по избору наставника. Циклична дела Сонате, сонатине, свите или варијације из литературе а по избору наставника Комади Избор комада из литературе за гитару од ренесансе до XX века – избор може да садржи и транскрипције (нпр. дела Албениза, Гранадоса и др.).

Назив предмета	ГИТАРА
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
- препознаје и примењује све музичке ознаке; – имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима; – критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања; – примењује шири спектар боја на гитари (од „понтичела” до „сул таста”) у зависности од карактера композиције; – користи различите технике меморисања текста; – самостално решава лакше техничке проблеме у композицији; – јасно фразира и прецизно изражава музички ток; – познаје барокне игре и њихове карактеристике – имплементира основне агогичке појмове; – самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре; – самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона; – учествује у јавним наступима у школи и ван ње.	Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Приступ барокној музици и полифонији. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала; терце, сексте, октаве, дециме, разложени трозвуци и четворозвуци; каденце у сва три положаја. Наставити рад на скалама као једном од основних средстава техничког развоја применом различитих ритмичких комбинација. Тежити томе да се ученик сигурно креће кроз већ сасвим брза темпа (мм = 120). ЛИТЕРАТУРА: Школе и етиде – Ј. Јовичић: Школа за гитару III, IV и V део – Е. Пухол: Escuela rotonada

	– А. Карлеваро: Cuadernos 1, 2, 3, 4 – Ф. Сор-А. Сеговија: 20 етида – Косте: Етиде оп. 38 – Е. Пухол: Grado superior и етиде из Школе – Х. Вила-Лобос: Етиде Х. Сагreras: Етиде Д. Агуадо: Етиде Друге етиде из литературе по избору наставника – Ј. С. БАХ – 2 става из неке свите Циклична дела Сонате, варијације, свите из литературе а по избору наставника Комади Избор комада из литературе од ренесансе до XX века Друга дела по избору наставника.

Назив предмета	ГИТАРА
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– препознаје и примењује све музичке ознаке; – имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима; – критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања; – примењује шири спектар боја на гитари (од „<i>понтичела</i>” до „<i>сул таста</i>”) у зависности од карактера композиције; – користи различите технике меморисања текста; – самостално решава лакше техничке проблеме у композицији; – јасно фразира и прецизно изражава музички ток; – познаје барокне игре и њихове карактеристике; – имплементира основне агогичке појмове; – самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре; – самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона; – учествује у јавним наступима у школи и ван ње; – креира сопствени прсторед, прилагођен индивидуалним способностима и карактеру композиције; – субјективно интерпретира композиције уз слободу музичког доживљаја одређену правилима епохе и стила.	Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Приступ барокној музици и полифонији. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање. Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала; терце, сексте, октаве, дециме, разложени трозвуци и четворозвуци; каденце у сва три положаја. Наставити рад на скалама као једном од основних средстава техничког развоја применом различитих ритмичких комбинација. Тежити томе да се ученик сигурно креће кроз већ сасвим брза темпа (мм = 120). ЛИТЕРАТУРА: Школе и етиде – Ј. Јовичић: Школа за гитару III, IV и V свеска – Е. Пухол: Escuela rotonada – А. Карлеваро: Cuadernos 1, 2, 3, 4 – Х. Вила-Лобос: Етиде – Ф. Сор-А. Сеговија: 20 етида – Н. Косте: Етиде оп. 38 – Е. Пухол: Grado superior и етиде из Школе – Д. Агуадо: Етиде – Х. Сагreras: Етиде Друге етиде из литературе

	– Ј. С. БАХ – Два става из неке Бахове свите или нека Бахова композиција сложенијег садржаја и форме (нпр. Чакона де-мол и сл.) Циклична дела Сонате из шире литературе – Ф. Сор: Соната оп. 22, оп. 25, оп. 15 – М. Ђулијани: Соната оп. 15 – А. Диабели: Соната Еф-дур – М. М. Понсе: Сонатина меридионал, Соната класика – Ф. М. Тороба: Сонатина Х. Турина: СОНАТА У обзир долазе и развијене једноставачне сонатне форме као што су: М. Ђулијани: Grande ouvertire, Grand sonata Eroika Комади Избор комада од епохе ренесансе до XX века – потребно је у избор укључити бар једну композицију домаћег аутора: Д. Богдановића, В. Трајковића, Ј. Јовичића, В. Ивановића и др. Друга дела по избору наставника.

7. 16. ХАРФА				
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
Обавезан минимум програма	а) 5 етида различитог карактера; б) 1 композиција старих мајстора; в) 1 сонатина или соната; г) две композиције за извођење.	а) 5 етида различитог карактера; б) 1 композиција старих мајстора; в) 1 сонатина или соната; г) 2 композиције за извођење.	а) 5 етида различитог карактера; б) 1 композиција старих мајстора; в) 1 сонатина или соната; г) 2 композиције за извођење.	а) 5 етида различитог карактера; б) 1 композиција старих мајстора; в) 1 сонатина или соната; г) 2 композиције за извођење.
	Најмање два јавна наступа у току школске године			
Програм смотре	-	-	-	-
Испитни програм	– Скале; – Једна етида; – Једна сонатина; – 1 композиција за извођење. Испитни програм се изводи напамет	– Скала; – Једна етида; – 1 сонатина или соната; – Једна композиција за извођење; Испитни програм се изводи напамет	– Скала; – Једна етида; – 1 сонатина или соната; – Две композиције различитог карактера за извођење; Испитни програм се изводи напамет	Матурски испит Испитни програм се изводи напамет

Назив предмета	ХАРФА
ЦИЉ учења предмета Харфа је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и	

импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.		
Разред	Први	
Годишњи фонд часова	105 часова (3 часа недељно)	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		САДРЖАЈИ
– изведе лествице у различитим интервалима, супротном смеру и бржем темпу; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; – изведе динамички флажолете; – изведе етуфе и свира при табли; – изведе различите врсте арпеђа и задржи мелодичност у њима; – свира глисанда и изведе различите трилере и украсе; – изведе композиције са одговарајућим техничким захтевом, музикално и течно; – броји и обележава динамику и педале; – користи различите артикулације и изведе легато и стакато; – примени одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – препозна тему кроз дело и испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – свира дела барока и класицизма водећи рачуна о структури облика и одликама стила; – учествује у разговорима о извођењу на јавним наступу; – правилно вежба поштујући техничке процедуре; – користи информационе технологије у циљу стицања знања о стилу, композитору и извођачима.		Артикулација: дуга средња и кратка. Развијање распона руку. Исписивање педализације. Лествице кроз све октаве у различитим правцима. Разложени септакорди са комбиновањем различитих праваца прстију. Свирање акорада појединачно сваки прст, једне руке, док друга рука пригушује те исте жице. Све ритмичке комбинације трилера. Интервали – од секунде до децимале са различитом комбинацијом прстореда. Скале и трозвучи Све лествице у октави – паралелно и у супротном смеру; терци и сексти;

ЛИТЕРАТУРА*
– Ђ. Фројо: Техничке вежбе Комплетна метода; М. Гроси: Техничке вежбе;
– С. Мекдоналд и Л. В. Роло „Харфа за данас”; Ј. Кондонасис „Свирати харфу”; Е. Ларивиер, оп. 9;
– Ф. Ј. Надерман: Етиде прелудијуми; Т. Лабаре: Тридесететида; Р. Н. Ч. Бокса: Етиде 1. део Оп. 34;
– Е. Поцоли: Студије средњег нивоа; Б. Андре 12 етида; Ј. Ф. Рамо: <i>Тамбурин, Ригодон</i> ;
– А. Кабезон: Италијанска павана, Павана са варијацијама; А. Корели: Жига, Гавот и Сарабанда.
– Г. Ф. Хендл: „Тема са варијацијама”; М. Глинка „Варијације на тему Моцарта”;
– Ф. Ј. Надерман: Седам прогресивних соната; Ј. Пари: Сонате; А. Росети: Сонате;
– Д. Ф. Кулхау „Тема са варијацијама”; М. Глинка: Ноктурно; Ј. Томас: <i>Поздрав родној земљи</i> ;
– А. Аселман: Извор, Мали валцер; Ж. Ибер: Скерцето; Ф. Годфроа: Фантазија;
– Париш Алварс: Романсе, прва књига; Г. Ф. Хендл: Пасакаља; Е. Реније: <i>Код потока</i> ;
– М. Турније: <i>Руска успаванка</i> ; Д. Хенсон-Конан: Нови блуз”; К. Салцедо: <i>Песма у ноћи</i> ;
– Г. Ф. Хендл: Чакона; А. Аселман: Ноктурно; А. Шалан: Валцер. В. Миланковић: Ноктурно;

– Д. Богдановић: Четири пролећна прелида.

Назив предмета	ХАРФА
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– самостално наштамује инструмент и замени жицу; – обликује тон, мотив и фразу; – обликује тон у складу са карактером и стилском одредницом композиције; – препозна и води полифоно гласове; – води мелодију у акордској поставци; – координира рад руку и ногу у задатом темпу; – меморише нотни текст различитим методама; – свесно исправља постојеће грешке истражујући нове начине вежбања; – изражајно свира и интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – користи знања из теоретских предмета у интерпретацији музичког дела; – најави себе на јавном наступу, као и дело које свира; – се самостално припреми за наступ; – користи информационе технологије у циљу стицања знања о стилу, композитору и извођачима.	Самостално штимовање инструмента. Правилно дисање током свирања. Све ритмичке комбинације пасажне технике у форте и пијано динамици. Све дурске и молске лествице у октавама, затим у размаку сексте и дециме у кретању кроз све октаве у осминама и шеснаестинама; Скале кроз све октаве у различитим прстним комбинацијама, као и укрштање руку; Разложени трозвуци, доминантни и умањени септакорди са комбиновањем различитих праваца прстију;

ЛИТЕРАТУРА*

- Т. Лабаре: Комплетна метода – по избору; Л. М. Магистрети: Техничке студије – по избору;
- Ј. Ф. Надерман: Тридесет етида – по избору; Р. Н. Ч. Бокса: I – Етиде- по избору;
- Ј. Ф. Надерман: Сонате–Сонатине; Ц. Пари: Сонате; Ф. А. Росети: Сонате;
- Ж-Б. Кардон: Соната у еф-молу и ес-дуру; Ј. Л. Дусек: Соната у це-молу; Ж-Б. Крумхолц: Соната;
- Ј. С. Бах-Гранђани: Етиде; А. Аселман: *Циганка, Молитва, Мајска песма*;
- Ж. Ибер: Скерцето; Балада, К. Дебиси. *Девојка ланене косе; Месечина*; М. Турније: *Лолита*;
- Г. Ф. Хендл: Пасакаља; Ј. С. Бах-М. Гранжани: 12 етида за харфу оп. 45 број 6;
- М. Турније: *Јутро* (концертна етида); М. Глинка: Варијације на Моцартову тему;
- Е. Париш Алвар: 24 Романсе – по избору; С. Мекдоналд и Линда Вуд: Шпанска збирка за харфу;
- Тедески. Импромпти етида; К. Сен Санс: Фантазија

Назив предмета	ХАРФА
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105 часова (3 часа недељно)
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– самостално испише одговарајућу педализацију, прсторед и друге агогичке ознаке; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – користи знања из теоретских предмета у интерпретацији	Штимовање инструмента и мењање жица. Уписивање педализације, прсторед, динамике. Пригушивање вибрације више жице. Све ритмичке комбинације пасажне технике у форте и пијано динамици;

музичког дела; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – води тематски материјал у цикличним композицијама; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – обликује тонску боју у складу са карактером и стилском одредницом композиције; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – користи рачунарске технологије у употреби упознавања епохе, композитора и извођења дела.	Техничке вежбе полиритмије. Све дурске и молске лествице у октавама, затим у размаку сексте и дециме у кретању кроз све октаве у осминама и шеснаестинама; Скале кроз све октаве у различитим прстним комбинацијама, као и укрштање руку; Разложени четвругласни трозвучи, доминантни и умањени септакорди са комбиновањем различитих праваца прстију;

ЛИТЕРАТУРА*
– Т. Лабаре: Комплетна метода – по избору; Х. Реније: Техничка метода за харфу;
– К. Салцедо: Техничке вежбе 1; Ј. С. Бах-Гранђани: Етиде 3,4; Ј. Ф. Надерман: Тридесет етида – по избору;
– Ј. М. Дамас: Етиде; Р. Н. Ч. Бокса: – Етиде- по избору; Ф. Ј. Дизи: 48 Етида
– Ј. Ф. Надерман: Сонате–Сонатине; Ф. А. Росети: Сонате; Ж-Б. Кардон: Сонате;
– Ј. Л. Дусек: Соната у це-молу, и Бе-Дуру; Ж-Б. Крумхолц: Соната; А. Аселман: Балада, Извор,
– М. Турније: Три слике; Четири прелида; К. Дебиси: Арабеска; Г. Ф. Хендл: Чакона са варијацијама;
– М. Турније: Јутро; Д. Воткинс: Мала свита; Е. Париш Алвар: 24 Романсе – по избору;
– С. Мекдоналд и Линда Вуд: Шпанска збирка за харфу; Г. К. Вагензајл: Концерт за харфу и оркестар.
– Л. Фрајт: Прелиди; И. Маринковић Легенда.

Назив предмета	ХАРФА
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– самостално штимује инструмент; – препозна и води теме у цикличним композицијама; – препозна и води полифоно гласове; – самостално исписује педализацију, прсторед, динамику и артикулацију; – повеже модулацију са одговарајућом педализацијом; – обликује боју тона при извођењу композиција различитих стилова; – пригуши вибрацију претходних тонова, као и акорада; – изведе технике свирања у савременим композицијама; – одсвира фразе у складу са правилима стила и епохе укључујући емоције, маштовитост и уметнички сензибилитет; – појасни музички облик дела; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – самостално се припрема за наступ; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – одсвира солистички и камерни концерт; – користи рачунарске технологије у употреби упознавања епохе, композитора и извођења дела.	Штимовање инструмента и мењање жица. Уписивање педализације, прсторед, динамике и артикулације. Пригушивање вибрације једне или више жице. Техничке вежбе полиритмије. Технике свирања у савременим композицијама на дасци и уз помоћ кључа и папира. Све дурске и молске лествице у октавама, секстама и децимама у шеснаестинама. Скале кроз све октаве у различитим прстним комбинацијама, као и супротном смеру; Разложени четвругласни трозвучи, доминантни и умањени септакорди са комбиновањем различитих праваца прстију; Све ритмичке комбинације пасажне технике у форте и пијано динамици;

ЛИТЕРАТУРА*
– Т. Лабаре: Комплетна метода – по избору; Л. М. Магистрети: Техничке студије – по избору;
– Х. Реније: Техничка метода за харфу; К. Салцедо: Модерна студија;
– Ј. С. Бах-Гранђани: Етиде – 12 етида; Ј. М. Дамаз: Етиде;
– Р. Н. Ч. Бокса:– Етиде оп 34, други део – по избору; Ф. Ј. Дизи: 48 Етида; А. Цабел: Извор – концертна етида
– М. Турније: Према извору у шуми; Ф. Годафроа: Етида 3. и 4;
– Г. Ф. Хендл: Варијације, Жига, Прелудиј и токата; Ц. Франк: Свита; Д. Скарлати: Сонате;
– Ј. Ф. Надерман: Сонате–Сонатине; Ф. А. Росети: Сонате; Ж-Б. Кардон: Сонате;
– Ј. Л. Дусек: Соната Бе-Дуру; В. Мортари: Соната продиђо; Ж-Б. Крумхолц: Сонате; Г. Хикс: Соната;
– Г. Б. Пешети: Соната; М. Гранђани: Фантазија на Хајднову тему; Г. Пјерне; Импромпти каприс;
– М. Турније: Тема са варијацијама; К. Дебиси: Арабеска; М. Турније: <i>Јутро</i> ; Х. Реније: <i>Размишљање</i>
– Е. Париш Алвар: 24 Романсе – по избору; Б. Андрес: 15 прелудијума;
– С. Мекдоналд и Линда Вуд: Шпанска збирка за харфу; Н. Рота: Сарабанда и токата;
– Мchedлов: Варијације на Паганинијеву тему; Г. ф. Хендл: Концерт за харфу Бе-дур;
– И. Маринковић Легенда; Д. Јовановић: <i>Вајолет</i>

7. 17. ТАМБУРА А БАС ПРИМ				
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред

Школски програм Музичке школе „Јован Бандур“ Панчево – средња школа, 2022 – 2026.

Обавезан минимум програма	– 5 дурских и 5 молских скала као и хроматске кроз две октаве, исте скале кроз 1 октаву у терцама и секстама са разложеним трозвучима и четворозвуком – 6 етида и одговарајуће техничке вежбе – 1 дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање 3 става, тема с варијацијама – 4 комада уметничке литературе – 3 народне песме/ игре	– све дурске и молске скале до 5 предзнака као и хроматске кроз 2 октаве, исте скале кроз 1 октаву у терцама и секстама са разложеним трозвучима и четворозвуком – 6 етида и одговарајуће техничке вежбе – 1 дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање 2 става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – 4 комада уметничке литературе – 3 народне песме / игре	– по 6 дурских и молских скала и хроматских кроз 2 и 3 октаве, исте скале кроз 1 октаву у терцама и секстама са разложеним трозвучима и четворозвуком – 6 етида и одговарајуће техничке вежбе – 1 дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање 2 става, свита најмање 3 става, тема с варијацијама) – 4 комада уметничке литературе – 3 народне песме /игре	– по 6 дурских и молских скала и хроматских кроз 2 и 3 октаве, исте скале кроз једну октаву у терцама и секстама са разложеним трозвучима и четворозвуком – 6 етида и одговарајуће техничке вежбе – 1 дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – 4 комада уметничке литературе – 3 народне песме или игре
	Најмање два јавна наступа у току школске године			
Програм смотре	-	-	-	-
Испитни програм	– 1 дурска или молска скала кроз 2 октаве, иста скала у терцама и секстама кроз 1 октаву са различитом ритмизацијом, разложени трозвучи и четворозвук – једна етида – два комада (различитог карактера, један лирски, један виртуозни, по избору један комад из народног стваралаштва) – Крупна форма – избор (концерт/кончетирино I или II и III став или соната/сонатина, најмање два става или свита најмање три става или тема с варијацијама). Испитни програм ученик свира напамет уз клавирску прању.	– 1 дурска или молска скала кроз 2 октаве, иста скала у терцама и секстама кроз 1 октаву са различитом ритмизацијом, разложени трозвучи и четворозвук – једна етида – 2 комада (различитог карактера, 1 лирски, 1 виртуозни, по избору 1 комад из народног стваралаштва) – Крупна форма, избор (концерт/кончетирино I или II и III став или соната/сонатина, најмање два става или свита најмање три става или тема с варијацијама). Испитни програм ученик свира напамет уз клавирску прању.	– 1 дурска или молска скала кроз две октаве, иста скала у терцама и секстама кроз једну октаву са различитом ритмизацијом, разложени трозвучи и четворозвук – једна етида – 2 комада (различитог карактера, 1 лирски, један виртуозни, по избору 1 комад из народног стваралаштва) – крупна форма – избор (концерт/кончетирино I или II и III став или соната /сонатина, најмање 2 става или свита најмање три става или тема с варијацијама Испитни програм ученик свира напамет уз клавирску прању.	Испитни програм се изводи напамет и уз инструменталну пратњу.

Назив предмета	ТАМБУРА А БАС ПРИМ
ЦИЉ учења предмета Тамбура А-бас прим, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање	
Разред	Први
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа композиције поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањемстеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других ученика; – активно слуша часове других ђака и примењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру развија способност међусобног слушања и успешног заједничког свирања; – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастеркласа и извођења тамбурашких композиција; – понаша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења музике.	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двохвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција, двозвуци, трозвуци и четворорозвучи извођени симултано – пицикато, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицикато (само левом) – акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер, украси једноструки и двоструки...) Скале, двозвуци и трозвуци Свирање пет дурских и пет молских скала као и хроматских кроз две октаве у различитим позицијама Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука Четворозвуци (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање Скале и техничке вежбе: – К. Флеш: Системскала – Н. Бакланова: Етиде – О. Шевчик: оп. 7 – Г. Шрадик: Техничкевежбе, свеска 1 – А. Григорјан: Скале и арпеђа

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде:
Етиде за виолину (Г. Кајзер, Ф. Волфарт, Ф. Крајцер, А. Јањшинов, Н. Бакланова...)
К. Мострас, Ју. Шишаков – избор етида

Крупна форма:		
– Ј. С. Бах: Концерт а-мол, Концерт Е-дур		
– А. Вивалди: Концерт а-мол; Концерт Ге-дур, Концерт А-дур, концерт ге-мол		
– Ђ. Тартини: Соната Напуштена Дидона, ге мол – Г. Ф. Хендл: Сонате		
– А. Корели: Сонате – Ф. Верачини: Сонате		
– Д. Скарлати Сонате (избор) – В. А. Моцарт: Концерт Де-дур, Концерт А-дур		
– А. Јањшинов: Кончертино у руском стилу – В. Смирнов Концерт бр. 2		
– Н. Паганини Сонате – П. Барчунов Концерт за домру бр. 2		
– Н. Будашкин: Концерт за домру – Ј. Шишаков: Концерт за домру број један		
– А. Лоскутов Концерт – Н. Зарицки Концерт за домру		
– Ф. Кухлер: Кончертино у стилу Вивалдија, и друга дела по избору наставника		
Комади:		
– Ј. С. Бах: Арија – Ф. Верачини: Ларго – Ж. Ф. Рамо: Жетеоци		
– В. А. Моцарт: Мала серенада – К. Дакен: Кукавица – З. Фибих: Поема		
– Ф. Шуберт: Пчелица, Аве Марија; А. Циганков: Композиције за домру: Коробејници, Гуслар и скомрах		
– В. Гордовскаја: Композиције за домру: (Сећање на Јесењина, Песма)		
– Ј. Хајдн: Рондо у мађарском стилу (из клавирског квинтета)		
– С. Слонимски: Легенда, Весели рондо – Г. Камалдинов: Романса		
– В. А. Лаптев: Елегија – Ј. Сук: Четири комада		
– П. Сарасате: Цапатеада – И. Бајић: Двеминијатуре – Чекање, Сање		
– Ј. Блок: Мала мађарска фантазија, Концертни комади за домру оп. 17		
И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника		
Народно стваралаштво:		
– С. Нимчевић: Баспримашко коло, клавирски извод В. Темуновић		
– Момачко коло, клавирски извод В. Темуновић		
– М. Попов: Дунда коло, клавирски извод В. Темуновић, и друга дела по избору наставника		

Назив предмета	ТАМБУРА А БАС ПРИМ
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа композиције поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двохвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција, двозвуци, трозвуци и четворорозвучи извођени симултано – пицкато, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицкато (само левом)

фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других ученика; – активно слуша часове других ђака и примењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру развија способност међусобног слушања и успешног заједничког свирања; – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастер класа и извођења тамбурашких композиција; – понаша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења музике.	– акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер, украси једноструки и двоструки...) Скале, двозвуци и трозвуци Свирање свих дурских и молских скала до пет предзнака као и хроматских кроз две октаве у различитим позицијама Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука Четворозвуци (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање Скале и техничке вежбе: – К. Флеш: Систем скала – Н. Бакланова: Етиде – О. Шевчик: оп. 7 – Г. Шрадик: Техничке вежбе, свеска 1 – А. Григорјан: Скале и арпеђа

ЛИТЕРАТУРА*		
Етиде:		
Етиде за виолину:		
Г. Кајзер, Ф. Волфарт, Ф. Крајцер, А. Јањшинов, Н. Бакланова; К. Мострас, Ју. Шишаков- избор етида		
Крупна форма:		
– Ј. С. Бах: Концерт а-мол, Концерт Е-дур		
– А. Вивалди: Концерт а-мол; Концерт Ге-дур, Концерт А-дур, концерт ге-мол		
– Ђ. Тартини Соната Напуштена Дидона, ге мол; Г. Ф. Хендл: Сонате; А. Корели: Сонате		
– Ф. Верачини: Сонате; Д. Скарлати: Сонате (избор); В. А. Моцарт: КонцертДе-дур, Концерт А-дур		
– А. Јањшинов: Концертино у руском стилу; В. Смирнов Концерт бр. 2; Н. Паганини: Сонате		
– П. Барчунов: Концерт за домру бр. 2; Н. Будашкин: Концерт за домру		
– Ј. Шишаков: Концерт за домру број један; А. Лоскутов: Концерт; Н. Зарицки: Концерт за домру		
– Ф. Кухлер: Концертино у стилу Вивалдија; и друга дела по избору наставника		
Комади:		
– Ј. С. Бах: <i>Арија</i>	– Ф. Верачини: <i>Ларго</i>	– В. А. Моцарт: <i>Мала серенада</i>
– К. Дакен: <i>Кукавица</i>	– Ж. Ф. Рамо: <i>Жетеоци</i>	– З. Фибих: <i>Поема</i>
– Ф. Шуберт: <i>Пчелица, Аве Марија</i>		
– А. Циганков Композиције за домру: Коробејници, Гуслар и скомрах		
– В. Гордовскаја: Композиције за домру: (Сећање на Јесењина, Песма)		
– Ј. Хајдн: Рондо у мађарском стилу (из клавирског квинтета)		
– С. Слонимски: <i>Легенда, Весели рондо</i>		– Г. Камалдинов: <i>Романса</i>
– Лаптев В. А: <i>Елегија</i>	– Ј. Сук: Четири комада	– П. Сарасате: <i>Цапатеада</i>
– И. Бајић: Двеминијатуре – <i>Чекање, Сање</i>		
– Ј. Блок: <i>Мала мађарска фантазија</i> , Концертни комади за домру оп. 17		
И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника		

Народно стваралаштво:
– С. Нимчевић: Баспримашко коло, клавирски извод В. Темуновић
– Момачко коло, клавирски извод В. Темуновић
– М. Попов: Дунда коло, клавирски извод В. Темуновић
И друга дела по избору наставника

Назив предмета	ТАМБУРА А БАС ПРИМ
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа композиције поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других ученика; – активно слуша часове других ђака и примењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру развија способност међусобног слушања и успешног заједничког свирања; – познаје оригиналну музичку литературу за свој инструмент али и литературу за друге инструменте која се може користити на тамбури; – импровизује на једноставнију задату тему на свом инструменту; – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастер класа и извођења тамбурашких композиција; – понаша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења музике.	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двохвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција, двозвуци, трозвуци и четворозвучи извођени симултано – пицкато, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицкато (само левом) – акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер, украси једноструки и двоструки...) Скале, двозвуци и трозвуци Свирање свих дурских и молских скала као и хроматских кроз две и три октаве у различитим позицијама Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука Четворозвуци (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање Скале и техничке вежбе: – К. Флеш: Систем скала – Н. Бакланова: Етиде – О. Шевчик: оп. 7 – Г. Шрадик: Техничке вежбе, свеска 1 – А. Григорјан: Скале и арпеђа

ЛИТЕРАТУРА*
Етиде: Етиде за виолину (Г. Кајзер, Ф. Волфарт, Ф. Крајцер, А. Јањшинов, Н. Бакланова...)
К. Мострас, Ју. Шишаков избор етида

Крупна форма:
– Ј. С. Бах: Концерт а-мол, Концерт Е-дур
– А. Вивалди: Концерт а-мол; Концерт Ге-дур, Концерт А-дур, концерт ге-мол
– Ђ. Тартини Соната Напуштена Дидона, ге мол; Г. Ф. Хендл: Сонате; А. Корели: Сонате
– Ф. Верачини: Сонате; Д. Скарлати: Сонате (избор)
– В. А. Моцарт: Концерт Де-дур, Концерт А-дур; А. Јањшинов: Кончертино у руском стилу
– В. Смирнов: Концерт бр. 2; Н. Паганини: Сонате; П. Барчунов: Концерт за домру бр. 2
– Н. Будашкин: Концерт за домру; Ј. Шишаков Концерт за домру број један
– А. Лоскутов Концерт; Н. Зарицки: Концерт за домру; Ф. Кухлер: Кончертино у стилу Вивалдија
– А. Самонов: Варијације; и друга дела по избору наставника
Комади:
– Ф. Верачини: Ларго; И. Бацини Игра патуљака; В. А. Моцарт: Мала серенада; К. Дакен: <i>Кукавица</i>
– Ж. Ф. Рамо <i>Жетеоци</i> ; З. Фибих: Поема; Ф. Шуберт: <i>Пчелица, Аве Марија</i>
– А. Циганков Композиције за домру: <i>Коробејници, Гуслар и скомрах, Мар-ђађа, Позив на игру</i>
– В. Гордовскаја Композиције за домру; Ј. Хајдн: Рондо у мађарском стилу (из клавирског квинтета)
– С. Слонимски: Легенда, Весели рондо; Лаптев В. А. Елегија; Ј. Сук: Четири комада
– П. Сарасате: Цапатеада; И. Бајић: Двеминијатуре – <i>Чекање, Сање</i> ; Д. Фрескобалди: Токата
– П. Сарасате: <i>Малагења, Цапатеада</i> ; С. Рахмањин: <i>Плес Циганке, Елегија, Романса</i>
– П. И. Чајковски: <i>Мелодија, Медитације</i> ; Н. Р. Корсаков: <i>Бумбаров лет</i> ; Концертни комади за домру оп. 17
И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника
Народно стваралаштво:
Пашона
– С. Бољанац: Концертно коло, Момачко коло, клавирски извод В. Темуновић
– М. Попов: Војвођанска игра бр. 1. Анатолија, клавирски извод В. Темуновић
– М. Попов: Дунда коло, клавирски извод В. Темуновић
И друга дела по избору наставника

Назив предмета	ТАМБУРА А БАС ПРИМ
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– изведе скале, двозвуке, – трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа композиције поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двоухвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција, двозвуци, трозвуци и четворорозвучи извођени симултано – пицикато, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицикато (само левом) – акордска техника

фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације;	– флажолети – вибрато – глисандо различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, Скале, двозвуци и трозвуци Свирање свих дурских и молских скала као и хроматских кроз две и три октаве у различитим позицијама Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву Трозвучи основних хармонских функција са обртајима кроз 1 и 2 октаве изломљено разлагање трозвука Четворозвучи (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање Скале и техничке вежбе: – К. Флеш: Систем скала – Н. Бакланова: Етиде – О. Шевчик: оп. 7 – Г. Шрадик: Техничке вежбе, свеска 1 – А. Григорјан: Скале и арпеђа

ЛИТЕРАТУРА*
Етиде: Етиде за виолину (Г. Кајзер, Ф. Волфарт, Ф. Крајцер, А. Јањишинов, Н. Бакланова...)
К. Мострас, Ју. Шишаков избор етида
Крупна форма:
– Ј. С. Бах: Концерт а-мол, Концерт Е-дур
– А. Вивалди: Концерт а-мол; Концерт Ге-дур, Концерт А-дур, концерт ге-мол
– Ђ. Тартини Соната Напуштена Дидона, ге мол; Г. Ф. Хендл: Сонате; А. Корели: Сонате
– Ф. Верачини: Сонате; Д. Скарлати: Сонате (избор); В. А. Моцарт: Концерт Де-дур, Концерт А-дур
– А. Јањишинов: Концертино у руском стилу; В. Смирнов: Концерт бр. 2; Н. Паганини: Сонате
– П. Барчунов: Концерт за домру бр. 2; Н. Будашкин: Концерт за домру
– Ј. Шишаков Концерт за домру број један; А. Лоскутов Концерт; Н. Зарицки: Концерт за домру
– Ф. Кухлер: Концертино у стилу Вивалдија; А. Самонов: Варијације
И друга дела по избору наставника
Комади:
– Ф. Верачини: Ларго; И. Бацини Игра патуљака; В. А. Моцарт: Мала серенада; К. Дакен: <i>Кукавица</i>
– Ж. Ф. Рамо <i>Жетеоци</i> ; З. Фибих: Поема; Ф. Шуберт: <i>Пчелица, Аве Марија</i>
– А. Циганков Композиције за домру: <i>Коробејници, Гуслар и скомрах, Мар-ђађа, Позив на игру</i>
– В. Гордовскаја Композиције за домру
– Ј. Хајдн: Рондо у мађарском стилу (из клавирског квинтета)
– С. Слонимски: Легенда, Весели рондо; Лаптев В. А. Елегија; Ј. Сук: Четири комада; П. Сарасате: Цапатеада
– И. Бајић: Две минијатуре – <i>Чекање, Сање</i> ; Д. Фрескобалди: Токата; П. Сарасате: <i>Малагења, Цапатеада</i>
– С. Рахмањин: <i>Плес Циганке, Елегија, Романса</i> ; П. И. Чајковски: <i>Мелодија, Медитације</i>
– Н. Р. Корсаков: <i>Бумбаров лет</i> ; Концертни комади за домру оп. 17
И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника
Народно стваралаштво:
Пашона
– С. Бољанац: Концертно коло, Момачко коло, клавирски извод В. Темуновић

– М. Попов: Војвођанска игра бр. 1. Анатолија, клавирски извод В. Темуновић
– М. Попов: Дунда коло, клавирски извод В. Темуновић
И друга дела по избору наставника

	7. 18. ТАМБУРА Е ПРИМ			
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред

Обавезан минимум програма	– пет дурских и пет молских скала као и хроматске кроз две октаве, исте скале кроз једну октаву у терцама и секстама са разложеним трозвучима и четворозвуком – шест етида и одговарајуће техничке вежбе – једно дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – четири комада уметничке литературе – три народне песме или игре	– све дурске и молске скале до пет предзнака као и хроматске кроз две октаве, исте скале кроз једну октаву у терцама и секстама са разложеним трозвучима и четворозвуком – шест етида и одговарајуће техничке вежбе – једно дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – четири комада уметничке литературе – три народне песме или игре	– по шест дурских и молских скала и хроматских кроз две и три октаве, исте скале кроз једну октаву у терцама и секстама са разложеним трозвучима и четворозвуком – шест етида и одговарајуће техничке вежбе – једно дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – четири комада уметничке литературе – три народне песме или игре	– по шест дурских и молских скала и хроматских кроз две и три октаве, исте скале кроз једну октаву у терцама и секстама са разложеним трозвучима и четворозвуком – шест етида и одговарајуће техничке вежбе – једно дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – четири комада уметничке литературе – три народне песме или игре
	Најмање два јавна наступа у току школске године			
Програм смотре				
Испитни програм	– једна дурска или молска скала кроз две октаве, иста скала у терцама и секстама кроз једну октаву са различитом ритмизацијом, разложени трозвучи и четворозвук – једна етида – два комада (различитог карактера, један лирски, један виртуозни, по избору један комад из народног стваралаштва) – Крупна форма – избор (концерт/кончетирино I или II и III став или соната/сонатина, најмање два става или свита најмање три става или тема с варијацијама). Испитни програм ученик свира напамет уз клавирску прању.	– једна дурска или молска скала кроз две октаве, иста скала у терцама и секстама кроз једну октаву са различитом ритмизацијом, разложени трозвучи и четворозвук – једна етида – два комада (различитог карактера, један лирски, један виртуозни, по избору један комад из народног стваралаштва) – Крупна форма – избор (концерт/кончетирино I или II и III став или соната/сонатина, најмање два става или свита најмање три става или тема с варијацијама). Испитни програм ученик свира напамет уз клавирску прању.	Програм испита: – једна дурска или молска скала кроз две октаве, иста скала у терцама и секстама кроз једну октаву са различитом ритмизацијом, разложени трозвучи и четворозвук – једна етида – два комада (различитог карактера, један лирски, један виртуозни, по избору један комад из народног стваралаштва) – крупна форма – избор (концерт/кончетирино I или II и III став или соната/сонатина, најмање два става или свита најмање три става или тема с варијацијама). Испитни програм ученик свира напамет уз клавирску прању.	Испитни програм се изводи напамет и уз инструменталну прању.

Назив предмета	ТАМБУРА Е ПРИМ
ЦИЉ учења предмета Тамбура Е прим, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање	
Разред	Први
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа композиције поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других ученика; – активно слуша часове других ђака и примењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру развија способност међусобног слушања и успешног заједничког свирања; – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастер класа и извођења тамбурашких композиција; – понаша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења музике;	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двохвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција, двозвуци, трозвуци и четворозвучи извођени симултано – пицикато, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицикато (само левом) – акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер, украси једноструки и двоструки...) Скале, двозвуци и трозвуци Свирање петдурских и пет молских скала као и хроматских кроз две октаве у различитим позицијама Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука Четворозвуци (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање Скале и техничке вежбе: – К. Флеш: Систем скала – Н. Бакланова: Етиде – О. Шевич: оп. 7 – Г. Шрадик: Техничке вежбе, свеска 1 – А. Григорјан: Скале и арпеђа

ЛИТЕРАТУРА*
Етиде: Етиде за виолину (Г. Кајзер, Ф. Волфарт, Ф. Крајцер, А. Јањишинов, Н. Бакланова...)
К. Мострас, Ју. Шишаков избор етида

Крупна форма:
– Ј. С. Бах: Концерт а-мол, Концерт Е-дур
– А. Вивалди: Концерт а-мол; Концерт Ге-дур, Концерт А-дур, концерт ге-мол
– А. Корели: Сонате; Ф. Верачини: Сонате; А. Јањшинов: Кончертино у руском стилу
– Н. Паганини: Сонате; П. Барчунов: Концерт за домру бр. 2; Ј. Шишаков: Концерт за домру број један
– А. Лоскутов: Концерт; Н. Зарицки: Концерт за домру; Ф. Кухлер: Кончертино у стилу Вивалдија
И друга дела по избору наставника
Комади:
– Ј. С. Бах: <i>Арија</i> ; Ф. Верачини: <i>Ларго</i> ; В. А. Моцарт: <i>Мала серенада</i> ; К. Дакен: <i>Кукавица</i>
– Ж. Ф. Рамо <i>Жетеоци</i> ; З. Фибих: <i>Поема</i> ; Ф. Шуберт: <i>Пчелица</i> , <i>Аве Марија</i>
– А. Циганков Композиције за домру: <i>Коробејници</i> , <i>Гуслар и скомрах</i>
– В. Гордовскаја Композиције за домру: (Сећање на Јесењина, Песма)
– Ј. Хајдн Рондо у мађарском стилу (из клавирског квинтета)
– С. Слонимски <i>Легенда</i> , <i>Весели рондо</i> ; Г. Камалдинов <i>Романса</i>
– Лаптев В. А. <i>Елегија</i> ; Ј. Сук 4 комада; П. Сарасате <i>Цапатеада</i> ; И. Бајић: Две минијатуре – <i>Чекање</i> , <i>Сање</i>
– Ј. Блок <i>Мала мађарска фантазија</i> ; Концертни комади за домру оп. 17
И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника
Народно стваралаштво:
– Г. И. Диницу <i>Звиждовка</i> , клавирски извод М. Придрашки
– Две гитаре запис и клавирски извод М. Придрашки
– М. Попов <i>Дунда коло</i> , клавирски извод В. Темуновић
И друга дела по избору наставника

Назив предмета	ТАМБУРА Е ПРИМ
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа композиције поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двоухвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција, двозвуци, трозвуци и четворорозвучи извођени симултано – пицкато, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицкато (само левом) – акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер,

динамика, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других ученика; – активно слуша часове других ђака и примењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру развија способност међусобног слушања и заједничког свирања; – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастер класа и извођења тамбурашких композиција; – понаша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења музике; посећује концерте.	украси једноструки и двоструки...) Скале, двозвуци и трозвуци Свирање свих дурских и молских скала до пет предзнака као и хроматских кроз две октаве у различитим позицијама Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука Четворозвуци (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање Скале и техничке вежбе: – К. Флеш: Систем скала – Н. Бакланова: Етиде – О. Шевчик: оп. 7 – Г. Шрадик: Техничке вежбе, свеска 1 – А. Григорјан: Скале и арпеђа

ЛИТЕРАТУРА*
Етиде: Етиде за виолину (Г. Кајзер, Ф. Волфарт, Ф. Крајцер, А. Јањшинов, Н. Бакланова...)
К. Мострас, Ју. Шишаков избор етида
Крупна форма:
– Ј. С. Бах: Концерт а-мол, Концерт Е-дур
– А. Вивалди: Концерт а-мол; Концерт Ге-дур, Концерт А-дур, концерт ге-мол; А. Корели: Сонате
– Ф. Верачини: Сонате; А. Јањшинов Кончертино у руском стилу; Н. Паганини Сонате
– П. Барчунов Концерт за домру бр. 2; Ј. Шишаков Концерт за домру број један
– А. Лоскутов Концерт; Н. Зарицки Концерт за домру; Ф. Кухлер Кончертино у стилу Вивалдија
И друга дела по избору наставника
Комади:
– Ј. С. Бах: Арија; Ф. Верачини: Ларго; В. А. Моцарт: Мала серенада; К. Дакен: Кукавица
– Ж. Ф. Рамо Жетеоци; З. Фибих: Поема; Ф. Шуберт: Пчелица, Аве Марија
– А. Циганков Композиције за домру: Коробејници, Гуслар и скомрах
– В. Гордовскаја Композиције за домру:(Сећање на Јесењина, Песма)
– Ј. Хајдн Рондо у мађарском стилу (из клавирског квинтета); С. Слонимски Легенда, Весели рондо
– Г. Камалдинов Романса; Лаптев В. А. Елегија; Ј. Сук Четири комада; П. Сарасате Цапатеада
– И. Бајић: Две минијатуре – Чекање, Сање; Ј. Блок Мала мађарска фантазија
– Концертни комади за домру оп. 17; и друга дела одговарајуће тежине по избору наставника
Народно стваралаштво:
– Г. И. Диницу Звиждовка, клавирски извод М. Придрашки
– Две гитаре запис и клавирски извод М. Придрашки
– М. Попов Дунда коло, клавирски извод В. Темуновић
И друга дела по избору наставника

Назив предмета	ТАМБУРА Е ПРИМ
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у	САДРЖАЈИ

стању да: – изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа композиције поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других ученика; – активно слуша часове других ђака и примењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру развија способност међусобног слушања и успешног заједничког свирања; – познаје оригиналну музичку литературу за свој али и литературу за друге инструменте која се може користити на тамбури; – импровизује на једноставнију задату тему; – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастер класа и извођења тамбурашких композиција; – понаша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења музике.	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двохвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција, двозвуци, трозвуци и четворозвучи извођени симултано – пицicato, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицicato (само левом) – акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер, украси једноструки и двоструки...) Скале, двозвуци и трозвуци Свирање свих дурских и молских скала као и хроматских кроз две и три октаве у различитим позицијама Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука Четворозвуци (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање Скале и техничке вежбе: – К. Флеш: Систем скала – Н. Бакланова: Етиде – О. Шевчик: оп. 7 – Г. Шрадик: Техничке вежбе, свеска 1 – А. Григорјан: Скале и арпеђа

ЛИТЕРАТУРА*
Етиде: Етиде за виолину (Г. Кајзер, Ф. Волфарт, Ф. Крајцер, А. Јањшинов, Н. Бакланова...)
К. Моstras, Ју. Шишаков избор етида
Крупна форма:
– Ј. С. Бах: Концерт а-мол, Концерт Е-дур
– А. Вивалди: Концерт а-мол; Концерт Ге-дур, Концерт А-дур, концерт ге-мол; А. Корели: Сонате
– Ф. Верачини: Сонате; А. Јањшинов: Кончертино у руском стилу; Н. Паганини: Сонате
– П. Барчунов: Концерт за домру бр. 2; Ј. Шишаков: Концерт за домру број један; А. Лоскутов: Концерт
– Н. Зарицки Концерт за домру; Ф. Кухлер Кончертино у стилу Вивалдија
И друга дела по избору наставника
Комади:
– Ф. Верачини: Ларго; И. Бацини Игра патуљака; В. А. Моцарт: Мала серенада; К. Дакен: <i>Кукавица</i>
– Ж. Ф. Рамо <i>Жетеоци</i> ; З. Фибих: Поема; Ф. Шуберт: <i>Пчелица, Аве Марија</i>

– А. Циганков Композиције за домру: <i>Коробејници, Гуслар и скомрах, Мар-ђађа, Позив на игру</i>
– В. Гордовскаја Композиције за домру
– Ј. Хајдн Рондо у мађарском стилу (из клавирског квинтета)
– С. Слонимски Легенда, <i>Весели рондо</i> ; Лаптев В. А. <i>Елегија</i> ; Ј. Сук Четири комада
– П. Сарасате <i>Цапатеада</i> ; И. Бајић: Две минијатуре – <i>Чекање, Сање</i> ; Д. Фрескобалди Токата
– А. Самонов Варијације; П. Сарасате <i>Малагења, Цапатеада</i> ; С. Рахмањин: <i>Плес Циганке, Елегија, Романса</i>
– П. И. Чајковски: <i>Мелодија, Медитације</i> ; Н. Р. Корсаков <i>Бумбаров лет</i> ; Концертни комади за домру оп. 17
И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника
Народно стваралаштво:
Пашона
– С. Бољанац Концертно коло; Пашона коло клавирски извод В. Темуновић
– Г. И. Диницу Звиждовка, клавирски извод М. Придрашки
– Казино чардаш, клавирски извод В. Темуновић
– Две гитаре запис и клавирски извод М. Придрашки; М. Попов, Војвођанска игра бр. 2
– Анатолија, клавирски извод В. Темуновић
– М. Попов Дунда коло, клавирски извод В. Темуновић; И друга дела по избору наставника

Назив предмета	ТАМБУРА Е ПРИМ
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа, поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других; – активно слуша часове других ђака и примењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру развија способност међусобног слушања и успешног заједничког свирања; – познаје оригиналну музичку литературу за свој али и литературу за друге инструменте	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двохвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција, двозвуци, трозвуци и четворозвучи извођени симултано – пицкато, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицкато (само левом) – акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер, украси једноструки и двоструки...) Скале, двозвуци и трозвуци Свирање свих дурских и молских скала као и хроматских кроз две и три октаве у различитим позицијама Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и

која се може користити на тамбури; – импровизује на једноставнију задату тему на свом инструменту; – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастер класа и извођења тамбурашких композиција; – понаша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења музике.	две октаве изломљено разлагање трозвука Четворозвучи (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање Скале и техничке вежбе: – К. Флеш: Систем скала – Н. Бакланова: Етиде – О. Шевчик: оп. 7 – Г. Шрадик: Техничке вежбе, свеска 1 – А. Григорјан: Скале и арпеђа

ЛИТЕРАТУРА*
Етиде: Етиде за виолину (Г. Кајзер, Ф. Волфарт, Ф. Крајцер, А. Јањшинов, Н. Бакланова...)
К. Мострас, Ју. Шишаков избор етида
Крупна форма:
– Ј. С. Бах: Концерт а-мол, Концерт Е-дур
– А. Вивалди: Концерт а-мол; Концерт Ге-дур, Концерт А-дур, концерт ге-мол; А. Корели: Сонате
– Ф. Верачини: Сонате; А. Јањшинов Кончертино у руском стилу; Н. Паганини Сонате
– П. Барчунов Концерт за домру бр. 2; Ј. Шишаков Концерт за домру број један
– А. Лоскутов Концерт; Н. Зарицки Концерт за домру; Ф. Кухлер Кончертино у стилу Вивалдија
И друга дела по избору наставника
Комади:
– Ф. Верачини: Ларго; И. Бацини Игра патуљака; В. А. Моцарт: Мала серенада; К. Дакен: Кукавица
– Ж. Ф. Рамо <i>Жетеоци</i> ; З. Фибих: Поема; Ф. Шуберт: <i>Пчелица, Аве Марија</i>
– А. Циганков Композиције за домру: <i>Коробејници, Гуслар и скомрах, Мар-ђађа, Позив на игру</i>
– В. Гордовскаја Композиције за домру; Ј. Хајдн Рондо у мађарском стилу (из клавирског квинтета)
– С. Слонимски Легенда, <i>Весели рондо</i> ; Лаптев В. А. Елегија; Ј. Сук Четири комада
– П. Сарасате <i>Цапатеада</i> ; И. Бајић: Две минијатуре – <i>Чекање, Сање</i> ; Д. Фрескобалди Токата
– А. Самонов Варијације; П. Сарасате <i>Малагења, Цапатеада</i> ; С. Рахмањин: <i>Плес Циганке, Елегија, Романса</i>
– П. И. Чајковски: <i>Мелодија, Медитације</i> ; Н. Р. Корсаков <i>Бумбаров лет</i>
– Концертни комади за домру оп. 17И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника
Народно стваралаштво:
– С. Бољанац: Концертно коло, Пашона коло клавирски извод В. Темуновић
– Г. И. Диницу: Звиждовка, клавирски извод М. Придрашки
– Казино чардаш, клавирски извод В. Темуновић
– Две гитаре запис и клавирски извод М. Придрашки
– М. Попов, Војвођанска игра бр. 2
– Анатолија, клавирски извод В. Темуновић
– М. Попов Дунда коло, клавирски извод В. Темуновић

	7. 19. МАНДОЛИНА			
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред

Обавезан минимум програма	– пет дурских и пет молских скала као и хроматске кроз две октаве, исте скале кроз једну октаву у терцама и секстама са разложеним трозвучима и четворозвуком – шест етида и одговарајуће техничке вежбе – једно дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – четири комада уметничке литературе – три народне песме или игре	– све дурске и молске скале до пет предзнака као и хроматске кроз две октаве, исте скале кроз једну октаву у терцама и секстама са разложеним трозвучима и четворозвуком – шест етида и одговарајуће техничке вежбе – једно дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – четири комада уметничке литературе – три народне песме или игре	– по шест дурских и молских скала и хроматских кроз две и три октаве, исте скале кроз једну октаву у терцама и секстама са разложеним трозвучима и четворозвуком – шест етида и одговарајуће техничке вежбе – једно дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – четири комада уметничке литературе – три народне песме или игре	– по шест дурских и молских скала и хроматских кроз две и три октаве, исте скале кроз једну октаву у терцама и секстама са разложеним трозвучима и четворозвуком – шест етида и одговарајуће техничке вежбе – једно дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – четири комада уметничке литературе – три народне песме или игре
Најмање два јавна наступа у току школске године				
Програм смотре				
Испитни програм	– једна дурска или молска скала кроз две октаве, иста скала у терцама и секстама кроз једну октаву са различитом ритмизацијом, разложени трозвучи и четворозвук – једна етида – два комада (различитог карактера, један лирски, један виртуозни, по избору један комад из народног стваралаштва) – Крупна форма – избор (концерт/кончетирино I или II и III став или соната/сонатина, најмање два става или свита најмање три става или тема с варијацијама). Испитни програм ученик свира напамет уз клавирску прању.	– једна дурска или молска скала кроз две октаве, иста скала у терцама и секстама кроз једну октаву са различитом ритмизацијом, разложени трозвучи и четворозвук – једна етида – два комада (различитог карактера, један лирски, један виртуозни, по избору један комад из народног стваралаштва) – Крупна форма – избор (концерт/кончетирино I или II и III став или соната/сонатина, најмање два става или свита најмање три става или тема с варијацијама). Испитни програм ученик свира напамет уз клавирску прању.	Програм испита: – једна дурска или молска скала кроз две октаве, иста скала у терцама и секстама кроз једну октаву са различитом ритмизацијом, разложени трозвучи и четворозвук – једна етида – два комада (различитог карактера, један лирски, један виртуозни, по избору један комад из народног стваралаштва) – крупна форма – избор (концерт/кончетирино I или II и III став или соната/сонатина, најмање два става или свита најмање три става или тема с варијацијама). Испитни програм ученик свира напамет уз клавирску прању.	Испитни програм се изводи напамет и уз инструменталну прању.

Назив предмета	МАНДОЛИНА
ЦИЉ учења предмета Мандолина, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање	
Разред	Први
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве – самостално чита с листа композиције поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других ученика; – активно слуша часове других ђака и примењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру развија способност међусобног слушања и успешног заједничког свирања; – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастер класа и извођења тамбурашких композиција; – понаша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења музике	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двохвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција , двозвуци, трозвуци и четворорозвучи извођени симултано – пицicato, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицicato (само левом) – акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер, украси једноструки и двоструки...) Скале, двозвуци и трозвуци Свирање пет дурских и пет молских скала као и хроматских кроз две октаве у различитим позицијама. Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву. Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука. Четворозвуци (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање. Скале и техничке вежбе: – К. Флеш: Систем скала – Н. Бакланова: Етиде – О. Шевчик: оп. 7 – Г. Шрадик: Техничке вежбе, свеска 1 – А. Григорјан: Скале и арпеђа

ЛИТЕРАТУРА
Етиде:
Етиде за виолину (Г. Кајзер, Ф. Волфарт, Ф. Крајцер, А. Јањишинов, Н. Бакланова...)
К. Мострас, Ју. Шишаков избор етида

Крупна форма:
– Ј. С. Бах: Концерт а-мол, Концерт Е-дур
– А. Вивалди: Концерт а-мол; Концерт Ге-дур, Концерт А-дур, концерт ге-мол; А. Корели: Сонате
– Ф. Верачини: Сонате; Ј. Н. Хумел: Соната Це-дур за мандолину и клавир
– Б. Бортолази: Сонате за мандолину и клавир; Ђ. Б. Ђервазио: Сонате за мандолину и басо континуо
– Л. В. Бетовен: Сонатине, Варијације у Де-дуру
– Л. Чаили: Сонатина тритематика Бр. 12 за мандолину и клавир
– Р. Калаће: Концерт бр. 2 оп. 114 за мандолину и клавир; Концерт бр. 1 оп. 113 за мандолину и клавир
– Ш. Берио: Варијације у де-молу оп. 1; Ш. Данкла: Варијације на тему Белини оп. 89. бр. 3
– А. Јањшинов: Кончертино у руском стилу; Н. Паганини: Сонате; П. Барчунов: Концерт за домру бр. 2
– Ј. Шишаков: Концерт за домру број један; А. Лоскутов: Концерт; Н. Зарицки: Концерт за домру
– Ф. Кухлер: Кончертино у стилу Вивалдија; И друга дела по избору наставника
Комади:
– Ј. С. Бах: Арија; Ф. Верачини: Ларго; В. А. Моцарт: Мала серенада; К. Дакен: Кукавица
– Ж. Ф. Рамо Жетеоци; З. Фибих: Поема; Ф. Шуберт: Пчелица, Аве Марија
– А. Циганков Композиције за домру: Коробејници, Гуслар и скомрах
– В. Гордовскаја Композиције за домру:(Сећање на Јесењина, Песма)
– Ј. Хајдн Рондо у мађарском стилу (из клавирског квинтета); С. Слонимски Легенда, Весели рондо
– Г. Камалдинов Романса; Лаптев В. А. Елегија; Ј. Сук Четири комада; П. Сарасате Цапатеада
– И. Бајић: Две минијатуре – Чекање, Сање; Ј. Блок: Мала мађарска фантазија; А. Дворжак: Балада
– М. Мусоргски: Гопак; И. Стравински: Серенада; Р. Калаће: <i>Салтарело; Шпанска игра</i>
– Ф. Крајзлер: <i>Љубани жал, Љубавна радост, Лепи рузмарин</i> , Прелудијум и Алегро
– Концертни комади за домру оп. 17; И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника
Народно стваралаштво:
– Г. И. Диницу: <i>Звиждовка</i> , клавирски извод
– М. Придрашки: Две гитаре запис и клавирски извод М. Придрашки
– М. Попов: <i>Дунда коло</i> , клавирски извод В. Темуновић; И друга дела по избору наставника

Назив предмета	МАНДОЛИНА
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа композиције поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу;	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двоухвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција, двозвуци, трозвуци и четворозвучи извођени симултано – пицкато, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато

– изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других ученика; – активно слуша часове других ђака и примењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру развија способност међусобног слушања и успешног заједничког свирања; – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастер класа и извођења тамбурашких композиција; – понаша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења музике.	– пицикато (само левом) – акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер, украси једноструки и двоструки...) Скале, двозвуци и трозвуци Свирање свих дурских и молских скала до пет предзнака као и хроматских кроз две октаве у различитим позицијама. Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву. Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука. Четворозвуци (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање. Скале и техничке вежбе: – К. Флеш: Систем скала – Н. Бакланова: Етиде – О. Шевчик: оп. 7 – Г. Шрадик: Техничке вежбе, свеска 1 – А. Григорјан: Скале и арпеђа

ЛИТЕРАТУРА*
Етиде:
Етиде за виолину (Г. Кајзер, Ф. Волфарт, Ф. Крајцер, А. Јањишинов, Н. Бакланова...)
К. Мострас, Ју. Шишаков избор етида
Крупна форма:
– Ј. С. Бах: Концерт а-мол, Концерт Е-дур
– А. Вивалди: Концерт а-мол; Концерт Ге-дур, Концерт А-дур, концерт ге-мол; А. Корели: Сонате
– Ф. Верачини: Сонате; Ј. Н. Хумел: Соната Це дур за мандолину и клавир
– Б. Бортолази: Сонате за мандолину и клавир; Ђ. Б. Ђервазио: Сонате за мандолину и басо континуо
– Л. В. Бетовен: Сонатине; Варијације у Де-дуру
– Л. Чаили: Сонатина тритематика Бр. 12 за мандолину и клавир
– Р. Калаће: Концерт бр. 2 оп. 114 за мандолину и клавир; Концерт бр. 1 оп. 113 за мандолину и клавир
– Ш. Берио: Варијације у де-молу оп. 1; Ш. Данкла: Варијације на тему Белини оп. 89. бр. 3
– А. Јањишинов: Кончертино у руском стилу; Н. Паганини: Сонате; П. Барчунов: Концерт за домру бр. 2
– Ј. Шишаков Концерт за домру број један; А. Лоскутов Концерт; Н. Зарицки Концерт за домру
– Ф. Кухлер Кончертино у стилу Вивалдија; И друга дела по избору наставника
Комади:
– Ј. С. Бах: Арија; Ф. Верачини: Ларго; В. А. Моцарт: Мала серенада; К. Дакен: Кукавица
– Ж. Ф. Рамо Жетеоци; З. Фибих: Поема; Ф. Шуберт: Пчелица, Аве Марија
– А. Циганков Композиције за домру: Коробејници, Гуслар и скомрах
– В. Гордовскаја Композиције за домру(Сећање на Јесењина, Песма)
– Ј. Хајдн Рондо у мађарском стилу (из клавирског квинтета); С. Слонимски Легенда, Весели рондо
– Г. Камалдинов Романса; В. А. Лаптев: Елегија; Ј. Сук: Четири комада; П. Сарасате Цапатеада
– И. Бајић: Две минијатуре – Чекање, Сање; Ј. Блок Мала мађарска фантазија; А. Дворжак Балада

– М. Мусоргски Гопак; И. Стравински Серенада; Р. Калаће Салтарело; Р. Калаће Шпанска игра
– Ф. Крајзлер Љубани жал, Љубавна радост, Лепи рузмарин, Прелудијум и Алегро
– Концертни комади за домру оп. 17; И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника
Народно стваралаштво:
– Г. И. Диницу Звиждовка, клавирски извод М. Придрашки
– Две гитаре запис и клавирски извод М. Придрашки
– М. Попов Дунда коло, клавирски извод В. Темуновић
И друга дела по избору наставника

Назив предмета	МАНДОЛИНА
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других муз. предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са стилским карактеристикама – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других; – активно слуша часове других ђака и примењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру развија способност међусобног слушања и успешног заједничког свирања; – познаје оригиналну музичку литературу за свој али и литературу за друге инструменте; – импровизује на једноставнију задату тему на свом инструменту; – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастер класа и извођења тамбурашких композиција; – понаша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двохвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција, двозвуци, трозвуци и четворорозвучи извођени симултано – пицicato, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицicato (само левом) – акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер, украси једноструки и двоструки...) Скале, двозвуци и трозвуци Свирање свих дурских и молских скала као и хроматских кроз две и три октаве у различитим позицијама. Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву. Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука. Четворозвуци (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање. Скале и техничке вежбе: – К. Флеш: Систем скала – Н. Бакланова: Етиде – О. Шевчик: оп. 7 – Г. Шрадик: Техничке вежбе, свеска 1 – А. Григорјан: Скале и арпеђа

ЛИТЕРАТУРА	
Етиде:	
– Етиде за виолину (Г. Кајзер, Ф. Волфарт, Ф. Крајцер, А. Јањшинов, Н. Бакланова...)	
– К. Мострас, Ју. Шишаков избор етида	
Крупна форма:	
– Ј. С. Бах: Концерт а-мол, Концерт Е-дур	
– А. Вивалди: Концерт а-мол; Концерт Ге-дур, Концерт А-дур, концерт ге-мол	
– А. Корели: Сонате; Ф. Верачини: Сонате; Ј. Н. Хумел Соната Це дур за мандолину и клавир	
– Б. Бортолази Сонате за мандолину и клавир; Ђ. Б. Ђервазио Сонате за мандолину и басо континуо	
– Л. В. Бетовен Сонатине; Варијације у Де-дуру	
– Л. Чаили Сонатина тритематика Бр. 12 за мандолину и клавир	
– Р. Калаће Концерт бр. 2 оп. 114 за мандолину и клавир; Концерт бр. 1 оп. 113 за мандолину и клавир	
– Ш. Берио: Варијације у де-молу оп. 1; Ш. Данкла: Варијације на тему Белини оп. 89. бр. 3	
– А. Јањшинов: Кончертино у руском стилу; Н. Паганини: Сонате; П. Барчунов: Концерт за домру бр. 2	
– Ј. Шишаков: Концерт за домру број један; А. Лоскутов: Концерт; Н. Зарицки: Концерт за домру	
– Ф. Кухлер: Кончертино у стилу Вивалдија; И друга дела по избору наставника	
Комади:	
– Ф. Верачини: Ларго; И. Бацини: <i>Игра патуљака</i> ; В. А. Моцарт: <i>Мала серенада</i>	
– К. Дакен: <i>Кукавица</i> ; Ж. Ф. Рамо <i>Жетеоци</i> ; З. Фибих: <i>Поема</i> ; Ф. Шуберт: <i>Пчелица</i> , <i>Аве Марија</i>	
– А. Циганков Композиције за домру: <i>Коробејници</i> , <i>Гуслар и скомрах</i> , <i>Мар-ђађа</i> , <i>Позив на игру</i>	
– В. Гордовскаја Композиције за домру; Ј. Хајдн Рондо у мађарском стилу (из клавирског квинтета)	
– С. Слонимски <i>Легенда</i> , <i>Весели рондо</i> ; Лаптев В. А. <i>Елегија</i> ; Ј. Сук Четири комада	
– П. Сарасате <i>Цапатеада</i> ; И. Бајић: Две минијатуре – <i>Чекање</i> , <i>Сање</i> ; Д. Фрескобалди Токата	
– А. Самонов Варијације; П. Сарасате <i>Малагења</i> , <i>Цапатеада</i> ; С. Рахмањин: <i>Плес Циганке</i> , <i>Елегија</i> , <i>Романса</i>	
– П. И. Чајковски: <i>Мелодија</i> , <i>Медитације</i> ; Н. Р. Корсаков: <i>Бумбаров лет</i> ; А. Дворжак: <i>Балада</i>	
– М. Мусоргски: <i>Гонак</i> ; И. Стравински: <i>Серенада</i> ; Р. Калаће: <i>Салтарело</i> ; <i>Шпанска игра</i>	
– Ф. Крајзлер: <i>Љубани жал</i> , <i>Љубавна радост</i> , <i>Лепи рузмарин</i> , <i>Прелудијум</i> и <i>Алегро</i>	
– Концертни комади за домру оп. 17; И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника	
Народно стваралаштво:	
Пашона	
– С. Бољанац – Концертно коло; Пашона коло – клавирски извод В. Темуновић	
– Г. И. Диницу – <i>Звиждовка</i> , клавирски извод М. Придрашки; Казино чардаш – клавирски извод В. Темуновић	
– Две гитаре запис и клавирски извод М. Придрашки; М. Попов – Војвођанска игра бр. 2	
– Анатолија – клавирски извод В. Темуновић; М. Попов Дунда – коло, клавирски извод В. Темуновић	
И друга дела по избору наставника	

Назив предмета	МАНДОЛИНА
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ

– изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа композиције поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других муз. предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других; – активно слуша часове других ђака и примењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру развија способност међусобног слушања и успешног заједничког свирања; – познаје оригиналну музичку литературу за свој и литературу за друге инструменте – импровизује на једноставнију задату тему – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастер класа и извођења тамбурашких композиција; – понаша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двоухвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција, двозвуци, трозвуци и четворорозвучи извођени симултано – пицicato, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицicato (само левом) – акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер, украси једноструки и двоструки...) Скале, двозвуци и трозвуци Свирање свих дурских и молских скала као и хроматских кроз две и три октаве у различитим позицијама. Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву. Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука. Четворозвуци (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање. Скале и техничке вежбе: – К. Флеш: Систем скала – Н. Бакланова: Етиде – О. Шевчик: оп. 7 – Г. Шрадик: Техничке вежбе, свеска 1 – А. Григорјан: Скале и арпеђа

ЛИТЕРАТУРА*
Етиде:
– Етиде за виолину: Г. Кајзер, Ф. Волфарт, Ф. Крајцер, А. Јањшинов, Н. Бакланова...
– К. Мострас, Ју. Шишаков – избор етида
Крупна форма:
– Ј. С. Бах: Концерт а-мол, Концерт Е-дур
– А. Вивалди: Концерт а-мол; Концерт Ге-дур, Концерт А-дур, концерт ге-мол; А. Корели: Сонате
– Ф. Верачини: Сонате; Ј. Н. Хумел Соната Це дур за мандолину и клавир
– Б. Бортолази Сонате за мандолину и клавир; Ђ. Б. Ђервасио Сонате за мандолину и басо континуо
– Л. В. Бетовен Сонатине; Л. В. Бетовен Варијације у Де-дуру
– Л. Чаили Сонатина тритематика бр. 12 за мандолину и клавир
– Р. Калаће Концерт бр. 2 оп. 114 за мандолину и клавир, Концерт бр. 1 оп. 113 за мандолину и клавир
– Ш. Берио Варијације у де-молу оп. 1; Ш. Данкла Варијације на тему Белини оп. 89. бр. 3
– А. Јањшинов Кончертино у руском стилу; Н. Паганини Сонате

– П. Барчунов Концерт за домру бр. 2; Ј. Шишаков Концерт за домру број један
– А. Лоскутов Концерт; Н. Зарицки Концерт за домру; Ф. Кухлер Кончертино у стилу Вивалдија
И друга дела по избору наставника
Комади:
– Ф. Верачини: Ларго; И. Бацини <i>Игра патуљака</i> ; В. А. Моцарт: <i>Мала серенада</i> ; К. Дакен: <i>Кукавица</i>
– Ж. Ф. Рамо <i>Жетеоци</i> ; З. Фибих: <i>Поема</i> ; Ф. Шуберт: <i>Пчелица</i> , <i>Аве Марија</i>
– А. Циганков Композиције за домру: <i>Коробејници</i> , <i>Гуслар и скомрах</i> , <i>Мар-ђађа</i> , <i>Позив на игру</i>
– В. Гордовскаја Композиције за домру; Ј. Хајдн – Рондо у мађарском стилу (из клавирског квинтета)
– С. Слонимски – Легенда, Весели рондо; Лаптев В. А. – Елегија; Ј. Сук – Четири комада
– П. Сарасате – <i>Цапатеада</i> ; И. Бајић – Две минијатуре – <i>Чекање</i> , <i>Сање</i> ; Д. Фрескобалди – Токата
– А. Самонов – Варијације; П. Сарасате – Малагења, Цапатеада; С. Рахмањин: <i>Плес Циганке</i> , <i>Елегија</i> , <i>Романса</i>
– П. И. Чајковски: <i>Мелодија</i> , <i>Медитације</i> ; Н. Р. Корсаков – <i>Бумбаров лет</i> ; А. Дворжак – Балада
– М. Мусоргски – Гопак; И. Стравински – Серенада; Р. Калаће – Салтарело, <i>Шпанска игра</i>
– Ф. Крајзлер: <i>Љубани жал</i> , <i>Љубавна радост</i> , <i>Лепи рузмарин</i> , Прелудијум и Алегро
– Концертни комади за домру оп. 17; И друга дела одговарајуће тежине по избору наставника
Народно стваралаштво
Пашона
– С. Бољанац Концертно коло; Пашона коло клавирски извод В. Темуновић
– Г. И. Диницу Звиждовка, клавирски извод М. Придрашки; Казино чардаш, клавирски извод – В. Темуновић
– Две гитаре запис и клавирски извод М. Придрашки; М. Попов – Војвођанска игра бр. 2
– Анатолија, клавирски извод В. Темуновић; М. Попов Дунда коло, клавирски извод В. Темуновић
И друга дела по избору наставника

7. 20. СОЛО ПЕВАЊЕ				
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
Обавезан минимум програма	– четири вокализе – 3 арије старих мајстора – 2 соло песме класичара или романтичара – две соло песме српских композитора – две соло песме словенских композитора	– четири вокализе – 4 арије старих мајстора – 2 соло песме класичара или романтичара – две соло песме српских композитора – две соло песме словенских композитора – 1 лакша оперска арија (од Глукове реформе)	– Зарије старих мајстора – 1 арија из ораторијума, мисе или кантате – две соло песме композитора 19. века – једна соло песма композитора 20. или 21. века (осим српских и словенских композитора) – две соло песме српских композитора – две соло песме словенских композитора – 1 арија из опере, оперете или концертна арија (од Глукове реформе)	– 2 арије старих мајстора – једна арија из ораторијума, мисе или кантате – 2 соло песме композитора 19. века – једна соло песма композитора 20. или 21. века (осим српских и словенских композитора) – 2 соло песме српских композитора – 2 соло песме словенских композитора – 2 арије из опере, оперете или концертне арије (од Глукове реформе)
	Обавезна два јавна наступа у току школске године.		Обавезна четири јавна наступа у току школске године	
Програм сматра				
Испитни програм	- Једна вокализа - 1 арија старог мајстора - Једна соло песма класичара или романтичара - 1 соло песма српског или словенског композитора *Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику.	- 1 арија старог мајстора - 1 соло песма класичара или романтичара - 1 соло песма српског композитора - 1 соло песма словенског композитора *Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику.	-1 арија старог мајстора -1 соло песма композитора 19. века - 1 соло песма композитора 20. или 21. века (осим српских и словенских композитора) - 1 соло песма српског или словенског композитора - 1 арија из опере, оперете или концертна арија *Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику.	Матурски испит Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику.

Назив предмета	СОЛО ПЕВАЊЕ
ЦИЉ учења предмета Соло певање је да ученик кроз даље музичко сазревање, како у вокално-техничком, тако и у интерпретативном смислу, буде у стању да, кроз индивидуално искуство и ниво постигнућа на коме се налази, изведе композиције различитих стилова и епоха и повеже их са другим уметностима, нарочито глумом, сценским покретом и књижевношћу као великом инспирацијом вокалне и оперске музике.	
Разред	Први
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ

– контролише правилан певачки став и држање тела у току извођења музике; – правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи; – употребљава резонатор гласа и користи различита вибрантна места зависно од регистара гласа; – разликује типове дисања и правилно од неправилног; – примењује различите вежбе дисања у циљу контроле положаја дијафрагме; – правилно формира високо импостиран тон и контролише интонацију при певању; – правилно артикулише, изговара и интерпретира текст композиције при певању; – контролише гестикулацију тела и мимику лица; – комуницира са корепетитором у извођењу музичког дела; – самостално ради на припреми за јавни наступ у циљу стицања самопоуздања; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа); – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	Правилно држање тела при певању. Анатомија и функција органа за певање. Припрема и почетак тона. Правилна продукција и емисија тона. Резонатор. Типови и вежбе дисања. Техничке вежбе мањих опсега и једноставнијих кретњи кроз легато, спецато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Висока импостација. Артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа. ЛИТЕРАТУРА: Вокализе Н. Вакаи, Ђ. Конконе, Б. Лутген, Ј. Цајдлер, С. Маркези, Х. Панофка и други композитори сличних извођачких захтева; Стари мајстори А. Скарлати, Ђ. Паизиело, Ф. Гаспарини, С. Роза, А. Калдара, Ђ. Б. Перголези, Х. Персел, Ђ. Ђордани и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме класичара и романтичара: В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ј. Хајдн, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, Ј. Брамс, А. Јенсен, Е. Григ, В. Белини, Г. Доницети, Ж. Масне, Ш. Гуно и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме српских композитора: С. Бинички, Д. Јенко, И. Бајић, С. Христић, Ј. Маринковић, З. Јовановић, М. Тајчевић, П. Коњовић и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме словенских композитора: М. И. Глинка, Ј. Хаце, М. Пребанда, П. И. Чајковски, И. Зајц, П. П. Булахов, А. Даргомижски, Р. М. Глиер, С. Таћејев, Н. Римски-Корсакови други композитори сличних извођачких захтева;

Назив предмета	СОЛО ПЕВАЊЕ
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ

– контролише правилан певачки став и држање тела у току извођења музике; – правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи; – употребљава резонатор гласа и користи различита вибрантна места зависно од регистара гласа; – контролише изједначавање регистара гласа уз помоћ наставника; – разликује типове дисања и правилно од неправилног; – примењује различите вежбе дисања у циљу ефикасније контроле положаја дијафрагме и подршке тона при певању на даху; – разликује правилне, меке атаке од тврде и шуштаве; – правилно формира високо импостиран тон и контролише интонацију при певању; – артикулише и примењује јасну дикцију при певању, тумачењу и интерпретирању текста композиције; – контролише гестикулацију тела и мимику лица; – комуницира са корепетитором у извођењу музичког дела; – испољава марљивост, мотивацију и позитиван приступ у учењу и раду; – самостално ради на припреми за јавни наступ у циљу стицања самопоуздања; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа); – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике;	Правилно држање тела при певању. Анатомија и функција органа за певање. Правилна продукција и емисија тона. Резонатор и вибрантна места. Регистри гласа. Типови и вежбе дисања. Певање на даху, апођо. Техничке вежбе различитих интервалских скокова и кретњи кроз легато, спецато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Висока импостација и атака. Изједначавање вокала, артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа. ЛИТЕРАТУРА: Вокализе Ђ. Конконе, Б. Лутген, Ј. Цајдлер, М. Мирзојева, М. Бордоњи, Г. Росини и други композитори сличних извођачких захтева; Стари мајстори А. Скарлати, Ђ. Паизиело, Ђ. Б. Перголези, Ф. Дуранте, Џ. Ф. Хендл, К. В. Глук, Ф. Кавали, Ј. А. Хасе, Д. Сари и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме класичара и романтичара: В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ј. Хајдн, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, А. Јенсен, Ј. Брамс, Х. Волф, Е. Григ, В. Белини, Г. Доницети, Ж. Масне, Ш. Гуно, Е. Шабрије и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме српских композитора: С. Бинички, Д. Јенко, И. Бајић, С. Христић, Ј. Маринковић, З. Јовановић, М. Тајчевић, П. Коњовић, К. Бабић, Д. Големовић и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме словенских композитора: М. И. Глинка, Ј. Хаце, М. Пребанда, П. И. Чајковски, И. Зајц, Ј. Готовац, П. П. Булахов, А. Даргомижски, Р. М. Глиер, С. Тањејев, Н. Римски-Корсаков, А. Дворжак, С. Рахмањинов и други композитори сличних извођачких захтева; Лакша оперска арија: К. В. Глук, В. А. Моцарт и други композитори сличних извођачких захтева прилагођених узрасту и нивоу постигнућа ученика.

Назив предмета	СОЛО ПЕВАЊЕ
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити	САДРЖАЈИ

у стању да:	

– контролише правилан певачки став и држање тела у току извођења музике; – правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи; – контролише положај меког непца, ларинкса, језика и доње вилице при певању уз помоћ наставника; – контролише употребу резонатора гласа у току певање; – континуирано ради на изједначавању регистара гласа и разликује вибрантна места зависно од регистара гласа; – разликује типове дисања и примењује правилно костоабдоминално дисање; – успешно изводи различите вежбе дисања у циљу ефикасније контроле положаја дијафрагме и подршке тона при певању на даху; – изводи правилну припрему пред певање, формира правилну, меку атаку; – формира високо импостиран тон и контролише га при певању; – самостално обликује и динамички нијансира музичку фразу; – препознаје одређени захтев вокалне технике са којим се већ сусрео и примењује научене вештине у савладавању истог; – артикулише, примењује јасну дикцију и самостално тумачи и интерпретира текст композиције при певању; – интерпретира композиције поштујући стилске карактеристике различитих епоха; – контролише гестикулацију тела и мимику лица у циљу боље комуникације са публиком; – комуницира са корепетитором кроз интерпретацију музичког дела; – пева на страним језицима са којима се у вокалној литератури најчешће среће; – испољава систематичност у раду; – самостално ради на припреми за јавни наступ у циљу стицања самопоуздања; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа); – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	Овладавање функцијама органа за певање. Активатор и генератор гласа. Резонатор и артикулацијски простор. Вибрантна места. Регистри гласа. Контрола дијафрагме, певање на даху, апођо. Сложеније техничке вежбе различитих интервалских скокова и кретњи кроз легато, спецато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Певање украса (апођатура, аћакатура, мордент, групето)и трилера. Висока импостација и мека атака. Изједначавање вокала, артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Динамичко нијансирање и фразирање. Тумачење стилских разлика при извођењу композиција различитих епоха. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа. ЛИТЕРАТУРА: Стари мајстори: А. Скарлати, Ђ. Паизиело, Ђ. Б. Перголези, Ф. Дуранте, Б. Марчело, Т. Траета, Ђ. Санти, Џ. Ф. Хендл, К. В. Глук, А. Вивалди, Ф. Кавали, Ј. А. Хасе, Д. Сари и други композитори сличних извођачких захтева; Арија из ораторијума, мисе или кантате: А. Вивалди, Ђ. Б. Перголези, Ј. С. Бах, Џ. Ф. Хендл, Ј. Хајдн, Ф. Менделсон и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме композитора 19. века: Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, Ј. Брамс, Х. Волф, Е. Григ, Ф. Лист, В. Белини, Г. Доницети, Ђ. Росини, Ђ. Верди, Ж. Масне, Ш. Гуно, Е. Шабрије, Е. Шосон, Л. Делиб, Ж. Бизе, Г. Малер и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме композитора 20. и 21. века: К. Дебиси, Р. Штраус, Г. Форе, Х. Дипарк, Ф. Пуланк, М. Равел, Р. Ан, Е. Сати, Б. Бритн, В. Вилиамс, С. Барбер, С. Донауди, П. Тости, Е. Гранадос, Ф. Обрадос, М. де Фалгаи други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме српских композитора: С. Бинички, И. Бајић, С. Христић, Ј. Маринковић, П. Коњовић, М. Милојевић, К. Бабић, Д. Големовић, С. Рајичић, Д. Деспић, М. А. Расински, Д. Радић, В. Миланковић, М. Мишевић, С. С. Ковачевић, М. Стојадиновић и други композитори сличних извођачких захтева; Соло песме словенских композитора Ј. Хаце, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Готовац, Л. М. Шкерјанц, М. Логар, П. И. Чајковски, Р. М. Глиер, С. Тањејев, Н. Римски-Корсаков, А. Дворжак, С. Рахмањин и други композитори сличних извођачких захтева; Арија из опере, оперете или концертна арија: К. В. Глук, В. А. Моцарт, Г. Доницети, Ђ. Росини, Ђ. Верди, В. Белини, Ђ. Пучини, Ш. Гуно, Ж. Масне, Ж. Бизе, П. И. Чајковски, Н. Римски-Корсаков, Б. Сметана, А. Дворжак, . Штраус, Ф. Лехар,

А. Саливан, Џ. Гершвин, И. Калман, П. Сорозабал,

Ф. А. Барбиери, Р. Чапи, Г. Хименез и други композитори сличних извођачких захтева прилагођених узрасту и нивоу постигнућа ученика.

Назив предмета	СОЛО ПЕВАЊЕ
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– контролише певачки став и држање тела у току извођења музике; – контролише положај меког непца, ларинкса, језика и доње вилице при певању; – правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи и успешно примењује технику костоабдоминалног дисања и пева тон на даху; – контролише изједначеност регистара гласа; – богатим музичким језиком обликује и динамички нијансира музичке фразе; – повезује певање са другим уметностима, нарочито глумом, сценским покретом и књижевношћу; – процени, оцени и изрази мишљење како о свом тако и о туђем наступу; – брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа); – учествује на јавним наступима у школи и ван ње.	Осамостаљивање и овладавање функцијама органа за певање. Резонатор и артикулацијски простор. Вибрантна места. Регистри гласа. Контрола дијафрагме, певање на даху, апођо. Сложеније техничке вежбе различитих интервалских скокова и кретњи кроз легато, спецато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Певање украса (апођатура, аћакатура, мордент, групето) и трилера. Висока импостација и мека атака. Изједначавање вокала, артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Динамичко нијансирање и фразирање. Тумачење стилских разлика при извођењу композиција различитих епоха. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа.

ЛИТЕРАТУРА*:
Стари мајстори:
А. Скарлати, Ђ. Паизиело, Ђ. Б. Перголези, Н. Пичини, Н. Јомели, А. Чести, Б. Марчело, Т. Траета, Ђ. Сарти, Џ. Ф. Хендл, К. В. Глук, А. Вивалди, Ј. А. Хасе и други композитори сличних извођачких захтева;
Арија из ораторијума, мисе или кантате:
А. Вивалди, Ђ. Б. Перголези, В. А. Моцарт, Ј. С. Бах, Џ. Ф. Хендл, Ј. Хајдн, Ф. Менделсон, Ђ. Росини, Г. Форте и други композитори сличних извођачких захтева;
Соло песме композитора 19. века:
Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, Ј. Брамс, Х. Волф, Е. Григ, Ф. Лист, В. Белини, Г. Доницети, Ђ. Росини, Ђ. Верди, Ж. Масне, Ш. Гуно, Е. Шабрије, Е. Шосон, Л. Делиб, Ж. Бизе, Г. Малер и други композитори сличних извођачких захтева;
Соло песме композитора 20. и 21. века:
К. Дебиси, Р. Штраус, Г. Форте, Х. Дипарк, Ф. Пуланк, М. Равел, Р. Ан, Е. Сати, Б. Бритн, В. Вилиамс, С. Барбер, С. Донауди, П. Тости, Е. Гранадо, Ф. Обрадос, М. де Фалга и други композитори сличних извођачких захтева;
Соло песме српских композитора:
С. Бинички, И. Бајић, С. Христић, Ј. Маринковић, П. Коњовић, К. Бабић, М. Милојевић, Д. Големовић, С. Рајичић, Д. Деспић, М. А. Расински, Д. Радић,

В. Миланковић, М. Мишевић, С. С. Ковачевић,
М. Стојадиновић и други композитори сличних извођачких захтева;
Соло песме словенских композитора:
Ј. Хаце, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Готовац, Ј. М. Шкерјанц, М. Логар, П. И. Чајковски, Р. М. Глиер, С. Тањејев,
Н. Римски-Корсаков, А. Дворжак, С. Рахмањин и други композитори сличних извођачких захтева;
Арија из опере, оперете или концертна арија:
К. В. Глук, В. А. Моцарт, Г. Доницети, Ђ. Росини, Ђ. Верди, В. Белини,
Ђ. Пучини, Ш. Гуно, Ж. Масне, Ж. Бизе, Л. Делиб, Ж. Офенбах, П. И. Чајковски, Н. Римски-Корсаков,
Б. Сметана, А. Дворжак, Ј. Штраус, Ф. Лехар, А. Саливан, Џ. Гершвин, И. Калман, П. Сорозабал,
Ф. А. Барбиери, Р. Чапи, Г. Хименез и други композитори сличних извођачких захтева прилагођених узрасту и нивоу постигнућа ученика.

7. 21. ФЛАУТА				
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
Обавезан минимум програма	– дурске и молске скале до пет предзнака – две различите школе етида – четири композиције уз клавирску пратњу – најмање једна соната и један концерт	– Све дурске и молске скале – Избор техничких вежби – Две различите школе етида; – Четири композиције уз клавирску пратњу – Две сонате – Један концерт (сва три става), са каденцом.	– Све дурске и молске скале – Хроматске скале у пуном регистру инструмента – Техничке вежбе, обавезни минимум осам одабраних вежби – Две различите школе етида – Четири композиције уз клавирску пратњу – Две сонате – Један концерт – Један соло комад, изведен јавно, по избору	– Све дурске и молске скале – Хроматске скале у пуном опсегу инструмента – Осам техничких вежби – Две различите школе етида – Четири композиције уз клавирску пратњу – Један концерт – Једна соната по избору – Соло композиција, по избору
	Обавезна су четири јавна наступа у току школске године – по два у сваком полуугодишту			
Програм смотре				
Испитни програм	– 1 дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида (изводи се из нота) – 1 мелодијска етида (изводи се из нота) – 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет)	– 1 дурска и 1 молска скала напамет – 1 техничка етида (из нота) – 1 мелодијска етида (из нота) – 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет)	– 1 дурска и 1 молска скала напамет – 1 техничка етида (из нота) – 1 мелодијска етида (из нота) – 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет) – 2 става сонате или први став концерта (из нота)	Матурски испит

Назив предмета	ФЛАУТА
ЦИЉ учења предмета Флаута је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високо образовним установама.	
Разред	Први

Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– самостално вежба, поштујући одређене процедуре; – истражује начине чистог свирања и свесно коригује интонацију; – контролише квалитет тона у свим регистрима; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – учествује на јавним наступима концертима, такмичењима; – изведе задате композиције напамет соло и уз пратњу клавира; – испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; – критички вреднује изведене композиције; – свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике; – поштује музички бонтон.	Изддржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Флексибилност амбажуре и лепота тона. Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници. Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Меморисање текста – врсте и начини. Артикулације и динамика. Музичка агогика, фразирање, инвенција. Различите музичке форме и интерпретација различитих стилова. Систематско и правилно вежбање. Скале Дурске и молске лествице до пет предзнака. Темпо извођења $\theta = 88-112$. Поставка лествице, велико разлагање /развијање, акорди (тонични квинтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у обиму две октаве, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле), са развијањем, са метрономом. Техничке вежбе – П. Тафанел – Ф. Гобер: VII део Комплетне методе, вежбе: 1, 2, 5, 7; – Т. Вај: Техника – Џ. Гилберт: Секвенце Тонске вежбе – Џ. Гилберт: Флексибилност – Т. Вај: Тон – М. Моиз: „О звучности” – К. Монтафија: Метода

ЛИТЕРАТУРА*
Етиде
– М. Моиз: Мале мелодијске етиде
– Л. Друе: Етиде
– Е. Келер: Романтичне етиде, оп. 66
– Е. Келер: Етиде оп. 33, друга свеска
и друге етиде сличног садржаја и тежине, које обрађују све важне аспекте свирања.
Сонате
– Г. Ф. Хендл: Сонате у е-молу (Хале), а-молу (Хале), Ге-дуру, Еф-дуру, а-молу
– Л. Винчи: Соната у Де-дуру
– Б. Марчело: Сонате, избор
– А. Вивалди: Верни пастир, избор
– Ж. Б. Леје: Соната у Еф-дуру
и друга циклична дела сличног садржаја и степена тежине.
Концерти

– Л. Бокерини: Концерт у Де-дуру
– К. Стамиц: Концерт у Де-дуру
– А. Вивалди: Избор концерата
– Л. Хофман – Ј. Хајдн: Концерт у Де-дуру
– П. Г. Буфардин: Концерт у е-молу
– М. Блаве: Концерт у а-молу
Комади
– В. А. Моцарт: Анданте у Це-дуру
– Ђ. Росини: Анданте и Алегро
– Ф. Шопен: Варијације на Росинијеву тему
– А. Ф. Доплер: Берсеза
– А. Ф. Доплер: Мазурка оп. 16
– В. Поп: Мађарска рапсодија
– Б. Годард Алегрето. Идила
– Е. Келер: Северна звезда
– М. Бертомије: Романтична свита
– Ж. Муке: Пан
– В. Тобер: Берсеза
– Е. Боца: Вече у планини
– А. Гргин: Мала прича: Алегрето. Идила
– Е. Келер: Северна звезда
– М. Бертомије: Романтична свита
– Ж. Муке: Пан
– В. Тобер: Берсеза
– Е. Боца: Вече у планини
– А. Гргин: Мала прича
– Д. Радић: Песма и игра

Назив предмета	ФЛАУТА
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– континуирано вежба и свесно планира дневни рад који обухвата рад на тону, техници и репертоару; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева код самосталног вежбања; – примењује одређене процедуре у побољшању моторике; – контролише квалитет тона у свим регистрима; – свесно коригује интонацију, кроз примену аликвортних низова и истражује начине чистог свирања; – примењује различите артикулације у зависности од природе композиције	Изддржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона. Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници. Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Вежбе за артикулације: нон-легато, стакато, тенуто, маркато, потрато; Вежбе за развој динамичког дијапазна инструмента; динамике. Свирање цикличних форми. Музичка агогика, фразирање, инвенција. Различите музичке форме ,

– користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – изведе задане композиције напамет, поштујући три елемента, аналитички, меморијски, визуелни; – учествује на јавним наступима концертима, такмичењима; – испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; – критички вреднује изведене композиције; – свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике; – поштује музички бонтон.	интерпретација различитих стилова. Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. Скале: Све дурске и молске лествице квинтног и квартног круга. Темпо извођења $\theta = 108-120$ Поставка лествице, велико разлагање/развијање, акорди (тонични квинтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у обиму две октаве, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле) са развијањем, са метрономом. Техничке вежбе – П. Тафанел – Ф. Гобер: VII део Комплетне методе, вежбе: 1, 2, 5, 7, 10; – М. Моиз: Дневне вежбе А, Б. – Т. Вај: Техника. – Џ. Гилберт: Секвенце – Рајхарт: 7 дневних вежби – П. Л. Граф: Check up – 20 основних студија Тонске вежбе – Џ. Гилберт: Флексибилност – Т. Вај: Тон – М. Моиз: „О звучности” – К. Монтафија: Метода

ЛИТЕРАТУРА*
Етиде
– Ђ. Гариболди: Велике етиде оп. 134.
– Л. Друе: 25 етида
– Е. Келер: оп. 33, свеска II, III избор
– Ј. Андерсен: 24 етида оп. 33.
– Ј. Хекер: 24 етиде оп. 6.
и друге етиде сличног садржаја и тежине, које обрађују све важне
Сонате
– Ј. С. Бах: Соната у Це-дуру
– В. А. Моцарт: Соната у Це-дуру
– Ј. Ј. Кванц: Сонате, избор
– Г. Ф. Хендл: Соната у е-молу, HWV 379;
– Г. Ф. Телеман: 12 фантазија за флауту соло (избор)
– Г. Ф. Телеман: Свита у а-молу
– Г. Доницети: Соната
– Ф. М. Верачини: Соната бр. 2.
– Л. Винци: Соната у Де-дуру
– А. Вивалди: Сонате из збирке „Верни пастир”
и друга циклична дела сличног садржаја и степена тежине.

Концерти
– К. Штамиц: Концерт у Це-дуру
– Ђ. Б. Перголези: Концерт у Ге-дуру
– К. В. Глук: Концерт у Ге-дуру
– А. Вивалди: Концерт оп. 10, бр. 6.
– Л. Бокерини: Концерт у Де-дуру
– Ф. А. Реслер-Росети: Концерт у Де-дуру
Комади
– Б. Мартину: Скерцо
– А. Русел: Анданте и Скерцо;
– Ф. Шопен: Варијације на Росинијеву тему
– М. Бертомије: Романтична свита
– Ж. Муке: Пан
– В. Поп: Мађарска рапсодија
– Л. Ган: Анданте и Скерцо
– Џ. Рутер: Античка свита (Избор ставова)
– Г. Форе: Комад (Piese)
– О. Маха: Варијације за флауту и клавир
– К. Штамиц: Осам каприча за флауту соло
– А. Онегер: Игра коза
– З. Вауда: Ноктурно
– З. Вауда: Естампа за флауту соло;
– З. Вауда: Снови за флауту соло.

Назив предмета	ФЛАУТА
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– самостално вежба, поштујући одређене процедуре; – свесно коригује интонацију; – самостално примењује и бира различите начине решавања техничких и музичких захтева код самосталног вежбања; – контролише квалитет тона у свим регистрима; – користи динамичко нијансирање; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – аналитички приступа композицији, у смислу корелације са другим предметима; – јасно интерпретира композиције које су стилски различите; – учествује на јавним наступима; – изведе задане композиције напамет,	Изддржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона. Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници. Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Развијање дисциплине у поштовању артикулације и динамике. Свирање цикличних форми. Музичка агогика, фразирање, инвенција. Различите музичке форме, интерпретација различитих стилова. Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. Скале Све дурске и молске лествице. Темпо извођења $\theta = 120-134$ Поставка лествице, велико разлагање /развијање, акорди (тонични квинтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у целом регистру инструмента, терце, у низу и дупле, хроматска

поштујући три елемента, аналитички, меморијски, визуелни; – испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; – критички вреднује изведене композиције; – свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у распону ц₁–ц₄, различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле), развијено, са метрономом. Техничке вежбе – П. Тафанел – Ф. Гобер: VII део Комплетне методе, – М. Мојс: Скале и арпеђа – М. Мојс: Механизам хроматике – М. Мојс: Дневне вежбе – Џ. Гилберт: Техника флексибилности Тонске вежбе – М. Мојс: О звучности – Т. Вај: Тон – М. Моиз: Школа артикулације – П. Л. Граф: Флаута пева – Ф. Бернол: Техника амбажуре – Т. Вај: Вибрато – Џ. Галвеј: Усвиравање – П. Л. Граф: Check up, 20 основних студија

ЛИТЕРАТУРА*
Етиде
– Гариболди: Велике етиде оп. 134.
– Е. Келер: 30 виртуозних етида, оп. 75, избор
– Е. Келер: Етиде, оп. 33, II, III свеска
– Т. Бем: 24 каприса оп. 26
– Б. Фирстенау: 24 етиде оп. 125
– Ф. Шиндлер: 24 Бахове студије
– Ј. Андерсен: 24 етиде, оп. 63
– А. Пијаццола: Танго етиде, избор
и друге етиде сличног садржаја и тежине, које обрађују све важне
Сонате
– Ј. С. Бах: Соната у Е-дуру, Ес-дуру
– К. Ф. Е. Бах: Соната у а-молу за флауту соло
– Г. Ф. Телеман: 12 фантазија за флауту соло (избор)
– Ј. С. Бах: Свита у ха-молу
– М. Блаве: Сонате оп. 2, бр. 4 и 6.
и друга циклична дела сличног садржаја и степена тежине.
Концерти
– В. А. Моцарт: Концерт у Це-дуру
– Г. Ф. Телеман: Концерт у Де-дуру
– В. Блодек: Концерт у Де-дур
– Ф. Девијен: Концерт у Ге-дуру
– Г. Албинони: Концерт у Ге-дур
Комади
– К. Сен-Санс: Оделет
– В. А. Моцарт: Рондо

– К. Дебиси: Сиринкс
– М. Арнолд: Фантазија за соло флауту
– А. Вебер: Скерцето
– А. Жоливе: Фантазија- каприс
– К. Рајнеке: Балада
– Ж. Бизе: Интермецо и Сегедиља
– Л. Ган: Анданте и скерцо
– С. Шаминад: Кончертино
– А. Ф. Доплер: Мађарска фантазија, оп. 26
– Г. Форе: Конкурсни комад
– Р. Шуман: Три романсе
– О. Маха: Варијације за флауту и клавир
– Ж. Ибер: Комад за флауту соло
– П. О. Феро: Три комада за флауту соло
– М. Мара: Шпанске фолије (флаута соло)
– А. Гргин: Капричо за соло флауту

Назив предмета	ФЛАУТА
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– самостално креира план вежбања, користећи познату литературу; – свесно коригује интонацију, истражује начине чистог свирања; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева код амосталног вежбања; – контролише квалитет тона у свим регистрима; – примењује динамички дијапазон инструмента у свим регистрима; – користи све врсте артикулисања тона; – у интерпретацији примењује стилска обележја; – учествује на јавним наступима; – испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; – свира задате композиције, напамет, соло и уз пратњу клавира; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – критички вреднује изведене композиције; – свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	Изддржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Даљи рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона. Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници. Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Артикулације и различити удари језика (дупли, троструки језик, лепршави језик). Поштовање динамичких ознака. Свирање цикличних форми. Музичка агогика, фразирање, инвенција. Аналитички, меморијски, визуелни елементи учења напамет. Различите музичке форме, интерпретација различитих стилова. Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. Скале: Све дурске и молске лествице, у пуном обиму инструмента, на што више начина. Темпо извођења $\theta = 120$ и више. Поставка лествице, велико разлагање /развијање, акорди (тонични квинтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у обиму две октаве, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у

	распону ц₁–ц₄, различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле), развијено, са метрономом. Техничке вежбе – П. Тафанел – Ф. Гобер: Комплетна метода – М. Моиз: Скале и арпеђа – М. Моиз: Механизам хроматике – М. Мојс: Дневне вежбе – Ј. Ердгег: Техничке вежбе, IV свеска. Тонске вежбе – М. Моиз: О звучности – Т. Вај: Тон – М. Моиз: Школа артикулације – П. Л. Граф: Флаута пева – Ф. Бернолд: Техника амбажуре – Т. Вај: Вибрато – Џ. Гелвеј: Усвиравање – П. Л. Граф: Check up-20 основних студија

ЛИТЕРАТУРА*
Етиде
– В. де Микелис: 24 етиде оп. 25 – П. Тафанел-Ф. Гобер: 12 великих виртуозних етида
– Е. Келер: Етиде оп. 75, виртуозне етиде, избор – Ј. Андерсен: 24 етиде техника други део, оп. 63
– Ф. Шиндлер: 24 Бахове студије и друге етиде сличног садржаја и тежине, које обрађују све важне
Сонате
– Ј. С. Бах: Соната у е-молу
– Ј. С. Бах: Партита у а-молу за флауту соло (факултативно)
– Ј. С. Бах: Соната у ге-молу
– Г. Ф. Телеман: 12 фантазија за флауту соло (избор)
– В. А. Моцарт: Сонате
– Л. Либерман: Соната
и друга циклична дела сличног садржаја и степена тежине.
Концерти
– В. А. Моцарт: Концерт у Ге-дуру
– В. А. Моцарт: Концерт у Де-дуру (факултативно)
– В. Блодек: Концерт у Де-дуру
– Ј. Ј. Кванц: Концерт у Ге-дуру
– К. Рајнеке: Концерт у Де-дуру
– Ж. Ривије: Концерт
Комади
– С. Шаминад: Кончертино
– А. Вебер: Скерцето
– К. Рајнеке: Балада
– А. Перилу: Балада
– Г. Форте: Фантазија оп. 79
– Ж. Хи: Фантазија

– Ф. Гобер: Ноктурно и АLEGRO скерцандо
– Ф. Борне: Кармен фантазија
– А. Ф. Доплер: Мађарска фантазија, оп. 26
– П. Озгијан: Концертантна свита,
– Ф. Шуберт: Интродукција, тема и варијација оп. 1
– Ф. Мартен: Балада
– Д. Деспић: Партита оп. 60 за флауту соло
– М. Штаткић: Скерцо
– М. Штаткић: Имаж
– Л. Лоренцо: Каденца за соло флауту
– К. Зграја: Три виртуозне фламенко студије, избор
– Е. Боца: Арабеске за соло флауту;
– Ј. Ибер: Комад (Piese)
– Н. Паганини: Каприси за соло флауту,
и друга дела сличне садржине.

7. 22. ОБОА				
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
Обавезан минимум	две школе етида (по 10 из сваке школе етида), 4–5 комада	две школе етида (по 10 из сваке школе етида), 2 циклична дела, 2 комада	две школе етида (по 10 из сваке школе етида), два циклична дела и два комада	две школе етида (по 10 из сваке школе етида), један концерт и два комада
	Обавезна су 2 јавна наступа			
Програм				
Испитни програм	1. Једна дурска и једна молска скала 2. Две етиде различитог карактера 3. Једна композиција са клавиром Композиција са клавиром изводи се НАПАМЕТ.	1. Једна дурска и једна молска скала 2. Две етиде различитог карактера 3. Два става сонате или концерта, или комад уз клавирску пратњу Соната, концерт или комад изводи се НАПАМЕТ	1. Једна дурска и једна молска скала 2. Две етиде различитог карактера 3. Два става сонате или концерта или комад уз клавирску пратњу Соната, концерт или комад изводи се напамет.	Матурски испит

Назив предмета	ОБОА
ЦИЉ учења предмета Обоа је да код ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.	
Разред	Први
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– користи тонски опсег бе-еф3; – изводи правилно тонске вежбе за развој и обликовање тона; – користи вибрато; – свира све лествице у различитим артикулацијама; – самостално се штимује и контролише интонацију у току свирања; – примењује знање из нотне писмености на композиције које изводи; – самостално организује своје дневно вежбање; – изражајно свира напамет соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван	Вежбе за обликовање квалитетног тона и интонације у свим регистрима. Рад на звучности инструмента. Усавршавање технике језика. Вежбе за синхронизацију прстију и језика. Рад на музичкој фрази. Тонски опсег бе-еф 3 Скале Све дурске и молске скале са разложеним тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима у шеснаестинама. Хроматска скала бе-еф 3у шеснаестинама. Етиде – Видеман: 37 етида – Х. Брод: Етиде и сонате, први део

ње; – посећује концерте и друге музичке манифестације.	– Л. Блезе: Техника обое – први део или етиде сличне тежине Комади – Корели-Барбироли-Концерт Еф-дур – Т. Албинони –Концерти Де-дур, Бе-дур, – Р. Шуман – Романса бр. 1 – Р. Хофман – Мали комади за обоу и клавир. (арије, романсе, серенаде или композиције сличне тежине)

Назив предмета	ОБОА
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– користи тонски опсег бе-еф 3; – правилно изводи тонске вежбе; – користи вибрато; – изводи све лествице у различитим артикулацијама; – истражује начине чистог свирања и свесно коригује интонацију; – примени стечено знање на новом музичком материјалу – организује своје дневно вежбање – интерпретира композиције у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – коментарише дела која свира и слуша; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике; – поштује музички бонтон.	Вежбе за обликовање квалитетног тона и интонације у свим регистрима. Рад на звучности инструмента. Усавршавање технике језика. Микродинамика. Рад на сложеним ритмичким и техничким елементима. Анализа стилских карактеристика дела која се изводе. Тонски опсег бе-еф 3. Скале Све дурске и молске скале са разложеним тоничним трозвучком, доминантним и умањеним септакордима у шеснаестинама. Хроматска скала бе-еф 3у шеснаестинама. Етиде – Блат-11 етида – Блат-25 етида – Л. Блезе – Техника обое, друга дела или етиде сличне тежине Комади – Ж. Б. Леје – Соната Це-дур – Д. Чимароза – Концерт Це-дур – Г. Ф. Хендл – Соната це-мол – Ш. Колен – Соло за конкурс бр. 2, бр. 3 – Р. Шуман: Романса бр. 3 – Ф. Форе: Граве и алегро ђокозо И друге композиције сличне тежине

Назив предмета	ОБОА
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– користи тонски опсег бе-ге 3; – правилно изводи вежбе за обликовање тона;	Обликовање квалитетног тона и интонације у свим регистрима. Рад на звучности инструмента.

– примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева код самосталног вежбања; – интонативно чисто изводи композиције; – континуирано вежба и свесно планира дневни рад који обухвата рад на тону, техници и репертоару; – користи технике меморисања текста; – испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; – критички вреднује изведене композиције; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње – посећује концерте и друге музичке манифестације.	Усавршавање технике језика. Уједначеност квалитета тона у свим регистрима. Тонски опсег бе-ге3. Скале Све дурске и молске скале са разложеним тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима у шеснаестинама. Хроматска скала бе-ге 3 у шеснаестинама. Етиде – Шмит – први део – Шмит – други део – Ферлинг – 18 етида Комади – Г. Ф. Телеман: Соната а-мол – Б. Марчело: Концерт де-мол – Т. Албинони: Концерт де-мол – Р. Петровић: Сонатина – М. Дринг: <i>Италијански плес</i> – Ш. Колен: Соло за конкурс бр. 2, бр. 3 – Ж. Ибер: <i>Тунис Нефта</i> – Р. Шуман: Романса бр. 2 И друге композиције сличне тежине

Назив предмета	ОБОА
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– свира подједнако звучно и квалитетно у различитим регистрима; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – самостално анализира и интерпретира композиције у стилу епохе и композитора; – креативно се изражава кроз музику; – испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; – критички вреднује изведене композиције; – свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – посећује концерте и друге музичке манифестације.	Вежбе за обликовање квалитетног тона и интонације у свим регистрима. Рад на звучности инструмента. Усавршавање технике језика. Рад на креативности и индивидуалности. Свирање у различитим ансамблима. Опсег бе-ге3. Скале Све дурске и молске скале са разложеним тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима у шеснаестинама. Хроматска скала бе-ге 3у шеснаестинама. Етиде – Луфт: Етиде за обоу – Ферлинг: 48 етида или друге етиде сличне тежине Комади – Ј. Хајдн: Концерт Це-дур – Л. А. Лебрун: Концерт де-мол – Ф. Крамар: Концерт Еф-дур – В. А. Моцарт: Концерт Це-дур – Г. Ф. Телеман: Соната е-мол – Ј. Н. Хумл: Интродукција, тема и варијације оп. 102 – А. Понкиели: Пиколо кончertino

	– Д. Деспић: Менует – И. Петрић: Сонатина – Е. Боца: <i>Конте пасторал</i> и/или композиције сличне тежине

7. 23. КЛАРИНЕТ				
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
Обавезан минимум програма	– Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 20 етида – 2 комада уз пратњу клавира – Један концерт (цео)	– све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 20 етида – 2 комада уз пратњу клавира – један концерт (цео) или циклично дело	– Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 20 етида – 3 комада уз пратњу клавира	– Све дурске и молске скале разложено са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 20 етида – 2 комада уз пратњу клавира – концерт
	Обавезна су 4 јавна наступа у току године			
Програм смотре				
Испитни програм	– Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима – 2 етиде различитог карактера – Комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)	– Једна дурска и једна молска скала са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 2 етиде различитог карактера	– Једна дурска и једна молска скала са тоничним, доминантним и умањеним септакордима у распону три октаве – 2 етиде различитог карактера – Комад уз прању клавира (изводи се напамет)	Матурски испит

Назив предмета	КЛАРИНЕТ

Циљ учења предмета кларинет је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и формирање музичке личности за самосталан јавни наступали и мотивисање за наставак уметничког школовања.	
Разред	Први
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од е мало до геЗ; – контролише дисање, односно узимање ваздуха током свирања; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – контролише интонацију у току свирања; – користи технике меморисања текста; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвучима и четворозвучима свирати разложено у темпу □ = 70. Хроматска скала. ЛИТЕРАТУРА Етиде: Ж. К. Лефевр: Метода за кларинет II А. Перие: 20 етида К. Баерман: 24 етиде оп. 63 Комади: Ј. Е. Бара: <i>Комад у ге-молу</i> З. Фибиш: <i>Селанка</i> М. Делжудис: <i>Егзотична песма</i> Концерти: Штамиц: <i>Концерт бр. 3. Бе-дур</i> Л. А. Кожелух: <i>Концерт Ес-дур</i> Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.

Назив предмета	КЛАРИНЕТ
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од е мало до геЗ; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато.

инструменту; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Динамика. Музичка фраза. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвучима и четворозвучима свирати разложено у темпу = 80. Хроматска скала од е–г3. ЛИТЕРАТУРА Етиде: К. Баерман: 24 етиде оп. 63 А. Клозе: Вежбе за сваки дан 1–60 Гамбаро: 21 капричо Комади: Е. Авон: <i>Идила</i> Е. Боца: <i>Ариа</i> Л. Блеман: <i>Болеро</i> Циклично дело: Н. Р. Корсаков: <i>Концерт Ес-дур</i> Г. Ф. Хендл: <i>Соната</i> Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.

Назив предмета	КЛАРИНЕТ
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од е мало до ге3; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Музичка фраза. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвучима и четворозвучима свирати разложено у темпу = 90. Хроматску скалу свирати од е–а3 ЛИТЕРАТУРА Етиде: А. Клозе: 20 карактеристичних етида А. Перие: 331 етида

свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Ж. Лансло: 33 етиде Комади: Х. Баерман: <i>Адађо</i> Ж. Моке: <i>Конкурсни соло</i> Г. Доницети: <i>Кончертино</i> Концерти: Ф. А. Хофмајстер: <i>Концерт Б-дур</i> К. Штамиц: <i>Концерт Ес-дур бр. 11</i> Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника

Назив предмета	КЛАРИНЕТ
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од е мало до ге3; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Музичка фраза. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвучима и четворозвучима свирати разложено у темпу = 100. Хроматску скалу свирати од е–а3 ЛИТЕРАТУРА Етиде: А. Клозе: 20 карактеристичних етида Е. Кавалини: 30 етида А. Перие: 331 етида К. Розе: 32 етиде Комади: А. Рабо: <i>Конкурсни соло</i> Б. Брун: <i>4 Минијатуре</i> Л. Кајзак: <i>Кантилена</i> Д. Деспић: <i>9 комада</i> Концерти: К. М. Вебер: <i>Кончертино</i> Ф. В. Крамарж: <i>Концерт оп. 36, Ес-дур</i> Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника

	7. 24. ФАГОТ			
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
Обавезни минимум програма	– све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 15 етида – 3 комада уз пратњу клавира	– све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 15 етида – 3 комада уз пратњу клавира	– Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 20 етида – 3 комада уз пратњу клавира	– Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 20 етида – 3 комада уз пратњу клавира

	Обавезна су 4 јавна наступа у току године			
Програм смотре	Обавезна смотра технике на полугодишту (дурске и молске скале до 4 предзнака и једна техничка етида).	Обавезна смотра технике на полугодишту (дурске и молске скале до 5 предзнака и једна техничка етида).	Обавезна смотра технике на полугодишту (све дурске и молске скале, једна техничка етида и једна мелодијска етида).	Смотра технике (све дурске и молске скале и један став концерта или цикличног дела)
Испитни програм	– Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима, терцама, квартама и разложеном скалом. – 2 етиде различитог карактера – Комад или став цикличног дела уз пратњу клавира (изводи се напамет)	– Једна дурска и једна молска скала са свим наведеним елементима – 2 етиде различитог карактера – Комад или став цикличног дела уз пратњу клавира (изводи се напамет)	– Једна дурска и једна молска скала са свим елементима – 2 етиде различитог карактера – Комад или став цикличног дела уз пратњу клавира (изводи се напамет)	Матурски испит

Назив предмета	ФАГОТ
Циљ учења предмета фагот је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и формирање музичке личности за самосталан јавни наступ али и мотивисање за наставак уметничког школовања.	
Разред	Први
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од б контра до ц два; – контролише дисање тј. узимање ваздуха током свирања; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – контролише интонацију у току свирања; – користи технике меморисања текста; – свира у тенор кључу; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку	Постизање флексибилности амбажуре у свим регистрима. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу □ = 70. Хроматска скала. ЛИТЕРАТУРА Етиде и техничке вежбе – J. Weissenborn etide трећа свеска – Pivonka etide

припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	– P. Ristić dnevne i tehnicke vežbe – K. Dahl dnevne i tehnicke vežbe Етиде и техничке вежбе по избору професора Комади: – J. Weissenborn – romansa – M. Stahuljak – рондо за фагот и клавир op. 21 br. 2 – M. Correte – соната – B. Trudić – скерцо – J. Weisendorf – тема са варијацијама – C. Stamitz – концерт за фагот и оркестар у F дуру И композиције сличне тежине по избору и процени наставника.

Назив предмета	ФАГОТ
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од б контра до ц2; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – свира у тенор кључу; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Постизање флексибилности амбажуре у свим регистрима. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу. $\theta\Box = 80$. Хроматска скала од е–г3. ЛИТЕРАТУРА Етиде и техничке вежбе – J. Weissenborn – етиде – J. Neukirchner – етиде – K. Dahl –дневне и техничке вежбе – P. Ristić – техничке вежбе Етиде других аутора по избору наставника Комади: – A. Vivaldi – соната у а молу – J. Weissenborn капричо – B. Bjelinski –две инвенције – M. Glinka – путникова срећа – L. Milde – анданте или романса – C. Stamitz –концерт за фагот и оркестар у еф дуру

	– Logo – свита – Vivaldi – концерт у а молу – Lindpentner – кончертино Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.

Назив предмета	ФАГОТ
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ Постизање флексибилности амбажуре у свим регистрима. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце, разложене терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу $\theta = 90$. Хроматску скалу свирати кроз цео опсег инструмента ЛИТЕРАТУРА Етиде: – J. Weissenborn – свеска 2 оп 8 од 25 до 40 – O. Burdo – белика комплетна метода – Kopraš – етиде II део – Milde – etide оп 24 од 1 о 10 – K. Dahl – дневне и техничке вежбе – Obrado – техничке вежбе Комади, концерти, свите, сонате: – Kolomies – скерцо – David – кончертино – Hilmera – кон уморо – C. Rene – соло де концерт – G. P. Телеман – соната за фагот у еф молу – Boismortier – соната за фагот у г молу – F. Mendelson – песма без речи у е дуру – Reichenauer – концерт за фагот у це дуру – A. Vivaldi – један концерт по избору наставника – J. B. Vanhal – концерт у це дуру – O. Basza – багатела Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.

Назив предмета	ФАГОТ
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од б мало до а3; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Постизање флексибилности амбажуре у свим регистрима. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце, разложене терце, кварте, разложене кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу $\theta = 100$. Хроматску скалу свирати од е–а3 ЛИТЕРАТУРА Етиде – Milde – етиде оп 24 од 11 до 24 – Milde – етиде оп 25, 10 етида – Neukirchner – етиде уз пратњу клавира – K. Dahl – дневне и техничке вежбе Комади, концерти, свите, сонате: – Pierne – соло де конкурс – Grgin – мала свита – G. Grovlez – сичилијана и алегро – V. Mikalauskas – интродукција – O. Miroslavov – скерцо – Hindemith – соната – Fasch – соната – Hummel – концерт за фагот – Mozart – концерт за фагот у бе дуру – Vivaldi – један концерт по избору наставника – C. M. Weber – концерт за фагот у еф дуру – Danzi – концерт за фагот – Ž. Smalys – фигао варијације за соло фагот – Ž. Smalys – јутарња песма – E. Galliard – соната Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника

7. 25. САКСОФОН				
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
Обавезан минимум програма	– Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 15 етида – 3 комада уз пратњу клавира	– Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима, велико разлагање, терце, разложене терце и кварте – 20 етида – 3 комада уз пратњу клавира	– Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 20 етида – 3 комада уз пратњу клавира	– Све дурске и молске скале са свим елементима – 20 етида – 2 комада уз пратњу клавира – Концерт или циклично дело
	Обавезна су 4 јавна наступа у току године			
Програм смотре	Обавезна смотра технике на полугодишту (дурске и молске скале до 4 предзнака и једна техничка етида).	Обавезна смотра технике на полугодишту (дурске и молске скале и једна техничка етида).	Обавезна смотра технике на полугодишту (све дурске и молске скале, једна техничка етида и једна мелодијска етида).	Смотра технике (све дурске и молске скале и један став концерта или цикличног дела)
Испитни програм	– Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима, терцама и разложеном скалом. – 2 етиде различитог карактера – Комад или став цикличног дела уз пратњу клавира (изводи се напамет).	– Једна дурска и једна молска скала са свим наведеним елементима – 2 етиде различитог карактера – Комад или став цикличног дела уз пратњу клавира (изводи се напамет)	– Једна дурска и једна молска скала са свим елементима – 2 етиде различитог карактера – Комад или став цикличног дела уз пратњу клавира (изводи се напамет)	Матурски испит

Назив предмета	САКСОФОН
Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и мотивисање за наставак уметничког школовања.	
Разред	Први

Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од б мало до фис3; – контролише дисање тј. узимање ваздуха током свирања; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – контролише интонацију у току свирања; – користи технике меморисања текста; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу = 70. Хроматска скала. ЛИТЕРАТУРА Етиде и техничке вежбе – Ж. М. Лондекс – Техничке вежбе, 1. и 2. књига – М. Мул. 18 вежби и етида – М. Мул. 48 (В. Ферлинг) – А. Клозе. 25 техничких етида Комади: – Р. Бертело – <i>Адађо и арабеска</i> – М. Бертомје – <i>Свита бреве</i> – Е. Боца – <i>Арија</i> – Ј. Кастереде – <i>Пасторала</i> – А. Шаје – <i>Анданте и алегро</i> – П. Демилак – <i>Сичилијана и тарантела</i> – П. Лантиер – <i>Сичилијана</i> – Ј. Ноле – <i>Мала латино свита</i> – М. Перин – <i>Циганска фантазија</i> И композиције сличне тежине по избору и процени наставника.

Назив предмета	САКСОФОН
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од б мало до фис3; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Скале и трозвуци:

вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу. $\theta \square = 80$. Хроматска скала од е–г3. ЛИТЕРАТУРА Етиде и техничке вежбе – Ж. М. Лондекс. Техничке вежбе, 1. и 2. књига – М. Мул – 18 вежби и етида – М. Мул – 48 етида по В. Ферлингу – А. Клозе – 25 техничких етида – Л. Ниехаус – Средња концепција цеза Комади, сонате, свите: – П. Хиндемит – <i>Соната</i> – П. Боно – <i>Свита</i> – А. Черепнин – <i>Соната спортив</i> – К. Делвинкур – <i>Крокамбуш</i> – Д. Донден – <i>Имагинарна путовања</i> – Ж. Ибер – <i>Приче</i> – К. Паскал – <i>Импromptу</i> – Ж. Франсе – <i>Пет егзотичних плесова</i> – Р. Нода: <i>Импровизација I, II, III</i> – Е. Боца: <i>Прелуд и дивертисимент</i> – П. Итуралде – <i>Хеленска свита</i> Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.

Назив предмета	САКСОФОН
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од б мало до ге3; – свира аликвоте; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност,	Постизање флексибилности амбажуре у свим регистрима. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце, разложене терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу $\theta \square = 90$. Хроматску скалу свирати кроз цео опсег инструмента ЛИТЕРАТУРА

стилску препознатљивост и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Етиде и техничке вежбе: – М. Мул: Свакодневне вежбе – М. Мул: 48 етида по В. Ферлингу – М. Мул: 53 етиде – Ј. Андерсен: 29 великих етида – Л. Ниехаус: Средња концепција цеза за саксофон – П. М. Дибоа: 12 савремених етида – Г. Лакур: 28 етида по О. Мисијану – А. Пјацола: Танго етиде Комади, концерти, свите, сонате: – Ф. Сантучи: <i>Београдски Танго</i> – Р. Видоф: <i>Валс Ваните</i> – П. Морис: <i>Слике из провансе</i> – Д. Мијо: <i>Скарамуш</i> – А. Томази: <i>Балада</i> – Е. Боца: <i>Импровизација и Каприс</i> – Ж. М. Дефаје: <i>Ампелопсис</i> – А. Жоливе: <i>Фантазија – Импromptу</i> – Д. Жоли: <i>Кантилена и плес</i> – Ф. Тул: <i>Сарабанда и Жига</i> – Р. Мучински: Соната – К. Паскал: Сонатина – И. Јевтић: Концерт – П. М. Дибоа: Концерт – П. Боно: Концерт Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника

Назив предмета	САКСОФОН
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– свира у опсегу од б мало до а3; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце, разложене терце, кварте, разложене кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу $\theta \square = 100$. Хроматску скалу свирати од е–а3 ЛИТЕРАТУРА Етиде:

утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	– М. Мул – Свакодневне вежбе – М. Мул – 48 етида по В. Ферлингу – М. Мул – 53 етиде – Ј. Андерсен – 29 великих етида – Л. Ниехаус – Средња концепција цеза за саксофон – П. М. Дибоа – 12 савремених етида – Г. Лакур – 28 етида по О. Мисијану – А. Пјацола – Танго етиде Комади, концерти, свите, сонате: – П. Боно: <i>Каприс у форми валцера</i> – М. Алексиначки: <i>Реми</i> – Е. Боца: <i>Импровизација и каприс</i> – Е. Боца: <i>Скарамуш</i> – Ж. Демерсман: <i>Фантазија на оригиналну тему</i> – Р. Планел: <i>Прелуд и Салтарела</i> – П. Крестон: <i>Соната</i> – Б. Хеиден: <i>Соната</i> – П. Хиндемит: <i>Соната</i> – Е. Шулхоф: <i>Хот соната</i> – И. Брклјачић: <i>Лав, концерт</i> – П. Боно: <i>Концерт</i> – Е. Боца: <i>Кончертино</i> – А. Глазунов: <i>Концерт</i> – Ж. Ривиер: <i>Кончертино</i> Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника

7. 26. ТРУБА				
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
Обавезан минимум	– све дурске и молске скале – 2 различите школе етида – 4 композиције уз клавирску пратњу	– све дурске и молске скале – 2 различите школе етида – 4 композиције уз клавирску пратњу	– све дурске и молске скале – 2 различите школе етида – 4 композиције уз клавирску пратњу – тема са варијацијама	– 2 различите школе етид – 4 композиције уз клавирску пратњу – 1 троставачни концерт
	Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полугодишту)			
Програм смотре				

Испитни програм	– 1 дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида – 1 мелодијска етида – 1 композиција уз клавирску пратњу(напамет)	– 1 дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида – 1 мелодијска етида – 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет)	– 1 дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида – 1 мелодијска етида – циклично дело или тема са варијацијама (напамет)	Матурски испит

Назив предмета		ТРУБА	
ЦИЉ учења предмета Труба је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високо образовним установама.			
Разред		Први	
Годишњи фонд часова		105	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		САДРЖАЈИ	
– контролише технику прстију; – оплемени тон и ширењу горњег и доњег регистра; – контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију; – контролише промену артикулације и динамике; – свира вентил трилере; – вежба самостално и свесно исправља постојеће грешке; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; – иницира организацију проба; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђивању сопствених естетских критеријума.		Интонирање интервала узлазно и силазно (хроматски). Рад на техници прстију. Флексибилност и функционалност амбажуре и рад на култури тона уз ширење и изједначеност регистра. Метода транспонована.Промена артикулације и контрола динамике.Свирање трилера. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање радне дисциплине која изискује систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. СКАЛЕ Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве, са обртајима квинтакорада и доминантним и умањеним септакордима у темпу брзих четвртина. ЛИТЕРАТУРА: – М. Schlossberg – Daily Drills – Р. Квинке: АСА Метода – Ј. Арбан: Развијене скале; Вежбе за хроматику; Разложенидур и мол тоналитети у триолама; Вежбе интервала у осминама – Е. Sachse – 100 Studies – Ђ. Тошић: I свеска етида – А. Стрнад: II свеска за средњу школу – од бр. 1–15 – П. Клодонир: 20 малих етида – Зигмунд Херинг: 32 етиде – <i>Композиције:</i> – П. И. Чајковски: Наполитанска игра – С. Болотин: Лаке мелодије – избор – – Шварц: Романса – Г. Ф. Хендл: Соната у Еф-дуру (обрада Жан Тилде) – Ј. Ед. Бара: Оријентал – Ђ. Тошић: Обраде Мокрањца Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.	

Назив предмета	ТРУБА
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра; – контролише технику дасања и јача физичку издржљивост; – покаже напредак у техници прстију; – свира све артикулације и примењује микро динамику; – свира усне трилере у лаганом темпу; – испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике; – разликује одлике стилских епоха и прилагођава сопствену индивидуалност; – покаже самопоуздање у солистичким, камерним и оркестарским наступима; – користи предности дигитализације и критички коментарише своја и туђа извођења у смислу техничке припремљености и музичке изражајности.	Флексибилност и функционалност амбажуре. Дневне вежбе са хармонским вокализама различитих артикулација и динамике. Култура тона, ширење и изједначеност регистара. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање контролисане технике прстију. Метода транспонована. Почетак свирања усних трилера. Интерпретације различитих стилова и развој сопствених критеријума. Развој ученика за солистичко, камерно и оркестарско свирање. Музички бонтон. Скале Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве. Тонични, доминантни и умањени септакорди са обртајима у осминама и по могућству шеснаестинама и различитим артикулацијама. ЛИТЕРАТУРА: – М. Schlossberg – Daily Drills – Р. Квинке: АСА Метода – Ј. Арбан: Развијене скале; Вежбе за хроматику; Разложени дур и мол тоналитети у триолама; Вежбе интервала у осминама; Вежбе за дупли и трипли језика. – Е. Sachse – 100 Studies – Ђ. Тошић: I свеска етида – А. Страд: II свеска за средњу школу – В. Вурм: Изабране етиде, свеска 1. Композиције: – Купрински: Каватина – К. Шван: Соната за трубу и клавир – Г. Бали: Анданте и Алегро -Г. Ф. Хендл: Арија и Варијација – М. Силвански: Концерт за трубу и клавир И литературе сличних захтева по избору наставника

Назив предмета	ТРУБА
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра; – контролише технику дасања и стекне физичку издржљивост; – свира све артикулације и примени микродинамику;	Усавршавање и развијање технике свирања дневних вежби уз контролу интонације, артикулације и динамике. Флексибилност и функционалност амбажуре. Култура тона и техника прстију. Метода транспонована. Техника свирања двоструког и троструког језика Свирање усних трилера. Развој меморије, унутрашњег слуха и способност импровизације. Стилска интерпретација и развој сопствених критеријума. Јачање мотивације, воље и упорности у савладавању тешкоћа.

– примени технику свирања двоструког и троструког језика; – свира усне трилере; – испољи емоционални сензибилитет, креативне способности и јача поверење у властите способности; – користи различите начине меморисања, текста; – испољи креативност, способност импровизације и проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина; – користи предности дигитализације и формира критеријуме за избор програма и репертоара.	Скале Све дурске и молске у обиму две октаве; хроматске скале. Тоничне, доминантне и умањене септакорде са обртајима свирати у брзим осминама и шеснаестинама у различитим артикулацијама. ЛИТЕРАТУРА: – М. Schlossberg – Daily Drills – Р. Квинке: АСА Метода: Ч. Колин: Лип Флексибилити – Ј. Арбан: Развијене скале, Вежбе за хроматику, Разложенидур и мол тоналитети у триолама, Вежбе интервала у осминама. – Зигмунд Херинг: Књига III – прогресивни труба – Ђ. Тошић: I свеска етида – А. Страд: II свеска за средњу школу – В. Вурм: Изабране етиде, свеска 1. – Е. Sachse: Етиде свеска 1. Композиције: – Вејивановски: Соната ге-мол – Волф: „Ростокер свита” – Т. Албинони: Концерти за трубу и клавир (транскрипције Т. Докшицера) – И. Бобровски: Скерцино – Е. Мартен: Концертни рондо – Е. Боца: Бадинач – А. Гедике: Концертна етида ор. 49 – Е Бара: Фантазија – Балај: Prelude et ballad Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.

Назив предмета	ТРУБА
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – контролише амбажуру, дисање, интонацију, динамику, фразирање, и агогику; – примени технику свирања двоструког и троструког језика; – испољи креативност, сензибилитет и способност импровизације у свирању; – проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина у свирању; – развија самопоуздање и самопоштовање; – користи предности дигитализације и присуствује	САДРЖАЈИ Усавршавање и развијање технике свирања дневних вежби уз контролу интонације, артикулације и динамике. Култура тона и техника прстију. Метода транспонована. Техника свирања двоструког и троструког језика. Развој меморије, унутрашњег слуха и способност импровизације. Стилска интерпретација и развој сопствених критеријума. Градња поверења у властите способности и јачање самосталности. Скале Све дурске и молске у обиму две октаве; хроматске скале. Тоничне, доминантне и умањене септакорде са обртајима свирати у шеснаестинама и различитим артикулацијама. ЛИТЕРАТУРА: – М. Schlossberg – Daily Drills – Р. Квинке: АСА Метода – Ч. Колин: Лип Флексибилити – Стамп: Загремање – Кларк – Техничке вежбе – Ј. Арбан: Развијене скале, Вежбе за хроматику, Разложенидур и мол

концертима класичне музике те формира сопствени критеријум и упознаје репертоар.	тоналитети у шеснаестинама, Вежбе интервала у шеснаестинама – Ђ. Тошић: I свеска етида – А. Стрнад: II свеска за средњу школу – В. Вурм: Изабране етиде, свеска 1. 2. – Ј. Арбан: Концертантне Етиде – Копраш-24 Етиде – Е. Sachse: Етиде свеска 1. Композиције: – Бутри: Тромпетунија – Ј. Неруда: Концерт – Арутуњан: Концерт – Хумел: Концерт Ес-дур – Ј. Хајдн: Концерт Ес-дур – Е. Порино: Кончертино – Ј. Ибо: Соната – Мартину: Соната – Арбан: Карневал у Венецији – А. Аратуњан: Концертни скерцо – Томе: Фантазија – Балај – Contest Piece; Анданте Скерцо – Гедике: Концертна Етида Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.

7. 27. ХОРНА				
Обавезан минимум програма	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
	– све дурске и молске скале – 2 различите школе етида – 4 композиције уз клавирску пратњу	– све дурске и молске скале – 2 различите школе етида – 4 композиције уз клавирску пратњу	– све дурске и молске скале – 2 различите школе етида – 4 композиције уз клавирску пратњу – тема са варијацијама	– 2 различите школе етиде – 4 композиције уз клавирску пратњу – 1 троставачни концерт
Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полугодишту)				
Програм смотре				
Испитни програм	– 1 дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида – 1 мелодијска етида – 1 композиција уз клавирску пратњу(напамет)	– 1 дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида – 1 мелодијска етида – 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет)	– 1 дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида – 1 мелодијска етида – циклично дело или тема са варијацијама (напамет)	Матурски испит

Назив предмета	ХОРНА
ЦИЉ учења предмета Хорна је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високо образовним установама.	
Разред	Први
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– користи кварт вентил и савлада свирање на дуплој ЕФ/БЕ хорни; – контролише технику прстију; – оплемени тон и примењује нон-прес у ширењу горњег и доњег регистра; – контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију; – транспонује из ЕФ штима у ЕС и ДЕ; – контролише промену артикулације и динамике; – свира вентил трилере; – наштима самостално и прецизно дуплу	Свирање на дуплој ЕФ/БЕ хорни. Интонирање интервала узлазно и силазно (хроматски). Рад на техници прстију. Флексибилност и функционалност амбажуре и рад на култури тона уз ширење и изједначеност регистра. Метода транспонована. Промена артикулације и контрола динамике. Свирање вентил трилера. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање радне дисциплине која изискује систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Музичка форма и интерпретација различитих стилова.

ЕФ/БЕ хорну; – вежба самостално и свесно исправља постојеће грешке; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; – иницира организацију проба; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђује сопствене естетске критеријуме.	Скале Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве, са обртајима квинтакорда и доминантним и умањеним септакордима у темпу брзих четвртина. ЛИТЕРАТУРА – Д. Гиртл: <i>Школа за хорну друга свеска</i> – Г. Копраш: <i>60 изабраних етида</i> – М. Зимолуг: <i>Етиде друга свеска</i> – Б. Е. Милер: <i>Романса у БЕ дуру оп. 69</i> – В. А. Моцарт: <i>Концерт у ДЕ дуру кв 412 (други став – Рондо)</i> – М. Букар: <i>Стара легенда</i> Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.

Назив предмета	ХОРНА
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра; – контролише технику дисања и јача физичку издржљивост; – покаже напредак у техници прстију; – свира све артикулације и примењује микро динамику; – транспонује из ЕФ штива у Е и ЦЕ; – свира усне трилере у лаганом темпу; – контролише интонацију пригушених тонова, уз правилно и спретно коришћење десне шаке у корпусу; – испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике; – разликује одлике стилских епоха и прилагођава сопствену индивидуалност; – покаже самопоуздање у солистичким, камерним и оркестарским наступима; – користи предности дигитализације и критички коментарише своја и туђа извођења у смислу техничке припремљености и музичке изражајности.	Флексибилност и функционалност амбажуре. Дневне вежбе са хармонским вокализама различитих артикулација и динамике. Култура тона, ширење и изједначеност регистара. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање контролисане технике прстију. Метода транспонована. Почетак свирања усних трилера. Усавршавање технике пригушеног тона. Интерпретације различитих стилова и развој сопствених критеријума. Музички бонтон. Скале Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве. Тонични, доминантни и умањени септакорди са обртајима у спорим осминама и различитим артикулацијама. ЛИТЕРАТУРА – М. Зимолуг: <i>Етиде друга свеска</i> – Г. Копраш: <i>60 изабраних етида</i> – М. Алфонс: <i>200 мелодијских и прогресивних етида за хорну прва свеска</i> – К. Сен-Санс: <i>Концертни комад оп. 94</i> – П. И. Чајковски: <i>Ариозо из кантате Москва</i> – Ј. Ц. Пепуш: <i>Соната IV, це мол</i> – Д. дела Бела: <i>Соната ЦЕ дур</i> – В. А. Моцарт: <i>Концерт ДЕ дур кв 412 (први став –Алегро)</i> И литературе сличних захтева по избору наставника

Назив предмета	ХОРНА
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ	САДРЖАЈИ

По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	
– оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра; – контролише технику дисања и стекне физичку издржљивост, – контролише моторику леве руке; – свира све артикулације и примени микродинамику; – транспонује из ЕФ штима у ГЕ и А; – примени технику свирања двоструког језика; – свира усне трилере; – испољи емоционални сензибилитет, креативне способности и јача поверење у властите способности; – побољша краткорочну и дугорочну меморију, концентрацију и сценску самоконтролу отклањајући страх од неуспеха; – испољи виши ниво креативности, способност импровизације и проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина; – користи предности дигитализације и формира критеријуме за избор програма упознајући репертоар за хорну.	Усавршавање и развијање технике свирања дневних вежби уз контролу интонације, артикулације и динамике. Флексибилност и функционалност амбажуре. Култура тона и техника прстију. Метода транспонована. Техника свирања двоструког језика. Свирање усних трилера. Развој меморије, унутрашњег слуха и способност импровизације. Стилска интерпретација и развој сопствених критеријума. Јачање мотивације, воље и упорности у савладавању тешкоћа. Скале Све дурске и молске у обиму две октаве; хроматске скале. Тоничне, доминантне и умањене септакорде са обртајима свирати у брзим осминама и различитим артикулацијама. ЛИТЕРАТУРА – М. Алфонс: <i>200 мелодијских и прогресивних етида за хорну друга свеска</i> – Г. Копраш: <i>60 изабраних етида</i> – А. Корели: <i>Соната ге- мол</i> – П. И. Чајковски: <i>Баркарола оп. 37</i> – А. Дипи: <i>Тема са варијацијама</i> – Е. Боца: <i>У Ирској</i> – А. Александров: <i>Арија по. 32</i> Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.

Назив предмета	ХОРНА
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– контролише амбажуру, дисање, интонацију, динамику, фразирање, и агогику; – транспонује из ЕФ штима у БЕ бас и БЕ алт; – примени технику свирања троструког језика; – испољи висок ниво креативности, сензибилитета, способност импровизације у свирању; – проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина у свирању; – развија самопоуздање и самопоштовање; – користи предности дигитализације и	Технике свирања дневних вежби уз контролу интонације, артикулације и динамике. Култура тона и техника прстију. Метода транспонована. Техника свирања троструког језика. Развој меморије, унутрашњег слуха и способност импровизације. Стилска интерпретација и развој сопствених критеријума. Градња поверења у властите способности и јачање самосталности. Скале Све дурске и молске у обиму две октаве; хроматске скале. Тоничне, доминантне и умањене септакорде са обртајима свирати у шеснаестинама и различитим артикулацијама. ЛИТЕРАТУРА – М. Алфонс: <i>200 мелодијских и прогресивних етида за хорну трећа свеска</i> – Ј. Галај: <i>Етиде оп. 13</i> – В. А. Моцарт: <i>Концерт бр. 3, ЕС дур, кв 447</i>

присуствује концертима класичне музике те формира сопствени критеријум и упознаје репертоар.	– Ф. Штраус: <i>Тема са варијацијама</i> – Ж. Поре: <i>Кончертино бр. 5 и бр. 6</i> – Ф. Штраус: <i>Ноктурно оп. 7</i> – П. Стојановић: <i>Анданте и Рондо</i> Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.

	7. 28. ТРОМБОН			
	1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
Обавезан минимум	Техничке вежбе, етиде, комади и сонате сличног садржаја и тежине.	Техничке вежбе, етиде, комади и сонате сличног садржаја и тежине.	Техничке вежбе, етиде, комади и сонате сличног садржаја и тежине.	Техничке вежбе, етиде, комади и сонате сличног садржаја и тежине.
	Обавезна два јавна наступа у току школске године. Пожељно једно такмичење у току школске године.		Обавезно 4 јавна наступа у току школске године. Пожељно једно такмичење у току школске године.	Обавезно 4 јавна наступа у току школске године. Пожељно што више јавних наступа и такмичења у току школске године, јер се ученик тако спрема за пријемни испит и пријемни на музичкој академији.

Програм смотре	– Једна смотра у току првог полугодишта – програм: – Две скале (дурска и молска) – Тонични трозвуци и доминантни септакорд напамет – Две етиде различитог карактера	- Једна смотра у току првог полугодишта – програм: – Две скале (дурска и молска, пожељно кроз две октаве) – Тонични трозвуци и доминантни септакорд напамет – Две етиде различитог карактера (техничка и мелодијска)	- Једна смотра у току првог полугодишта – програм: – Две скале (дурска и молска, кроз две октаве) – Тонични трозвуци и доминантни и умањени четворозвук – Две етиде различитог карактера (техничка и мелодијска)	– Једна смотра у току првог полугодишта – програм: – Две скале (дурска и молска, кроз две октаве) – Тонични трозвуци и доминантни и умањени четворозвук – Две етиде различитог карактера (техничка и мелодијска) – Једна композиција уз пратњу клавира из програма за матурски испит
Испитни програм	– Две скале (дурска и молска) – Тонични трозвуци и доминантни септакорд напамет – Две етиде различитог карактера – Једна композиција са клавиром	– Две скале (дурска и молска) – Две етиде различитог карактера – Једна композиција са клавиром	– Две скале (дурска и молска) – Две етиде различитог карактера – Једна композиција са клавиром – Једно циклично дело са клавиром	Матурски испит

Назив предмета	ТРОМБОН
ЦИЉ учења предмета Тромбон је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и мотивацију за наставак школовања на високо образовним установама.	
Разред	Први
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– шири регистар инструмента; – примењује кварт вентил; – отвара доњи регистар без и са кварт вентилом; – контролше интонацију; – користи помоћне позиције; – примењује стилска правила везана за епоху дела која свира; – изведе све динамичке и логичке захтеве у композицији; – самостално се припрема за наступ; – комуницира – „дише” заједно са корепетитором;	Ширење горњег и доњег регистра. Коришћење кварт вентила кроз вежбе које отварају доњи регистар. Неговање лепог тона у свим динамикама. Свирање оркестарских деоница самостално или у оквиру секцијских проба. Скале и трозвуци. Све дурске и молске скале у оквиру дуодециме или две октаве (у зависности од способности ученика) Тонични и доминантни септакорд. ЛИТЕРАТУРА Дневне вежбе и етиде – К. Копраш: Етиде I свеска – Џ. Борднер: Етиде II свеска – Б. Слокар: избор дневних вежби

– пренесе на публику свој доживљај кроз интерпретацију музичког дела; – повезано свира фразе у оквиру композиције и не ремети музички ток;	– Б. Слокар: Скале II свеска – Р. Милер: Техничке студије I – Арбан: Техничке вежбе. Комади – Р. Клерис: Конкурсни соло – Р. Клерис: Пријер – А. Крепин: Баладе Перигор – С. Гордон: Ледени брег. Циклична дела: – Ц. Е. Гаљар: Соната по избору.

Назив предмета	ТРОМБОН
Разред	Други
Годишњи фонд часова	105 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– свира обликованим (лепим) тоном; – контролише амбажуру; – контролише дисање; – прецизно користи атак (вежбе за језик); – тачно интонира у проширеном регистру; – свесно исправља постојеће грешке истражујући нове начине свирања; – коригује интонацију у току свирања преко позиције или штим пута; – свира у различитим камерним саставима поштујући принцип узајамног слушања; – учествује у раду дувачких и симфонијских оркестара у школи и ван ње; – поштује правила при слушању и извођењу музике.	Амбажура, атак и дисање у проширеном регистру. Изједначен квалитет свих регистара. Обрада тонских и техничких вежби у циљу савладавања програма. Грешке у свирању – разлози и начини исправљања. Самостално штимовање. Заједничко свирање у различитим камерним саставима и оркестрима. Музички бонтон. Скале и трозвуци. Све дурске и молске скале у четвртинама и осминама, шеснаестинама у оквиру дуодециме или две октаве (у зависности од способности ученика) Разложени тонични трозвуци, доминантни и умањени четворозвуци у истим нотним вредностима у којима се свирају скале. Кључеви Читање литературе у тенор кључу. Дневне вежбе и етиде. – Б. Слокар: Избор дневних вежби – Б. Слокар: Скале II свеска – Р. Милер: Техничке студије I и II – К. Копраш: Етиде I свеска – Арбан: Дневне вежбе. Комади – П. М. Дибуа: Кортеж – Д. Деванжер: Хумореска – Д. Убер: Романса – К. Курипински: Каватина Циклична дела: – Ц. Е. Гаљар: Соната по избору. – А. Вивалди: Соната по избору.

Назив предмета	ТРОМБОН

Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	105
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– критички вреднује лепоту свог тона; – активно учествује у коректури „назалних” тонова; – примени различите начине решавања техничких проблема; – користи сва своја претходна знања у обликовању дела која свира; – свира програм напамет; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољава самопоуздање у току јавног наступа; – изводи оркестарских сола; – поштује правила при слушању и извођењу музике.	Овладавање лепим тоном у свим регистрима. Техничко напредовање ученика Фразирање и неговање лепог тона. Активно (вођено) слушање и анализа стилских одлика и интерпретације дела које свира. Скале и трозвуци. Изводи све дурске и молске скале у оквиру две октаве. Разложени тонични трозвуци, доминантни и умањени четворозвуци. Дневне вежбе и етиде – Б. Слокар: Избор дневних вежби, Скале II свеска – Р. Милер: Свеска III – К. Копраш: Етиде II свеска – М. Шлозберг: Дневне вежбе Комади – Ц. Кјурноу: Фантазија за тромбон – Е. Паудер: Позната арија – В. Блажевић: Концертни скеч бр. 5 Циклична дела: – Ц. Е. Гаљар: Соната по избору. – Ц. Ф. Телеман: Соната ф-мол – Б. Марчело: Соната е-мол – Н. Р. Корсаков: Концерт за тромбон у Б-дуру

Назив предмета	ТРОМБОН
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– свира све научене тоналитете са новим техничким захтевима; – свира у свим регистрима; – самостално коригује грешке у свирању; – изражава став о изведеним композицијама у односу на техничку припремљеност и интерпретацију; – изводи дела у стилу композитора и епохе; – изводи оркестарска сола; – покаже иницијативу за јавно	Техничко напредовање ученика кроз дневне вежбе. Прецизно свирање скала у целокупном регистру инструмента. Грешке у свирању – узрок и коректура истих. Фразирање кроз леп тон и микродинамику. Развијање мотивације за јавним наступима. Скале и трозвуци. Изводи све дурске и молске скале у оквиру две октаве. Разложени тонични трозвуци, доминантни и умањени четворозвуци Кључеви. Етиде у алт и тенор кључу. Дневне вежбе и етиде. – Б. Слокар: Избор дневних вежби Скале II свеска – Р. Милер: Свеска III

свирање.	– К. Копраш: Етиде II свеска – М. Шлозберг: Дневне вежбе – Ј. Рошу: Мелодијске етиде књига I – Ф. Вобарон: Етиде Комади – К. Сен-Санс: Каватина – К. М. Вебер: Романса – А. Жулиман: Морсо симфоник Циклична дела: – Ц. Е. Гаљар: Соната по избору. – А. Вивалди: Соната по избору – А. Вивалди: Концерт а-мол – Ф. Давид: Кончертино оп. 4 Дело словенског или српског композитора по избору.

7. 29. ЧИТАЊЕ С ЛИСТА

Назив предмета	ЧИТАЊЕ С ЛИСТА за клавиристе,		
ЦИЉ учења предмета Читање с листа за инструменте са диркама је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста, разумевање и упознавање музичке литературе и корепетиторску праксу.			
Разред:	Први, други, трећи, четврти		
Годишњи фонд часова	35/35/35/33		
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		ОБЛАСТ/ ТЕМА САДРЖАЈИ	
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; – транспонује једноставније композиције за секунду и терцу навише и наниже; – отпрати вокалног и/или инструменталног извођача у једноставнијој композицији.		ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Оспособљавање ученика за анализу текста. Аутентичне каденце свих дурских и молских тоналитета (први и други разред) и проширене аутентичне каденце (трећи и четврти разред). Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Припрема за пратњу различитих инструмената, певача, балета или хора. Сналажљивост и брзо реаговање. Транспоноване за секунду (први и други разред) и терцу (трећи и четврти разред) навише и наниже *ЛИТЕРАТУРА Ј. Кршић.: Читање с листа и корепетиција, Завод за уџбенике 1982. Методе*: Specimen sight reading tests for pianoforte Grades 1 -8, diploma и сл.	
Обавезни минимум програма 10 етида 15 композиција различитог садржаја, облика и карактера 8 композиција предвиђених за корепетицију			
Смотра (на крају школске године – 1, 2, 3 и 4. разред)			

- Једна композиција за клавир (читање с листа)
- Једна композиција за корепетицију
- Транспозиција

КЛАВИР	
Први	Аутентичне каденце дурских и молских тоналитета на белим диркама Вежбе за развијање меморије и брзог памћења, одгонетање наставника или завршетка једне мисли или реченице, транспоноване једноставних вежбица у тоналитете за секунду навише и наниже. – Почетне школе за клавир: А. Николајевић, Ј. Кршић; Е. Ђесица: Клавирска абецеда; А. Диверноа: Етиде оп. 76 – А. Лешхорн: Етиде оп. 192; Лемоан: Етиде оп. 37; Х. Беренс: Етиде оп. 70; Избор сонатина за II разред основне школе – Композиције аутора XVII и XVIII века 1а, 1б, 2; Ј. С. Бах: Мале композиције; „Наши композитори за мале пијанисте“ – збирка – Албум југословенских клавирских композиција; Први кораца, I и II свеска; Први успеси, I и II свеска – Б. Барток: Микрокосмос, I и II свеска; Р. Шуман: оп. 68; С. Мајкапар: оп. 16; Д. Кабалевић: 24 лаке композиције оп. 30 – Д. Скарлати: Мале игре и комади; К. Ф. Е. Бах: Мали комади за клавир; Збирке ренесансних композиција – Р. Шуман: Албум за младе; Ф. Шуберт: Збирка игара; П. И. Чајковски: Албум за младе – С. Прокофјев: „Музика за децу“ оп. 65; Ц. Франк: 18 мањих комада; А. Хачатурјан: 10 комада
Други	– А. Бертини Етиде оп. 100 – Ј. Кршић: Клавирска вежбанка за 2. Разред ОМШ – Ј. С. Бах: Мале композиције – Ј. С. Бах: Мали прелудијуми – Ј. С. Бах: Мали прелудијуми и фугете – Разне лакше полифоне композиције – само два гласа – Д. Кабалевић оп. 51: Варијације Еф-дур – Ф. Кулау: Варијације Ге-дур – Први успеси: II свеска – Ј. Хајдн: Мале игре, 10 немачких игара, 12 менуета, лакше сонатине – избор из Збирке Шишмановић Кршић – В. А. Моцарт: 14 лакших композиција, Бечке сонатине – А. Гречанинов: Дечја књига – Л. ван Бетовен: Екосезе и немачке игре, Варијације – избор лакших – Б. Барток: Микрокосмос II и III свеска – В. Лутославски: 12 малих комада – П. И. Чајковски: Албум за младеж, Годишња доба – избор лакших – Ф. Шуберт: Збирка игара I и II свеска, 6 лакших комада – Р. Шуман: оп. 124 Албумблатер – Е. Григ: оп. 17 Норвешке игре, Лирски комади – избор и композиције сличне тежине по избору наставника
Трећи	– Ј. Кршић: Клавирска читанка за 3. Разред ОМШ – Д. Скарлати: Сонате – лакше – Ј. С. Бах: Прелудијуми из Добро темперованог клавира – Ј. Хајдн: Сонате – избор – В. А. Моцарт: Сонате – избор – Ф. Шопен: Валцери, Мазурке – Ф. Шуберт: Валцери – П. И. Чајковски: Годишња доба – избор – Ј. Брамс: оп. 39 – 16 валцера – Е. Григ: Лирски комади – К. Дебиси: Дечји кутак

	– С. Прокофјев: Пролазне визије – избор – и друга дела сличне тежине по избору наставника
Четврти	– Ј. Кршић: Клавирска читанка за 4. Разред ОМШ – Ј. С. Бах: <i>Голдберг варијације</i> – избор; Партите – избор – В. А. Моцарт: Сонате – избор, Фантазије; Рондо – Ј. Хајдн: Сонате – избор – Л. ван Бетовен: Сонате – избор лакших појединих ставова – Ф. Шопен: <i>Ноктурна</i> – избор, Прелиди – избор – Р. Шуман: Дечје сцене – Ф. Шуберт: Музички моменти – К. Дебиси: Прелиди – избор – А. Скрјабин: Прелиди оп. 11 – избор – Џ. Гершвин: Прелиди – С. Рахмањинов: Музички комади и прелиди – избор, и остале композиције сличног нивоа по избору наставника
Избор литературе за корепетицију Поред предложене литературе у избор композиција за корепетицију могу доћи у обзир и други комади предвиђени по програму за први и други циклус основне музичке школе (све инструменталне групе и певање).	
ВИОЛИНА - Избор литературе за корепетицију	
Први	– Дејан Марковић: I, II и III свеска; Нека увек буде песма, I и II свеска Хрестоматија I и II свеска Златне степенице I и II свеска – Л. Миранов: Песме и плесови старих мајстора; Ј. С. Бах: Лаки концертино; Е. Кохлер: Концертино Ге-дур – Љ. Николић: Концертино Ге-дур; А. Вивалди: Концертино Ге-дур
Други	– Д. Марковић: Комади III и IV свеска – Ј. Скрипач: II свеска – П. Николић: Варијације А-дур – Н. Бакланова: Сонатина – Б. Мартину: Сонатина – Од предкласике до модерне I и II свеска – Ђ. Тартини: Сарабанда – Г. Ф. Телеман: Сарабанда и Гавота – Л. Бокерини: Менует – П. Стојановић: Романса – А. Марчело: Граве и Алегро – А. Корели: Алегро Де-дур – А. Рубинштајн: Преслица – Н. Бакланова: Концертино – И. Зајц: Концертино Ге-дур – А. Вивалди: Концерт Де-дур; Ге-дур; а-мол и други – А. Комаровски: Концерт А-дур – Ђ. Б. Виоти: Концерт Це-дур оп. 23 – В. А. Моцарт: Мали концерт – Г. Ф. Телеман: Сонатине
Трећи	– Ј. Хајдн: Концерт Це-дур – Н. Раков: Концертино – Д. Кабалеvски: Концерт – Ј. С. Бах: Концерт Е-дур; де-мол – А. Вивалди: Концерт Це-дур – М. Брух: Адађо оп. 56 – Јосип Славенски: Југословенска песма и игра – В. А. Моцарт: Рондо Бе-дур и Ге-дур – Л. ван Бетовен: Менует: Ге-дур; Рондо Ге-дур – Ш. Берио: Фантазија оп. 100; Валцер оп. 58;

Четврти	– Ф. Менделсон: Концерт е-мол, – А. Вијетан: Концерт бр. 2 и 4 – Л. ван Бетовен: Романса Ге-дур и Еф-дур – Ј. Брамс: Успаванка оп. 49 бр. 4; Скерцо; Валцер оп. 39 и оп. 15 – М. Бравничар: Млади концертант II – М. Брух: Концерт ге-мол – Б. Барток: Пет словачких народних песама – П. И. Чајковски: Анданте кантабиле оп. 11; Баркарола оп. 37 бр. 6; Романса оп. 5; Меланхолична серенада оп. 26; Три комада оп. 42 – А. Дворжак: Албум за виолину и клавир – Е. Григ: Лирски комади оп. 38 – Ј. Хајдн: Серенада – Г. Ф. Хендл: 25 комада – Миливоје Ивановић: Од преткласике до модерне III свеска Југословенски аутори за виолину и клавир – Д. Кабалевски: Албум комада – Милоје Милојевић: Елегија – Б. Мартину: Сонатина – Д. Шостакович Три игре; Четири прелудијума – В. А. Моцарт: Концерти Ге-дур и А-дур
ВИОЛА - Избор литературе за корепетицију	
Први	дела по избору наставника.
Други	по избору наставника
Трећи	– М. Глинка: Мазурка – И. Стравински: Пасторала – А. Љадов: Прелудијум оп. 11 бр. 1 – Живорад Грбић: Албум за младе виолисте
Четврти	– В. А. Моцарт: Концерт Це-дур – А. Вивалди: Концерт Еф-дур – Ј. С. Бах: II концерт Е-дур – Дејан Деспић: Балада
ВИОЛОНЧЕЛО - Избор литературе за корепетицију	
Први	– Хрестоматија I и II свеска; Р. Мац: Мала свита
Други	– Р. Мац: Свита Це-дур, Соната да камера – Мати: Комади II и III свеска – Ж. Б. Бревал: Кончертино – Ш. Бодио: Кончертино Це-дур – А. Вивалди: Концерт Це-дур; а-мол – К. Штамиц: Концерт Це-дур – В. А. Моцарт: Песме – Л. ван Бетовен: Песме
Трећи	– Г. Форе: „После сна” – Станојло Рајичић: Елегија – Ј. Хајдн: Концерт Цедур – Л. Бокерини: Концерт Бе-дур – А. Бородин: Серенада – П. И. Чајковски: Романса оп. 5 – Л. Бокерини: Ларго и Алетро
Четврти	– П. И. Чајковски: Песма јесени; Анданте кантабиле оп. 11 – Г. Форе: Елегија – Е. Гранадо: Шпанска игра – Г. Ф. Хендл: Адађо и Алегрето – Ј. Хајдн: Концерт Де-дур – Л. Бокерини: Менует; Рондо

КОНТРАБАС - Избор литературе за корепетицију	
Први	– Н. Бакланова: Збирка лакших комада; Уварова-Миљушких Хавшенко: Збирка класичних комада
Други	Дела за контрабас по избору наставника
Трећи	Дела за контрабас по избору наставника
Четврти	Дела за контрабас по избору наставника
ТАМБУРА - Избор литературе за корепетицију	
Први	– П. И. Чајковски: Наполитанска песма; Н. Бакланова: Хоровод; Ж. Ф. Рамо: Тамбурина
Други	– В. А. Моцарт: Турски марш – Б. Фиготин: Романса – О. Ридинг: Концерт ха-мол оп. 35 – Л. К. Дакен: Кукавица – А. Вивалди: Концерт а-мол
Трећи	– Ф. Шуберт: Пчелица – А. Хачатурјан: Ноктурно – П. И. Чајковски: Баркарола – Н. Раков: Кончертино – Д. Кабалевски: Омладински концерт – Ј. С. Бах: Концерт Е-дур
Четврти	– Д. Радић: Песма и игра – К. Бабић: Алегро за тамбуру – Н. Р. Корсаков: Бумбаров лет – Ж. М. Леклер: Тамбурина – Ф. Менделсон: Концерт е-мол – В. А. Моцарт: Концерт Бе-дур
ФЛАУТА - Избор литературе за корепетицију	
Први	– М. Мирковић-М. Егић: Збирка лакших комада; Р. ле Рој и Х. Класенс: I и II свеска i drugi komadi za clarinet, obou i fagot
Други	– Р. ле Рој и Х. Класенс: III и IV свеска – К. В. Глук: Песма Орфеја – В. А. Моцарт: Анданте Це-дур – А. Вивалди: Кончерто бр. 5 Еф-дур – Г. Ф. Телеман: Соната – Разни комади и лакши сонатни облици за све дувачке инструменте
Трећи	– Г. Ф. Телеман: Соната Еф-дур – Г. Ф. Хендл: Сонате бр. 4, 6 и 7 – Ј. С. Бах: Сонате бр. 4 и 6 – А. Вивалди: Концерт бр. 1 и 2 – Ж. М. Леклер: Соната ха-мол
Четврти	– Ј. С. Бах: Соната бр. 7 – Ж. М. Леклер: Концерт Це-дур – Г. Форе: Фантазија – В. А. Моцарт: Концерт Ге-дур и Де-дур – Ј. Хајдн: Концерт Де-дур
КЛАРИНЕТ - Избор литературе за корепетицију	
Први	– М. Мирковић-М. Егић: Збирка лакших комада – Р. ле Рој и Х. Класенс: I и II свеска – И други комади за кларинет, обоу и фагот предвиђени по програму за први циклус основне музичке школе
Други	– Разни комади и лакши сонатни облици за све дувачке инструменте
Трећи	– К. Стамиц: Концерт Ес-дур – Л. Перминов: Балада – Бруно Барун: Минијатуре
Четврти	– К. М. Вебер: Кончертино – Ф. Крамарж: Концерт Ес-дур

	– Р. Шчедрин: Комади – Б. Барток: Комади
ОБОА - Избор литературе за корепетицију	
Први	– М. Мирковић-М. Егић: Збирка лаких комада – Р. ле Рој и Х. Класенс: I и II свеска – И други комади за кларинет, обоу и фагот предвиђени по програму за први циклус основне музичке школе
Други	– Разни комади и лакши сонатни облици за све дувачке инструменте
Трећи	– Р. Шуман: Романса – Г. Ф. Хендл: Концерт ге-мол; Соната бр. 2
Четврти	– Д. Чимароза: Концерт – Т. Албиниони: Концерт Бе-дур и Де-дур – Б. Барток: Три народне песме за обоу – Ј. Хајдн: Концерт Ге-дур – В. А. Моцарт: Концерт Ес-дур
ФАГОТ - Избор литературе за корепетицију	
Први	– М. Мирковић-М. Егић: Збирка лаких комада – Р. ле Рој и Х. Класенс: I и II свеска – И други комади за кларинет, обоу и фагот предвиђени по програму за први циклус основне музичке школе
Други	– Разни комади и лакши сонатни облици за све дувачке инструменте
Трећи	– В. А. Моцарт: Концерт Бе-дур I став – Станојло Рајичић: Песма и игра
Четврти	– Давид: Кончертино – А. Вивалди: Концерт за фагот а-мол – Разни комади и лакши сонатни облици за све дувачке инструменте
ТРУБА - Избор литературе за корепетицију	
Први	– Алојз Стрнад: Композиције за трубу и клавир
Други	– Разни комади и лакши сонатни облици за све дувачке инструменте
Трећи	– Калиновски: Збирка игара и мелодија – Ј. Хајдн: Концерт Ес-дур II став
Четврти	– Л. В. Бетовен: Романса – Р. Глиер: Анданте и Варијације
ТРОМБОН - Избор литературе за корепетицију	
Први	– Дубравко Марковић: Збирка лаких композиција – Разни комади за остале лимене дувачке инструменте предвиђени по програму за I и II разред основне музичке школе
Други	– Разни комади и лакши сонатни облици за све дувачке инструменте
Трећи	– К. Сен-Санс: Романса оп. 36 – Младен Позајић: Стара мелодија – Борис Папандопуло: Стара љубавна песма – Дела за остале лимене дувачке инструменте по избору наставника
Четврти	– Лами: Комад са варијацијама – Клерис: Молитва – Бара: Интродукција и Серенада – Г. Ф. Хендл: Концерт еф-мол
ХОРНА - Избор литературе за корепетицију	
Први	Дубравко Марковић: Збирка лаких композиција Разни комади за остале лимене дувачке инструменте предвиђени по програму за I и II разред основне музичке школе
Други	– Р. ле Рој и Х. Класенс: III и IV свеска – К. В. Глук: Песма Орфеја – В. А. Моцарт: Анданте Це-дур – А. Вивалди: Кончерто бр. 5 Еф-дур

	– Г. Ф. Телеман: Соната – Разни комади и лакши сонатни облици за све дувачке инструменте
Трећи	– К. Сен-Санс: Романса оп. 36 – Младен Позајић: Стара мелодија – Борис Папандопуло: Стара љубавна песма – Дела за остале лимене дувачке инструменте по избору наставника
Четврти	– В. А. Моцарт: Концерт Де-дур; Концерт Ес дур – Хајдн: Концерт Де-дур – Крешмир Барановић: Елегија – Петар Стојановић: Адађо и Рондо – Дамаз: Успаванка – Р. Шуман: Адађо и Алегро оп. 70 – К. М. в Вебер: Кончертино
ВОКАЛНА ЛИТЕРАТУРА	
Први	– Ф. Абт: Мелодијске вежбе – Х. Панофка: Мелодијске вежбе – Ђ. Конконе: Мелодијске вежбе – Р. Тирнанић: Песме и арије старих мајстора – избор из I свеске
Други	– Б. Цвејић: За младе певаче – Избор лакших песама југословенских аутора (Бинички, Милојевић, Зајц, Берко и други) – Избор лакших оперских арија (подразумева се да су лакше за пијанисте): – В. А. Моцарт: Арија Сузане из „Фигарове женидбе” – Ђ. Росини: Серенада Алмавиве из „Севилског берберина” – П. И. Чајковски: Успаванка Марије из „Мазепе” – Ђ. Верди: Арија Ацучене из „Трубадура” – Ђ. Пучини: Арија Манон из „Манон Леско” и слично
Трећи	– А. Скарлати: Песме и Арије – Д. Чимароза: Пасме и Арије – Ј. Хајдн: Песме – Г. Ф. Хендл: Арије – Миховил Логар: Успаванка – Станојло Рајичић: Песме – З. М. Шкерјанц: Песме – Радмила Тирнанић: Песме и арије старих мајстора III свеска
Четврти	– Петар Коњовић: Лирика; Моја земља – Борис Папандопуло: Песме – Јосиф Маринковић: Песме – Милоје Милојевић: Песме – А. Хачатуријан: Песме – С. Прокофјев: Песме – С. Рахмањин: Песме – Ф. Шуберт: Песме – Р. Шуман: Песме; Дуети – Ф. Менделсон: Дуети – А. Перизоти: Старе арије Из албума „Југословенских соло песама” – I, II и III свеска
Балетска литература	
Први	
Други	
Трећи	– Милан Замуровић: „Клавирске минијатуре” за балетске и музичке школе – свеска 3 – П. И. Чајковски: „Лабудово језеро” II чин – „Валс невеста”; бр. 17 Општи валс
Четврти	– Милан Замуровић: „Клавирске минијатуре” за балетске и музичке школе IV свеска – Л. Делиб: „Копелија” – I чин – Славенске теме са варијацијама
Хорска литература	

Први	
Други	
Трећи	– М. Тајчевић: Народне песме за двогласни дејчи или женски хор – С. Мокрањац: Руковети – избор
Четврти	– М. Тајчевић: Народне песме за дејчи и женски трогласни хор – Ст. Мокрањац: Руковети – избор
Клавијерски концерти	
Први	
Други	
Трећи	– Поједини ставови из концерата за клавијер и оркестар: Ј. С. Бах, Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Л. В. Бетовен, Ф. Шопен, итд.
Четврти	– Поједини ставови из концерата за клавијер и оркестар: Ј. С. Бах, Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Л. В. Бетовен, Ф. Шопен, итд.

ХАРМОНИКА	
Први	– З. Ракић: Хармоника, 1. и 2. разред – В. Вуковић-Терзић: Школа за клавијерску хармонику 1. и 2. разред – А. Факин: Школа за клавијерску хармонику 1. и 2. разред – М. Барачкова: Оригиналне солистичке композиције домаћих и страних аутора 1. свеска – Л. Међери: Избор композиција за хармонику – Друга одговарајућа литература
Други	– З. Ракић: Хармоника, 3. разред – В. Вуковић-Терзић: Школа за клавијерску хармонику 3. разред – А. Факин: Школа за клавијерску хармонику – М. Барачкова: Оригиналне солистичке композиције домаћих и страних аутора 2. свеска – Ф. Криг: Мале композиције заборављених мајстора XVIII века – З. Вукосављевић: Композиције за хармонику III и IV разред – Л. Међери: Избор композиција за хармонику Х. П. Хесе: Полифони комади 2. свеска – Љ. Мицић: Збирка етида и одабраних композиција 3. и 4. разред – Друга одговарајућа литература.
Трећи	– З. Ракић: Хармоника, 4. и 5. разред – В. Вуковић-Терзић: Избор етида и композиција 1. свеска – В. Вуковић-Терзић: Избор етида за клавијерску хармонику 2. свеска – В. Вуковић-Терзић: Избор композиција за клавијерску хармонику 3. свеска – Љ. Мицић: Збирке етида и одабраних композиција 4. и 5. разред – Факин: Школа 3. свеска – З. Вукосављевић: Композиције за хармонику 4. и 5. разред – Х. П. Хесе: Полифони комади 2. свеска – Л. Међери: Избор композиција за хармонику
Четврти	– З. Ракић: Хармоника, 6. разред – В. Вуковић – Терзић: Избор етида 2. свеска – В. Вуковић – Терзић: Избор композиција 3. свеска – Љ. Мицић: Збирке етида и композиција 6. разред К. Черни-Буковски: Етиде – Д. Ракић: Збирка етида бр. 1 – Ј. С. Бах: Двогласне и трогласне инвенције – Л. Међери: Избор композиција за хармонику – З. Вукосављевић: Композиције за хармонику 6. разред

ГУДАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	
ВИОЛИНА – оркестарска сола	
Први	Милорад Ђуричић: Оркестарске студије за виолину, I свеска (први и други разред) – А. Корели: Кончерто гресо оп. 6 бр. 7 – Г. Торели: Симфонија це-мол оп. 6 – А. Вивалди: Кончерто гресо оп. 3; Симфонија

	– Л. Сорокевич: Симфонија бр. 6 Де-дур; Симфонија бр. 4 Еф-дур; Симфонија бр. 3 Де-дур – К. Штамп: Оркестарски квартет оп. 4 – Ј. С. Бах: Бранденбуршки концерт бр. 5 Де-дур; Бранденбуршки концерт бр. 1 Еф-дур; Бранденбуршки концерт бр. 3 Ге-дур – Ј. Хајдн: Симфонија бр. 31 Де-дур
Други	– Ј. Хајдн: Симфонијабр. 88, Симфонијабр. 94, Симфонијабр. 31 Де-дур, Симфонијабр. 101 Де-дур, Симфонијабр. 104 Де-дур, Симфонијабр. 94 Ге-дур, Симфонијабр. 103 Ес-дур. – В. А. Моцарт: Симфонијабр. 35 Де-дур, Симфонијабр. 41 Це-дур, Симфонијабр. 39 Ес-дур, Фигарова женидба – увертира – Ф. Шуберт: Симфонија бр. 8 ха-мол
Трећи	Милорад Ђуричић: Оркестарске студије за виолину свеска I и II (трећи и четврти разред) и друга литература која одговара захтевима програма – В. А. Моцарт: Чаробна фрула – увертира, Арија Морена, Отмица из Сараја – увертира, Симфонија бр. 38 Де-дур, Симфонија бр. 41 Це-дур, Симфонија бр. 40 ге-мол, Симфонија бр. 41 Це-дур, Симфонија бр. 40 ге-мол. – Б. Сметана: Продана невеста – увертира – Ј. Мајседер: Сцена из балета – Ђ. Росини: Вилем Тел – увертира – Л. Делиб: Копелија – свита из балета – Б. Бритн: Једноставна симфонија II став, Једноставна симфонија IV став – В. Мокрањец: Дивертименто за гудаче
Четврти	– Л. ван Бетовен: III симфонија Ес-дур оп. 55, IV симфонија Бе-дур оп. 60, VI симфонија Еф-дур оп. 68, VII симфонија А-дур оп. 92, IX симфонија де-мол оп. 125, Леонора бр. 3 пр. 72а – увертира. – Ј. Брамс: Концерт за клавир оп. 15, I симфонија це-мол оп. 68, II симфонија Де-дур оп. 73 – Ф. Шуберт: Симфонија ха-мол – А. Адам: Жизела – свита из балета – А. Дворжак: IX симфонија е-мол – Б. Сметана: Влтава – симфонијска поема бр. 2 – П. И. Чајковски: Лабудово језеро – балетска свит, IV симфонија еф-мол оп. 36 – П. Коњовић: Велика чочечка игра – опера „Коштана” – С. Рајичић: Симфонија ин Е
ВИОЛА - оркестарска сола	
Први	– Ј. С. Бах: Концерти: Бранденбуршки концерт бр. 1; Бранденбуршки концерт бр. 2 (први став), Концерт за виолину а-мол – Ј. Хајдн: Симфоније: Симфонија бр. 12. – В. А. Моцарт: Увертира: „Чаробна фрула” – Л. Керубини: Увертира: „Водоноша” – Л. ван Бетовен: Увертира: „Леонора” бр. 1 оп. 72а, Концерти: Концерт за клавир бр. 4 оп. 58; Концерт за виолину Де-дур оп. 61. Миса Солеmnис оп. 123 – Ф. Шуберт: Симфонија бр. 4 це-мол („Трагична”), Концерти: Концерт за клавир а-мол оп. 54 – Р. Шуман: Концерт: Концерт за клавир, а-мол, оп. 54 – Ф. Менделсон: Симфоније: Симфонија бр. 3 а-мол оп. 56 („Шкотска”), Увертире: „Сан летње ноћи” оп. 21; „Сан летње ноћи”: Скерцо оп. 61 – Ђ. Верди: Опера: „Бал под маскама”
Други	– Ј. С. Бах: Концерти: Бранденбуршки концерт бр. 3 Ге-дур. Концерт за виолу Е-дур. – Ј. Хајдн: Симфоније: Симфонија: бр. 16 – В. А. Моцарт: Увертире: „Фигарова женидба”; „Идоменео”; „Дон Жуан”. – Ђ. Росини: Увертира: „Севилски берберин”. – Л. ван Бетовен: Увертире: „Леонора” бр. 2 оп. 72а; „Леонора” бр. 3 оп. 72а. – Симфоније: Симфонија бр. 7 А-дур оп. 92 – К. М. Вебер: Увертире: „Чаробни стрелац”; „Еуријанте”. – Ф. Шуберт: Симфонија: Симфонија бр. 7 Це-дур – Р. Шуман: Симфоније: Симфонија бр. 2 оп. 61;

	– Ф. Менделсон: Концерти: Концерт за виолину е-мол, оп. 64 – Ђ. Верди: Опере: „Аида“; „Отело“.
Трећи	– Ј. С. Бах: Концерти: Бранденбуршки концерт бр. 4 Ге-дур; Бранденбуршки концерт бр. 5 Де-дур Концерт за флауту, виолину и клавир а-мол. – Ј. Хајдн: Симфоније: Симфонија бр. 99 – В. А. Моцарт: Увертире: „Кози Фан Туте“, Симфоније: Симфонија бр. 35 Де-дур („Хафнер“) – Ђ. Росини: Увертира: „Сврака крадљивица“ – Л. ван Бетовен: Симфоније: Симфонија бр. 3 Ес-дур, оп. 55 („Ероика“); Симфонија бр. 5 це-мол, оп. 67; Концерти: Концерт за клавир бр. 5, оп. 73 – К. М. Вебер: Увертире: „Прециоза“; „Оберон“. – Р. Шуман: Симфоније: Симфонија бр. 1 Бе-дур, оп. 38; Симфонија бр. 3 Ес-дур, оп. 97. – Ф. Менделсон: Симфоније: Симфонија бр. 5 де-мол, оп. 107 („Реформацијска“); Симфонија бр. 4 де-мол, оп. 90 („Италијанска“). – Г. Мајербер: Увертира: „Хугеноти“ – Ђ. Верди: Опера: „Трубадур“
Четврти	– Ј. С. Бах: Концерти: Бранденбуршки концерт бр. 6 Бе-дур, Концерт за клавир де-мол. – В. А. Моцарт: Симфоније: Симфонија бр. 36 („Линцер“); Симфонија бр. 40 ге-мол; Симфонија бр. 41 („Јупитер“) – Л. ван Бетовен: Увертира: „Криолан“ оп. 67; Симфоније: Симфонија бр. 6 Еф-дур оп. 68 („Пасторална“); Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125 – К. М. Вебер: Увертире: „Јубиларна увертира“ – Ф. Шуберт: Симфонија бр. 2 Бе-дур – Р. Шуман: Увертире: Увертира „Манфред“ оп. 115, Симфоније: Симфонија бр. 4 де-мол, оп. 120 – Ф. Менделсон: Увертире: Увертира „Фингалова пећина“ („Хербиди“) оп. 26 – Ж. Бизе: Опера: „Кармен“ – Ђ. Верди: Опера: „Риголето“
ВИОЛОНЧЕЛО - оркестарска сола Реља Њетковић, Оркестарске студије за виолончело, 1 свеска („Нота“, Књажевац, 1979. први, други, трећи, четврти разред смш)	
Први	– Ј. Хајдн: Симфонија бр. 88; Симфонија бр. 94 Ге-дур; Симфонија бр. 101 Де-дур – часовник; Симфонија бр. 103 Ес-дур; Симфонија бр. 104 Де-дур – Лондонска. – В. А. Моцарт: <i>Чаробна фрула</i> – увертира; <i>Дон Жуан</i> – увертира; <i>Фигарова женидба</i> – увертира; Симфонија бр. 30 Де-дур – <i>Хафнерт</i>; Симфонија бр. 40 ге-мол; Симфонија бр. 41 Це-дур – <i>Јупитер</i>. – Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 1 Це-дур оп. 21; Симфонија бр. 2 Де-дур оп. 36; Симфонија бр. 3 Ес-дур оп. 55 – <i>Ероика</i>; Симфонија бр. 5 це-мол оп. 67; Симфонија бр. 6 Еф-дур оп. 68 – <i>Пасторална</i>; Симфонија бр. 7 А-дур оп. 92; Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125; Увертира <i>Леонора</i> бр. 3 оп. 72а.
Други	– Л. ван Бетовен: Увертира „<i>Кориолан</i>“ оп. 62. – Ф. Шуберт: Симфонија бр. 4 це-мол – <i>Трагична</i>; Симфонија бр. 2 Бе-дур; Симфонија бр. 7 Це-дур; Симфонија бр. 8 ха-мол – <i>Недовршена</i>. – Р. Шуман: Симфонија бр. 1 Бе-дур оп. 38; Симфонија бр. 2 Це-дур оп. 61; Симфонија бр. 4 де-мол оп. 120. – Ф. Менделсон: Симфонија бр. 3 е-мол оп. 56 – <i>Шкотска</i>; Симфонија бр. 4 А-дур оп. 90 – <i>Италијанска</i>; Симфонија бр. 5 де-мол оп. 107 – <i>Реформацијска</i>; Увертира <i>Фингалова пећина</i> оп. 26. – К. М. Вебер: <i>Оберон</i> – увертира; <i>Чаробни стрелац</i> – увертира; <i>Еуријанте</i> – увертира. – Вебер-Берлиоз: <i>Позив на игру</i> оп. 65 – Х. Берлиоз: <i>Фантастична симфонија</i> оп. 14, Симфонија са виолом облигато <i>Харолд у Италији</i> оп. 16; <i>Римски карневал</i> оп. 17.
Трећи	– А. Понкиели: <i>Ђоконда-Игра сатова</i>. – Ђ. Росини: <i>Севилски берберин</i> – увертира; <i>Виљем Тел</i> – увертира – М. И. Глинка: <i>Руслан и Људмила</i> – увертира. – Ж. Бизе: <i>Арлезијанка</i> – Свита бр. 1 – Ј. Брамс: Симфонија бр. 1 це-мол оп. 68; Симфонија бр. 4 е-мол оп. 98; Симфонија бр. 2, Де-дур оп. 73; Симфонија бр. 3, Еф-дур оп. 90; Концерт за клавир бр. 2 Бе-дур оп. 83. – Б. Сметана: <i>Продана невеста</i> – увертира.

	– П. И. Чајковски: <i>Словенски марш</i> оп. 31; <i>Серенада за гудаче</i> Це-дур оп. 48; <i>Лабудово језеро</i> – Свита из балета – оп. 20; Симфонија бр. 4 Ес-дур оп. 36; Симфонија бр. 5 е-мол оп. 64; Симфонија бр. 6 ха-мол оп. 74 – <i>Патетична</i>; – Концерт за клавир бр. 1 оп. 23; <i>Ромео и Јулија</i> – увертира-фантазија
Четврти	– Н. Р. Корсаков: <i>Шехерезада</i> оп. 25 – Симфонијска свита; <i>Шпански капричо</i> оп. 34. А. Дворжак: Симфонија бр. 8 (4,) Ге-дур оп. 88; Симфонија бр. 9 (5) е-мол, оп. 95 – <i>Из новог света</i> – Е. Елгар: <i>Енигма варијације</i> оп. 36. – Ц. Франк: Симфонија де-мол – А. Брукнер: Симфонија бр. 4 Ес-дур; Симфонија бр. 7 Е-дур. – Г. Малер: Симфонија бр. 1, Де-дур; Симфонија бр. 4 Ге-дур – П. Дика: <i>Чаробњаков ученик</i> – Симфонијска поема. – Ј. Сибелијус: Симфонија бр. 2 Де-дур оп. 43. – С. Прокофјев: Симфонија бр. 5 оп. 100; <i>Класична симфонија</i> оп. 25. – Д. Шостакович: Симфонија бр. 1 еф-мол оп. 10; Симфонија бр. 5 де-мол оп. 47.
КОНТРАБАС - оркестарска сола Војин Драшкоци и Јуриј Почевски: „Оркестарске студије за контрабас” I део	
Први	– Г. Ф. Хендл: Оркестарска свита <i>Музика на води</i> – Ј. С. Бах: <i>Пасија по Матеју</i> – хор и речитатив; Концерт за виолину Е-дур, Концерт за клавир и оркестар еф-мол, Чакона де-мол; Бранденбуршки концерт Бе-дур, Еф-дур, Ге-дур – К. В. Глук: <i>Ифигенија на Тауриди</i> – увертира
Други	– Ј. Хајдн: Симфоније бр. 99 Ес-дур; бр. 94 Ге-дур; бр. 101 Де-дур; бр. 104 Де-дур – В. А. Моцарт: увертире из опра <i>Дон Жуан</i>, <i>Фигарова женидба</i>, <i>Чаробна фрула</i>, <i>Отмица из Сераја</i>; Симфоније Ес-дур КУ 543; бр. 40 ге-мол; бр. 41 – <i>Јупитер</i>; бр. 35 Де-дур – <i>Хафнер</i>; бр. 36 Це-дур – <i>Линцер</i> – Л. ван Бетовен: Симфоније бр. I, II, III, IV и V
Трећи	– Л. ван Бетовен: Симфонија VI, VII, VIII и IX; Увертире: <i>Кориолан</i>; <i>Леонора</i> бр. 3; <i>Освећење дома</i> – К. М. ф Вебер: увертире <i>Оберон</i>; <i>Прециоза</i>; <i>Еуријанте</i>; <i>Чаробни стрелац</i> – Ф. Шуберт: Симфоније бр. 7 Це-дур; бр. 8 ха-мол – <i>Недовршена</i> – Ф. Менделсон: Симфоније бр. 3 а-мол; бр. 4 А-дур; Увертира <i>Фингалова пећина</i> – Р. Шуман: Симфоније бр. 1 Бе-дур; бр. 1 Це-дур; бр. 4 де-мол – Ф. Лист: <i>Мазепа</i> – симфонијска поема – Ј. Брамс: Симфоније бр. 1 це-мол; бр. 2 Де-дур; бр. 3 Еф-дур; бр. 4 е-мол
Четврти	– Р. Штраус: Симфонија бр. 1 еф-мол; <i>Дон Жуан</i> – симфонијска поема; <i>Макбет</i>; <i>Смрт и преображење</i>; <i>Тил Ојленишгел</i>; <i>Тако је говорио Заратустра</i>, <i>Дон Кихот</i>; <i>Живот јунака</i>; <i>Симфонија доместика</i> – П. И. Чајковски: <i>Серенада за гудаче</i>; <i>Свита за оркестар</i> бр. 3; бр. 4; <i>Крцко Орашчић</i>; Симфонија бр. 1 ге-мол; бр. 2 це-мол; бр. 3; бр. 4; бр. 5; бр. 6; <i>Манфред</i>; <i>Италијански капричо</i>; <i>Увертира 1812</i>; <i>Ромео и Јулија</i>; <i>Франческа Римини</i>; <i>Успавана лепотица</i>; <i>Евгеније Оњегин</i>; <i>Мазепа</i> – опера; <i>Пикова Дама</i>; <i>Чаробница</i> – опера – Ђ. Верди: опере <i>Риголето</i>; <i>Трубадур</i>; <i>Травијата</i>; <i>Бал под маскама</i>; <i>Моћ судбине</i>; <i>Макбет</i>; <i>Дон Карлос</i>; <i>Аида</i>; <i>Отело</i>; <i>Фалстаф</i>; <i>Реквијем</i>.

Трзачки инструменти	
ГИТАРА	
Први	– Ј. Јовичић: Школа гитаре за младе почетнике Јован Јовичић: Школа за гитару I и II део – С. Прек: Албум I, II, III – В. Андре: Збирка композиција за класичну гитару. Деонице камерне музике и друга дела по избору наставника
Други	– Ј. Јовичић: Школа за гитару II и III део – В. Андре: Збирка композиција за класичну гитару – Ф. Ноад: Ренесансна гитара; Барокна гитара; Класична гитара Друга литература по избору наставника.
Трећи	– Ф. Ноад: Ренесансна гитара; Барокна гитара; Класична гитара – У. Петерс: Класици гитаре I–V

	Лаки примери савремене музике и примери у којима постоји неправилан ритам и друга литература по избору наставника.
Четврти	– Ф. Ноад: Ренесансна гитара; Барокна гитара; Класична гитару – У. Петерс: Класици гитаре I–V Примери савремене музике и примери у којима постоји неправилан ритам, и друга литература по избору наставника
ХАРФА - оркестарска сола	
Први	– Ш. В. Глук: Орфеј и Еуридика – Увертира; 22 Соло са хором; 24 Арија – транспозиција за тенор; – М. И. Глинка: Иван Сусањин – арија; – М. П. Мусоргски: Ноћ на голом брду; – Ђ. Пучини: Боџи – предигра за 3. чин; Тоска – молитва из 2. чина; – Ђ. Доницети: Љубавни напиток – арија – ромаса Неморина; – Ж. Бизе: Кармен – 3. чин, 2. чин; – К. Сен-Санс: Самсон и Далила – арија Далиле из 2. Чина; – Б. Сметана: Влтава – симфонијска поема из циклуса „Моја домовина”.
Други	– Ђ. Верди: Аида – интродукција, хор, сцена и дует из 2. Чина; – А. Томас: Мињон; – Ц. Франк: Симфонија у де – молу – 2. Став; – Ж. Бизе: Арлежанка – друга оркестарска свита – 1. Пасторала, 2. Интермецо, 3. Менует; – П. И. Чајковски: Ромео и Јулија – увертира – фантазија; Италијански капричо; – Ј. Славенски: Симфонија оријента – Јевреји; 2. Левант; – А. Обрадовић: Скерцо – увертира; – П. Маскањи: Кавалерија Рустикана; – Б. Сметана: Вишеград.
Трећи	– Р. Штраус: Дон Жуан; – П. И. Чајковски: Лабудово језеро; – Ђ. Верди: Маскенбал – 1. чин; Моћ судбине – Увертира; 4. чин бр. 17 Мелодија; – Х. Берлиоз: Фантастична симфонија, 2. Став: Валцер; – Б. Бритн: Водич за младе у оркестру – 1. Варијација; – Р. Леонкавало: Пајаци – песма птица; – К. М. Вебер/Берлиоз: Брз плес; – Х. В. Хенце: Ондин – 1. чин.
Четврти	– Б. Барток: Концерт за оркестар – 4. став – Интермецо; – А. Брукнер: Симфонија бр. 8 – 3. став-Адађо; – Ђ. Доницети: Лучија ди Ламермур – 1. Чин, бр. 2; Каденца у седмом такту; – М. Равел: Alborada del Gracioso; Клавирски концерт Ге-Дур – ге-мол-1. став; Цигане; – И. Стравински: Симфонија у три става – 2. став; – П. Чајковски: Крцко Орашчић, балет – 2. чин – Валцер цвећа; – Р. Вагнер: Валкире, 3. Чин – 3. сцена.
ТАМБУРА И МАНДОЛИНА – Оркестарска сола	
Први	– С. Вукосављев – Тамбурашки оркестри I; Жице тамбурице бр. 2; Варошке песме – Ј. Њикош – Тамбурашки оркестри – изабрана дела X – М. Попов – Неготин мариш: Српска зора мариш; Сплет српских народних игара – И остала дела по избору наставника за тамбурашки оркестар, оркестар мандолина и домру и оркестар
Други	– С. Вукосављев – Жице тамбурице бр. 3 и 4; Народне игре из Војводине – Ј. Њикош – Тамбурашки оркестри – изабрана дела XI – С. Слонимски – Весели рондо за домру са оркестром – А. Лоскутов – Концерт за домру са оркестром – А. Циганков – дела за домру са оркестром – И остала дела по избору наставника за тамбурашки оркестар, оркестар мандолина и домру и оркестар
Трећи	– М. Попов – Српска игра бр. 2; Војвођанска игра бр. 2 – С. Вукосављев – Кончертино за бас прим и тамбурашки оркестар

	– Ј. Брамс – <i>Мађарска игра бр. 5</i> – В. А. Моцарт – <i>Мала ноћна музика</i> – Ј. Њикош – <i>Војвођанска рапсодија</i> – З. Мулић – <i>Врањанска рапсодија</i> – Н. Будашкин – <i>Концерт за домру и оркестар</i> – А. Циганков – <i>дела за домру са оркестром</i> И остала дела по избору наставника за тамбурашки оркестар, оркестар мандолина и домру и оркестар
Четврти	– С. Вукосављевић – <i>Апотеоза шуме; Банат – поема; Кончертино за самицу соло и тамбурашки оркестар; Мађарска рапсодија</i> – Ј. Андрић – <i>Концерт у а-молу за бас прим и тамбурашки оркестар</i> – М. Вукдраговић – <i>Лирски интермецо</i> – Ђ. Росини и З. Милер – <i>Севиљски бербери у увертири</i> – Б. Сметана и С. Вукосављевић – <i>Игра комедијаша из Продане невесте</i> – А. Хачатуријан и З. Милер – <i>Валцер из балета Маске</i> – И. Тамарин – <i>Концерт за домру са оркестром</i> – Г. Шендеров – <i>Концерт за домру са оркестром</i> – Б. П. Кравченко – <i>Концерт за домру са оркестром</i> – А. Циганков – <i>дела за домру са оркестром</i> И остала дела по избору наставника за тамбурашки оркестар, оркестар мандолина и домру и

ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

ТРУБА – Оркестарска сола

Први	Марко Крањчевић: Оркестарске студије за трубу, I свеска – Л. ван Бетовен: <i>Фиделио</i> – Р. Вагнер: <i>Мајстори певачи</i> – В. А. Моцарт: <i>Чаробна фрула</i> – Г. Доницети: <i>Кћи пука</i> – Г. Мајербер: <i>Хугеноти</i> – В. А. Моцарт: <i>Фигарова женидба</i>, Симфонија Ес-дур – Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 5 це-мол, Симфонија бр. 1 Це-дур – К. М. в Вебер: <i>Јубел – увертира, Оберон</i> – Х. Марше: <i>Темплар и Јеврејка</i> – Р. Вагнер: <i>Мајстори певачи</i> – Х. Берлиоз: <i>Фаустово проклетство</i> – Верди: <i>Трубадур; Бал под маскама</i> – Р. Вагнер: <i>Лоенгрин, Парсифал, Валкире, Танхојзер</i> – Б. Ф. Обе: <i>Нема из Португалије</i> – Ј. Лахнер: <i>Ребелнег – Неалгер</i> – Х. Берлиоз: <i>Ослобођење од ропства</i> – К. Голдмарк: Симфонија Ес-дур – Л. Спор: Симфонија – Ф. Менделсон: <i>Хебриди</i> – К. Кројцер: <i>Расипник</i> – Ј. Халеви: <i>Јеврејин</i>
Други	Марко Крањчевић: Оркестарске студије за трубу, I свеска – Р. Вагнер: <i>Прстен Нибелунга</i> – Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 3 Ес-дур – Р. Вагнер: <i>Лоенгрин; Тристан и Изолда; Сумрак богова</i> – Ф. Менделсон: <i>Мирно море; Срећан пут</i> – Ђ. Верди: <i>Аида</i> – Ф. Супе: <i>Песник и сељак</i> – Ж. Бизе: <i>Кармен</i> – Е. Хампердинк: <i>Ивица и Марица</i> – Ј. С. Бах: <i>Божји ораторијум – Арија; Арија; Кантата за сва времена; Бранденбуршки</i>

	концерт Еф-дур – Г. Ф. Хендл: Арија; Dettinger te Deum Анонимус: Концерт за 7 труба и тимпане – К. Монтеверди: <i>Орфеј</i>; Favola in musica Анонимус: <i>Две фанfare</i> – Л. Моцарт: Концерт за трубу
Трећи	– Марко Крањчевић: Оркестарске студије за трубу, II свеска – Л. ван Бетовен: Увертира „<i>Леонора</i>” бр. 3 оп. 72а – Ђ. Росини: <i>Виљем Тел</i> – увертира; <i>Семирамида</i> – увертира – Н. Римски-Корсаков: <i>Цар Салтан</i> – свита из опере – Х. Берлиоз: <i>Римски карневал</i> – увертира оп. 9; <i>Беатриса и Бенедикт</i> – увертира – Ж. Бизе: <i>Арлезијанка</i> – Свита бр. 2 – Ј. Брамс: <i>Трагична увертира</i> – Ф. Шуберт: Симфонија бр. 7 Е-дур – П. И. Чајковски: Италијански капричо оп. 45; Симфонија бр. 4 оп. 36 ;Словенски марш оп. 31 – Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125 – А. Дворжак: Симфонија бр. 9 (5) е-мол оп. 95; Концерт за виолончело ха-мол оп. 104 – Н. Римски-Корсаков: Шпански капричо оп. 34; <i>У стени</i>; Шехерезада оп. 35 – С. Рахмањинов: Рапсодија на Паганинијеву тему оп. 43 – Р. Штраус: Тил Ојленшпигел – симфонијска поема оп. 28 – Г. Ф. Хендл: Израел у Египту – А. Тома: Мињон – увертира – Ђ. Верди: Реквијем – Р. Вагнер: Фауст – увертира – М. Де Фалџа: Тројероги шешир – З. Кодал: Мађарски псалм – Г. Шарпантје: Импресије из Италије – К. Дебиси: Море – Е. Елгар: Енигма варијације оп. 36 – Брукнер: Симфонија бр. 4 И. Стравински: Ватромет оп. 4 – Ф. в Супе: <i>Песник и сељак</i> – увертира – Е. Алтонен: <i>Хирошима</i> – симфонија – М. Равел: <i>Дафнис и Клое</i> – балетска свита
Четврти	– Марко Крањчевић – Ђорђа Тошића: Оркестарске студије за трубу, II свеска – М. Равел: <i>Болеро</i>; Концерт за клавир Ге-дур; <i>Шпанска рапсодија</i> – С. Прокофјев: <i>Заљубљен у три наранџе</i> – марш; <i>Руска увертира</i> – Ф. Лист: Рапсодија бр. 2 – М. П. Мусоргски: <i>Слике са изложбе</i> – И. Стравински: <i>Жар птица</i> – свита – О. Респиги: <i>Римске свечаности</i> – симфонијска поема; <i>Римске пиније</i> – симфонијска поема – Л. Розицки: <i>Пан Твардовски</i> – балет – З. Кодал: <i>Хари Јанош</i> – свита – Д. Скарлати – А. Касела: Токата – И. Стравински: <i>Петрушка</i> – балет; <i>Пулчинела</i> – свита – С. Прокофјев: <i>Александар Невски</i> – кантата; Скитска свита – Џ. Гершвин: <i>Американац у Паризу</i>; Концерт за клавир Еф-дур – Б. Бритн: Варијације и fuga на Перслову тему – Д. Шостакович: Концерт за трубу оп. 35; Симфонија бр. 5; Симфонија бр. 9 – Е. Лало: <i>Шпанска симфонија</i> – за виолину и оркестар – С. Прокофјев: <i>Поручник Киже</i> оп. 60; <i>Ромео и Јулија</i> – Балетска свита бр. 1 оп. 64 бис; <i>Пећа и вук</i> – Ј. Сибелијус: Концерт за виолину оп. 47 – А. Скрјабин: <i>Поема екстазе</i> оп. 54 – К. Дебиси: <i>Празник</i> – Б. Барток: Концерт за виолу; Концер за клавир бр. 2
ТРОМБОН Оркестарска сола	
Први	– Винко Валечић: Оркестарске студије за тромбон, I свеска

	– Л. Керубини: <i>Водоноша</i> – увертира – Ђ. Росини: <i>Сврака крадљивица</i> – увертира – Ж. Офенбах: <i>Орфеј у подземљу</i> – увертита – Келер-Бела: <i>Комична увертира</i> – Ђ. Росини: <i>Севилски берберин</i> – увертира; <i>Вељем Тел</i> – увертира – В. А. Моцарт: Реквијем – Тића шлгиш – Г. Доницети: <i>Лучија од Ламермура</i> – бинска музика – Ж. Бизе: <i>Кармен</i> – бинска музика – А. Моцарт: <i>Дон Жуан</i>; <i>Чаробна фрула</i> – Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 5 це-мол – Ф. Шуберт: Симфонија бр. 8 ха-мол („Недовршена“) – Ђ. Верди: <i>Бал под маскама</i>; <i>Травијата</i>; <i>Трубадур</i>, <i>Аида</i> – Прокофјев: <i>Пећа и вук</i> оп. 67 – Р. Вагнер: <i>Риенци</i> – увертира – Дворжак: Симфонија бр. 9 (5) е-мол оп. 95 („Из новог света“) – Л. Делиб: <i>Копелија</i> (Мазурка из балета) – Г. Мајербер: <i>Игра бакљама</i> бр. 1 (Раскеллапг)
Други	– Винко Валечић: Оркестарске студије за тромбон, I свеска – Ђ. Росини: <i>Сврака крадљивица</i> – увертира – К. Орф: <i>Кармина бурана</i> – Ф. Лист: Прелиди – Л. Делиб: <i>Копелија</i> – музика из балета – Р. Вагнер: <i>Танхојзер</i> – предигра за оперу – Ј. Брамс: <i>Мађарска игра</i> бр. 5 – В. А. Моцарт: <i>Чаробна фрула</i> – увертира; <i>Дон Жуан</i> – II чин – П. И. Чајковски: Клавирски концерт бр. 1 бе-мол – Ф. Шуберт: Симфонија бр. 8 ха-мол – Недовршена – Р. Шуман: Симфонија бр. 1 Бе-дур оп. 38; Симфонија бр. 2 Це-дур оп. 61 – А. Брукнер: Симфонија бр. 1 це-мол; Симфонија бр. 2 це-мол – Ђ. Верди: <i>Риголето</i> – Бородин: Половецке игре из опере „<i>Кнез Игор</i>“ – П. И. Чајковски: Увертира 1812; Симфонија бр. 4 еф-мол оп. 36; Симфонија бр. 5 це-мол оп. 64; Симфонија бр. 6 ха-мол оп. 74 – Р. Вагнер: <i>Тристан и Изолда</i> – Ж. Бизе: <i>Кармен</i> – Ј. Брамс: <i>Трагична симфонија</i> – Х. Берлиоз: Мађарски марш из „<i>Фаустовог проклетства</i>“ оп. 24 – М. П. Мусоргски: <i>Наћ на голом брду</i> – П. Маскањи: <i>Кавалерија рустикана</i> – Р. Леонкавало: <i>Бајацо</i> – М. П. Мусоргски: <i>Слике са изложбе</i> – Б. Барток: Концерт за оркестар
Трећи	– Винко Валечић: Оркестарске студије за трубу, II свеска – Н. Римски-Корсаков: <i>Шехерезада</i> – М. Мусоргски: <i>Ноћ на голом брду</i>; <i>Слике са изложбе</i> – Ј. Брамс: Симфонија бр. 1 е-мол; Симфонија бр. 3 Еф-дур – Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 5 це-мол; Симфонија бр. 9 де-мол оп. 125 – Ђ. Верди: <i>Травијата</i>; <i>Трубадур</i>; <i>Риголето</i>; <i>Дон Карлос</i>; <i>Моћ судбине</i> – увертира; <i>Аида</i> – Р. Вагнер: <i>Лоенгрин</i>; <i>Валкире</i> – <i>Јахање валкира</i> – Ј. Брамс: Симфонија бр. 1 це-мол оп. 68; Симфонија бр. 2 Де-дур оп. 73 – Х. Берлиоз: <i>Фантастична симфонија</i> оп. 14 – Н. Римски-Корсаков: <i>Шехерезада</i> – симфонијска свита – Г. Малер: Симфонија бр. 3 де-мол – Ф. Лист: Прелиди – симфонијска поема; Мађарска рапсодија бр. 2 – Х. Берлиоз: <i>Римски карневал</i> оп. 9 – увертира

	– П. И. Чајковски: Концерт за клавир бр. 1 бе-мол оп. 23; <i>Франческа да Римини</i>
Четврти	– Винко Валечки: Оркестарске студије за тромбон, II свеска – Ђ. Росини: <i>Виљем Тел</i> – увертира – А. Бородин: <i>Половецке игре</i> – из опере <i>Кнез Игор</i> – П. И. Чајковски: <i>Увертира 1812</i> ; <i>Франческа да Римини</i> ; Симфонија бр. 4 еф-мол; Симфонија бр. 5 це-мол; Симфонија бр. 6 ха-мол – А. Дворжак: Симфонија бр. 9 е-мол – <i>Из новог света</i> – Г. Малер: Симфонија бр. 3 де-мол – Б. Сметана: <i>Продана невеста</i> – увертира – Ј. Брамс: Симфонија бр. 3 Еф-дур оп. 90; Симфонија бр. 4 е-мол оп. 98 – А. Брукнер: Симфонија бр. 9 де-мол – А. Тома: <i>Хамлет</i> – Р. Вагнер: <i>Лоенгрин</i> – уводна музика за II чин; <i>Холанђанин луталица</i> – увертира – К. Орф: <i>Кармина бурана</i> – ораторијум – М. Равел: – Га уа18 – кореографска поема; <i>Дафнес и Клое</i> – балет; <i>Болеро</i> – И. Стравински: <i>Пулчинела</i> – балет; Симфонија псалама; <i>Жар птица</i> – балетска свита – П. Хиндемит: Концертна музика – за гудаче и лимене дуваче – И. Стравински: Симфонија I п С – Р. Штраус: <i>Тил Ојленишгел</i> – симфонијска поема; <i>Тако је говорио Заратустра</i> – симфонијска поема
ХОРНА Оркестарска сола	
Први	– В. А. Моцарт: Увертира <i>Чаробна фрула</i> – Л. в. Бетовен: Увертира <i>Кориолан</i> , оп. 62 – Л. в. Бетовен: <i>Концерт за клавир и оркестар бр. 5</i> , Ес дур, оп. 73 – А. Дворжак: <i>Словенска игра број 8</i> , ге мол – Е. Григ: <i>Пер Гинт</i> свита број 1 оп. 46 – Ј. Штраус: <i>Трич- трач</i> полка, оп. 214 – Ј. Брамс: <i>Мађарске игре</i> број 5, ге мол и 6, Де дур – К. М. Вебер: <i>Оберон</i> финале – П. И. Чајковски: <i>Концерт за клавир и оркестар</i> , бе мол – Д. Јенко: Концертна увертира <i>Косово</i> – С. Христић: <i>Охридска легенда</i>
Други	– В. А. Моцарт: Увертира <i>Фигарова женидба</i> – В. А. Моцарт: <i>Концерт за клавир</i> , це мол, оп. 24 – Л. в. Бетовен: Увертира <i>Егмонт</i> , оп. 84 – Л. в. Бетовен: <i>Симфонија бр. 5</i> , це мол, оп. 67 – Е. Григ: <i>Концерт за клавир</i> , а мол, оп. 16 – Ж. Бизе: Увертира <i>Кармен</i> – К. М. Вебер: Увертира <i>Оберон</i> – А. Хачатурјан: <i>Маскарада</i> , валцер – К. Сен Санс: <i>Интродукција и рондо капричозо</i> , а мол, оп. 28
Трећи	– Л. в. Бетовен: <i>Симфонија бр. 3</i> , Ес дур, оп. 55; <i>Симфонија бр. 6</i> , Еф дур, оп. 68 – Ф. Менделсон: <i>Симфонија бр. 3</i> , а мол, оп. 56 – Ф. Лист: <i>Прелиди</i> , оп. 3 – Ј. Брамс: <i>Симфонија бр. 1</i> , це мол, оп. 68 – К. М. Вебер: <i>Чаробни стрелац</i> , оп. 77 – А. Хачатурјан: <i>Игра сабљама</i> – Ж. Бизе: <i>Арлезијанка</i> , оркестарске свите бр. 1 и 2 – П. И. Чајковски: Увертира фантазија <i>Ромео и Јулија</i> – Џ. Гершвин: <i>Американац у Паризу</i>
Четврти	– Ђ. Росини: Увертира <i>Сврака крадљивица</i> – Ђ. Росини: Увертира <i>Севиљски берберин</i> – К. М. Вебер: <i>Еуријанте</i> , оп. 81 (квартет) – Ф. Менделсон: Увертира <i>Сан летње ноћи</i> – М. П. Мусорски: <i>Ноћ на голом брду</i>

	– Ј. Брамс: <i>Симфонија бр. 3</i>, Еф дур, оп. 90 – А. Дворжак: <i>Симфонија бр. 9</i>, е мол, оп. 95 – Ц. Франк: <i>Симфонија</i>, де мол – Р. Штраус: <i>Тил Оленишпигел</i>, оп. 28 – П. И. Чајковски: <i>Симфонија бр. 5</i>, е мол, оп. 64
ФЛАУТА Оркестарска сола – Д. Мирковић: <i>Флаута у симфонијском оркестру</i>	
Први	– Ј. С. Бах: <i>Пасија по Матеју</i>; <i>Бранденбуршки концерт II, IV и V</i>, избор. – Г. Ф. Хендл: <i>Музика на води</i>. – Ј. Хајдн: <i>Симфоније</i>: бр. 100 Ге-дур, Војничка; бр. 101 Де-дур, часовник; бр. 103 Ес-дур; бр. 104, Де-дур Лондонска. – В. А. Моцарт: <i>Концерт за клавир</i>: Це-дур (467); <i>Симфоније</i>: бр. 34 Це-дур (KV 338), бр. 35 Хафнер, Де-дур (KV 385), бр. 38 Прашка (KV 504), бр. 40 ге-мол (KV 550), бр. 41 Це-дур Јупитер (KV 551); <i>Увертире</i>: <i>Отмица из Сараја</i>; <i>Фигарова женидба</i>; <i>Дон Жуан</i>; <i>Чаробна фрула</i>. – Л. ван Бетовен: <i>Симфоније</i>: бр. 3, Ес-дур оп. 55, Ероика; бр. 4, Бе-дур оп. 60; бр. 5, це-мол оп. 67; бр. 6 Еф-дур оп. 68 <i>Пасторална</i>; бр. 7, А-дур оп. 92; бр. 8 Еф-дур оп. 93; бр. 9, де-мол оп. 125; <i>Концерт за клавир</i> бр. 1 Це-дур оп. 15; <i>Концерт за виолину</i> Де-дур оп. 61. <i>Увертире</i>: „<i>Леонора</i>” бр. 3 оп. 72а; „<i>Егмонт</i>” оп. 84. – Ђ. Росини: <i>Увертира Италијанка у Алжиру</i>; – Ф. Менделсон – Бартолди: <i>Италијанска симфонија</i>, бр. 4; <i>Концерт за виолину е-мол</i>.
Други	– Ф. Шуберт: <i>Симфонија бр. 7</i>, Це-дур; <i>Симфонија бр. 8</i> ха-мол, <i>Недовршена</i>; <i>Увертира – Розамунда</i>. – Х. Берлиоз: <i>Фантастична симфонија</i> оп. 14; <i>Увертира „Римски карневал”</i> оп. 9. – Ж. Бизе: <i>Арлезијанка - свита</i> бр. 1 и 2. – Ј. Брамс: <i>Симфонија бр. 1</i>, це-мол оп. 68; <i>Симфонија бр. 2</i>, Де-дур оп. 73; <i>Симфонија бр. 3</i>, Еф-дур оп. 90; <i>Симфонија бр. 4</i>, е-мол оп. 98; <i>Концерт за клавир</i> бр. 1, де-мол оп. 15; <i>Концерт за клавир</i> бр. 2, Бе-дур оп. 83; <i>Концерт за виолину</i> Де-дур, оп. 77. – Р. Шуман: <i>Симфоније</i>: <i>Симфонија бр. 1</i>, Бе-дур оп. 38; <i>Концерт за клавир а-мол</i> оп. 54. – Б. Сметана: <i>Продана невеста (Увертира)</i>. – Ј. Штраус: <i>Увертире</i>: <i>Слепи миш</i>; <i>Циганин барон</i>. – Ф. Менделсон Бартолди: <i>Симфонија бр. 3 а-мол</i> оп. 56 <i>Шкотска</i>; <i>Увертире</i>: <i>Сан летње ноћи</i> оп. 21; – Р. Леонкавало: <i>Пајацо</i>. – М. Равел: <i>Болеро</i>
Трећи	– Д. Чимароза: <i>Увертира – Тајни брак</i>. – В. Белини: <i>Норма</i> – Ђ. Пучини: <i>Тоска</i>; <i>Боеми</i>; <i>Мадам Батерфлај</i>; <i>Турандот</i>. – П. И. Чајковски: <i>Симфонија бр. 4</i>, еф-мол оп. 36; <i>Симфонија бр. 5</i>, е-мол оп. 64; <i>Симфонија бр. 6</i>, бе-мол, оп. 74; <i>Концерт за клавир</i> бр. 1, бе-мол оп. 23; <i>Концерт за виолину</i> Де-дур оп. 35; <i>Балети</i>: <i>Лабудово језеро</i>; <i>Увертира-Фантазија Ромео и Јулија</i>; <i>Варијације на рококо тему</i>, А -дур, оп. 33. – Ђ. Верди: <i>Травијата</i>; <i>Набуко</i>; <i>Аида</i>; <i>Реквијем</i>. – К. Дебиси: <i>Поподне једног фауна</i> – А. Дворжак: <i>Словенске игре</i> (1, 2, 4, 5, 7, 8) – Ђ. Росини: <i>Вилијам Тел</i>; <i>Севилски берберин</i>; <i>Сврака крадљивица</i>. – С. Прокофјев: <i>Класична симфонија</i> – Н. Римски-Корсаков: <i>Шпански капричо</i>
Четврти	– П. Маскањи: <i>Кавалерија рустикана</i>. – Б. Барток: <i>Концерт за оркестар</i>. – А. П. Бородин: <i>Половецке игре</i> из опере <i>Кнез Игор</i>. – М. Равел: <i>Дафнис и Клое</i> – М. П. Мусоргски: <i>Слике са изложбе</i> – Ж. Бизе: <i>Кармен</i> – С. Рахмањин: <i>Концерт за клавир</i> бр. 2, це-мол, оп. 18; <i>Концерт за клавир</i> бр. 3, де-мол, оп. 30. – Н. Р. Корсаков: <i>Шехерезада</i> оп. 34. – П. И. Чајковски: <i>Крцко орашћин</i>, <i>Успавана лепотица</i>;

	– Р. Вагнер: <i>Зигфрид – Прстен Нибелунга III; Зигфридова идила; Увертира Фауст.</i> – Ђ. Верди: <i>Риголето</i> (I, II, III чин); <i>Трубадур</i> (I, II, III, IV чин); <i>Сицилијанске вечери: Моћ судбине</i> (Увертира, I, II, III чин); <i>Бал под маскама</i> (прелудијум, I, III чин); <i>Дон Карлос</i> (I, II, III, IV чин); <i>Аида</i> (I, II, III, IV чин); <i>Фалстаф</i> (I, II, III чин), – Б. Сметана: <i>Влтава</i> – С. Прокофјев: <i>Пећа и вук</i> – К. Сен-Санс: <i>Карневал животиња.</i> – Р. Штраус: <i>Дон Жуан; Тил Ојленишгел; Кавалер с ружом;</i> – И. Стравински: <i>Петрушка.</i>
ОБОА – Оркестарска сола – Љубиша Петрушевски: Оркестарске студије за обоу, I свеска (први и други разред) и II свеска (трећи и четврти разред)	
Први	– Ј. Хајдн: Симфоније: бр. 100 Ге-дур, <i>Војничка</i>; бр. 101 Де-дур, <i>часовник</i>; бр. 103 Ес-дур; бр. 104 Де-дур <i>Лондонска.</i> – В. А. Моцарт: Концерт за виолину Ге-дур (KV 216), Концерт за виолину А-дур (KV 219), Концерти за клавир: Де-дур (KV 416), Бе-дур (KV 595), Концерт за обоу Це-дур (KV 314); Симфоније: бр. 34 Це-дур (KV 338), бр. 35 Де-дур (KV 385), бр. 38 Де-дур <i>Прашка</i>(KV 504), бр. 40 ге-мол (KV 550), бр. 41 Це-дур, <i>Јупитер</i>(KV 551); Увертире: <i>Отмица из Сараја; Фигарова женидба; Дон Жуан; Тако чине све.</i> – Л. ван Бетовен: Симфоније: бр. 3 Ес-дур оп. 55, <i>Ероика</i>; бр. 4 Бе-дур оп. 60, бр. 5 це-мол оп. 67, бр. 6 Еф-дур оп. 68, <i>Пасторална</i>; бр. 7 А-дур оп. 92, бр. 8 Еф-дур оп. 93, бр. 9 де-мол оп. 125. Концерт за клавир бр. 1 Це-дур оп. 15; Концерт за виолину Де-дур оп. 61; Увертире: <i>Леонора</i> бр. 3 оп. 72а; <i>Егмонт</i> оп. 84. – Ђ. Росини: Увертире: <i>Севиљски берберин; Италијанка у Алжиру; Сврака крадљивица.</i> – Г. Доницети – Увертира – <i>Дон Пасквале</i>
Други	– Ф. Шуберт: Симфонија бр. 7, Це-дур; Симфонија бр. 8 ха-мол, <i>Недовршена</i>; Увертира – <i>Розамунда.</i> – Х. Берлиоз: <i>Фантастична симфонија</i> оп. 14; Увертира <i>Римски карневал</i> оп. 9. – Ж. Бизе: Симфонија Це-дур; <i>Арлезијанка -свита</i> бр. 1 и 2. – Ј. Брамс: Симфонија бр. 1 це-мол оп. 68; Симфонија бр. 2 Де-дур оп. 73; Симфонија бр. 3 Еф-дур оп. 90; Симфонија бр. 4 е-мол оп. 98; Концерт за клавир бр. 1 де-мол оп. 15; Концерт за клавир бр. 2 Бе-дур оп. 83; Концерт за виолину Де-дур оп. 77. – Р. Шуман: Симфонија бр. 1 Бе-дур оп. 38; Симфонија бр. 2 Це-дур оп. 61; Симфонија бр. 3 Ес-дур оп. 97; Симфонија бр. 4 де-мол 120; Концерт за клавир а-мол оп. 54. – Б. Сметана – <i>Продана невеста</i> (Увертира). – Ј. Штраус: Увертире: <i>Слепи миш; Циганин барон.</i> – П. И. Чајковски: Симфоније: Симфонија бр. 4 еф-мол оп. 36; Симфонија бр. 5 е-мол оп. 64; Симфонија бр. 6 бе-мол оп. 74; Концерт за клавир бр. 1 бе-мол оп. 23; Концерт за виолину Де-дур оп. 35; Балети: <i>Шчелкунчик; Лабудово језеро; Балетска свита; Увертира-Фантазија – Ромео и Јулија.</i> – Ф. Менделсон: Симфонија бр. 3 а-мол оп. 56 <i>Шкотска</i>; Симфонија бр. 4 А-дур оп. 90 <i>Италијанска</i>; Концерт за виолину е-мол оп. 64; Увертире: <i>Сан летње ноћи</i> оп. 21; <i>Фингалова пећина</i> оп. 26; <i>Сан летње ноћи: Скерцо.</i> – Ђ. Верди: <i>Травијата; Набуко.</i> – Р. Леонкавало – <i>Бајацо.</i>
Трећи	– Д. Чимароза: Увертира, – <i>Тајни брак.</i> – Ђ. Росини: Увертира – <i>Свилене лествице.</i> – В. Белини – <i>Норма</i> – Р. Вагнер: <i>Зигфрид-Прстен Нибелунга III; Зигфридова идила; Увертира „Фауст“.</i> – Ђ. Верди: <i>Риголето</i> (I, II, III чин), <i>Трубадур</i> (I, II, III, IV чин); <i>Сицилијанске вечери: Моћ судбине</i> (Увертира, I, II, III чин); <i>Бал под маскама</i> (прелудијум, I, III чин); <i>Дон Карлос</i> (I, II, III, IV чин); <i>Аида</i> (I, II, III, IV чин); <i>Фалстаф</i> (I, II, III чин), – Ђ. Пучини: <i>Тоска</i> (I, II, III чин); <i>Боеми</i> (I, II, III, IV чин), <i>Мадам Батерфлај</i> (I, II чин), <i>Турандот</i> (I, II, III чин).
Четврти	– П. Маскањи: <i>Кавалерија рустикана.</i> – У. Ђордано: <i>Андре Шеније</i> (I, II, III, IV чин).

	– Б. Барток: Концерт за оркестар. – А. П. Бородин: <i>Половецке игре</i> из опере „Кнез Игор”. – Б. Бритн: <i>Ратни реквијем</i> оп. 20; Питер Грајмс. – М. П. Мусоргски: <i>Слике са изложбе</i>. – С. Прокофјев: Класична симфонија оп. 25. – С. Рахмањин: Концерт за клавир бр. 2 це-мол оп. 18; Концерт за клавир бр. 3 де-мол оп. 30. – Н. Р. Корсаков: – <i>Шехерезада</i> оп. 34. – Р. Штраус: <i>Кавалер с ружом</i> оп. 59 (I, II, III чин); <i>Игра Саломе</i> оп. 54. – И. Стравински: <i>Петрушка</i>; <i>Полчинела</i>; <i>Орфеј Посвећење пролећа</i>.
КЛАРИНЕТ– Оркестарска сола Миленко Стефановић- Оркестарске студије за кларинет, I свеска (први и други разред) и II свеска (трећи и четврти разред)	
Први	– В. А. Моцарт: <i>Фигарова женидба</i>; <i>Дон Жуан</i>; <i>Чаробна фрула</i> – увертира; – Симфонија Ес-дур бр. 39; Симфонија ге-мол бр. 40 – Л. в. Бетовен: Концерт за виолину Де-дур; Увертира <i>Леонора I</i>; Увертира <i>Леонора II</i>; Увертира <i>Леонора III</i>; Увертира <i>Кориолан</i>; Увертира <i>Егмонт</i>; Симфонија бр. 1 Це-дур; Симфонија бр. 3 Ес-дур; Симфонија бр. 4 Бе-дур; Симфонија бр. 5 ц-мол; Симфонија бр. 7 А-дур; Симфонија бр. 8 Еф-дур (I став) – Ђ. Росини: <i>Севилски берберин</i> – увертира – Ф. Шуберт: Симфонија бр. 8 ха-мол – Ф. Менделсон: <i>Фингалова пећина</i>, увертира; – Р. Шуман: Симфонија бр. 1 Бе-дур; Симфонија бр. 3 Ес-дур – Ф. Лист: <i>Прелиди</i> – М. И. Глинка: <i>Иван Сусањин</i> – П. И. Чајковски: <i>Шчелкунчик</i> – М. П. Мусоргски: <i>Ноћ на голом брду</i> – С. Христић: <i>Охридска легенда</i> – О. Респиги: <i>Римске фонтане</i> – А. Дворжак: <i>Словенска игра</i> бр.
Други	– Л. в. Бетовен: <i>Фиделио</i>; Симфонија бр. 2 Де-дур; Симфонија бр. 6 Еф-дур – Г. Доницети: <i>Љубавни напиток</i> – К. М. Вебер: <i>Позив на игру</i> – Ф. Шуберт: <i>Розамунда</i> – Ф. Менделсон: Симфонија бр. 3 а-мол; Симфонија бр. 4 А-дур – Р. Шуман: Симфонија бр. 2 Це-дур; Симфонија бр. 4 д-мол; Концерт за клавир а-мол – Ђ. Росини: <i>Италијанка у Алжиру</i> – увертира – К. М. в Вебер: <i>Чаробни стрелац</i> – Ф. Лист: <i>Мађарска рапсодија</i> бр. 2 – каденца – Ј. Брамс: Симфонија бр. 1 це-мол; Симфонија бр. 2 Де-дур; <i>Академска увертира</i>; <i>Трагична увертира</i> – Ц. Франк: Симфонијске варијације – Б. Сметана: <i>Продана невеста</i> I чин – Ж. Бизе: <i>Кармен</i> – увертира – Ђ. Пучини: <i>Мадам Батерфлај</i> II чин – Ц. Гершвин: <i>Американац у Паризу</i> – М. Равел: <i>Болеро</i>
Трећи	– Л. ван Бетовен: Симфонија бр. 8 Еф-дур III став; – Ђ. Росини: <i>Италијанка у Алжиру</i>; <i>Семирамида</i>; <i>Севилски берберин</i> – I чин – Ф. Шуберт: Симфонија бр. 7 Це-дур – Ф. Менделсон: <i>Музика за Сан летње ноћи</i> – Х. Берлиоз: <i>Фаустово проклетство</i>; – Ф. Лист: <i>Мађарска рапсодија</i> бр. 1; <i>Мађарска рапсодија</i> бр. 2; <i>Мађарска рапсодија</i> бр. 3 – Ј. Брамс: Симфонија бр. 3 Еф-дур – Ц. Франк: Симфонија у де-молу – М. И. Глинка: <i>Камаринскаја</i>

	– П. И. Чајковски: <i>Ромео и Јулија</i>; <i>Моцартијана</i>; Симфонија бр. 5 е-мол – Ж. Бизе: <i>Кармен</i>
Четврти	– Г. Доницети: <i>Дон Пасквале</i> – Ђ. Росини: <i>Виљем Тел</i>; <i>Сврака крадљивица</i> – увертира; <i>Севиљски берберин</i> – К. М. Вебер: <i>Оберон</i> – Х. Берлиоз: <i>Фантастична симфонија</i> – Ј. Брамс: Симфонија бр. 4 е-мол – П. И. Чајковски: <i>Италијански капричо</i>; Симфонија бр. 4 еф-мол; Симфонија бр. 6 ха-мол – А. П. Бородин: <i>Половецке игре</i> из опере <i>Кнез Игор</i> – Н. Римски-Корсаков: <i>Шехерезада</i> – Б. Сметана: <i>Продана невеста</i> – М. П. Мусоргски: <i>Борис Годунов</i> – Ђ. Верди: <i>Риголето</i>; <i>Травијата</i>; <i>Моћ судбине</i>; <i>Бал под маскама</i>; <i>Дон Карлос</i>; <i>Отело</i> – Р. Вагнер: <i>Тристан и Изолда</i>; <i>Мајстори певачи</i> – Ђ. Пучини: <i>Боеми</i>; <i>Тоска</i>; <i>Мадам Батерфлај</i>; – О. Респиги: <i>Римске фонтане</i> – Р. Штраус: <i>Тил Ојленипигел</i> – М. Равел: <i>Дафнес и Клое</i> – И. Стравински: <i>Прича о војнику</i>; <i>Жар птица</i> – С. Прокофјев: <i>Класична симфонија</i>
ФАГОТ– оркестарска сола и деонице	
Први	– Ј. С. Бах: <i>Пасија по Матеју</i>; <i>Бранденбуршки концерт</i> II, IV и V, избор. – Г. Ф. Хендл: <i>Музика на води</i>. – Ј. Хајдн: Симфоније: бр. 100 Ге-дур, <i>Војничка</i>; бр. 101 Де-дур, <i>часовник</i>; бр. 103 Ес-дур; бр. 104, Де-дур <i>Лондонска</i>. – В. А. Моцарт: Концерт за клавир: Це-дур (467); Симфоније: бр. 34 Це-дур (KV 338), бр. 35 <i>Хафнер</i>, Де-дур (KV 385), бр. 38 Де-дур <i>Прашка</i> (KV 504), бр. 40 ге-мол (KV 550), бр. 41 Це-дур <i>Јупитер</i> (KV 551); Увертире: <i>Отмица из Сараја</i>; <i>Фигарова женидба</i>; <i>Дон Жуан</i>; <i>Чаробна фрула</i>. – Л. ван Бетовен: Симфоније: бр. 3, Ес-дур оп. 55, <i>Ероика</i>; бр. 4, Бе-дур оп. 60; бр. 5, це-мол оп. 67; бр. 6 Еф-дур оп. 68 <i>Пасторална</i>; бр. 7, А-дур оп. 92; бр. 8 Еф-дур оп. 93; бр. 9, де-мол оп. 125; Концерти: Концерт за клавир бр. 1 Це-дур оп. 15; Концерт за виолину Де-дур оп. 61; Увертире: <i>Леонора</i> бр. 3 оп. 72а; <i>Егмонт</i> оп. 84. – Ђ. Росини: Увертира <i>Италијанка у Алжиру</i>; – Ф. Менделсон – Бартолди: Италијанска симфонија, бр. 4; Концерт за виолину е-мол.
Други	– Ф. Шуберт: Симфонија бр. 7, Це-дур; Симфонија бр. 8 ха-мол, <i>Недовршена</i>; Увертира – <i>Розамунда</i>. – Х. Берлиоз: <i>Фантастична симфонија</i> оп. 14; Увертира <i>Римски карневал</i> оп. 9. – Ж. Бизе: <i>Арлезијанка -свита</i> бр. 1 и 2. – Ј. Брамс: Симфонија бр. 1, це-мол оп. 68; Симфонија бр. 2, Де-дур оп. 73; Симфонија бр. 3, Еф-дур оп. 90; Симфонија бр. 4, е-мол оп. 98; Концерти: Концерт за клавир бр. 1, де-мол оп. 15; Концерт за клавир бр. 2, Бе-дур оп. 83; Концерт за виолину Де-дур, оп. 77. – Р. Шуман: Симфоније: Симфонија бр. 1, Бе-дур оп. 38; Концерт за клавир а-мол оп. 54. – Б. Сметана: <i>Продана невеста</i> (Увертира). – Ј. Штраус: Увертире: <i>Слепи миш</i>; <i>Циганин барон</i>. – Ф. Менделсон Бартолди: Симфонија бр. 3 а-мол оп. 56 <i>Шкотска</i>; Увертира: <i>Сан летње ноћи</i> оп. 21; – Р. Леонкавало: <i>Пајацо</i>. – М. Равел: <i>Болеро</i>
Трећи	– Д. Чимароза: Увертира– <i>Тајни брак</i>. – В. Белини: <i>Норма</i> – Ђ. Пучини: <i>Тоска</i>; <i>Боеми</i>; <i>Мадам Батерфлај</i>; <i>Турандот</i>. – П. И. Чајковски: Симфонија бр. 4, еф-мол оп. 36; Симфонија бр. 5, е-мол оп. 64; Симфонија бр. 6, бе-мол, оп. 74; Концерт за клавир бр. 1, бе-мол оп. 23; Концерт за виолину Де-дур оп. 35; Балет: <i>Лабудово језеро</i>; Увертира–<i>Фантазија Ромео и Јулија</i>; <i>Варијације на рококо тему</i>, А -дур, оп. 33. – Ђ. Верди: <i>Травијата</i>; <i>Набуко</i>; <i>Аида</i>; <i>Реквијем</i>. – К. Дебиси: <i>Поподне једног фауна</i>

	– А. Дворжак: <i>Словенске игре</i> (1, 2, 4, 5, 7, 8) – Ђ. Росини: <i>Вилијам Тел</i>; <i>Севиљски берберин</i>; <i>Сврака крадљивица</i>. – С. Прокофјев: <i>Класична симфонија</i> – Н. Римски-Корсаков: <i>Шпански капричо</i>
Четврти	– П. Маскањи: <i>Кавалерија рустикана</i>. – Б. Барток: <i>Концерт за оркестар</i>. – А. П. Бородин: <i>Половецке игре</i> из опере „<i>Кнез Игор</i>”. – М. Равел: <i>Дафнис и Клое</i> – М. П. Мусоргски: <i>Слике са изложбе</i>. – Ж. Бизе: <i>Кармен</i>. – С. Рахмањинов: <i>Концерт за клавир бр. 2, це-мол, оп. 18</i>; <i>Концерт за клавир бр. 3, де-мол, оп. 30</i>. – Н. Р. Корсаков: <i>Шехерезада</i> оп. 34. – П. И. Чајковски: <i>Крчко орашћих, Успавана лепотица</i>; – Р. Вагнер: <i>Зигфрид-Прстен Нибелунга III</i>; <i>Зигфридова идила</i>; <i>Увертира „Фауст”</i>. – Ђ. Верди: <i>Риголето</i> (I, II, III чин); <i>Трубадур</i> (I, II, III, IV чин); <i>Сицилијанске вечери: Моћ судбине</i> (Увертира, I, II, III чин); <i>Бал под маскама</i> (прелудијум, I, III чин); <i>Дон Карлос</i> (I, II, III, IV чин); <i>Аида</i> (I, II, III, IV чин); <i>Фалстаф</i> (I, II, III чин), – Б. Сметана: <i>Влтава</i> – С. Прокофјев: <i>Пећа и вук</i> – К. Сен-Санс: <i>Карневал животинца</i>. – Р. Штраус: <i>Дон Жуан</i>; <i>Тил Ојленишпигел</i>; <i>Кавалер с ружом</i>; – И. Стравински: <i>Петрушка</i>
САКСОФОН – оркестарска сола и деонице	
	– М. Равел: <i>Болеро</i> – Ж. Бизе: <i>Арлезијанка</i> – Р. Бредли: <i>Том и Џери</i> – Б. Барток: <i>Дрвени принц</i> – Д. Мијо: <i>Стварање света</i> – Џ. Гершвин: <i>Рансодија у плавом</i> – Џ. Вилијамс: <i>Свита Ратови звезда</i> И литература за биг бенд по избору наставника.
	– А. Седлар: <i>Мачкоња</i>; <i>Симфонија бр. 1</i> – Е. Виља-Лобос: <i>Уирапуру</i> – М. Мусоргски: <i>Слике са изложбе</i> – Џ. Гершвин: <i>Американац у Паризу</i> – С. Рахмањинов: <i>Симфонијске игре</i> – А. Шнитке: <i>Свита из филмске музике Кловнови и деца</i> – А. Хачатуријан: <i>Игра сабљи и Аишино буђење</i> и игра из балетска свите <i>Гајана</i> И литература за биг бенд по избору наставника. – Ж. Ибер: <i>Дон Кихот</i> – С. Прокофјев: <i>Ромео и Јулија</i> – Д. Шостакович: <i>Цез свита бр. 2</i> – Џ. Гершвин: <i>Опера Порги и Бес</i> – Д. Шостакович: <i>Балетска свита</i> оп. 22 – С. Прокофјев: <i>Симфонијска свита Поручник Киже</i> – Л. Бернштајн: <i>Симфонијске игре (Прича са западне стране)</i> – С. Прокофјев: <i>Кантата за хор и оркестар Александар Невски</i> И литература за биг бенд по избору наставника.
	– В. Волтон: <i>Фасаде</i> – И. Стравински: <i>Танго</i> – Р. Штраус: <i>Симфонија Доместика</i> – Е. Виља-Лобос: <i>Бахиана Брасилеира бр. 2</i> – А. Берг: <i>Симфонијска свита из опере Лулу</i> – И. Бркљачић: <i>Кад се седам пута дигне завеса</i>

	– А. Хачатуријан: Четврта свита из балета <i>Спартак</i> – А. Берг: Концерт за виолину И литература за биг бенд по избору наставника.

СОЛО ПЕВАЊЕ	
Први	– Лакше вокализе без текста и са текстом на италијанском језику: Ф. Абт, Ј. Цајдлер, Н. Вакаи и други композитори сличних извођачких захтева – Лакше композиције старих мајстора из периода ренесансе и барока: А. Калдара, Ђ. Каћини, А. Фалкониери, П. П. Бенчини, А. Скарлати и други композитори сличних извођачких захтева.
Други	– Захтевније вокализе без текста и са текстом на италијанском језику: Ј. Цајдлер, Н. Вакаи, Ђ. Конконе: оп. 9, С. Маркези и други композитори сличних извођачких захтева; – Захтевније композиције старих мајстора: А. Скарлати, Ђ. Карисими, Ђ. Качини, Ђ. Ђордани, Ђ. Бонончини, А. Фалкониери, Ђ. Б. Перголези, Г. Ф. Хендл, Х. Персел и други композитори сличних извођачких захтева.
Трећи	– Композиције из периода класицизма и романтизма: В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ј. Хајдн, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, Е. Григ, Ф. Лист, В. Белини, Г. Доницети, Ж. Маснеи други композитори сличних извођачких захтева; – Лакше композиције српских и словенских композитора: И. Бајић, Д. Јенко, Ј. Маринковић, М. И. Глинка и други композитори сличних извођачких захтева; – Дуети из периода барока и романтизма; – Лакше хорске композиције.
Четврти	– Композиције српских и словенских композитора: И. Бајић, Д. Јенко, Ј. Маринковић, М. Милојевић, П. Коњовић, К. Бабић, Д. Големовић, С. Рајичић, Д. Деспић, М. А. Расински, Д. Радић, В. Миланковић, М. Мишевић, С. С. Ковачевић, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Хаце, М. И. Глинка, С. Рахмањин, П. И. Чајковски, Н. Римски-Корсаков, А. Дворжак и други композитори сличних извођачких захтева; – Композиције 20. и 21. века са различитих говорних подручја: К. Дебиси, Р. Штраус, Г. Форте, Х. Дипарк, Ф. Пуланк, М. Равел, Р. Ан, Е. Сати, Б. Бритн, В. Вилиамс, С. Барбер, С. Донауди, П. Тости, Е. Гранадо, Ф. Обрадос, М. де Фаља и други композитори сличних извођачких захтева – Дуети из периода барока и романтизма; – Хорске композиције.

7. 30. КАМЕРНА МУЗИКА

Циљ учења предмета Камерна музика је да код ученика развије способност за постизање звучног склада и заједничку интерпретацију дела у стилу епохе и композитора кроз свирање/певање у различитим ансамблима као и оспособљавање за јавне наступе и наставак професионалног школовања

Разред	Први/други/трећи/четврти	
Годишњи фонд часова	35/35/70/66	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– усагласи индивидуално свирање или певање са групним свирањем; – усклади интонацију, артикулацију и динамичке ознаке са осталим члановима камерног састава; – дефинише своју улогу у камерном саставу и перципира улогу осталих чланова камерног	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Специфичности свирања или певања у камерном саставу. Усаглашавање свирања или певања са различитим групама инструмената. Слушање, интонација, агогика, артикулација, темпо, карактер, стил, динамика, квалитет тона. Развијање заједничке интерпретације. Музичка фраза, стил и уједначеност звука. Припремање ученика за јавне наступе. ЛИТЕРАТУРА Избор композиција за различите камерне саставе

састава; – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; – комуницира са осталим члановима камерног састава кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – покаже спремност за тимски рад; – користи доступне носиоце звука у истраживању и слушању музике; – поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла.		писане у оригиналу за одређени састав или транскрипције дела из музичке литературе које одговарају техничким и музичким способностима свих чланова камерног састава*.
Обавезни минимум програма: три композиције различитих стилских епоха или различитог карактера		
Јавни наступи: Јавни наступи у оквиру и ван школе, наступи на такмичењима и фестивалима.		
Програм смотре: Минимум једна композиција писана за дуо, трио, квартет или већи ансамбл.		

ПРЕДЛОГ ЛИТЕРАТУРЕ*:

Први разред

Дуо и трио сонате:

А. Корели, Ж. М. Леклер, Ђ. Тартини, А. Вивалди, П. А. Локатели,
Г. Ф. Хендл, Ђ. Самартини, Б. Марчело, Ф. М. Верачини, Г. Ф. Телеман, Т. Албинони и др.

Дуа:

Ј. Ф. Мазас, И. Плејел, Б. Барток (виолине), Ј. Б. Грос, Д. Попер (виолончела), Ф. Карули, Ф. Сор (гитаре), К. Ф. Е. Бах, Ж. Б. де Боамортје, Л. ван Бетовен (флауте), А. Габучи,
Л. Киралџи (кларинети), В. А. Моцарт (хорне), Ф. Шуберт, М. Равел, К. Дебиси (флаута или виолина и харфа), Ђ. Качини, М. Ђулијани, енглеске, француске, шпанске песме (глас и гитара), В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, А. Дијабели, Ј. К. Бах, М. Клементи (клавирски дуо) и др.

Трија без клавира:

Ј. Ј. Кванц, Ж. Б. де Боамортје, М. фон Вебер, П. Хофер, В. А. Моцарт и др.

Клавирска трија:

Ј. Кленгел, А. Роули, К. Бом, Ј. Хајдн, К. Рајнеке и др.

Два гласа и клавир:

Б. Марчело, Л. ван Бетовен, Р. Шуман, М. Глинка, Ф. Менделсон и др.

Гудачки квартети:

И. Плејел, К. Штамиц, В. А. Моцарт, Ј. Хајдн, Ф. Менделсон, Ф. Шуберт и др.

Други разред

Дуо и трио сонате:

Ј. С. Бах, Ј. Ј. Кванц, А. Корели, Ж. М. Леклер, Ђ. Тартини, А. Вивалди, П. А. Локатели, Г. Ф. Хендл, Ђ. Самартини, Б. Марчело, Ф. М. Верачини, Г. Ф. Телеман, Т. Албинони и др.

Дуа:

Л. Бокерини, Ш. Данкла, И. Плејел, Б. Барток (виолине), Ј. Ј. Кванц, Г. Ф. Телеман, Г. Ф. Хендл, Ж. Б. де Боамортје (флауте), Ж. Лефевр (два кларинета), Ђ. Росини, В. А. Моцарт (хорне), В. А. Моцарт, Ј. Хајдн, Ф.

Шуберт (виолина и клавир), В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ф. Пуланк, Ј. Брамс, Е. Григ, К. Дебиси (клавирски дуо) и др.

Две виолине и клавир:

Комади Д. Шостаковича, Б. Годара, Ј. Сука и др.

Трија без клавира:

В. Диверноа, К. Кројцер, Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Ј. Ј. Кванц, Ж. Б. де Боамортје и др.

Клавирска трија:

Ј. Хајдн, Л. ван Бетовен, В. А. Моцарт, Х. Сит и др.

Два гласа и клавир:

Л. ван Бетовен, Р. Шуман, А. Дворжак, А. Рубинштајн, Ф. Менделсон и др.

Гудачки квартети:

В. А. Моцарт, Ј. Хајдн, Ф. Менделсон, Ф. Шуберти др.

Трећи разред

Дуо и трио сонате:

Ј. С. Бах, Ј. Ј. Кванц, А. Корели, Ж. М. Леклер, Ђ. Тартини, А. Вивалди, П. А. Локатели, Г. Ф. Хендл, Ф. М. Верачини, Г. Ф. Телеман, Т. Албиниони и др.

Дуа:

Ж. Ибер, М. Ђулијани, Ф. Карули, А. Пјацола (флаута и гитара), М. де Фаља, И. Албениз, Е. Гранадо (гитаре), Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Ф. Шуберт, Л. Шпор (виолина и виола), Б. Мартину, М. Равел (виолина и чело), Х. Вијењавски (виолине), С. Рахмањинов, К. Дебиси, Е. Сати, Ј. Брамс, А. Дворжак, М. Равел, (клавирски дуо) и др.

Два инструмента и клавир:

М. Брух, М. Глинка, К. Рајнеке, Ж. Ибер, Б. Мартину, А. Хачатурјан, Ф. Пуланк, Ф. Менделсон, Д. Мијо и др.

Трија без клавира:

Л. ван Бетовен, Ј. Ј. Кванц, Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Ж. Ибер и др.

Клавирска трија:

Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ф. Шуберт, А. Дворжак, А. Арени, Ф. Менделсон, С. Рахмањинов и др.

Гудачки квартети:

Л. Бокерини, Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, А. Бородин, А. Дворжак, П. И. Чајковски и др.

Квинтети:

Л. Бокерини, В. А. Моцарт, Ф. Шуберт, А. Дворжак и др.

Четврти разред

Дуо и трио сонате:

Ј. С. Бах, Ј. Ј. Кванц, А. Корели, Ж. М. Леклер, Ђ. Тартини, А. Вивалди, П. А. Локатели, Г. Ф. Хендл, Ф. М. Верачини, Г. Ф. Телеман, Т. Албиниони и др.

Дуа:

Ж. Ибер, М. Ђулијани, А. Пјацола (флаута и гитара), Л. ван Бетовен, Ф. Пуланк (кларинет и фагот), М. де Фаља, И. Албениз Е. Гранадо (гитаре), Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Б. Мартину, Ф. Шуберт, Л. Шпор (виолина и виола), Б. Мартину, М. Равел (виолина и чело), Х. Вијењавски (виолине), С. Рахмањинов, К. Дебиси, Е. Сати, Ј. Брамс, А. Дворжак, М. Равел, Д. Шостакович, В. Лутославски (клавирски дуо) и др.

Два инструмента и клавир:

М. Брух, М. Глинка, К. Рајнеке, Ж. Ибер, Б. Мартину, А. Хачатурјан, Ф. Пуланк, Ф. Менделсон, Д. Мијо и др.

Трија без клавира:

Л. ван Бетовен, Ј. Ј. Кванц, Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Ж. Ибер и др.

Клавирска трија:

Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ф. Шуберт, Р. Шуман, К. Шуман, А. Дворжак, Д. Шостакович, А. Арени, Ф. Менделсон, М. Равел, Г. Форе, С. Рахмањинов и др.

Гудачки квартети:

Л. Бокерини, Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, А. Бородин, А. Дворжак, П. И. Чајковски, Б. Бритн, Л. Јаначек, Д. Шостакович, М. Равел, К. Дебиси, С. Прокофјев, Ф. Глас, Б. Барток, Е. Вилја-Лобос, А. Веберн и др.

Квинтети:

Ф. Данци, Л. Бокерини, В. А. Моцарт, Ф. Шуберт, А. Дворжак, Д. Шостакович..

Дувачки секстети:

Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, К. Рајнеке...

8. ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ

8.1. СОЛФЕЂО

ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелацији.

Разред:	Први
Годишњи фонд часова	105 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне композиције; – препозна и пева староградске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8 и 9/8; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију на задати ритам; – препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма и четвороделне поделе јединице бројања; – препозна и изводи промену метра; – својим речима објасни музичке појмове; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике;	МЕЛОДИКА Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста: – дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција – тоналитети до четири предзнака, – молдур и мутације: де-Де, Еф-еф, а-А, Це-це, е-Е, Ге-ге, – хроматске пролазнице и скретнице, – дијатонске модулације у паралелни, субдоминантни и доминантни тоналитет: почетни тоналитет до два предзнака, – транспоноване. Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста: – двогласно певање – дијатоника и дијатонске модулације на доминанту или паралелу, – певање хармонских веза трогласно. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација. Опажање – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету, – различитих типова дијатонских дурских и молских лествица. Опажање и интонирање: – интервала и двозвука у тоналитету без анализе интервала до дециме (тежиште ка опажању три до четири двозвука у низу), – штимова од камертона (тоналитети до четири предзнака), – свих врста трозвука са обртајима, а умењеног и прекомерног са разрешењем, – строге и слободне хармонске везе на главним ступњевима, – доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд. Диктати Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоноване мотива, – записивање примера свираних по двотактним фразама и диктата у целисти. Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама.

	Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе). Записивање традиционалне, народне и староградске песме са текстом.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО Импровизација мелодије на задати ритам. Употреба савремене технологије у настави.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика артикулација).
	РИТАМ Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте. Ритмичке врсте и фигуре: – четвороделна подела ритмичке јединице (разликовање ритмичких фигура сличних по изгледу), – чешћа употреба пауза и лигатура, – троделни ритмови: проста и сложена деоба тродела, пунктиране фигуре, синкопиран тродел, са и без узмаха. Метричке врсте – промена метра: из дводела у тродел и обрнуто у српским народним песмама и инструктивним композицијама, – мере: 5/8, 7/8 и 9/8 у српским народним песмама, – одређивање метричке врсте српским народним песмама. Равномерно читање у виолинском и бас кључу инсерата из литературе. Промене кључева.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ Дијатонске дурске и молске лествице, хроматске дурске и молске лествице, прости интервали. Трозвуци (дурски, молски, умањени и прекомерни), лествични квинтакорди. Доминантни септакорд са обртајима. Ознаке за динамику, темпо, карактер и артикулацију. ЛИТЕРАТУРА: Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.

Назив предмета	СОЛФЕЂО
Разред:	Други
Годишњи фонд часова:	105

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– изражајно пева тоналне и модалне једногласне и вишегласне композиције са	МЕЛОДИКА Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста:

алтерацима; – препозна и пева старе градске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8, 8/8 и 9/8; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију или хармонију на задати ритам; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма, четвороделне и осмоделне поделе јединице бројања; – препозна и изводи промену метра; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике;	– дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција: тоналитети до пет предзнака; – упознавање модуса (певање лествица и каденци дорског, фригијског, лидијског и миксолидијског модуса); – алтерације у поступном покрету; – певање средњевековних и раних ренесансних композиција (једногласно и вишегласно); – дијатонске модулације у тоналитете прве квинтне сродности и мутације; – транспоноване; – композиције са клавирском пратњом; Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста. – двогласно и трогласно певање – дијатоника са алтерацијама и дијатонским модулацијама; – певање хармонских веза трогласно; Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација; Опажање – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету; – различитих типова дијатонских дурских и молских лествица, модуса и лествица Балкана; Опажање и интонирање: – интервала и двозвука у тоналитету без анализе интервала до дечиме (тежиште ка опажању три до четири двозвука у низу); – штимова од камертона (тоналитети до пет предзнака); – свих врста трозвука са обртајима и четворозвука на I, V и VII ступњу са разрешењем; – строге и слободне хармонске везе на главним и споредним ступњевима (II и VII); Диктати Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоноване мотива и двозвука; – записивање примера свираних по двотактима, фразама и диктата у целисти свираних на различитим инструментима; Двогласни мелодијски диктати у хомофоним ставу Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама; Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе); Записивање традиционалне, народне и староградске песме са текстом; МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО Импровизација мелодије и хармоније на задати ритам; Употреба савремене технологије у настави;
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума; – међупредметне корелације; – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика артикулација) РИТАМ Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском, бас и са

	променом кључа. Ритмичке врсте и фигуре: – осмоделна подела; – дуола и мала триола; – троделни ритмови, проста деоба тродела и пунктиране фигуре, синкопиран тродел, са и без узмаха. Метричке врсте – промена метра: из дводела у тродел и обрнуто у српским народим песмама и инструктивним композицијама; – мере: 5/8, 7/8, 8/8 и 9/8 у српским народим песмама; – одређивање метричке врсте српским народим песмама; – равномерно читање у виолинском и бас кључу инсерата из литературе; – промене кључева.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ Модуси и лествице Балкана. Сложени интервали. Четворозвучи (доминантни септакорд са обртаји и седам врста септакорада у основном облику). Препознавање музичких облика: реченице, периода и облика песме у примерима из мелодике. ЛИТЕРАТУРА: Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.

Назив предмета	СОЛФЕЂО
Разред:	Трећи
Годишњи фонд часова:	105

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе са елементима из садржаја; – препозна и пева староградске песме и народне мелодије; – пева и препозна штимове дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске везе са елементима из садржаја; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама, у целисти и вергл; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију или хармонију на задати ритам;	МЕЛОДИКА Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, српских народних песама са текстом, познатих тема композиција у сонатном облику и у облику ронда. Стабилне и лабилне алтерације (скокови у алтероване тонове и напуштање алтерованих тонова скоком). Алтеровани акорди и њихова разрешења. Алт кључ. Транспонованање из алт у виолински кључ и обрнуто. Транспонованање из бас у алт кључ и обрнуто. Дијатонске и хроматске модулације у тоналитете прве и друге квинтне сродности и мутације. Модална мелодика. Вишегласно певање хомофоних и полифоних двогласних, трогласних и четворогласних: – композиција са клавирском пратњом, – инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, – српских народних песама са текстом, – познатих тема композиција у сонатном облику и у облику ронда са

– својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе из садржаја кроз примере за слушање музике; – препозна и изводи ритмичке фигуре без и са датим кључем из садржаја; – препозна и изводи промену метра; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике;	елементима дијатонике, дијатонске и хроматске модулације. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација.
	Опажање и интонирање: – основних и хроматских тонова у тоналитету у целом регистру клавијатуре, – штимова свих тоналитета, – свих врста интервала до дециме у оквиру и изван тоналитета, – свих врста трозвука у оквиру и изван тоналитета, – свих врста септакорада у основном облику са разрешењем, – хармонских веза на главним и споредним ступњевима: (троглас и четвороглас, строге и слободне везе акорада) са модулацијом и без модулације.
	Диктати Инструктивне композиције, инсерти из литературе, традиционалне, народне и староградске песме са текстом. Записивање једногласног и двогласног диктата са алтерацијама и модулацијама свираних по двотактним фразама, у целисти и вергл формату. Записивање ритмичке окоснице. Транспоноване мотива.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО Импровизација мелодије или хармоније на задати ритам инсерата из литературе из периода класицизма и романтизма. Савремене технологије у функцији наставе.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавања музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика артикулација).
	РИТАМ Равномерно читање у алт кључу. Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском, бас и алт кључу. Неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квартоле, квинтоле и секстоле. Промена метра у инсертима из литературе и инструктивним композицијама. Полиритмија: 3: 2, 2: 3, 3: 4, 4: 3. Народни ритмови са променом метра – преко примера из музичког фолклора.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ Модуси; Четворозвуци (доминантни септакорд са обртајима и седам врста септакорада у основном облику са разрешењем); Алтеровани акорди; ЛИТЕРАТУРА: Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.

Назив предмета	СОЛФЕЂО
Разред:	Четврти
Годишњи фонд часова:	99

ИСХОДИ	САДРЖАЈИ

По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	
– изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе са елементима из садржаја; – пева штимове дурских и молских тоналитета; – препозна и пева алтерације, алтероване акорде и њихова разрешења; – препозна и пева модулацију; – препозна и пева старо– градске песме и народне мелодије; – пева композиције са клавирском пратњом; – опажа све врсте лествице; – запише и пева трогласне и четворогласне хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти; – запише двогласни диктат; – опажа, пева и запише интервале и акорде; – импровизује мелодију, ритам или хармонију научених композиција; – користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – препозна и изводи промену метра или темпа; – равномерно и ритмички чита у виолинском, бас, алт и тенор кључу; – изводи и запише неправилне ритмичке групе; – изводи композиције са полиритмијом; – разуме и објасни својим речима музичке појмове;	МЕЛОДИКА Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха (посебно 19. и 20. века), староградских песама и српских народних песама са и без текста (промене метра и коришћење хроматских промена) – рекапитулација градива. Хроматске модулације. Енхармонске модулације (информативно). Алтеровани акорди и њихова разрешења преко инсерата из литературе из периода романтизма, импресионизма и 20-ог века. Композиције са клавирском пратњом. Поставка тенор кључа – певање инструктивних композиција и инсерата из литературе. Транспоноване из тенор кључа у виолински или бас кључ и обрнуто. Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста. – двогласно певање – модулације, мутације и алтерације. – Трогласно и четворогласно певање хармонских веза у инсертима из литературе. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација. Опажање – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету, – свих врста дијатонских лествица. Опажање и интонирање: – интервала до дециме, – штимова од камертона – свих врста трозвука са обртајима, – хармонских веза-трогласних и четворогласних-дијатоника са септакордима и дијатонске модулације. – свих врста четворозвука. Диктати Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоноване мотива, – записивање примера свираних по двотактним фразама , диктата у целисти и вергл диктата. Записивање двогласних диктата – модулације, мутације и алтерације. Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама. Записивање метро-ритмичке окоснице инсерата из литературе– промене метра и метричких јединица. Записивање традиционалне, народне песме са и без текста и староградске песме (хроматске промене, елементи мутације), силабичне и мелизматичне песме. МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО Импровизација мелодије, ритма или хармоније научених композиција, или инсерата из литературе из периода импресионизма и 20-ог века. Употреба савремене технологије у настави. СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова (посебно периода: импресионизма, 20-ог века и националне музике) са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавања музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика артикулација).
	РИТАМ Равномерно читање: тенор и алт кључ. Ритмичко читање: обнављање целокупног градива и проширивање знања и вештина из области промене метра и темпа. Неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квартоле, квинтоле и секстоле Полиритмија. Ритмичко читање примера из литературе и инструктивних композиција.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ Осврт на целокупно градиво кроз све садржаје. ЛИТЕРАТУРА: Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода

8. 2. ХАРМОНИЈА	
ЦИЉ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.	
Разред:	ПРВИ
Годишњи фонд часова:	70
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– користи стечена знања из теорије музике у решавању хармонских проблема; – препозна консонантне и дисонантне акорде; – запише квинтакорде и обртаје главних ступњева; – одреди многостраност квинтакорада у тоналитетима; – дефинише сродство и функције акорада; – слушно разликује хомофони и полифони став; – класификује и слушно препозна врсте каденци; – примени поставку квинтакорада главних ступњева у строгом хармонском ставу; – примени правила у везивању квинтакорада главних ступњева и њихових обртаја;	УВОД У ХАРМОНИЈУ Појам хармоније. Тонски систем – читање и писање нота у бас и виолинском кључу. Интервали: – врсте, величина, сазвучност, разрешење дисонантних интервала Лествице – дијатонске дурске и молске лествице. Тоналитет – појам и структурална основа тоналитета и његово испољавање кроз однос главних трозвука.
	АКОРДИ Појам и врсте акорада. Облици акорада – основни и обртаји. Изградња квинтакорада на главним ступњевима. Многостраност квинтакорада. Сродство акорада. Тоналитет и функције акорада.
	СТРОГИ ХАРМОНСКИ СТАВ Полифонија и хомофонија. Мелодија. Строги хармонски став. Акордски и ванакордски тонови – општи појмови. Хармонски ритам. Критични тонови. Каденце.

– слушно идентификује хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја; – одсвира хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја на клавиру; – примени везивање и направи разлику у везивању акорада споредних квинтакорада и њихових обртаја; – препозна тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе; – повеже хармонизацију задатка са његовом формалном структуром; – коментарише квалитет хармонског задатка;	ТРОЗВУЦИ ГЛАВНИХ СТУПЊЕВА Квинтакорди. Постављање квинтакорада главних ступњева у четворогласни хармонски став у дуру и хармонском молу. Везивање квинтакорада главних ступњева: – строга веза; слободна веза; полуслободна веза, лиценција вођице. Мелодијски скокови у оквиру исте хармоније – промена положаја и слога. Забрањена кретања. Каденцирајући квартсектакорд. Сектакорди Изградња сектакорда и главних ступњева у оквиру тоналитета. Сектакорди главних трозвука – увођење и разрешење. Квартсектакорди: Изградња квартсектакорада главних ступњева главних ступњева у оквиру тоналитета. Квартсектакорди: обртајни и случајни – увођење и разрешење. ТРОЗВУЦИ СПОРЕДНИХ СТУПЊЕВА Изградња квинтакорада споредних ступњева и њихових обртаја у задатом тоналитету. Споредни квинтакорди – увођење и разрешење. Споредни сектакорди – увођење и разрешење. Фригијски обрт. Секвенце.
Програм годишње смотре: 1. Писмени део: хармонизација сопрана и шифрованог баса 2. Практични део: свирање хармонских каденци Програм испита: 1. Писмени део: хармонизација сопрана (8 тактова) и шифрованог баса (8 тактова) 2. Усмени део: два питања из пређеног градива 3. Практични део: свирање (4 такта) шифрованог баса	
Назив предмета:	ХАРМОНИЈА
Разред:	Други
Годишњи фонд часова:	70
ИСХОДИ	
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– препозна и изгради главне четворозвуке; – препозна и разреши критичне тонове у главним четворозвучима; – наведе начине увођења и разрешења главних четворозвука; – примени правила у везивању главних четворозвука; – слушно препозна хармонске везе главних четворозвука; – демонстрира написане хармонске везе главних четворозвука на клавиру; – препозна и примени ванакордске тонове у хармонизацији задатака и примерима из литературе; – аналитички распозна и тумачи тоналитете и акордске односе на примерима из музичке	ГЛАВНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ Изградња и препознавање доминантог септакорда у основном облику и обртајима у дуру и молу. Доминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење, лиценција вођице и септима. Изградња и препознавање субдоминантног септакорда (II₇) у основном облику и обртајима у дуру и молу. Субдоминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење. Изградња и препознавање вођичног четворозвука (VII₇) навише од задатог основног тона и наниже од задате септима у дуру и молу. Одређивање тоналитета према задатом вођичном септакорду. Вођични септакорд и обртаји: увођење и разрешење.
	ВАНАКОРДСКИ ТОНОВИ Подела ванакордских тонова. Увођење и разрешење ванакордских тонова. Ванакордски тонови у басу.

литературе; – препозна и направи разлику између видова промене тоналитета у примерима из музичке литературе; – презначи акорде у дијатонској модулацији; – свира дијатонску модулацију на клавиру; – повеже хармонизацију задатака са његовом формалном структуром; – изрази мишљење о квалитету креираног хармонског задатка.	Вишеструки ванакордски тонови. ВИДОВИ ПРОМЕНЕ ТОНАЛИТЕТА Мутација. Тонално иступање. Тонални скок. Модулација. ДИЈАТОНСКА МОДУЛАЦИЈА Изградња трозвука у дуру, молдуру и свим врстама мола. Сродност тоналитета. Средства дијатонске модулације и начини извођења. Дијатонске модулација: – прве групе; – друге групе; – треће групе; Модулација преко посредног тоналитета (информативно).
Програм годишње смотре: 1. Писмени део: хармонизација сопрана и шифрованог баса 2. Усмени део: једно питање из пређеног градива 3. Практични део: свирање дијатонске модулације Програм испита: 1. Писмени део: хармонизација сопрана (8 тактова) и шифрованог баса (8 тактова) 2. Усмени део: два питања из пређеног градива 3. Практични део: свирање дијатонске модулације и шифрованог баса (4 такта)	

Назив предмета:	ХАРМОНИЈА
Разред:	Трећи
Годишњи фонд часова:	70
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– препозна разрешења споредних четворозвука у хармонској анализи на примерима из литературе; – разликује дијатонске и алтероване тонове и акорде у лествицама; – изгради структуру алтерованих акорада – дијатонског и хроматског типа; – разреши критичне тонове у алтерованим акордима; – примени правила у везивању алтерованих акорада и њихових обртаја; – слушно идентификује хармонске везе алтерованих акорада и њихових обртаја; – свира хармонске везе алтерованих акорада и њихових обртаја на клавиру; – препозна тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе; – прави разлику између средстава дијатонске и хроматске модулације дијатонског типа; – презначи акорад у хроматској модулацији дијатонског типа; – слушно идентификује тоналне промене; – свира хроматске модулације дијатонског типа на клавиру; – повеже хармонизацију задатака са његовом	СПОРЕДНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ Увођење и разрешење споредних четворозвука АЛТЕРОВАНА ХАРМОНИЈА Препознавање дијатонских и алтерованих тонова у лествицама. Алтерације и њихова улога у формирању алтерованих акорада. Алтеровани акорди – подела и преглед алтерованих акорада. Изградња дијатонског и алтерованог четворозвука (DD) на II ступњу дура и мола. Изградња малог дурског четворозвука од задате алтероване терце. Изградња умањеног акорда на повишеном IV ступњу дура и мола. Доминантина доминанта. Заменик доминатине доминанте. Изградња малог дурског и умањеног четворозвука. Вантоналне доминанте и заменици. Наполитански секстакорд и фригијски квинтакорд. ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА ДИЈАТОНСКОГ ТИПА

формалном структуром; – продукује нове хармонске идеје из дефинисаних хармонских правила; – изрази мишљење о квалитету креираног хармонског задатка; – дискутује о формалној и хармонској анализи.	Појам и средства хроматске модулације. Хроматска модулација дијатонског типа преко пре значења алтерованих акорада дијатонског типа.
Програм годишње смотре: 1. Писмени део: хармонизација сопрана и шифрованог баса 2. Усмени део: једно питање из пређеног градива 3. Практични део: свирање модулације (дијатонска или хроматска модулација дијатонског типа) Програм испита: 1. Писмени део: хармонизација сопрана (8 тактова) и шифрованог баса (8 тактова) 2. Усмени део: два питања из пређеног градива 3. Практични део: свирање модулације (дијатонска и хроматска модулација дијатонског типа) и сопрана (4 такта)	

Назив предмета:	ХАРМОНИЈА
Разред:	Четврти
Годишњи фонд часова:	66

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– преобликује структуру задатих акорада и одреди њихову многостраност; – примени све врсте терцне сродности; – разликује и примени средства хроматске модулације; – слушно препозна средства хроматске модулације; – свира хроматске модулације на клавиру; – преобликује акорд енхармонском заменом појединих тонова и изведе њихову многостраност; – разликује и примени средства енхармонск модулације; – енхармонске модулације; – препозна средства енхармонске модулације у хармонској анализи на примерима из литературе; – свира енхармонске модулације на клавиру; – повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром; – дискутује о формалној и хармонској анализи.	ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА Изградња свих врста трозвука променом тонова задатог акорда – одредити и многостраност добијеног трозвука. Изградња терцносродних трозвука – дијатонска, хроматска и скривена терцна сродност. Изградња ланца малих дурских четворозвука по квинтном кругу наниже. Појам и средства хроматске модулације. Модулација помоћу: – промене склопа акорада; – хроматске и привидне терцне сродности; – елиптичних веза; – модулирајуће секвенце. ЕНХАРМОНСКА МОДУЛАЦИЈА Енхармонска замена појединих тонова прекомерног трозвука и умањеног четворозвука и њихова многостраност. Појам и средства енхармонске модулације. Енхармонска замена и презначење. Енхармонско презначење: – умањеног четворозвука; – прекомерног трозвука; – малог дурског четворозвука;
Програм годишње смотре: 1. Писмени део: хармонизација сопрана и нешифрованог баса 2. Усмени део: једно питање из пређеног градива 3. Практични део: свирање модулације (дијатонска, хроматска или енхармонске модулација) Програм матурског испита: 1. Писмени део: тест 2. Усмени део: свирање сопрана (4 такта) и свирање модулације	

8. 3. ХАРМОНСКА ПРАТЊА

ЦИЉ учења предмета Хармонска пратња је да код ученика развију знања и вештине везане за извођење, интерпретацију и импровизацију музике у зависности од музичких захтева

Разред	Први	
Годишњи фонд часова	35 часова	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– слушно и аналитички препозна музичке компоненте и објасни њихов утицај на карактер мелодије; – слушно препозна, изгради и одсвира акорде, врсте каденци и хармонске везе; – дефинише функционалну карактеристику акорада и разликује њихову хармонску улогу; – опажа функције, ступњеве, положај и облик акорда у кратким заокруженим примерима; – анализира мелодију и изврши адекватан избор акорада; – интерпретира различите хармонске обрасце у хармонској пратњи; – анализира и тумачи акорде примера из литературе различитих жанрова; – својим речима изрази утиске о слушаном делу; – критички просуди своје и извођење музике другова из групе; – примени потребна знања и вештине на инструменту.	УВОД У ХАРМОНСКУ ПРАТЊУ	Музичке Компоненте Тон и његове особине. Лествице. Акорди. Ритам. Ритам у функцији карактера. Утицај ритма, темпа, динамике, агогике и артикулације на мелодију.
	ХАРМОНСКИ РИТАМ И ХАРМОНИЗАЦИЈА МЕЛОДИЈЕ	Тоналитет. Мелодија. Анализа мелодије. Избор акорада: трозвучи главних и споредних ступњева и главни четворозвучи. Различито акордско тумачење мелодије. Промена тоналитета (информативно).
	ХАРМОНСКА ПРАТЊА	Однос мелодије и пратње. Значење, обрасци и примена ритма у хармонској пратњи. Шифре у запису – читање и тумачење . Начини примене хармонске пратње. Типични хармонски обрасци одређених жанрова и стилова. Мелодија и ритам у примерима из литературе различитих жанрова. Употреба клавира и других инструмената у пратњи дечјих песама, српских народних и староградских песама, популарних мелодија, филмске музике и познатих тема из уметничке музике, бајки, прича. Промена карактера у примерима из литературе различитих жанрова.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање музике у контексту хармонског ритма и пратње. Слушање музике по жанровима. Музичка интерпретација.
	СТИЛ И ЖАНР	Карактеристике различитих стилова и жанрова. Хармонизација и свирање мелодија различитих стилова и жанрова. Импровизација.

8. 4. АРАНЖИРАЊЕ

ЦИЉ учења предмета Аранжирање је да код ученика развије вештине аранжирања примера из литературе за

одговарајући ансамбл или солисту.	
Разред	Други
Годишњи фонд часова	35

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– дефинише појам и улогу аранжирања; – направи разлику у хармонским слоговима и музичкој фактури; – наведе и препозна и одсвира типове пратње; – самостално осмисли и одсвира пратњу на задату мелодију; – осмисли латентну хармонију на задату мелодију; – користи орфов инструментариј и тело у импровизацији; – аранжира задате мелодије; – направи поређење и коментарише аранжмане оригиналних композиција из литературе.	УВОД У АРАНЖИРАЊЕ	Аранжирање – појам и улога. Хармонски став: – строги, – слободни. Фактура: – хомофона, – полифона. Пратња и мелодија: – типови пратње (слушно, аналитички и практично), – проширење хармонске окоснице T-S-D-T/t-s-D-t, – израда пратње на клавиру на задату мелодију, – израда клавирске пратње на задату мелодију у другом инструменту (мелодијском инструменту) у слободном хармонском ставу, – типови мелодије: инструментална, вокална (речитативна, ариозо), – мелодија са латентном хармонијом: израда мелодије са латентном хармонијом (мелодијски инструмент) и на задату пратњу.
	ИМПРОВИЗАЦИЈА	Орфов инструментариј. Тело као инструмент.
	АРАНЖИРАЊЕ	Аранжирање мелодије са латентном хармонијом за: мешовити ансамбл (орфов инструментариј, хармонски инструмент, тело као инструмент). Аранжирање дечјих песама за дечји хор – једногласно певање уз клавирску пратњу.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање аранжираних примера из литературе.

Јавни наступ: Обавезан је један јавни наступ у току године.

Назив предмета	АРАНЖИРАЊЕ
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	35

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– користи дигиталне музичке програме у изради аранжмана;	ДИГИТАЛНО МУЗИЧКО ОПИСМЕЊАВАЊЕ	Савладавање програма: – Note flight, – Muse score.

– примени сложенију фактуру у поставци аранжмана; – самостално осмисли пратњу у деоници мелодијског инструмента на задату мелодију; – самостално хармонизује коралну мелодију; – аранжира за дечји хор; – аранжира за различите ансамбле; – направи поређење и коментарише аранжмане оригиналних композиција из литературе.	ПРАТЊА И МЕЛОДИЈА	Сложенија фактура хармонске пратње. Хармонска пратња у деоници мелодијског инструмента. Корална мелодија и њена хармонизација.
	АРАНЖИРАЊЕ	Карактеристике аранжирања за дечји хор. Аранжирање: – дечјих песама за дечји хор – двогласно певање уз клавирску пратњу, – одабраних композиција или краћих целина из уметничке музике за клавир, – одабраних композиција или краћих целина из уметничке музике за клавирски дуо, – одабраних композиција или краћих целина из уметничке музике за трио (клавирски или инструментални). Инструментална музика у аранжману за хор (мешовити/женски/мушки/дечји). Аранжирање за два хармонска инструмента.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање аранжираних примера из литературе.
Јавни наступ: Обавезан је један јавни наступ у току године.		

Назив предмета	АРАНЖИРАЊЕ
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	33

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– аранжира композиције за гудачки квартет; – аранжира композиције за гудачки оркестар; – користи дигиталне музичке програме у изради аранжмана; – направи поређење и коментарише аранжмане оригиналних композиција из литературе.	АРАНЖИРАЊЕ ЗА ГУДАЧКИ КВАРТЕТ	Поставка акорада у гудачком квартету. Могући типови пратње у гудачком камерном музицирању. Аранжирање одабраних композиција или краћих целина за гудачки квартет.
	АРАНЖИРАЊЕ ЗА ГУДАЧКИ ОРКЕСТАР	Поставка акордске вертикале у гудачком оркестру. Могући типови пратње у гудачком оркестру. Аранжирање одабраних композиција или краћих целина за гудачки оркестар.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Анализа и слушање оригиналних примера из литературе и њихових аранжмана за гудачки квартет и гудачки оркестар.
Јавни наступ: Обавезан је један јавни наступ у току године.		

8. 5. ХОРСКЕ ПАРТИТУРЕ		
ЦИЉ учења предмета Хорске партитуре је оспособљавање ученика да правилно прочитају, протумаче и изведу на клавиру хорску партитуру.		
Разред	Други и трећи разред	
Годишњи фонд часова	35/35	

ИСХОДИ По завршеној	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ

теми/области ученик ће бити у стању да:		
– користи стечена теоретска знања из других предмета у читању и свирању партитуре; – анализира и свира на клавиру двогласне, трогласне и четворогласне хорске партитуре; – препозна проблеме и технички прилагоди начин свирања различитим захтевима у партитури; – чита транспоноване тенорске деонице; – чита старе кључеве и примени их у пракси; – чита с листа лакше хорске партитуре; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	СВИРАЊЕ ХОРСКИХ ПАРТИТУРА	Двогласни и трогласни дечји и женски хорови у једном или два нотна система. Трогласни дечји и женски хорови у три нотна система. Четворогласни женски, мушки и мешовити хорови у два нотна система. Четворогласни хорови у три нотна система Четворогласни хорови (женски, мушки, мешовити) у четири нотна система. Транспонујућа тенорска деоница-значај вештине читања. Стари кључеви. Анализа партитуре и повезивање са предметом дириговање. Упознавање хорске литературе, дела различитих епоха, карактера и техничких захтева. Читање с листа лакших хорских партитура. Лакши корали у старим кључевима (3. разред Одсека за музичку теорију)
Минимум програма: 2. разред – 15 композиција различитих епоха и карактера 3. разред – 5 композиција различитих епоха и карактера		

ЛИТЕРАТУРА*

Двогласни и трогласни дечји и женски хорови у два система:

- В. Ђорђевић: Хорови у два и три гласа;
- Р. Толингер: Црна ноћи;
- М. Милојевић: Двогласни, трогласни и четворогласни хорови;
- М. Бајшански: Девојачки пркос;
- М. Тајчевић: Народне песме за двогласне и трогласне хорове;
- К. Манојловић: Збирка двогласних и трогласних женских хорова;
- К. Бабић: Двогласне и трогласне хорске композиције

Трогласни и четворогласни женски хорови у 2 система:

- Ст. Ст. Мокрањац: Четири обредне кајде; Приморски напјеви;
- Б. Сметана: Три женска хора;
- К. Манојловић: Три песме из Вардарске градине;
- К. Бабић: Четири песме из Србије;
- С. Рахмањин: Шест хорова оп. 15;
- В. Илић: Младост; Запис 1492. година

Трогласни и четворогласни женски хорови у 3 система:

- К. Монтеверди, Палестрина, Феста, Гастолди, Маренцио, Криспинус, анонимни аутори: канцонете, виланеле, мадригали, мотети;
- М. Живковић: Цвеће цафнало;
- Ст. Ст. Мокрањац: Четири обредне кајде

Четворогласни женски хорови у 4 система:

- Ст. Ст. Мокрањац: XIV Руковет;
- Ђ. Верди: Quattro pezzi sacri (III);

Четворогласни мешовити хорови у 2 система:

- Б. Донати: Канцонета;
- Ђ. Де Марци: Signore delle cime;
- Л. Лео: Libera me;
- Палестрина: O Bone Jesu;
- Ј. Аркаделт: Ave Maria;
- Ј. Галус: Sepulto Domino; Ecce quomodo moritur iustus;
- Г. Ф. Хендл: Canticorum Jubilo;
- Ј. С. Бах: Корали;
- В. А. Моцарт: Ave verum corpus;
- Л. ван Бетовен: Жртвена песма;
- К. Станковић: Литургија – делови
- Ст. Ст. Мокрањац: Леле Стано мори (V руковет)

Мушки хорови у 2 система:

- Ст. Ст. Мокрањац: Литургија Св. Јована Златоустог – делови, Актист;
- Ј. Маринковић: Хеј, трубачу

Мушки хорови у 4 система:

- Ст. Ст. Мокрањац: I Руковет;
- М. Бајшански: Докле улица спи

Мешовити хорови у 3 система:

- К. Станковић: Литургија – делови; Христос воскрес;
- Ст. Ст. Мокрањац: И кличе девојка; Када ми се Радосаве; Црни горо (XI Руковет);
- И. Бајић: Српкиња (*Кнез Иво од Семберије*).

Мешовити хорови у 4 система:

- Ст. Ст. Мокрањац: Руковети; Литургија Св. Јована Златоустог, Опело – делови, Акатист Богородици, О како безаконје, Тебе одјејущагосја, Статије;
- Ј. Славенски: Вода звира;
- Ј. Маринковић: Оче наш из Литургије;
- К. Бабић: Три мадригала, само мало другачија;
- В. Перичић: Песме из Врања;
- С. Христић: Опело – делови;
- Ђ. Гастолди: Il' bell umore;
- Б. Донати: Gagliarda;
- Х. Персл: Пролетња песма;
- Палестрина: Benedictus;
- Мадригали и мотети Монтевердија, Ласа, Маренција, Палестрине, Галуса;
- Ј. С. Бах: Корали у старим кључевима. И дела сличне тежине и специфичних техничких захтева.

8. 6. ДИРИГОВАЊЕ

ЦИЉ учења предмета Дириговање је да ученик овлада мануелном техником и основним диригентским вештинама и да се оспособи за анализу музичког дела и практичан рад са ансамблом.

Разред	Трећи	
Годишњи фонд часова	70	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– опише развој дириговања и улогу и значај диригента у ансамблу; – чита партитуру кроз	ДИРИГОВАЊЕ	Историјски развој дириговања и улога и значај диригента у ансамблу. Упознавање са хорском партитуром. Основне законитости дириговања. Диригентски став у раду са хором.

анализу и свирање; – примењује мануелну технику у зависности од музичких и техничких захтева партитуре; – диригује ансамблом или уз пратњу на клавиру одређену хорску партитуру; – користи знања стечена из сродних предмета; – заузме критички став према сопственом и туђем дириговању; – користи предности дигитализације у слушању, анализирању и извођењу музике.		Мануелна техника: – почетни став, – припремни потез (систем тачке и покрета, однос амплитуде и темпа), – шеме на два, три, четири, пет и шест – осмина, четвртина, половина јединице бројања, мешовити такт, – дељени потез и батуту, короне, цезуре, – специфичне динамичке, агогичке промене и промене темпа и – музичка изражајност кроз покрет и мимику. Практичан рад са хорским ансамблом – основна правила. Хорска литература. Анализа дела са аспекта диригента као извођача. Слушање дела праћењем партитуре уз помоћ доступних носилаца звука.
Минимум програма: 10 композиција за различите хорске саставе, различитих епоха и техничких захтева		

ЛИТЕРАТУРА*

- В. Ђорђевић: Хорови у два и три гласа
- М. Бајшански: Девојачки пркос
- Ст. Ст. Мокрањац: Четири обредне кајде
- В. Илић: Младост
- К. Монтеверди: Il mio martir
- Палестрина: Vigilate
- Ђ. Ђ. Гастолди: L'umorista
- Ђ. Батиста Мартини: In Monte oliveti
- Л. Маренцио: Al primo vostro sguardo Канцонете, виланеле, мадригали и мотети
- Б. Донати: Canzonetta
- Л. Лео: Libera me, Канони
- Ст. Ст. Мокрањац: Литургија Св. Јована Златостог (делови); Опело (делови); Руковети; Акатист Богородици;

Две песме из XVI века

- С. Рахмањин: Богородице дјево из Свеноћног бденија
- А. Архангелски: Помишљају дењ страшни; Гласом мојим ко Господу возвах
- В. А. Моцарт: Ave verum corpus
- Л. ван Бетовен: Жртвена песма
- Ј. Маринковић: Оче наш из Литургије
- Ј. Славенски: Вода звира
- К. Бабић: II мадригал (Узори Маро)
- Р. Петровић: Бела врана и црна овца
- С. Христић: Свјати Боже из Опела у бе-молу
- Палестрина: Benedictus
- Мадригали и мотети Монтевердија, Ласа, Маренција, Палестрине, Галуса;
- Композиције за солисту у пратњи хора:
- Ст. Ст. Мокрањац: Бољно чедо; песме из Руковети са соло деоницама
- В. Илић: Запис из 1492.
- П. Чесноков: Спаси Боже људи твоја; Ангел вопијаше; Заступнице усерднаја; Да исправитсја молитва моја;
- С. Рахмањин: Тебе појем; Ниње отпушчајеш
- Динев: Тебе појем
- Д. Христов: Во царствији твојем

Назив предмета	ДИРИГОВАЊЕ
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	66

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– чита партитуру кроз анализу; – примењује мануелну технику у зависности од музичких и техничких захтева партитуре; – диригује уз клавирску пратњу одређену оркестарску партитуру; – користи знања стечена из сродних предмета; – заузме критички став према сопственом и туђем дириговању; – користи предности дигитализације у слушању, анализирању и извођењу музике;	ДИРИГОВАЊЕ	Састав и врсте оркестара, оркестарских корпуса, инструмената и њихових улога кроз различите епохе. Читање оркестарских партитура. Оркестарско дириговање: – употреба диригентске палице, – диференцијација леве и десне руке. Мануелна техника: – диригентски став у раду са оркестром, – припремни потез (систем тачке и покрета, однос амплитуде и темпа), – шеме на два, три, четири, пет и шест – осмина, четвртина, половина јединице бројања, мешовити такт, – дељени потез и батуту, короне, цезуре, – специфичне динамичке, агогичке промене и промене темпа – музичка изражајност кроз покрет и мимику. Основне законитости оркестарског дириговања. Распоред инструмената у оркестру. Оркестарска партитура. Оркестарска литература. Анализа дела са аспекта диригента као извођача. Слушање дела праћењем партитуре уз помоћ. доступних носилаца звука.
Минимум програма: 3 композиције за гудачки, камерни, симфонијски оркестар		

ЛИТЕРАТУРА*

- Пахелбел: Канон и жига
- Ј. С. Бах: Арија из Оркестарске свите бр. 3
- В. А. Моцарт: Мала ноћна музика
- Т. Албиниони: Адађо
- С. Барбер: Адађо за гудачки оркестар
- Е. Григ: Две елегичне мелодије
- П. Чајковски: Елегија за гудачки оркестар; Серенада за гудачки оркестар (ставови);
- О. Респи: Античке игре и арије (ставови)
- В. А. Моцарт: Дивертимента; Серенаде;
- Ф. Шуберт: *Розамунд* – интермецо
- П. Маскањи: *Кавалерија рустикана* – интермецо
- В. А. Моцарт: Увертира за оперу *Титусово милосрђе*; Симфоније бр. 25, 26, 36, 38, 40 (ставови)
- Ј. Хајдн: Симфоније бр. 44, 45, 94, 103, 104 (ставови)
- Л. ван Бетовен: Симфоније I, II, III, VII, VIII (ставови или само делови)
- Ф. Шуберт: Симфоније III, V, VIII (ставови)
- А. Дворжак: Словенске игре (избор)

– Ј. Брамс: Мађарске игре (избор)

8. 7. КЛАВИР „А” ПРОГРАМ

Циљ	Циљ учења предмета клавир „А” програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања	
Разред	Први	
Годишњи фонд часова	70 часова	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – коригује извођење у току свирања; – примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да их одсвира; – учествује на јавним наступима у школи; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; – присуствује часу других ученика и користи искуства стечена на тај начин; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Технички захтеви: Техника скокова, припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Примена прстореда и процедуре у вежбању. Свирање у клавирском дуу. Техничке дисциплине: Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве, у шеснаестинама, у паралелном кретању, у размаку октаве. Квинтакорди и септакорди у малом и великом разлагању, кроз четири октаве паралелно. Аутентична каденца – уски слог.	
Обавезни минимум програма:	– четири етиде са различитим техничким проблемима; – две полифоне композиције; – једна соната; – два комада разних епоха и карактера – лествице и трозвучи по програму	
Јавни наступи:	– обавезна два јавна наступа током школске године	

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде:

- Карл Черни: етиде оп. 299,
- Херман Беренс: етиде оп. 61, оп. 88,
- Јохан Баптист-Крамер: етиде,
- Алберт Лешхорн: етиде оп. 66
- Јела Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савладавање техничких проблема

И друге етиде одговарајуће тежине.

Композиције полифоног стила:

- Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције,
- Мали прелудијуми, Француске свите – поједини ставови
- Георг Фридрих Хендл – поједини ставови из свита
- И друге полифоне композиције одговарајуће тежине

Сонате и варијације:

- Јозеф Хајдн: Сонате Е-дур и Ге-дур, А-дур, Де-дур
- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате KV 545 Це-дур „Фасил“, KV 283 Ге-дур,
- Лудвиг ван Бетовен: Сонате оп. 49, број 1 и 2; 6 лаких варијација на швајцарску тему,
- Роберт Шуман: Сонате за младе оп. 118,
- Исак Беркович: Варијације на тему руске народне песме,
- Дмитриј Кабалевски: Варијације оп. 51, на тему украјинске песме,
- Муцио Клементи: Варијације на тему шпанске игре

И друге сонате и варијације сличне тежине

Композиције по слободном избору:

- Роберт Шуман: избор из Споменара оп. 68
- Фредерик Шопен: За најмлађе (Лорковић)
- Лудвиг ван Бетовен: Багателе, 6 Екосеза (оп. 119)
- Бела Барток: На селу, Микрокосмос
- Дмитриј Кабалевски: Варијације а-мол
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Модест Мусоргски: Гопак, Суза
- Сергеј Прокофјев: Музика уа децу оп. 65
- Едвард Григ: Лирски комади
- Марко Тајчевић: Српске игре
- Станојло Рајичић: Свита
- Вера Богдановић: Музика предкласичара
- Петар Стојановић: „Дечји кутак”

Композиције за четвороручно свирање:

- Јела Кршић: Збирка – избор

Друге композиције сличне тежине за свирање у 4 руке

Назив предмета	КЛАВИР „А” ПРОГРАМ	
Разред	Други	
Годишњи фонд часова	70 часова	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		САДРЖАЈИ
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – учествује на јавним наступима у школи; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног		Техничке дисциплине: – дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве, у шеснаестинама, у размаку октаве, паралелно и супротно кретање. – квинтакорди и септакорди у малом и великом разлагању, кроз четири октаве паралелно, у шеснаестинама. Симултано, четворогласно, кроз четири октаве. – аутентична каденца, уски слог, уз сваку дијатонску скалу ЛИТЕРАТУРА* – списак литературе налази се испод табеле.

слушања и сарадње;	
Обавезни минимум програма: – четири етиде са различитим техничким проблемима; – две полифоне композиције; – једна соната; – два комада разних епоха и карактера – лествице и трозвуци по програму	
Јавни наступи: обавезна два јавна наступа током школске године	
Смотра: – Једна етида; – Једна полифона композиција; – Став сонате или концерта, или варијације или ронда; – Композиција по избору.	

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде:

- Херман Беренс: етиде оп. 61
- Алберт Лешхорн: етиде оп. 66
- Карл Черни: етиде оп. 299,
- Јохан Баптист-Крамер: етиде
- Морис Мошковски: етиде оп. 18

Етиде других аутора сличне тежине и обима

Полифоне композиције:

- Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције, Трогласне инвенције; појединачни ставови из Француских свита
- Георг Фридрих Хендл: појединачни ставови из Свита

И друге полифоне композиције сличне тежине

Сонатна форма и варијације:

- Лудвиг ван Бетовен: Варијације Ге-дур на оригиналну тему; Варијације Ге-дур на тему Паисиела; Рондо Це-дур, Багателе оп. 33 Ес-дур, А-дур
- Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Де-дур, Фантазија де-мол
- Георг Фридрих Хендл: Концерт Еф-дур
- Јохан Себастијан Бах: Концерти- еф-мол, Де-дур, Ге-дур, Бе-дур
- Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија а-мол
- Јозеф Хајдн: Сонате (редакција Раукс)
- Волфганг Амадеус Моцарт: Концерт Де-дур
- Миланка Мишевић: 11 соната Јозефа Хајдна, Волфганга Амадеуса Моцарта
- Арам Хачатурјан: Сонатина Це-дур

И друге сонате и варијације сличне тежине

Композиције по слободном избору:

- Марко Тајчевић: Српске игре
- Наши композитори за младе пијанисте (Милошевић, Трајковић, Бабић....)
- Јосип Славенски: Песме и игре са Балкана, Из Југославије
- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Беджих Сметана: 3 Поетичне полке оп. 8
- Ф. Шуберт: Емпромптиа оп. 90, оп. 142
- Едвард Григ: Ноктурно
- Доменико Скарлати: Сонате
- Дмитриј Шостакович: Прелудијуми оп. 34
- Бела Барток: 6 румунских игара
- Сергеј Прокофјев: оп. 25 Гавота из Класичне симфоније оп. 25, Пролазне визије оп. 22,
- Клод Дебиси: Арабеска Е-дур, Девојка са косом боје лана

Школски програм Музичке школе „Јован Бандур“ Панчево – средња школа, 2022 – 2026.

- Петар Илич Чајковски: Годишња доба
- Роберт Шуман: Дечје сцене оп. 15
- Фредерик Шопен: Мазурке, Валцери, Ноктурна

Комади за четвороручно свирање:

- Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције (Варијације, Соната Бе-дур)
- Роберт Шуман: Слике са истока оп. 66,
- Игор Стравински: Три лака комада
- Морис Равел: Моја мајка гуска и други комади сличне тежине

Назив предмета	КЛАВИР „А” ПРОГРАМ	
Разред	Трећи	
Годишњи фонд часова	70 часова	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		САДРЖАЈИ
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – коригује лоше извођење у току свирања; – примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – учествује на јавним наступима у школи; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; – критички вреднује своје извођење у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Решавање и усавршавање сложених техничких захтева (техника скокова), припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Увођење ученика у самосталност у погледу примене прстореда и других дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши. Свирање у клавирском дуу. Техничке дисциплине: Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном и супротном кретању у размаку октаве.. Квинтакорд и септакорд у малом разлагању, разломљено и симултано кроз четири октаве. Каденца
Обавезни минимум програма: а) четири етиде са различитим техничким проблемима; б) две полифоне композиције; в) једна соната/концерт г) два комада разних епоха и карактера д) лествице и трозвуци по програму		
Јавни наступи: обавезна два јавна наступа током школске године		

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде:

- Карл Черни: етиде оп. 299, оп. 636, оп. 365, оп. 740
- Јохан Баптист Крамер: етиде
- И друге етиде сличне тежине

Полифоне композиције:

- Јохан Себастијан Бах: Трогласне инвенције, Француске свите – појединачни ставови
- Георг Фридрих Хендл: Свите – избор
- Друге полифоне композиције сличне тежине

Сонатне форме и варијације:

- Муцио Клементи: Сонате
- Јозеф Хајдн: Концерт Де-дур, Концерт Ге-дур
- Јохан Себастијан Бах: Концерти еф-мол, А-дур, Е-дур
- Георг Фридрих Хендл: Концерт Еф-дур; Варијације из свите Ге-дур; Чакона Ге-дур; Варијације Бе-дур,
- Волфганг Амадеус Моцарт: Концерт А-дур, КВ 488, Концерт Еф-дур КВ 413
- Лудвиг ван Бетовен: концерт Це-дур
- Јозеф Хајдн: Сонате
- Волфганг Амадеус Моцарт: Сонате
- Лудвиг ван Бетовен: Соната оп. 79 Ге-дур; ор. 14 Е-дур; ор. 2 еф-мол
- Волфганг Амадеус Моцарт: Варијације Це-дур
- Георг Фридрих Хендл: Варијације Е-дур
- Лудвиг ван Бетовен: 9 варијација А-дур, Варијације Бе-дур

Композиције по слободном избору:

- Едвард Григ: Песме оп. 52, Лирски комади оп. 43, Хумореске оп. 6
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Франсис Пуланк: Два ноктурна
- Фредерик Шопен: Ноктурна
- Франц Шуберт: Емпромпта,
- Роберт Шуман: Романсе оп. 28, Албумблатер оп. 124; Дечји албум оп. 15,
- Франц Лист: Утехе
- Бела Барток: „Микрокосмос”
- Дмитриј Шостакович: Три фантастичне игре оп. 1; Прелудијуми оп. 34
- Сергеј Прокофјев: Приче старе баке оп. 31
- Клод Дебиси: Дечји кутак
- Стеван Стојановић Мокрањац: Игре; Етида бе-мол
- Станојло Рајичић: Етида; Хумореска; Игра
- Вера Богдановић: Музика предкласичара
- Лутке у клавиранској музици XX века (избор и редакција Миланка Мишевић)
- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Јела Кршић-Ранковић: Збирка клавиранских композиција за савлађивање техничких проблема

Комади за четвороручно свирање или два клавира:

- Јела Кршић: Збирка за четири руке Брадач-Храшовец
- Георг Фридрих Хендл: Соната ге-мол,
- Волфганг Амадеус Моцарт: Соната Де-дур; Соната Еф-дур
- Камиј Сен-Санс: избор из „Карневала животиња”
- Сергеј Прокофјев: избор из Свите „Петар и вук”
- Лудвиг ван Бетовен: Соната Де-дур,
- Јоханес Брамс: Мађарске игре
- Клод Дебиси: Валцер; У броду
- Волфганг Амадеус Моцарт: Соната Бе-дур

Назив предмета	КЛАВИР „А” ПРОГРАМ	
Разред	Четврти	
Годишњи фонд часова	66 часова	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		САДРЖАЈИ

– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – коригује лоше извођење у току свирања; – примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – учествује на јавним наступима у школи; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; – препознаје музичке елементе у свирању других; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Решавање и усавршавање сложених техничких захтева (техника скокова), припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику, са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Увођење ученика у самосталност у погледу примене прстореда и других дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши. Свирање у клавирском дуу. Техничке дисциплине: Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном и супротном кретању у размаку октаве. Размак терце, сексте и дециме паралелно. Квинтакорди и септакорди у великом разлагању кроз четири октаве, паралелно. Скале у дуплим октавама кроз три октаве, паралелно.
Обавезни минимум програма: а) четири етиде са различитим техничким проблемима; б) две полифоне композиције; в) једна соната/концерт г) два комада разних епоха и карактера д) лествице и трозвуци по програму	
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године	
Смотра: Једна етида – напамет; Једна полифона композиција – напамет; Један комад XIX или XX века – напамет; Једна соната или концерт – може и из нота.	

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде:

- Јохан Баптист-Крамер: етиде оп. 60
- Херман Беренс: етиде оп. 61
- Алберт Лешхорн: етиде оп. 136 Игњац Мошелес: етиде оп. 70
- Карл Черни: етиде оп. 740
- Виртуозне композиције од старих мајстора до данас (избор Миланке Мишевић)
- Друге етиде сличне тежине по избору наставника.

Полифоне композиције:

- Георг Фридрих Хендл: Свите
- Јохан Себастијан Бах: Трогласне инвенције; Француске свите – појединачни ставови;
- Енглеске свите – појединачни ставови;
- Мали прелудијуми и фуге и фугета
- Друге композиције сличне тежине

Сонатна форма:

- Јозеф Хајдн: 11 соната (редакција М. Мишевић)
- Волфганг Амадеус Моцарт: Сонате
- Лудвиг ван Бетовен: сонате ор. 14 бр. 1 Е-дур, бр. 2 Ге-дур; ор. 2 бр. 1 еф-мол,

Друге сонате сличне тежине

Композиције по слободном избору:

- Клод Дебиси: Арабеске Е-дур и Ге-дур; Дечји кутак
- Франсоа Купрен: Сестра Моник,
- Жан Филип Рамо: Гавота и Варијације
- Роберт Шуман: Арабеска оп. 18; Дечје сцене оп. 15; Новелете
- Фредерик Шопен: Ноктурна, Полонезе, Мазурке
- Франц Шуберт: Емпромпти оп. 142 Бе-дур
- Александар Скрјабин: Прелудијуми оп. 11 и други опуси; Мазурке
- Сергеј Прокофјев: Пролазне визије оп. 22
- Бела Барток: Сонатина; Багателе оп. 6,
- Лутке у класичној музици XX века (избор и редакција Миланка Мишевић),
- Франц Лист: Ноктурно Ас-дур
- Макс Регер: Гавота Е-дур
- Василије Мокрањац: Етида бе-мол
- Владимир Милошевић: Мала свита,
- Јосип Славенски: Из Југославије
- Константин Бабић: Прелиди ђокози
- Иван Јевтић: 6 прелудијума,
- Станојло Рајичић: Скице; Игра де-мол
- Петар Стојановић „Дечји кутак”
- Јела Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема

Клавирске композиције за читање са листа и четвороручно свирање:

- 100 година музике за клавир (редакција М. Мишевић)

8. 7. 1. КЛАВИР „Б” ПРОГРАМ

Циљ	Циљ учења предмета Клавир „Б” програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања	
Разред	Први	
Годишњи фонд часова	70 часова	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	
– препозна делове клавира и разликује различите начине добијања тона на клавиру; – да се оријентише на клавијатури; – правилно седи за клавиром; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање,	Скале: Це-дур, Ге-дур, Де-дур, а-мол, е-мол и ха-мол Дијатонске и хроматске скале паралелно кроз две октаве, квинтакорд разложено и симултано кроз две октаве. Почетне школе: – Николајев: Школа за клавир – Јела Кршић: Школа за клавир Друге школе сличне тежине ЛИТЕРАТУРА Етиде: – Жан Баптист Дивернуа: Етиде	

артикулацију и опише их својим речима; – примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; – самостално свира кратке композиције напамет; – самостално и уз помоћ наставника контролише квалитет звука.	– Хенри Лемоан: Етиде – Александар Николајев: Школа за клавир – Етиде Полифоне композиције: – Јела Кршић: Клавирска читанка – вежбе за полифонију – Јохан Себастијан Бах: Мале композиције И друге полифоне композиције сличне тежине Сонатине: – Избор сонатина, I свеска Композиције различитих стилова: – Александар Гедике: 60 лаких композиција, ор. 36 – Корнелиус Гурлит: Први кораци младог пијанисте ор. 82 – Бела Барток: За децу; Клавирска музика за почетнике; Микрокосмос, – Дмитриј Кабалевски: 24 лаке композиције ор. 39 – Албум југословенских клавирских композиција – Вера Богдановић: Музика предкласичара – Петар Стојановић: „Дечји кутак” Друге композиције сличне тежине
Обавезни минимум програма: – лествице и трозвучи по програму – 25 вежби – 4 етиде – 2 полифоне композиције – једна сонатина – 3 композиције различитих стилова	
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године	

Назив предмета	КЛАВИР „Б” ПРОГРАМ	
Разред	Други	
Годишњи фонд часова	70 часова	
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	
– чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу; – одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине; – препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта; – користи педал у делима; – уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте; – чује и примени више динамичких нивоа пиајанисимо, мецопиано, фортисимо, мецофорте; – јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње; – осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; – самостално и/или по потреби уз помоћ наставника контролише квалитет звука; – повезује прсторедне групе подметањем и пребацивањем палца уз слушну контролу самостално и уз помоћ	Скале: А-дур, Еф-дур, Бе-дур, фис-мол, де-мол, ге-мол Обрадити све дурске и хроматске скале паралелно. Квинтакорди и септакорди четворогласно разложено и симултано кроз две октаве. Аутентична каденца. ЛИТЕРАТУРА Етиде: – Хенри Лемоан: етиде оп. 37 – Јела Кршић: Музичка читанка за III разред-етиде – Карл Черни: етиде оп. 849 И друге етиде сличне тежине Полифоне композиције: – Јохан Себастијан Бах: Мале композиције, 12 малих прелудијума Друге полифоне композиције сличне тежине Сонатине: – Лудвиг ван Бетовен, Муцио Клементи, Антон	

наставника; – развија спретност целокупног апарата уз помоћ наставника; – самостално, изражајно свира композиције напамет; – развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	Дијабели и друге сонатине сличне тежине Композиције различитих стилова: – Александар Гречанинов: Дечји албум оп. 98 – Роберт Шуман: Албум за младеж – Петар Илић Чајковски: Албум за младеж – Марко Тајчевић: Деци – Петар Стојановић: „Дечји кутак” – Албум југословенских клавирских композиција – Вера Богдановић: Музика Предкласичара Друге композиције сличне тежине
Обавезни минимум градива: а) четири етиде са различитим техничким захтевима; б) једна сонатина в) четири композиције по слободном избору различитог карактера и стила (од старих мајстора до савременог стваралаштва) г) лествице и акорди по програму	
Јавни наступи: обавезна два јавна наступа током школске године	
Смотра: – једна скала – једна етида – једна полифона композиција – једна композиција по слободном избору – један став сонате	

Назив предмета	КЛАВИР „Б” ПРОГРАМ	
Разред	Трећи	
Годишњи фонд часова	70 часова	
ИСХОДИ		САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
– свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; – јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара; – транспонује хроматски лакше мотиве или реченице; – примени више динамичких нијанси у свирању; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – свира двохвате са јасним диференцирањем мелодијске линије; – свесно користи директан и синкопирани педал; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; – свира једноставну пратњу на задату мелодију.		Техничке дисциплине – скале: Е-дур, Ха-дур, Ес-дур, Ас-дур, цис-мол, гис-мол, це-мол, еф-мол Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве паралелно. Квинтакорди и септакорди четворогласно разложено и симултано кроз две октаве. Аутентична каденца.
Обавезни минимум градива: а) четири етиде са различитим техничким захтевима; б) две композиције полифоног стила; в) четири композиције по слободном избору. г) један став сонатине д) лествице и акорди по програму		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде:

- Карл Черни: етиде оп. 849
 - Хенри Бертини: етиде оп. 100
 - Херман Беренс: етиде оп. 88
 - Алберт Лешхорн: етиде оп. 66
 - Јела Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема
- И други аутори виртуозних комада или етида одговарајуће тежине.

Композиције полифоног стила:

- Јохан Себастијан Бах: 12 и 6 малих прелудијума
- Полифоне композиције из разних епоха одговарајуће тежине

Сонатине и сонате:

- Јозеф Хајдн: Сонатине и сонате (Јела Кршић-Шишмановић)
- Волфганг Амадеус Моцарт: Бечке сонатине
- Дмитриј Кабалевски: Варијације на словачку тему
- Самјуел Мајкапар: Варијације на руску тему

Композиције других аутора сличне тежине

Композиције по слободном избору:

Обухватити композиције различитог карактера и стила – бар једна да буде за четири руке

- Роберт Шуман: Албум за младеж
- Сергеј Прокофјев: Музика за децу
- Дмитриј Шостакович: Луткине игре
- Доменико Скарлати: Лаки комади
- Лудвиг ван Бетовен: За Елизу
- Марко Тајчевић: Деци
- Станојло Рајичић: Мала свита
- Петар Стојановић: „Дечји кутак”
- Јела Кршић: Клавирска хрестоматија за IV разред
- Вера Богдановић: Музика предкласичара
- Јела Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема

Назив предмета	КЛАВИР „Б” ПРОГРАМ	
Разред	Четврти	
Годишњи фонд часова	66 часова	
ИСХОДИ		САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
– чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Скале: Фис-дур, Цис-дур, Дес-дур, Гес-дур, Цес-дур, ес-мол, бе-мол, ес-мол Дурске и молске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама. Трозвучи симултано и разложено, четворогласно кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука кроз две октаве паралелно. Доминантни и умањени септакорд симултано и разложено четворогласно, а велико разлагање кроз две октаве паралелно. Аутентична каденца.
Обавезни минимум програма:		

– лествице и акорди по програму – три композиције по слободном избору – једна полифоне композиција – један став сонатине или варијације варијација – једна композиција домаћег аутора и један комад
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године
Смотра: – Једна скала – Једна етида – Једна полифона композиција – Први став сонате – Једна композиција по слободном избору

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде:

- Карл Черни: етиде оп. 299
 - Јохан Баптист-Крамер: етиде
 - Алберт Лешхорн: етиде оп. 66
 - Виртуозне композиције од старих мајстора до данас (избор Миланка Мишевић)
- Друге етиде сличне тежине

Полифоне композиције:

- Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције, Француске свите – поједини ставови
- Друге композиције сличне тежине

Сонате и варијације:

- Јозеф Хајдн: Соната Е-дур, Ге-дур, А-дур
- Лудвиг ван Бетовен: сонате ор. 49 бр. 1 и 2
- Волфганг Амадеус Моцарт: Сонате КВ 545 Це-дур и КВ 286 Ге-дур
- Лудвиг ван Бетовен: Варијације на швајцарску тему

Друге сонате сличне тежине

Композиције различитих стилова:

- Лудвиг ван Бетовен: Екосезе; Багателе
 - Феликс Менделсон: Песме без речи
 - Роберт Шуман: Споменар
 - Фредерик Шопен (За најмлађе): Валцери, ноктурна
 - Едвард Григ: Лирски комади
 - Марко Тајчевић: Српске игре
 - Петар Стојановић: „Дечји кутак”
 - Јела Кршић: Клавирска хрестоматија за V разред
 - Вера Богдановић: Музика предкласичара
 - Јела Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема
- И друге композиције сличне тежине

8. 7. 2. КЛАВИР „Ц” ПРОГРАМ

Циљ	Циљ учења предмета Клавир „Ц” програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Први

Годишњи фонд часова	70 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.	САДРЖАЈИ Скале и трозвучи: 3 дурске и 3 молске скале у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно.
Обавезни минимум програма: а) четири етиде са различитим техничким проблемима; б) две полифоне композиције; в) једна соната; г) два комада разних епоха и карактера д) лествице и трозвучи по програму	
Јавни наступ - два у току године	

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде:

- Карл Черни: етиде Оп. 299
 - Јохан Баптист-Крамер: Етиде
 - Јела Кршић и Ранковић: Збирка засавлађивање техничких проблема
 - Херман Беренс: етиде Оп. 61
 - Алберт Лешхорн: етиде Оп. 38
- Друге етиде одговарајуће тежине.

Полифоне композиције:

- Јохан Себастијан Бах: Француске свите, Енглеске свите
- Друге полифоне композиције одговарајуће тежине

Сонате и варијације:

- Јозеф Хајдн: сонате Еф-дур, Де-дур, е-мол, Де-дур, цис-мол (редакција Раух)
 - Волфганг Амадеус Моцарт: сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283.
 - Лудвиг ван Бетовен: Сонате, Варијације Гедур на оригиналну тему
 - Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему
 - Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бедур оп. 40
- Друге сонате и варијације одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:

- Марко Тајчевић: Српске игре
- Миховил Логар: Композиције за клавир
- Дејан Деспић: Сонатина in F
- Наши композитори за младе пијанисте, избор.
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана

- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Клод Дакен: Кукавица, Ласта
- Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Роберт Шуман: Албум за младе,
- Едвард Григ: Лирски комади III и IV свеска
- Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци ефмол и цисмол
- Хоаким Турина: Минијатуре
- Александар Гречанинов: Пастели оп. 3
- Михаил Иванович Глинка: Тарантела
- Жак Ибер: Истуар,
- Алфредо Казела: 11 дечјих комада,
- Балдасаре Галупи: Сонате,
- Доменико Чимароза: Сонате,
- Јохан Кристијан Бах: Сонате
- Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
- Арам Хачатуријан: Дечји албум,
- Петар Илић Чајковски: Годишња доба
- Александар Бородин: Мала свита
- Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54
- Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић)

И друге композиције одговарајуће тежине

Композиције за Четвороручно свирање:

- Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције
- Роберт Шуман: Слике са истока Оп. 66
- Игор Стравински: Три лака комада
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције
- Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Оторино Респиги: Шест малих комада
- Алфредо Казела: Пупацетио
- Беджих Сметана: Рондо за два клавира осморушно

И друге композиције одговарајуће тежине

Назив предмета	КЛАВИР „Ц” ПРОГРАМ	
Разред	Други	
Годишњи фонд часова	70 часова	
ИСХОДИ		САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником		Скале и трозвучи: 4 дурске и 4 молске скале у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно.

– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	
Обавезни минимум програма: а) четири етиде са различитим техничким проблемима; б) две полифоне композиције; в) једна соната; г) два комада разних епоха и карактера д) лествице и трозвучи по програму	
Јавни наступ - два у току године	
Смотра: Једна етида; Једна полифона композиција; Став сонате или концерта, или варијације или ронда; Композиција по избору	

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде:

- Јохан Баптист-Крамер: Етиде
 - Јела Кршић и Ранковић: Збирка за савлађивање техничких проблема
 - Морис Мошковски: етиде Оп. 18
- Друге етиде одговарајуће тежине.

Полифоне композиције:

- Јохан Себастијан Бах: Француске свите и Енглеске свите
- Друге полифоне композиције одговарајуће тежине

Сонате и варијације:

- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283.
 - Лудвиг ван Бетовен: Сонате, Варијације Гедур на оригиналну тему
 - Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему
 - Дмитриј Кабалевски: Лаке варијације Бедур оп. 40
- Друге сонате и варијације одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:

- Марко Тајчевић: Српске игре
- Миховил Логар: Композиције за клавир
- Дејан Деспић: Сонатина in F
- Наши композитори за младе пијанисте, избор.
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана
- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Клод Дакен: Кукавица, Ласта
- Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Роберт Шуман: Албум за младе,
- Едвард Григ: Лирски комади III и IV свеска
- Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци ефмол и цисмол
- Хоакин Турина: Минијатуре
- Александар Гречанинов: Пастели оп. 3
- Михаил Иванович Глинка: Тарантела
- Жак Ибер: Истуар,
- Алфредо Казела: 11 дечјих комада,
- Балдасаре Галупи: Сонате,
- Доменико Чимароза: Сонате,
- Јохан кристијан Бах: Сонате

- Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
- Арам Хачатуријан: Дечји албум,
- Петар Илић Чајковски: Годишња доба
- Александар Бородин: Мала свита
- Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54
- Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић)

И друге композиције одговарајуће тежине

Композиције за Четвороручно свирање:

- Франц Шуберт: Оригиначне четвороручне композиције
- Роберт Шуман: Слике са истока Оп. 66
- Игор Стравински: Три лака комада
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиначне четвороручне композиције
- Лудвиг ван Бетовен: Пет лакских комада за четири руке
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Оторино Респики: Шест малих комада
- Алфредо Казела: Пупацетио
- Беджих Сметана: Рондо за два клавира осморучно

И друге композиције одговарајуће тежине

Назив предмета	КЛАВИР „Ц” ПРОГРАМ	
Разред	Трећи	
Годишњи фонд часова	70 часова	
ИСХОДИ		САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – појасни конструкцију дела и термина музичке форме; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.		Скале и трозвуци: 4 дурске и 4 молске скале у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле октаве кроз две октаве
Обавезни минимум програма: а) четири етиде са различитим техничким проблемима; б) две полифоне композиције; в) једна соната; г) два комада разних епоха и карактера д) лествице и трозвуци по програму		
Јавни наступ – два у току године		

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде:

- Карл Черни: етиде Оп. 740
- Јохан Баптист-Крамер: Етиде

- Алберт Лешхорн: Етиде оп. 66
- Морис Мошковски: Етиде оп. 18
- Адолф Рутхард: Етиде

Друге етиде одговарајуће тежине.

Полифоне композиције:

- Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције, Трогласне инвенције
- Георг Фридрих Хендл: Избор композиција за Клавир

Друга полифона дела сличне тежине

Сонате и варијације:

- Јозеф Хајдн: сонате Ефдур, Дедур, емол, Дедур, Дедур, цисмол (редакција Раух)
- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате
- Лудвиг ван Бетовен: Варијације Гедур на оригиналну тему
- Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему
- Дмитриј Кабалеvски: Лаке варијације Бедур оп. 40
- Лудвиг ван Бетовен: Рондо Цедур, Багателе оп. 33, Екосезе
- Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Дедур, Фантазија демол

Друге сонате и варијације одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:

- Марко Тајчевић: Српске игре
- Миховил Логар: Композиције за клавир
- Дејан Деспић: Сонатина in F
- Наши композитори за младе пијанисте
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана
- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Зоран Јовановић: Минијатуре за клавир, Бела сонатина, Црнaсонатина, Мини концертно, Дечји концертно
- Клод Дакен: Кукавица, Ласта
- Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Едвард Григ: Лирски комади
- Франц Шуберт: Два скерца, Музичкитренуци
- Хоаким Турина: Минијатуре
- Александар Черепњин: Багателе
- Александар Гречанинов: Пастели оп. 3
- Михаил Иванович Глинка: Тарантела
- Жак Ибер: Истуар
- Алфредо Казела: 11 дечјих комада
- Балдасаре Галупи: Сонате
- Доменико Чимароза: Сонате
- Јохан Кристијан Бах: Сонате
- Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
- Арам Хачатуријан: Дечји албум
- Петар Илич Чајковски: Годишња доба
- Александар Бородин: Мала свита
- Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54
- Музика преткласичара, Музика класичара, Музика за клавир, (редакција Вере Богдановић)
- 100 година музике за клавир (редакција Миланке Мишевић)
- Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић)

И друге композиције одговарајуће тежине

Композиције за Четвороручно свирање:

- Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције
- Роберт Шуман: Сlike са истока Оп. 66

- Игор Стравински: Три лака комада
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције
- Лудвиг ван Бетовен: Пет лаких комада за четири руке
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Оторино Респиги: Шест малих комада
- Алфредо Казела: Пупацетио
- Беджих Сметана: Рондо за два клавира осморучно (избор)
- И друге композиције одговарајуће тежине

Назив предмета	КЛАВИР „Ц“
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	66 часова
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – појасни конструкцију дела и објасни значења термина музичке форме; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике..	Скале и трозвуци: 3 дурске и 3 молске скале у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле октаве кроз две октаве
Обавезни минимум програма: а) четири етиде са различитим техничким проблемима; б) две полифоне композиције; в) једна соната; г) два комада разних епоха и карактера д) лествице и трозвуци по програму	
Јавни наступ - два у току године	
Смотра: Једна етида; Једна полифона композиција; Став сонате или концерта, или варијације или рондо; Композиција по избору	

ЛИТЕРАТУРА*

Етиде:

- Карл Черни: етиде Оп. 740
- Морис Мошковски: Етиде оп. 18
- Адолф Рутхард: Етиде
- Друге етиде одговарајуће тежине.

Полифоне композиције:

- Јохан Себастијан Бах: Двогласне инвенције, Трогласне инвенције
- Друга полифона дела сличне тежине

Сонате и варијације:

- Волфганг Амадеус Моцарт: сонате
- Лудвиг ван Бетовен: Варијације Гедур на оригиналну тему
- Исак Беркович: Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему
- Дмитриј Кабалеvски: Лаке варијације Бедур оп. 40
- Лудвиг ван Бетовен: Рондо Цедур, Багателе оп. 33, Екосезе
- Волфганг Амадеус Моцарт: Рондо Дедур, Фантазија демол

Друге сонате и варијације одговарајуће тежине.

Композиције по слободном избору:

- Марко Тајчевић: Српске игре
- Миховил Логар: Композиције за клавир
- Дејан Деспић: Сонатина in F
- Наши композитори за младе пијанисте
- Јосип Славенски: Игре и песме са Балкана
- Петар Стојановић: Дечји кутак
- Зоран Јовановић: Минијатуре за клавир, Бела сонатина, Црна сонатина, Мини концертно, Дечји концертно
- Клод Дакен: Кукавица, Ласта
- Жан Филип Рамо: Тамбурен, Два ригодона
- Феликс Менделсон: Песме без речи
- Фредерик Шопен: ноктурна, мазурке, валцери
- Едвард Григ: Лирски комади
- Франц Шуберт: Два скерца, Музички тренуци
- Хоакин Турина: Минијатуре
- Александар Черепњин: Багателе
- Александар Гречанинов: Пастели оп. 3
- Михаил Иванович Глинка: Тарантела
- Жак Ибер: Истуар
- Алфредо Казела: 11 дечјих комада
- Балдасаре Галупи: Сонате
- Доменико Чимароза: Сонате
- Јохан Кристијан Бах: Сонате
- Макс Регер: 10 малих комада оп. 44
- Арам Хачатуријан: Дечји албум
- Петар Илич Чајковски: Годишња доба
- Александар Бородин: Мала свита
- Антоњин Дворжак: Силуете оп. 8, Валцери оп. 54
- Музика преткласичара, Музика класичара, Музика за клавир, (редакција Вере Богдановић)
- 100 година музике за клавир (редакција Миланке Мишевић)
- Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић)

И друге композиције одговарајуће тежине

Композиције за Четвороручно свирање:

- Франц Шуберт: Оригиналне четвороручне композиције
- Роберт Шуман: Слике са истока Оп. 66
- Игор Стравински: Три лака комада
- Волфганг Амадеус Моцарт: Оригиналне четвороручне композиције
- Лудвиг ван Бетовен: Пет лакских комада за четири руке
- Морис Равел: Моја мајка гуска
- Оторино Респики: Шест малих комада
- Алфредо Казела: Пупацетио
- Беджих Сметана: Рондо за два клавира – осморуочно (избор)

И друге композиције одговарајуће тежине

8. 8. УВОД У КОМПОНОВАЊЕ

ЦИЉ учења предмета Увод у компоновање јесте стицање основних знања о уметничкој музици 20. века, развијање вештине компоновања и тумачења савремене нотографије.

Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	66

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– слушно и аналитички препознаје разлике између тоналне, модалне и атоналне музике; – самостално води свој <i>Дневник савремене музике</i>; – разликује и објасни нова нотна обележја у нотографији; – разликује акорде нетерцног типа и употребљава их у својим задацима-композицијама; – наведе композиционе технике и користи их у својим задацима-композицијама; – компонује минијатуре у задатом или слободнијем облику уз помоћ наставника; – компонује вокално-инструментални комад (соло песму) уз помоћ наставника; – компонује на одабрану филмску/позоришну тему или на појединачне сцене уз помоћ наставника.	МУЗИКА 20. ВЕКА	Слабљење тоналног центра у музици с краја 19. века. Модална, тонална и атонална музика. Релативизација појма дисонанца у музици (слушно, аналитички, практично): – савршене дисонанце, – несавршене дисонанце. Музичке компоненте у музици 20. века Усложњавање ритмике и метрике (слушно, аналитички, практично): – неправилне ритмичке поделе, – померање акцентовања у музици, – променљива метрика, – полиритмија и полиметрија. Проширење хармонског фонда и тоналног плана (основно, аналитички, практично): – медијантне везе, – поларни акорди, – квартни и квинтни акорди, – акорди са додатим тоновима, – кластери. Израда краћег тоналног плана у слободном хармонском ставу уз употребу „нових“ акорада за хармонски инструмент. Модернизација мелодије.
	НОТОГРАФИЈА	Проширивање музичког писма и нотног записа. Нове тенденције у нотографији – нова нотна обележја и нотни знаци. Одступање од традиционалног начина записивања музике. Нове тенденције и принципи у организацији партитура. (аналитички).
	КОМПОЗИЦИОНЕ ТЕХНИКЕ	Композиционе технике 20. века: – серијална техника, – додекафонија, – интегрални серијализам, – алеаторика.

		Појава и употреба електронике у музици друге половине 20. века. Препознавање елемената композиционих техника на изабраним нотним примерима.
	КОМПОНОВАЊЕ	Компоновање минијатура у задатом или слободнијем облику за: – клавир или – до три инструмента од којих један инструмент може бити хармонски. Компоновање песме за глас и клавир (или други хармонски инструмент) на основу изабраног поетског текста.
	ПРИМЕЊЕНА МУЗИКА	Појава и улога филма на почетку 20. века као новог медија. Музика за филм. Музика за позориште. Мјузикл. Израда краћих композиција (<i>главних тема</i>) на одабране филмске теме или појединачне сцене. Почеци забавне музике – џез. ЛИТЕРАТУРА Дејан Деспић – Увод у савремено компоновање (скрипта)
Јавни наступ: Обавезан је минимум један јавни наступ у току школске године.		

9. ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ПРОДУКЦИЈУ И ОБРАДУ ЗВУКА

Назив предмета	9. 1. СОЛФЕЋО
ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелацији	
Разред:	Први
Годишњи фонд часова	70

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА И САДРЖАЈИ

– својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне композиције – препозна и пева старе градске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8 и 9/8; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију на задати ритам; – препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма и четвороделне поделе јединице бројања; – препозна и изводи промену метра; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике.	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика артикулација). МЕЛОДИКА Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста: – дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција: тоналитети до четири предзнака, – молдур и мутације де-Де, Еф-еф, а-А, Це-це, е-Е, Ге-ге), – хроматске пролазнице и скретнице, – дијатонске модулације у паралелни, субдоминантни и доминантни тоналитет: почетни тоналитет до два предзнака, – транспоноване. Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста. – двогласно певање – дијатоника и дијатонске модулације на доминанту или паралелу, – певање хармонских веза трогласно. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација. Опажање – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету, – различитих типова дијатонских дурских и молских лествица. Опажање и интонирање: – интервала; двозвука у тоналитету без анализе интервала до дециме (тежиште ка опажању три до четири двозвука у низу), – штимова од камертона (тоналитети до четири предзнака), – свих врста трозвука са обртајима, а умењеног и прекомерног са разрешењем, – строге и слободне хармонске везе на главним ступњевима, – доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд. Диктати Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоноване мотива, – записивање примера свираних по двотактним фразама и диктата у целисти. Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама. Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе). Записивање традиционалне, народне и староградске песме са текстом. РИТАМ Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте. Ритмичке врсте и фигуре: – четвороделна подела ритмичке јединице (разликовање ритмичких фигура сличних по изгледу), – чешћа употреба пауза и лигатура, – троделни ритмови, проста деоба тродела и пунктиране фигуре, синкопиран тродел, са и без узмаха, Метричке врсте: – промена метра: из дводела у тродел и обрнуто у српским народним песмама и

	инструктивним композицијама, – мере: 5/8, 7/8 и 9/8 у српским народним песмама, – одређивање метричке врсте у српским народним песмама. Равномерно читање у виолинском и бас кључу инсерата из литературе. Промене кључева. МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО Импровизација мелодије на задати ритам. Употреба савремене технологије у настави. ЛИТЕРАТУРА: Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Смотра: Програм смотре предлаже актив наставника солфеђа	

Назив предмета	СОЛФЕЂО
Разред:	Други
Годишњи фонд часова	70
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА САДРЖАЈИ
– својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – изражајно пева тоналне и модалне једногласне и вишегласне композиције са алтерацијама; – препозна и пева старе градске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8, 8/8 и 9/8; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума; – међупредметне корелације; – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација); МЕЛОДИКА Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста: – дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција: тоналитети до петпредзнака; – упознавање модуса (певање лествица и каденци дорског, фригијског, лидијског и миксолидијског модуса); – алтерације у поступном покрету; – певање средњовековних и раних ренесансних композиција (једногласно и вишегласно); – дијатонске модулације у тоналитете прве квинтне сродности и мутације;

везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију или хармонију на задати ритам; – препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма, четвороделне и осмоделне поделе јединице бројања; – препозна и изводи промену метра; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике.	– транспонованье; – композиције са клавирском пратњом; Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста. – двогласно певање – дијатоника са алтерацијама и дијатонским модулацијама; – певање хармонских веза трогласно; Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација; Опажање – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету; – различитих типова дијатонских дурских и молских лествица, модуса и лествица Балкана; Опажање и интонирање: – интервала; двозвука у тоналитету без анализе интервала до дециме (тежиште ка опажању три до четири двозвука у низу); – штимова од камертона (тоналитети до пет предзнака); – свих врста трозвука са обртајима и четворозвука на I, V и VII ступњу са разрешењем; – строге и слободне хармонске везе на главним и споредним ступњевима (II и VII); Диктати Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспонованье мотива и двозвука; – записивање примера свираних по двотактима, фразама и диктата у целисти свираних на различитим инструментима; Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама; Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе); Записивање традиционалне, народне и староградске песме са текстом; РИТАМ Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском, бас и са променом кључа; Ритмичке врсте и фигуре: – осмоделна подела; – дуола и мала триола; – троделни ритмови, проста деоба тродела и пунктиране фигуре, синкопиран тродел, са и без узмаха; Метричке врсте: – промена метра: из дводела у тродел и обрнуто у српским народим песмама и инструктивним композицијама; – мере: 5/8, 7/8 и 9/8 у српским народим песмама; – одређивање метричке врсте српским народим песмама; – равномерно читање у виолинском и бас кључу инсерата из литературе; – промене кључева; МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО Импровизација мелодије и хармоније на задати ритам; Употреба савремене технологије у настави; ЛИТЕРАТУРА: Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Смотра: Програм смотре предлаже актив наставника солфеђа	

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе; – препозна и пева староградске песме и народне мелодије; – пева и препозна штимове дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама, у целисти и вергл форми; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију, ритам или хармонију на задати ритам; – препозна и изводи ритмичке фигуре из садржаја; – препозна и изводи промену метра; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација). МЕЛОДИКА Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, српских народних песама са текстом, познатих тема композиција у сонатном облику и у облику ронда. Стабилне и лабилне алтерације (скокови у алтероване тонове и напуштање алтерованих тонова скоком). Алтеровани акорди и њихова разрешења. Алт кључ. Дијатонске и хроматске модулације у тоналитете прве и друге квинтне сродности и мутације. Модална мелодика. Вишегласно певање хомофоних и полифоних двогласних, трогласних и четворогласних: – композиција са клавирском пратњом, – инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, – српских народних песама са текстом, – познатих тема композиција у сонатном облику и у облику ронда са елементима дијатонике, дијатонске и хроматске модулације. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација. Опажање и интонирање: – основних и хроматских тонова у тоналитету у целом регистру клавијатуре, – штимова свих тоналитета, – свих врста интервала до дециме у оквиру и изван тоналитета, – свих врста трозвука у оквиру и изван тоналитета, – свих врста септакорада у основном облику са разрешењем, – хармонских веза на главним и споредним ступњевима: (троглас и четвороглас, строге и слободне везе акорада) са модулацијом и без модулације. Диктати Инструктивне композиције, инсерати из литературе, традиционалне, народне и староградске песме са текстом. Записивање једногласног и двогласног диктата са алтерацијама и модулацијама свираног по двотактним фразама, у целисти и вергл формату. Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе); Транспонованье мотива. РИТАМ Равномерно читање у алт кључу. Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском, бас и алт кључу. Неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квартоле, квинтоле и секстоле. Промена метра у инсертима из литературе и инструктивним етидама. Полиритмија: 3: 2, 2: 3, 3: 4, 4: 3. Народни ритмови са променом метра – преко примера из музичког фолклора. МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО Импровизација мелодије, ритма или хармоније инсерата из литературе из периода класицизма и романтизма. Савремене технологије у функцији наставе. ЛИТЕРАТУРА: Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.

Назив предмета	СОЛФЕЂО
Разред:	Трећи
Годишњи фонд часова	70

Смотра: Програм смотре предлаже актив наставника солфеђа

Назив предмета	СОЛФЕЂО
Разред:	Четврти
Годишњи фонд часова:	66
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе; – пева штимове дурских и молских тоналитета; – препозна и пева алтерације, алтероване акорде и њихова разрешења; – препозна и пева модулацију; – препозна и пева старо- градске песме и народне мелодије; – пева композиције са клавирском пратњом; – опажа све врсте лествице; – запише и пева трогласне и четворогласне хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целисти; – запише двогласни диктат; – опажа, пева и запише интервале и акорде; – импровизује мелодију, ритам или хармонију научених композиција; – користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука; – препозна и изводи промену метра или темпа; – равномерно и ритмички чита у виолинском, бас, алт и тенор кључу; – изводи и запише неправилне	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова (посебно периода: импресионизма , 20-ог века и националне музике) са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавања музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација). МЕЛОДИКА Једногласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха (посебно 19. и 20. века) ,староградских песама и српских народних песама са и без текста – рекапитулација градива. Хроматске модулације. Енхармонске модулације (информативно). Алтеровани акорди и њихова разрешења преко инсерата из литературе из периода импресионизма и 20-ог века. Композиције са клавирском пратњом. Поставка тенор кључа – певање инструктивних композиција и инсерата из литературе. Вишегласно певање инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, и аранжмана српских народних песама са и без текста. – двогласно певање – модулације, мутације и алтерације. – трогласно певање хармонских веза у инсертима из литературе. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација. Опажање – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету, – свих врста дијатонских лествица. Опажање и интонирање: – интервала до дециме, – штимова од камертона – свих врста трозвука са обртајима, – хармонских веза-трогласних и четворогласних (Д 7са обртајима), – свих врста четворозвука. Диктати: Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоноване мотива, – записивање примера свираних по двотактним фразама , диктата у целисти и вергл диктата. Записивање двогласних диктата – модулације, мутације и алтерације.

ритмичке групе; – изводи композиције са полиритмијом; – разуме и објасни својим речима музичке појмове;	Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама. Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе). Записивање традиционалне, народне и староградске песме са и без текста (хроматске промене, елементи мутације). РИТАМ Равномерно читање: тенор и алт кључ.
	Ритмичко читање: обнављање целокупног градива и проширивање знања и вештина из области промене метра и темпа. Неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квартоле, квинтоле и секстоле. Полиритмија Ритмичко читање инсерата из литературе и инструктивних композиција. МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО Импровизација мелодије, ритма или хармоније инструктивних композиција, или инсерата из литературе из периода импресионизма и 20-ог века. Употреба савремене технологије у настави. ЛИТЕРАТУРА: Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Смотра: Програм смотре предлаже актив наставника солфеђа	

Назив предмета:	9. 2. ХАРМОНИЈА
ЦИЉ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.	
Разред:	ПРВИ
Годишњи фонд часова:	70
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– користи стечена знања из теорије музике у решавању хармонских проблема; – препозна консонантне и дисонантне акорде; – запише квинтакорде и обртаје главних ступњева; – одреди многостраност квинтакорада у тоналитетима; – дефинише сродство и функције акорада; – слушно разликује хомофони и полифони став; – класификује и слушно препозна врсте каденци; – примени поставку квинтакорада главних ступњева у строгом хармонском ставу; – примени правила у везивању квинтакорада главних ступњева и њихових обртаја;	УВОД У ХАРМОНИЈУ Појам хармоније. Тонски систем – читање и писање нота у бас и виолинском кључу. Интервали: – врсте, – величина, – сазвучност – разрешење дисонантних интервала Лествице – дијатонске дурске и молске лествице. Тоналитет – појам и структурална основа тоналитета и његово испољавање кроз однос главних трозвука.
	АКОРДИ Појам и врсте акорада. Облици акорада – основни и обртаји. Изградња квинтакорада на главним ступњевима. Многостраност квинтакорада. Сродство акорада. Тоналитет и функције акорада.
	СТРОГИ ХАРМОНСКИ СТАВ Полифонија и хомофонија. Мелодија. Строги хармонски став. Акордски и ванакордски тонови – општи појмови.

– слушно идентификује хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја; – одсвира хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја на клавиру; – примени везивање и направи разлику у везивању акорада споредних квинтакорада и њихових обртаја; – препозна тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе; – повеже хармонизацију задатка са његовом формалном структуром; – коментарише квалитет хармонског задатка;	Хармонски ритам. Критични тонови. Каденце. ТРОЗВУЦИ ГЛАВНИХ СТУПЊЕВА Квинтакорди. Постављање квинтакорада главних ступњева у четворогласни хармонски став у дуру и хармонском молу. Везивање квинтакорада главних ступњева: – строга веза; – слободна веза; – полуслободна веза. – лиценција вођице. Мелодијски скокови у оквиру исте хармоније – промена положаја и слога. Забрањена кретања. Каденцирајући квартсектакорд. Сектакорди Изградња сектакорда и главних ступњева у оквиру тоналитета. Сектакорди главних трозвука – увођење и разрешење. Квартсектакорди: Изградња квартсектакорада главних ступњева главних ступњева у оквиру тоналитета. Квартсектакорди: обртајни и случајни – увођење и разрешење. ТРОЗВУЦИ СПОРЕДНИХ СТУПЊЕВА Изградња квинтакорада споредних ступњева и њихових обртаја у задатом тоналитету. Споредни квинтакорди – увођење и разрешење. Споредни сектакорди – увођење и разрешење. Фригијски обрт. Секвенце.
Програм годишње смотре: 1. Писмени део: хармонизација сопрана и шифрованог баса 2. Практични део: свирање хармонских каденци Програм испита: 1. Писмени део: хармонизација сопрана (8 тактова) и шифрованог баса (8 тактова) 2. Усмени део: два питања из пређеног градива 3. Практични део: свирање (4 такта) шифрованог баса	
Назив предмета:	ХАРМОНИЈА
Разред:	Други
Годишњи фонд часова:	70
ИСХОДИ	
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– препозна и изгради главне четворозвуке; – препозна и разреши критичне тонове у главним четворозвучима; – наведе начине увођења и разрешења главних четворозвука; – примени правила у везивању главних четворозвука; – слушно препозна хармонске везе главних	ГЛАВНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ Изградња и препознавање доминантог септакорда у основном облику и обртајима у дуру и молу. Доминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење, лиценција вођице и септимае. Изградња и препознавање субдоминантног септакорда (II₇) у основном облику и обртајима у дуру и молу. Субдоминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење.

четворозвука; – демонстрира написане хармонске везе главних четворозвука на клавиру; – препозна и примени ванакордске тонове у хармонизацији задатака и примерима из литературе; – аналитички распозна и тумачи тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе; – препозна и направи разлику између видова промене тоналитета у примерима из музичке литературе; – презначи акорде у дијатонској модулацији; – свира дијатонску модулацију на клавиру; – повеже хармонизацију задатака са његовом формалном структуром; – изрази мишљење о квалитету креираног хармонског задатка.	Изградња и препознавање вођичног четворозвука (VII₇) навише од задатог основног тона и наниже од задате септима у дуру и молу. Одређивање тоналитета према задатом вођичном септакорду. Вођични септакорд и обртаји: увођење и разрешење. ВАНАКОРДСКИ ТОНОВИ Подела ванакордских тонова. Увођење и разрешење ванакордских тонова. Ванакордски тонови у басу. Вишеструки ванакордски тонови. ВИДОВИ ПРОМЕНЕ ТОНАЛИТЕТА Мутација. Тонално иступање. Тонални скок. Модулација. ДИЈАТОНСКА МОДУЛАЦИЈА Изградња трозвука у дуру, молдуру и свим врстама мола. Сродност тоналитета. Средства дијатонске модулације и начини извођења. Дијатонске модулација: – прве групе; – друге групе; – треће групе; Модулација преко посредног тоналитета (информативно).
Програм годишње смотре: 1. Писмени део: хармонизација сопрана и шифрованог баса 2. Усмени део: једно питање из пређеног градива 3. Практични део: свирање дијатонске модулације Програм испита: 1. Писмени део: хармонизација сопрана (8 тактова) и шифрованог баса (8 тактова) 2. Усмени део: два питања из пређеног градива 3. Практични део: свирање дијатонске модулације и шифрованог баса (4 такта)	

Назив предмета:	ХАРМОНИЈА
Разред:	Трећи
Годишњи фонд часова:	70
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– препозна разрешења споредних четворозвука у хармонској анализи на примерима из литературе; – разликује дијатонске и алтероване тонове и акорде у лествицама; – изгради структуру алтерованих акорада – дијатонског и хроматског типа; – разреши критичне тонове у алтерованим акордима; – примени правила у везивању алтерованих акорада и њихових обртаја; – слушно идентификује хармонске везе алтерованих акорада и њихових обртаја; – свира хармонске везе алтерованих акорада и њихових обртаја на клавиру; – препозна тоналитете и акордске односе на примерима	СПОРЕДНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ Увођење и разрешење споредних четворозвука АЛТЕРОВАНА ХАРМОНИЈА Препознавање дијатонских и алтерованих тонова у лествицама. Алтерације и њихова улога у формирању алтерованих акорда. Алтеровани акорди – подела и преглед алтерованих акорада. Изградња дијатонског и алтерованог четворозвука (DD) на II ступњу дура и мола. Изградња малог дурског четворозвука од задате алтероване терце. Изградња умањеног акорда на повишеном IV ступњу дура

из музичке литературе; – прави разлику између средстава дијатонске и хроматске модулације дијатонског типа; – презначи акорад у хроматској модулацији дијатонског типа; – слушно идентификује тоналне промене; – свира хроматске модулације дијатонског типа на клавиру; – повеже хармонизацију задатака са његовом формалном структуром; – продукује нове хармонске идеје из дефинисаних хармонских правила; – изрази мишљење о квалитету креираног хармонског задатка; – дискутује о формалној и хармонској анализи.	и мола. Доминантина доминанта. Заменик доминатине доминанте. Изградња малог дурског и умањеног четворозвука. Вантоналне доминанте и заменици. Наполитански секстакорд и фригијски квинтакорд. ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА ДИЈАТОНСКОГ ТИПА Појам и средства хроматске модулације. Хроматска модулација дијатонског типа преко пре значења алтерованих акорада дијатонског типа.
Програм годишње смотре: 1. Писмени део: хармонизација сопрана и шифрованог баса 2. Усмени део: једно питање из пређеног градива 3. Практични део: свирање модулације (дијатонска или хроматска модулација дијатонског типа) Програм испита: 1. Писмени део: хармонизација сопрана (8 тактова) и шифрованог баса (8 тактова) 2. Усмени део: два питања из пређеног градива 3. Практични део: свирање модулације (дијатонска и хроматска модулација дијатонског типа) и сопрана (4 такта)	

Назив предмета:	ХАРМОНИЈА
Разред:	Четврти
Годишњи фонд часова:	66
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
– преобликује структуру задатих акорада и одреди њихову многостраност; – примени све врсте терцне сродности; – разликује и примени средства хроматске модулације; – слушно препозна средства хроматске модулације; – свира хроматске модулације на клавиру; – преобликује акорд енхармонском заменом појединих тонова и изведе њихову многостраност; – разликује и примени средства енхармонск модулације; – енхармонске модулације; – препозна средства енхармонске модулације у хармонској анализи на примерима из литературе; – свира енхармонске модулације на клавиру; – повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром; – дискутује о формалној и хармонској анализи.	ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА Изградња свих врста трозвука променом тонова задатог акорда – одредити и многостраност добијеног трозвука. Изградња терцносродних трозвука – дијатонска, хроматска и скривена терцна сродност. Изградња ланца малих дурских четворозвука по квинтном кругу наниже. Појам и средства хроматске модулације. Модулација помоћу: – промене склопа акорада; – хроматске и привидне терцне сродности; – елиптичних веза; – модулирајуће секвенце. ЕНХАРМОНСКА МОДУЛАЦИЈА Енхармонска замена појединих тонова прекомерног трозвука и умањеног четворозвука и њихова многостраност. Појам и средства енхармонске модулације. Енхармонска замена и презначење. Енхармонско презначење: – умањеног четворозвука; – прекомерног трозвука;

	– малог дурског четворозвука;
Програм годишње смотре: 1. Писмени део: хармонизација сопрана и нешифрованог баса 2. Усмени део: једно питање из пређеног градива 3. Практични део: свирање модулације (дијатонска, хроматска или енхармонске модулација) Програм матурског испита: 1. Писмени део: тест 2. Усмени део: свирање сопрана (4 такта) и свирање модулације	

Назив предмета	9. 3. ЗВУЧНО-МУЗИЧКИ ПРОЦЕС, МИДИ
ЦИЉ учења предмета Звучно-музички процес, МИДИ је да код ученика развију знања и вештине за стварање и програмирање музике уз помоћ рачунара	
Разред	Први
Годишњи фонд часова	70

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– опише развој МИДИ протокола и музичких електронских инструмената; – рукује МИДИ интерфејсом, везама и конекцијама; – користи МИДИ модове на хардверским и софтверским синтесајзерима; – употребљава и едитује све врсте МИДИ каналских порука; – анализира МИДИ каналске промене и едитује их са циљем промене музичких параметара;	МИДИ ИСТОРИЈАТ	Почеци и развој МИДИ комуникационог протокола
	МИДИ ИНТЕРФЕЈС	МИДИ интерфејс: – MIDIIN, – OUT, – THRU, MIDI кабл и повезивање. Опис и примена „MIDIhardware”. Типови МИДИ интерфејса: – Multi-portMIDI interface, MIDI thru box и – MIDI merge box.
	МИДИ МОДОВИ	МИДИ модови: – mono, – poly, – omni, – multi.
	МИДИ КАНАЛСКЕ ПОРУКЕ	Каналске поруке # 1: Note on, note off, velocity, release velocity. Примери и анализа у EventEditoru. Каналске поруке # 2 . Control Change: realtime и switch-type, Недефинисани контролери; Примери и анализа у Event Editoru, Каналске поруке # 3: Pitch Bend – резолуција и амбитус. After-Touch – channel key pressure и polyphonic key pressure. Примери и анализа у Event Editoru. Каналске поруке # 4: Program Change, controller #0. Примери и вежбе у EventEditoru. Каналске поруке # 5.

		All notes off (panic button); Reset all controllers Контролери # 121–123 Примери и вежбе у Event Editoru. Каналске поруке # 6. Local Control (on-off); MIDI loop – последице. примери. Вежбе у Event Editoru.

Назив предмета	ЗВУЧНО-МУЗИЧКИ ПРОЦЕС, МИДИ
Разред	Други
Годишњи фонд часова	70

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– програмира и уноси ноте у музички софтвер; – користи све функције музичког софтвера и МИДИ система – едитује и мења МИДИ догађаје у оквиру музичког софтвера чиме директно утиче на музичке параметре програмиране музике; – рукује МИДИ фајлом као преносном датотеком компоноване музике; – самостално компонује симетричне музичке облике на рачунару.	СОФТВЕР ЗА КОМПОНОВАЊЕ МУЗИКЕ	Рад са секвинсером #1 Уношење нота: real time и step time. Рад са сиквенсером #2 Основе едитовања МИДИ догађаја у сиквенсеру (copy, paste, cut функције) Рад са сиквенсером #3 Квантизација – врсте и примена. Дужина нота и легато функција. Рад са сиквенсером #4 Употреба основних функција: cycle, over dub, replace, mute. Рад са сиквенсером #5 МИДИ параметри: компресор и експандер. Рад са сиквенсером #6 Транспозиција и квантизациони параметри. Рад са сиквенсером #7 Експортовање и импортовање Миди фајла. МИДИ фајл стандарди. Рад са сиквенсером #8 Врсте МИДИ едитора. Опис и примена. Рад са сиквенсером #9 Миди филтери. Рад са сиквенсером #10 Програмирање промене темпа и врсте такта. Рад са сиквенсером #11 Миди аутоматизација и напредна употреба МИДИ контролера (контролери 7 и 10). Оптимизација МИДИ јачина. GM и XG стандарди.
	ПРОГРАМИРАЊЕ СИМЕТРИЧНИХ МУЗИЧКИХ ОБЛИКА	Изградња и обликовање симетричних музичких облика на рачунару (двотакт, реченица, период, песма).

Назив предмета	ЗВУЧНО-МУЗИЧКИ ПРОЦЕС, МИДИ
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	70

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– користе две платформе: Windows и MacOS; – оптимизује оперативни систем за бављење звуком; – снима, едитује и процесује звук на рачунару; – користи системске поруке у оквиру миди комуникационог протокола; – синхронизује уређаје у процесу снимања и репродукције звука; – синхронизује звук са видео фајлом; – изврши комуникацију више миди музичких инструмената; – рукује синтесајзером и семплером; – користи виртуелне инструменте у процесу компоновања музике.	СИСТЕМСКЕ ПОРУКЕ	Системске поруке # 1 Основне синхронизације; Sync mode: internal, midi clock, MTS, LTC, SMPTE, MMC. Системске поруке # 2 Midi Clock Mode/SPP, примери, анализа и карактеристике. Системске поруке # 3 MTCMode, примери, анализа, карактеристике framerate, smpteviewoffset. Системске поруке # 4 Синхронизација између аудио у SMPTE/MTCMODE, девијација, audiosync mode (MTC continuons, MTC Trigger/Auto Speeddetection, External digital Word Clock, Asio аудио драјвери и њихове предности). Системске поруке # 5 Проблем два Mastera и разрешавање проблема, MTC кашњење, Midi Maschine Control и ADAT синхронизација. Системске поруке # 6 Синхронизација видео фајлова (Avi, Quick Time Movies). Системске поруке # 7 Синхронајзери: врсте, могућности и начин рада. Аудио уређаји са имплементираним синхронизационим способностима, њихове предности и резултати. Системске поруке # 8 Тактовно и временски оријентисана синхронизација, разликовање и вежбање. Системске поруке # 9 Синхронизација два или више рачунара/софтвера, синхронизација два софтвера унутар истог рачунара. Системске поруке # 10 VST System Link – синхронизација између два или више рачунара, аудио и миди везе. Системске поруке # 11 Утицај система OMS, Freemidi, IAC у оквиру MacOS платформе, примери организације MIDI поставке у оквиру горе наведених система. Системске поруке # 12 Промена темпа и врсте такта у процесу синхронизације, вежбање повезивања аудио и миди уређаја у сложеном окружењу мулти хардверске синхронизације (неколико звучних карти, неколико миди интерфејса са аналогним вишеканалним магнетофоном или видео снимачем. Системске поруке # 13 Основе System Exclusive Messages, примена: bulk и mididump појмови: save/load или receive/transmit. Системске поруке # 14 Примери Sysex комуникације између различитих клавијатура, модула и рачунара. Системске поруке # 15 Примери Sysex комуникације између Editor/Lib. софтвера и

		различитих миди уређаја (коришћење Sound Diver софтвера). Системске поруке # 16 Sample Dump Standard, основе и примена. Комуникација између два семплера, комуникација између семплера и аудио софтвера (примери на софтверу Sound Forge и Recycle). Midi Buffer и транспорт звука преко миди кабла, транспорт звука преко SCSI или преко MIDI + SCSI каблова, мане и предности.
	СИНТЕСАЈЗЕР КАО ИНСТРУМЕНТ И ИЗВОР ЗВУКА	Историјат. Подела: аналогни и дигитални. Улога и основне карактеристике осцилатора, филтера, појачавача, евелоп генератора, LFO. Врсте основних таласних облика. Шум и врсте шума. Врсте клавијатура и основе програмирања звучних боја.
	СЕМПЛЕР КАО ИНСТРУМЕНТ И ИЗВОР ЗВУКА	Историјат. Архитектура семплера: single, key group програм. Миди функције и параметри. Диск функције и параметри. Конфигурисање семплова у оквиру програма: single, layer, split. Селектовање узорака на основу динамике свирања. Селектовање узорака на основу регистра – позиције на клавијатури. Едитовање узорка: правац репродукције (normal/reverse), почетак и крај узорка, петља и дужина петље, укрштање узорака, слање узорака на сепаратне аналогне или дигиталне излазе.
	VST ИНСТРУМЕНТИ КАО ИЗВОР ЗВУКА	Историјат и подела. Начин рада и зависност од МИДИ хардвера. Зависност од аудио хардвера. Зависност од врсте и квалитета аудио драјвера. Мултиплицирани аудио излази у оквиру музичког софтвера. Примери на различитим VST инструментима.
Захтеви на годишњем испиту: Компоновање симетричног, савременог музичког МИДИ дела у облику песме у трајању од 3-4 минута. Испит организовати као звучну презентацију.		

Назив предмета	9. 4. САВРЕМЕНА МИДИ КОМПОЗИЦИЈА И ПРОДУКЦИЈА
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	99

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– самостално компонују краће облике у области примењене музике; – самостално компонују музику за позориште на задати	КОМПОНОВАЊЕ ПРИМЕЊЕНЕ МУЗИКЕ	Компоновање примењене музике #1 Компоновање краћих форми: цингл, реклама, спот, шпица. Компоновање примењене музике #2 Компоновање дужих слободнијих форми: музика за позориште, музика за краткометражни или цртани филм,

драмски текст; – самостално компоњују музику за филм на задати видео фајл; – уз помоћ наставника компоњује ауторску музику у трајању од 4 до 6 минута користећи рачунар и/или акустичне инструменте.		музика за драмске делове играног филма.
	КОМПОНОВАЊЕ АУТОРСКЕ МУЗИКЕ	Самостално компоновање на рачунару: – тематски и хармонски садржај; – музички облик; – жанровско опредељење.
Матурски испит: јавно извођење ауторске композиције		

Назив предмета	9. 5. ЗВУЧНО МУЗИЧКИ ПРОЦЕС-АУДИО
ЦИЉ учења предмета Звучно музички процес-аудио 1 је да код ученика развије знања и вештине везане за класични-аналогни начин снимања и репродукције звука као и основне технике неопходне за овакав начин рада.	
Разред	Први
Годишњи фонд часова	70

ИСХОДИ	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – користи све врсте каблова, конектора и веза у току линијског и микрофонског снимања; – користи микрофонске и линијске улазе на аналогном режијском столу; – врши подешавање улазног степена и путање сигнала кроз аналогни режијски сто; – разликује каналску и мониторску секција на режијском столу, „инсерт” тачке, EQ, сендове, враћања и напајање; – користи мерне инструменте „Peak” и „VU” и мери вршни и просечни ниво сигнала; – разликује аналогно и дигитално мерење, односно мерне инструменте; – користи улазе и излазе и мерне инструменте магнетофона; – бира редукцију шума, брзину траке магнетофона; – врши синхронизацију и мониторинг при вишеканалном снимању; – се користи даљинском командом – локатором вишеканалног магнетофона; – врши уснимавање линијских сигнала на вишеканални аналогни магнетофон као и мониторинг већ снимљених канала; – потпуно или делимично брише канале „punchin” и „pinchout”; – препозна распоред магнетофонских глава; – користи различите врсте и карактеристике микрофона, више микрофонске технике; – позиционира микрофоне и користи „pop” филтер; – обави микрофонско или више микрофонско снимање правилним коришћењем микрофона, режијског стола као и уређаја за снимање и репродукцију звука. – сними акустични инструмент, вокал или мањи ансамбл, микрофонском техником по избору.	АНАЛОГНО СНИМАЊЕ Врсте аналогних жичних веза и конектора. Аналогни режијски сто. Очитавање нивоа сигнала. Двоканални аналогни магнетофон. Вишеканални аналогни магнетофон. Микрофони и рад са микрофонима.

Назив предмета	ЗВУЧНО МУЗИЧКИ ПРОЦЕС-АУДИО

Разред	Други
Годишњи фонд часова	70

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– процесује и обради сигнал различитим уређајима за обраду сигнала; – изведе студијско-микрофонска снимања користећи различите врсте микрофона и микрофонских техника; – уобличи тонско-естетски звучну слику уснимљеног вишеканалног снимка користећи нотни текст или партитуру; – изрази музикално продуцентски и музичко критички однос према финалном звуку музичког дела.	ОБРАДА ЗВУЧНОГ СИГНАЛА	Уређаји за обраду сигнала: компресор, лимитер, екпандер, гејт, реверб, дилеј и еквилајзер .
	СТУДИЈСКО-МИКРОФОНСКО СНИМАЊЕ СОЛИСТИЧКИХ ИНСТРУМЕНАТА, ГЛАСА И МАЊИХ АНСАМБАЛА	Снимање следећих инструмената, гласа и камерних ансамбала: виолина, виола, виолончело, контрабас, флаута, кларинет, хорна, труба, хармоника, глас-сопран, глас-алт, глас– тенор, глас-бас, клавир, хор, камерни састави, мањи оркестар.
	МИКС ВИШЕКАНАЛНОГ СНИМКА	Подешавање нивоа, боје, процесовања и свеукупног звука вишеканалног снимка

Назив предмета	ЗВУЧНО МУЗИЧКИ ПРОЦЕС-АУДИО
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	70

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– инсталира и оптимизује оперативни систем за бављење звуком; – синхронизује хардвер са музичким софтвером; – препозна различите стандарде приказа дигиталног аудио фајла; – подеси параметре за FFT анализу; – врши читавање и анализу FFT приказа; – разликује и одабере врсте компресије; – архивира фајл у односу на циљни медиј; – одабере и/или конвертује динамику и резолуцију звучног фајла у складу са циљним медијем или носачем звука; – користи основне алате и поступке деструктивног или недеструктивног едитовања;	РАЧУНАРСКИ ОПЕРАТИВНИ СИСТЕМИ	Оперативни системи „Windows” и „MacOS”.
	ЗВУЧНЕ КАРТЕ И ДРАЈВЕРИ	Инсталација и синхронизација звучне карте и драјвера Подешавање аудио драјвера.
	ДИГИТАЛНИ ПРИКАЗ ЗВУЧНОГ ФАЈЛА	Приказ: – Waveform Display, – Amplitude, – Time axes, – сонографски приказ, – FFT приказ, тродимензионални FFT приказ.
	АРХИВИРАЊЕ ЗВУЧНОГ ФАЈЛА	Архивирање са и без компресије. Врсте компресије и губици у квалитету.
	ДИНАМИКА И РЕЗОЛУЦИЈА ЗВУЧНОГ ФАЈЛА	Резолуција од: 8 бита, 16 бита, 32 бита и 64 бита. Спољашњи утицаји и фактори деградације динамике. Фреквенција узорковања звучног фајла: 32 KHz; 44,1 KHz; 48 KHz, 88,2 KHz, 96 KHz, 192 KHz. Најквистова фреквентна законитост.
	ДЕСТРУКТИВНО И НЕДЕСТРУКТИВНО	Основни „editing” поступци и алати: copy, paste, cut, delete, remove, makaze, gumica.

– изведе и примени поступке дигиталног процесовања сигнала; – креативно обради сигнал при поступцима микса, постпродукције и примастеринга; – програмира музику унутар музичког софтвера.	ЕДИТОВАЊЕ	Основни „editing“ поступци и алати: copy, paste, cut, delete, remove, makaze, gumica; Разликовање деструктивних од недеструктивних поступака (delete/remove; undo; normalize/промена јачине).
	ДИГИТАЛНО ПРОЦЕСОВАЊЕ СИГНАЛА (DSP)	DSP: Volume, normalize, DC offset, Fade in , Fade Out, Dithering, Noise Shaping, апсолутни и релативни нивои звучних фајлова. Конверзија аудио фајла. Подешавање филтера, софтвера за динамику, кашњење и просторност дигиталног аудио фајла. Подешавање висине тона (pitch shift) звучног фајла.
	УНИВЕРЗАЛНИ ПОЈМОВИ ДИГИТАЛНОГ АУДИО	Појмови: <i>region, part, segment, audio track, audio channel Mixing, Merging</i>

Назив предмета	9. 6. ОСНОВЕ ДИЗАЈНИРАЊА ЗВУКА ЗА МЕДИЈЕ
ЦИЉ учења предмета Основе дизајнирања звука за медије је да код ученика развије знања и вештине дизајнирања звука за потребе различитих мас-медија.	
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	35

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– објасни појам семиотике; – примени семиотичке кодове у оквиру мас-медија; – изврши семиотичку анализу звука и музике на програмима позоришта и радија; – дизајнира звук и музику за потребе позоришних и радијских облика.	СЕМИОТИКА	Појам семиотике Семиотички кодови. Семиотичка анализа. Звук и музика у процесу комуникације.
	ПОЗОРИШТЕ И РАДИО	Дизајнирање звука и музике за: 1. ПОЗОРИШТЕ: сценска музика, сонг, опера, мјузикл, оперета, зингшпил, кабаре, ревијски програм. 2. РАДИО: цингл, шпица, вокал, инструментал, ефекти, говор; радио драма, радиофонско дело; презентација музике на програмима радија.

Назив предмета	ОСНОВЕ ДИЗАЈНИРАЊА ЗВУКА ЗА МЕДИЈЕ
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	33

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– дизајнира звук и музику различитих ТВ форми водећи рачуна о односу слике и звука; – дизајнира звук и музику различитих филмских форми	ФИЛМ И ТЕЛЕВИЗИЈА	Звук и музика на телевизији: – TV спот, форшпан, TV шпица, звучни и музички ефекти, TV презентација опере, мјузикла, концерта и балета; Звук и музика на филму:

водећи рачуна о односу слике и звука; – дизајнира звук и музику различитих филмских интернет форми водећи рачуна о односу слике и звука, формату и компресији; – презентује нову уметничку музику у сврху слушања или едукације; – идентификује особине кича и шунда; – наведе и објасни начине заштите интелектуалне својине.		– историја звука и музике на филму. – дијалог, звучни ефекти у филму, филмска музика, аудио пост-продукција.
	МЕДИЈ РАЧУНАРА	Звук и музика у оквиру глобалне рачунарске мреже (интернет). Неизбежна коегзистенција аудио и видео фајла. Формати, компресија и нивои звучног фајла.
	ПРЕЗЕНТАЦИЈА УМЕТНИЧКЕ МУЗИКЕ	Радионица звука, округли сто, концерт, музичка едукација. Кич и шунд.
	ЗАШТИТА ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ	Музичка ауторска права, велика и мала права, механичка и права јавног извођења.

Назив предмета	9. 7. САВРЕМЕНА ХАРМОНИЈА СА ИМПРОВИЗАЦИЈОМ И ОРКЕСТРАЦИЈОМ
ЦИЉ учења предмета Савремена хармонија са импровизацијом и оркестрацијом је да код ученика развију знања о савременим акордским конструкцијама и везама као и основним поступцима при импровизацији и оркестрацији	
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	35

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– изгради савремене акордске структуре и везе од сваког тона и у свим тоналитетима; – изврши „block” хармонизацију задате мелодије; – течно читање и репродукција „Swing” ритма; – хармонизује цез стандард мелодије; – импровизује мелодију у односу на задату тему; – користи тензије у стварању сложенијег и напетијег хармонског језика; – оркестрира задату тему користећи дрвене, лимене дуваче и ритам секцију.	САВРЕМЕНЕ АКОРДСКЕ СТРУКТУРЕ И ВЕЗЕ	Изградња „major sixth”, „major seventh”, „minor sixth”, „dominant seventh” „augmented seventh”, „diminished seventh”, „half-diminished seventh” акорада у узаном и широком слогу.
	МОДЕРНА „BLOCK” ХАРМОНИЗАЦИЈА #1	Модерна „block” хармонизација акордских и ванакордских, хроматских и дијатонских тонова .
	„SWING” РИТМОВИ	„Off-beat” акценти. Нотирање „swing” ритма. „Double-time” ритам. Ритмичке антиципације.
	ХАРМОНИЗАЦИЈА АКОРДСКИХ И ВАНАКОРДСКИХ МЕЛОДИЈСКИХ ТОНОВА	Мелодијска анализа и подела на акордске, ванакордске, лествичне и фигуративне тонове (хроматске и дијатонске). Хармонизација дуплих хроматских пролазница и описних разрешења ванакордских тонова. Хармонизација алтерованих тонова унутар акорада доминантне функције. Модерна „block” хармонизација „jazz Standard” мелодија.
	ПРИНЦИПИ ИМПРОВИЗАЦИЈЕ #1	Пентатонске лествице, модуси, хексатонске и октатонске лествице. Употреба ванакордских тонова. Компоновање и записивање оригиналних импровизација на задату акордску прогресију.
	МОДЕРНА „BLOCK” ХАРМОНИЗАЦИЈА #2	„Block” хармонизација тензија. Тензија и њено разрешење (Hi-Lo). „Block” хармонизација односа „Hi-Lo”.

		варијације односа „Hi-Lo”: Lo-Hi-Lo, Hi-chromatic, Lo- Hi-chromatic-Lo. „Block” хармонизација „Hi-Lo” варијација (Lo-Hi-Lo, Hi-chromatic-Lo; Lo-Hi-chromatic. Lo). Алтероване тензија.
	ПРИНЦИПИ ИМПРОВИЗАЦИЈЕ #2	Дијатонске и хроматске тензије у оквиру све три хармонске функције као и њима одговарајуће лествице.
	ХАРМОНСКА АНАЛИЗА „JAZZ STANADARD” МЕЛОДИЈА	„Block” хармонизације „jazzstanadard” мелодија
	ОРКЕСТРАЦИЈА ДРВЕНИХ ДУВАЧА И САКСОФОНСКЕ СЕКЦИЈЕ	Обим, нотација, транспозиција следећих инструмената: Bb кларинет; Ebaltosax; Bbtenorsax; Ebbaritonsax. „Voicings” за четворогласну саксофонску секцију (алт/алт/тенор/тенор, или алт/ тенор/тенор/баритон). Четворогласна „block” хармонизација задатих мелодија за секцију саксофона.
	ОРКЕСТРАЦИЈА ЛИМЕНИХ ДУВАЧА	Обим, нотација, транспозиција следећих инструмената: Bb труба и Bb тромбон. „Voicings” за четворогласну „brass” секцију (3 трубе+тромбон –узани слог и 2 трубе + 2 тромбона – широки слог). „Voicings” за петогласну „brass” секцију (3 трубе + 2 тромбона – узани и широки слог). „Brass” петогласна пратња. Употреба сордине; Петогласна „block” хармонизација задатих мелодија за секцију лимених дувача.
	ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПИСАЊА ЗА ПРАТЕЋИ АНСАМБЛ	Принципи писања за следеће инструменте: гитара, клавир, бас, бубањ, удараљке.

Назив предмета	САВРЕМЕНА ХАРМОНИЈА СА ИМПРОВИЗАЦИЈОМ И ОРКЕСТРАЦИЈОМ
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	33

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– користи савремене акордске прогресије приликом аранжирања или компоновања; – анализира облик песме у популарној музици; – помоћу акордских замена рехармонизује задату тему; – изабере инструментариј и одговарајућу фактуру; – формира све елементе партитуре (метрономске ознаке, број тактова, аколаде, музички облик, трајање).	САВРЕМЕНЕ АКОРДСКЕ ПРОГРЕСИЈЕ	Везе I–VI–II7–V7 у дуру и молу. Пролазни умањени четворозвучи.
	МУЗИЧКИ ОБЛИК	Облици песме који се користе у композицијама „jazzstandards”. Увод и кода.
	РЕХАРМОНИЗАЦИЈА	Рехармонизација познатих мелодија – „jazzstandards”.
	КОМПОНОВАЊЕ ЗА МАЛИ САСТАВ	Фактуре компоновања за 2, 3, 4, 5 и 6 дувача. Унис, дует стил, мелодија и њен контрапункт, три независне линије, мелодија и четворогласна пратња. Пет саксофона, шест блех дувача, 7 блех дувача, блех и саксофони – партитура и

		„voicings”.
	ПЛАНИРАЊЕ И КОНСТРУКЦИЈА АРАНЖМАНА	Формирање партитуре.

Назив предмета	9. 8. ОСНОВЕ ПРОЈЕКТОВАЊА ЕЛЕКТРОАКУСТИЧКЕ КОМПОЗИЦИЈЕ
ЦИЉ учења предмета Основе пројектовања електро акустичке композиције да код ученика развију знања у програмирању окружења и објеката електро акустичког компоновања коришћењем софтвера МАКС	
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	33

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– разликује поступке серијализма и алеаторике; – опише развој електронске музике; – објасни интерактивне односе унутар интерактивних система; – примени недетерминисане, предетерминисане и детерминисане музичке догађаје при настанку музичког облика; – примени основе објектно орјентисаног програмирања унутар Миди; – програмира основну алгоритамску анатомију помоћу графичких објеката, слушања, компоновања, складиштења; – користи објекте партитуре и секвенционе технике приликом синхроног извођења музичког дела; – приреди мултимедијално извођење користећи рачунар и различите контролере.	МУЗИЧКЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ 20. ВЕКА КАО ПРЕДУСЛОВ ИНЕРАКТИВНЕ ЕЛЕКТРОАКУСТИЧКЕ МУЗИКЕ	Серијализам као метода композиционог размишљања. Алеаторичка музика. Алгоритамска композиција.
	ИСТОРИЈАТ И ПОРЕКЛО ЕЛЕКТРОНСКЕ МУЗИКЕ	Рана рачунарска истраживања. Рана аналогна истраживања. Рана МИДИ истраживања. Развитак Макса.
	ИНТЕРАКЦИЈА И ИНТЕРАКТИВНИ СИСТЕМИ	Чиниоци интерактивног система. Допринос композитора и извођача. Учешће публике. Рачунар/композитор – дефинисање односа. Модел извођења (модел диригент, модел камерне музике, модел импровизације...).
	ТЕМЕЉИ ОБЈЕКТНО ОРЈЕНТИСАНОГ ПРОГРАМИРАЊА	Музички облик. Карактеристике, дизајн и ограничења инструмената.
	АРХИТЕКТУРА ПРОГРАМА И АЛГОРИТАМСКА АНАТОМИЈА	Програмски језици. Увод у структуре. Анатомија МИДИ.
	ДИЗАЈН ИНЕРФЕЈС	Приступи програмирању. Објекти за складиштење и поновно повезивање података. Врсте и приказ порука. Програмирање објеката. Оптимизација, отклањање кварова и управљање меморијом.
	РАЧУНАР КАО СЛУШАЛАЦ	Изградња интерфејса и одговарајућих објеката. Улазни уређаји рачунара. Интерфејс и енкапсулација. Анализа и складиштење извођачких података. Слушање и разумевање музике. Објекти слушања и њихова употреба. Време, тајминг објекти и анализа тајминга. Музички простор (анализа ритма, тонских висина, мелодијска и хармонска анализа). Индентификација музичких параметара и праћење њихових

		промена током времена.
	ОБЈЕКТИ КОМПОНОВАЊА	Креативна интеракција са слушаоцем. Објекти компоновања и њима одговарајући извори података. Композициони алгоритми. Трансформисање музичког материјала: – филтерисање; – ограничавање, – скалирање – селекција, – тајминг процеси, – проређивање (thinning) – филтер прекидачког типа (gating) – функције кашњења и аутоматизације – мапирање. Ограничавање тонских висина. Проучавање мелодијских контура генеративним методама. Метода секвенцера. Хуманизација алгоритама: рачунар као извођач. Коришћење ограничених вредности случајних бројева.
	ОБЈЕКТИ ПАРТИТУРЕ	Објекти партитуре. Секвенционе технике.
	ИНТЕРАКТИВНА МУЛТИМЕДИЈА И НОВИ КОНТРОЛЕРИ	Интерактивна музика у радовима заснованим на слици. Интерактивна музика у мултимедијалним извођачким радовима. Контролери и системи мултимедијалног извођења. Музика и покрет.

Назив предмета	9. 9. АУДИОТЕХНИКА
ЦИЉ учења предмета Аудио технике је да код ученика развију знања о техничким карактеристикама и употреби уређаја за снимање и репродукцију звука у радијском, телевизијском и музичком студију и биоскопу.	
Разред	Други
Годишњи фонд часова	70

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– опише значај и улогу аудио технике у медијима; – објасни настајање звука и његове особине; – мери јачину звука; – објасни шта је бука и наведе њене карактеристике; – објасни путеве преношења и изолацију од буке; – разликује врсте студија и њихову намену; – разликује врсте радио програма и користи телевизијске аудио уређаје;	АУДИО ТЕХНИКА И МЕДИЈИ	Основни појмови и историјат. Значај и улога аудио технике у медијима
	ЗВУК	Звук: – настајање и ширење таласа, – звучно поље – фреквенција звука; – таласна дужина – тон и висина тона, – периодичне, сложено периодичне и непериодичне звучне појаве, – прост и сложени звук, – шумови, – основни тон и хармоници, боја и јачина звука,

– одабира микрофоне и звучнике у процесу снимања и репродукције звука.		– ниво звука и мерење јачине звука.
	БУКА	Бука – користан и штетан звук. Карактеристика буке и штетна дејства буке. Прихватљиви нивои буке. Пuteви преношења буке и изолација од буке. Утицаји буке у аудио техници.
	РАДИО И ТЕЛЕВИЗИЈСКА СТАНИЦА	Радио станица – подела студија у радио станици. Телевизијска станица – подела студија у телевизијској станици. Студио за снимање говора и студио за емитовање говора. Студио за снимање музике и студио за емитовање музике. Студио за снимање радиофонских дела. Студио за снимање музике за филм.
	РАДИО И ТЕЛЕВИЗИЈСКИ ПРИЈЕМНИК	Радио програм: – амплитудно модулисани радио програм, – фреквенцијски модулисани радио програм, – дигитални радио програми, – пријем радио програма, радио пријемник за АМ програм, – радио пријемник за FM програм. Особине телевизијских аудио уређаја.
	ЕЛЕКТРОАКУСТИЧКИ ПРЕТВАРАЧИ	Микрофон и звучник као електроакустички претварачи.

Назив предмета	АУДИОТЕХНИКА
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	70

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– наведе врсте и особине аудио уређаја #1; – користи аудио уређаје #1; – опише поступак снимања и репродукције звука рачунаром; – користи различите формате и компресије звука на интернету; – објасни принцип рада, поделу и техничке карактеристике звучника и слушалица; – примени различите врсте микрофона при моно, стерео и окружујућем микрофонском снимању звука.	АУДИО УРЕЂАЈИ #1	Особине и примена: – магнетофон, – касетофон, – дигитални магнетофон, – дигитални касетофон (DAT), – грамофон, – дигитални грамофон (Compact Disc Player), дигитална плоча (Compact Disc), – MP3 player. Звук и рачунар – снимање и репродукција звука рачунаром.
	ЗВУК И ИНТЕРНЕТ	Различити формати, компресије и нивои звука. „MP3” формат, кодеци и други видови компресије (OGG,WMA).
	ЗВУК И МУЛТИМЕДИЈА – ЗВУЧНИЦИ #1	Звучници #1: – принцип рада звучника, техничке карактеристике звучника, – електрична подела звучника, – акустичка подела звучника, – слушалице.

	ПОЈАЧИВАЧ И РЕГУЛАТОРИ НИВОА СИГНАЛА	Врсте, особине и примена. Коректори и филтери
	МИКРОФОНИ	Особине и техничке карактеристике микрофона. Принцип рада микрофона. Акустичка подела. АВ стереофонија. ХУ стереофонија. MS стереофонија.
	РЕПРОДУКЦИЈА #1	Монофонија, стереофонија, квадрофонија и ефект путујућег звука. Амбиофонска и амбисонска репродукција звука. Компатибилност стерео/моно и компатибилност 5.1/стерео. Положај извора звука у простору.

Назив предмета	АУДИОТЕХНИКА
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	66

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– користи уређаје за потискивање шума; – разликује и користи различите врсте филтера; – разликују особине аналогних и дигиталних уређаја у циљу адекватног избора; – разликује врсте и особине дигиталних радио програма; – изабере одговарајуће звучнике и слушалице у зависности од примене и техничких својства; – разликује звучнике према конструкцији и начину уградње; – користи различите уређаје за репродукцију окружујућег звука.	ШУМ И ЊЕГОВО ПОТИСКИВАЊЕ	Акустичко преслушавање. Уређаји за потискивање шума (expander/gate): DolbyB, Dolby A, Dolby C, Dolby XX PRO, DBX и други уређаји за потискивање шума.
	ФИЛТЕРИ	Графички и параметарски еквализери – међусобне разлике и употреба.
	АУДИО УРЕЂАЈИ #2	Аналогни и дигитални аудио уређаји. Фреквентни опсег аналогних и дигиталних аудио уређаја. Однос сигнал/шум аналогних и дигиталних аудио уређаја.
	ДИГИТАЛНИ РАДИО ПРОГРАМИ	Дигитални радио програми DSB и DPM. Дигитални радио програм DAB. Пријем радио програма. Акустички доживљај радио програма. Разлози за промену постојећих начина снимања и емитовања. Технички захтеви за DAB. Квалитет звука DAB, домет и чујност. Предности дигиталног радија. Истовремено емитовање DAB и постојећих радио програма.
	ЗВУЧНИЦИ #2	Акустичке разлике звучника и слушалица. Фактор претварања. Фреквенцијска карактеристика. Ефикасност. Карактеристике усмерености. Фреквенција резонанце. Импеданца. Степен искоришћења и излазна снага. Изобличења. Постављање звучника у просторији. Уграђивање звучника: – уградња у плочу, – затворена кутија, – кутија са отвором, – бас– рефлекс, – уградња у отворену кутију,

		– кутија са пасивном мембраном, – кутија са једносмерним зрачењем, – уградња средње тонског и високотонског звучника. Репродукција звука помоћу звучника и слушалица.
	РЕПРОДУКЦИЈА #2	Окружујућа репродукција звука: – ДАБ, – Home Theatre, – Dolby Surround, – Dolby Digital, – Dolby Prologic, – DTS, – Binauralnastereofonija.

Назив предмета	9. 10. ОСНОВИ АКУСТИКЕ
ЦИЉ учења предмета Основи акустике је да код ученика развију знања о основним физичким законима везаним за простирање звука и његово понашање у различитим срединама.	
Разред	Други
Годишњи фонд часова	70

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– дефинише звук и његове особине у функцији разумевања врсте и величине простора и усмерености музичких инструмената; – наведе начине утицаја зрачења извора на ниво звука; – рукује инструментима за мерење нивоа звука; – разликује појмове апсорпције и рефлексије; – примени знања о директним и рефлектованим таласима приликом снимања и репродукције звука; – уочи различита времена реверберације у зависности од врсте и величине простора у коме се снима; – опише грађу и особине чула слуха; – опише перцепцију звучних параметара; – наведе разлике између субјективне и објективне јачине звука; – опише разлике између простог и сложеног звука; – да наведе карактеристике стереофонске и бинауралне репродукције звука;	ФИЗИЧКА АКУСТИКА	Акустика као део физике: дефиниција звука, сложен и прост звук, интензитет звука, звучни притисак, звучни извори и њихове особине, снага извора. Врсте таласа, простирање, брзина и смер. Просто периодичне осцилације. Усмерени извори звука. Усмереност музичких инструмената. Ниво звука: – децибели, – слабљење звука при простирању, – закони слабљења, – утицај средине на слабљење, – зрачење више извора, сабирање нивоа звука, – мерење нивоа звука, – принципи и инструменти за мерење.
	ФИЗИОЛОШКА АКУСТИКА	Аудиологија као део физиолошке акустике. Грађа и особине чула слуха. Параметри звука: јачина, висина, боја и динамика, мелодија и ритам. Објективна и субјективна јачина звука. Изофонске линије, децибел и фон и начин претварања једног у друго. Субјективна јачина сложеног звука. Локализација звучног извора и грешке при локализацији. Стереофонски звук и бинаурално слушање. Оријентација човека у простору на основу звучних информација и грешке у оријентацији.

		Човек као пријемник и као генератор звука (говор и певање).
	ПРОСТОРНА АКУСТИКА	Простирање звука у просторији: – апсорпција и рефлексija, звучно поље у просторији, – директни талас, рефлектовани таласи и улога прве рефлексije, – рефлектори звука и њихова улога, – појам времена реверберације и Сабинов образац, – времена реверберације у просторијама различите намене.

10. СТАРИ ПРОГРАМ

- за ученике који су средњу музичку школу уписали закључно са 2019/20. годином-

ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ

Главни предмет је **инструмент/соло певање**:

1. виолина
2. виола
3. виолончело
4. контрабас
5. гитара
6. тамбура
7. мандолина
8. харфа
9. клавир
10. хармоника
11. флаута
12. обоа
13. кларинет
14. фагот
15. саксофон
16. труба
17. тромбон
18. хорна
19. соло певање

ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ

Главни предмет:

1. солфеђо
2. хармонија

10. 1. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

10. 1. 1. ОПШТЕ ОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Заједнички за све образовне профиле

Наставни предмет	разред								укупно
	I разред		II разред		III разред		IV разред		
	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	
Српски језик	3	105	3	105	3	105	3	96	411
Први страни језик	2	70	2	70	2	70	2	64	274
Други страни језик	2	70	2	70	2	70	2	64	274
информатика	2	70	2	70	2	70	2	64	274
Историја са историјом културе и цивилизације	2	70	2	70	1	35	-	-	175
биологија	2	70	-	-	-	-	-	-	70
физика	2	70	-	-	-	-	-	-	70
Социологија	-	-	1	35	-	-	-	-	35
Психологија	-	-	-	-	2	70	-	-	70
Филозофија	-	-	-	-	-	-	2	64	64
Физичко васпитање	2	70	2	70	2	70	2	64	274
обавезни изборни предмет: Грађанско васпитање/ Верска настава	1	35	1	35	1	35	1	32	140 138

10. 1. 2. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

Одсек: ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ

Образовни профил: МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ-класична музика

Наставни предмет	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
Теорија музике	1	35	-	-	-	-	-	-
Музички инструменти	1	35	-	-	-	-	-	-
Хармонија	-	-	3	105	2	70	2	66
Историја музике са упознавањем музичке литературе	-	-	1	35	3	105	2	66

Музички облици	-	-	1	35	1	35	2	66
Контрапункт	-	-	-	-	2	70	2	66
Национална историја музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Упоредни клавир (осим за клавиристе)	1	35	1	35	1	35	1	33
Инструмент/солопевање	3	105	3	105	3	105	3	99
Корепетиција (за клавиристе)	1	35	1	35	1	35	1	33
Камерна музика	1	35	1	35	2	70	2	66
Оркестар/хор	2	70	2	70	2	70	2	66
Читање с листа	1	35	1	35	1	35	1	33
Етномузикологија	-	-	-	-	1	35	1	33

Одсек: ТЕОРЕТСКИ

Образовни профил: МУЗИЧКИ САРАДНИК - ТЕОРЕТИЧАР

Наставни предмет	разред								
	I разред		II разред		III разред		IV разред		укупно
	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	
Теорија музике	1	35	-	-	-	-	-	-	35
Музички инструменти	1	35	-	-	-	-	-	-	35
Хармонија	-	-	3	105	2	70	2	66	241
Историја музике са упознавањем музичке литературе	-	-	1	35	3	105	2	66	206
Музички облици	-	-	1	35	1	35	2	66	136
Контрапункт	-	-	-	-	2	70	2	66	136
Национална историја музике	-	-	-	-	-	-	1	33	33
Солфеђо—главни предмет	3	105	3	105	3	105	3	99	414
клавир	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Хор	2	70	2	70	2	70	2	66	276

Свирање хорских партитура	-	-	1	35	1	35	-	-	70
Дириговање	-	-	-	-	2	70	2	66	136
Етномузикологија	-	-	-	-	1	35	1	33	68
Увод у компоновање	-	-	-	-	-	-	2	66	66
Аудио визуелна техника	-	-	-	-	-	-	1 блок	65	65

10. 2. ПОДЕЛА ОДЕЉЕЊА НА ГРУПЕ - СТАРИ ПРОГРАМ

ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ ОДСЕК (4. година, шк.год. 2022/23)

Обликнаставе	предмети
1.Индивидуална настава	-главни предмет, упоредни клавир
2.Група од два ученика	-читање с листа, корепетиција за клавиристе;
3.Група од три ученика	-камерна музика
4.Група од осам ученика	-солфеђо, теорија музике, хармонија, муз.облици, контрапункт
5.Група од 15 ученика	-историја музике, национална историја музике, етномузикологија, музички инструменти
6.Групе од 60 ученика	-оркестар, хор

ТЕОРЕТСКИ ОДСЕК (4. година, шк.год. 2022/23)

Обликнаставе	предмети
1.Индивидуална настава	- клавир
2.Група од два ученика	-свирање хорских партитура;
3.Група до осам ученика	- солфеђо, теорија музике, хармонија, муз.облици, контрапункт, дириговање, увод у компоновање
4.Група до 15 ученика	-историја музике, национална историја музике, етномузикологија, музички инструменти
6.Групе до 60 ученика	- хор

10. 3. ГОДИШЊИ И МАТУРСКИ ИСПИТИ

ГОДИШЊИ ИСПИТИ		
разред	Вокално–инструментални одсек	Теоретски одсек
IV	1. солфеђо– писмени и усмени 2. хармонија – писмени и усмени	1. клавир 2. контрапункт-писмени и усмени 3. дириговање
МАТУРСКИ ИСПИТИ (4. година, шк.год. 2022/23)		
IV	Писмени задатак из српског језика	
	1.инструмент/соло певање	1. солфеђо 2. хармонија

10. 3. 1. ЗАХТЕВИ НА ГОДИШЊИМ ИСПИТИМА - СТАРИ ПРОГРАМ

Четврти разред СМШ 2022/23.

вокално инструментални			
солфеђо	Писмени: -једногласни диктат -записивање двоглас. хомофоног примера, дијатоника и хроматске промене -записивање српске нар.песме са текстом Усмени: -ритмичко читање с листа -певање мелодијског примера с листа	хармонија	Писмени: -хармонизација задатог сопрана -хармонизација обележеног баса Усмени: -3 питања из пређеног градива -свирање једне модулације на клавиру
теоретски одсек			
дириговање	-рад са оркестром-краће дело -извођење дириговањем једне оркестарске композиције	контрапункт	Писмени: -израда експозиције трогласне фуге на задату тему са тоналнимог договором Усмени: -два питања из градива -анализа једноставније фуге
клавир програм А	-етида -полифона композиција -соната или концерт -комад XIX или XX века (програм се свира напамет,соната може и из нота)	клавир програм Б	-две дурске и две молске скале -етида -композиција Ј.С. Баха први став -сонате -комад
хармонија Матурски	Писмени: -хармонизација задатог сопрана -хармонизација обележеног баса Усмени: -3 питања из пређеног градива -свирање једне модулације на клавиру	Солфеђо Матурски испит:	Писмени: -једногласни диктат -двогласни диктат -записивање народне песме с текстом према певању наставника Усмени: -парлато -мелодијска етида за певање с листа

10. 3. 2. ЗАХТЕВИ НА МАТУРСКИМ ИСПИТИМА

IV разред	Матурски испит

виолина	1. две етиде с различитом проблематиком 2. два става из партите или сонате Ј.С.Баха за соло виолину 3. концерт (цео) 4. виртуозни комад 5. дело домаћег аутора (програм-напамет)	гитара	1. концертна етида 2. соната (1. став сонате) 3. два става Баха; цела свита или композиција која по дужини може бити еквивалент 4. домаће дело 5. комад (програм-напамет)
клавир	1. концертна етида 2. Прелудијум и Фуга 3. соната 4. романтично дело 5. дело аутора 20. века дело југословенског аутора	саксофон	1. етида 2. концерт (цео)-обавезно напамет 3. дело виртуозног карактера 4. дело југословенског или словенског аутора
хармоника	1. концертна етида 2. полифона композиција 3. циклично дело 4. две композиције по избору (програм-напамет)	флаута	1. виртуозна етида 2. комад виртуозног карактера 3. концерт (програм-напамет)
Соло певање	1. једна арија из ораторијума, мисе или кантате 2. арија старог мајстора 3. песма аутора XIX века 4. песма аутора XX века 5. 2 оперске арије различитих епоха 6. песма југословенског аутора песма словенског аутора		

10. 3. 3. СМОТРЕ, ПРЕСЛУШАВАЊА

Програмски захтеви који се реализују на смотри и преслушавањима:

Актив-предмет	Програмски захтеви
1. клавир-главни предмет	1. лествице с елементима 2. етида 3. комад по слободном избору
1.2. клавир ТО	1. лествице с елементима 2. композиција по избору
1.3. упоредни клавир	1. лествице с елементима 2. композиција по избору
2. хармоника	1. скала по избору 2. једнакомпозиција по слободном избору
3. гудачки инструменти	IV разред: -програм по избору из матурског програма
4. дувачки инструменти	1. лествице с елементима 2. комад уз пратњу клавира
5. трзачки инструменти	1. скала, две врсте интервала 2. етида

6. соло певање	IV разред: -3 композиције по слободном избору

10. 4. ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА

10. 4. 1. ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

предмет	циљеви и задаци	разред	Садржај наст.предмета
Српски језик и књижевност	-образовање и васпитање ученика као слободне, креативне и културне личности -упознавање ученика са књижевном уметношћу -развијање хуманистичког и књижевног образовања -усавршавање литерарне рецепције -развијање књижевног укуса -оспособљавање ученика за коришћење литературе и других извора сазнања -подстицање ученика на критичко мишљење и оригинална гледишта -увођење ученика у проучавање језика као система -развијање језичког сензибилитета и изражајне способности ученика -развијање умећа у писменом и усменом изражавању -васпитавање ученика у духу језичке толеранције према другим језицима и варијантним особеностима српског језика	IV	КЊИЖЕВНОСТ -стварање и проучавање књижевности-стваралачки, продуктивни и теоријски однос према књижевној уметности Савремена књижевност; књижевно-теоријски појмови: лирика, епика, драма ЈЕЗИК Синтакса; падежни систем; КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА Усмено изражавање- реторика; разговор, кратак монолог; Писмено изражавање: стилистика; правопис; домаћи писмени задаци сложенијих захтева 4 ПИСМЕНА ЗАДАТКА ГОДИШЊЕ

Први страни језик	-Циљ наставе страног језика је стицање,проширивање и продубљивање знања и умења у свим језичким активностима; -усвајање говорног језика у оквиру нових 1000 речи и израза, укључујући и терминологију значајну заструку; -неговање правилног изговора, интонације -разумевање говора; овладавање техником информативног читања, разумевање сложеније језичке структуре -разумевање писаног текста, писање резимеа, извештаја и оспособљавање за њихову усмену интерпретацију; -стицање нових сазнања о карактеристикама земаља и народа чији језик уче, њиховог начина живота и обичаја; -оспособљавање за даље образовање и самообразовање у области језика и струке коришћењем речника, лексикона и сл.	IV	Енглескијезик -реченица: Узрочна;скраћивање клаузула; -именичка група -глаголска група -лексикологија и лексикографија
Други страни језик	-усвајање другог страног језика, стицање нових знања и овладавање новим језичким системом; Задаци: -упознавање основних карактеристика системајезика и јез.структура и усвајањеоко 1500 најфреквентнијих речи и израза,укључујући терминологију значајну за образ.профил -усвајање правилног изговора иинтонације -разумевање саговорника и усмених излагања о темама из свакодневногживота -овладавање техником читања -савладавање основа ортографије -овладавање методама за даљи самосталан рад на богаћењу и усавршавањустеченог језичкогзнања	IV	Италијанскијезик -реченица Допунске реченице; узрочне реченице;начинске реченице; погодбене -именичка група Проширивање знања о изостављању члана; именице с два облика множине; род неких именица; Заменице; лично-повратне заменице; неодређене заменице; Придеви: показни, неодређени,присвојни придеви -глаголска група Глаголи: коњуктив садашњег и прошлих времена, употреба у зависним реченицама,слагање времена; неодређени глаг.облици; прилози; предлози; везници; -лексикологија и лексикографија Грађење придева суфиксима, префикс, грађење деминутива, аугментатива...; Структура и коришћење двојезичног речника;

Рачунарство и информатика	Циљ: -стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за живот у савременом друштву, даље стручно усавршавање и практичну примену у процесу рада; као и оспособљавање ученика да ефикасно и рационално користе рачунаре на начин који не угрожава њихово физичко и ментално здравље Задаци: -развијање свести о неопходности коришћења рачунара у свакодневном животу и раду и значај у информатике за функционисање и развој друштва; - примена стечених знања и вештине у стицању конкретног образовања за будуће занимање; -овладавање коришћењем програма за обраду текста,табеларних података и креирање докуманата у коме су интегрисани текст, слика и табела. -упознавање начина израде презентација и оспособљавање за израду једноставнијих презентација, -разумевање принципа функционисања интернета, локалних мрежа и оспособљавање за коришћење мрежних ресурса, интернет сервиса и система за електронско учење -изградити правилне ставове према коришћењу рачунара без злоупотребе и претеривања које угрожава физичко и ментално здравље -развијање способности за примену стечених знања у решавању проблема у новим ситуацијама у преоцесу рада и свакодневном животу	IV	експерименти са звуком рачунарске комуникације

Физичко васпитање	Циљ: -допринос интегралном развоју ученика (когнитивном, афективном, моторичком стицању, усавршавању и примени моторичких умећа) Задаци: -подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела, -стицање моторичких умећа, вештина -усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања, -мотивација ученика за бављење физичким активностима и коришћење у свакодневним условима живота и рада	IV	-програм по избору ученика -ритмичка гимнастика и народни плесови -корективна гимнастика -рукомет, фудбал, кошарка, одбојка, пливање;
филозофија	Циљ: -унапређивање општег образовања упознавањем главних садржаја и развојно-историјских токова филозофског мишљења Задаци: -критичко разумевање филозофских проблема, -оспособљавање за разумевање теоријских и практичних проблема -унапређивање и развијање општег, теоријског и хуманистичког мишљења, -развијање и унапређивање естетичког укуса	IV	увод у филозофију античка филозофија средњовековна филозофија филозофија новог доба савремена филозофија филозофија уметност

10. 4. 2. СТРУЧНО-ТЕОРИЈСКИ ПРЕДМЕТИ
(заједнички за оба образовна профила)

предмет	циљеви и задаци	разр.	Садржај наст.предмета
Хармонија	Циљ: -развој улоге хармоније у музици, -развој основних елемената хармоније, -упознавање строгог и слободног хармон.става, -упознавање ванакардских тонова, -развој акордских веза, -развој промене тоналитета, -развој на препознавању и анализи различитих хармонских стилова Задаци: -развој улоге хармоније у музици, -развој основних елемената хармоније, -развој способности рада у слободном хармонском ставу, -рад на употреби ванакардских тонова, -рад на савладавању акордских веза, -рад на савладавању промене тоналитета (дијатонска, хроматска и енхармонска модулација) -рад на препознавању и анализи различитих хармонских стилова	IV	хроматска модулација енхармонска модулација преглед развоја хармонских стилова обавезан један писмени задатак у полугодишту
Контрапункт	Циљ: -сагледавање историјског развоја контрапункта -оспособљавање за усавршавањем рада на вокалном контрапункту, -оспособљавање за усавршавањем рада на инструменталном контрапункту, -упознавање са барокном инструменталном полифонијом Задаци: -развијање способности: сагледавањем историјског развоја контрапункта, рада на вокалном контрапункту, разликовања врста имитације, рада на инструменталном контрапункту -изучавање тоналног плана фуге, -развијање способности рада на барокној инструменталној полифонији	IV	основи инструменталног контрапункта двогласни инструментални полифони став инвенција вишегласни инструментални став Фуга облици барокне инструменталне полифоније информативно

Историја музике са упознавањем музичке литературе	Циљ: -оспособљавање на разликовању различитих музичких карактеристика у односу на временску дистанцу, -подстицање корелације са осталим музичким предметима, -усвршавање способности за класификацију периода музичке историје, -развој на стваралаштву истакнутих композитора сваке епохе -развој и усавршавање на познавању музичке литературе Задаци: -рад на разликовању различитих музичких карактеристика у односу временску дистанцу, -рад на подстицању корелације са осталим музичким предметима, -унапређивање способности за квалификацију периода музичке историје, -унапређивање знања о стваралаштву истакнутих композитора, -рад на унапређивању познавања музичке литературе	IV	романтизам II импресионизам стилске карактеристике музике 20.века
Музички облици	Циљ: -упознавање елемената музичких облика, форми музичких облика -усавршавање способности за анализу форми музич.облика Задаци: -рад на способности разликовња елемената музичких облика, -развијање способности самосталне анализе соло песме, ронда, варијација, свите, сонате, концерта -рад на анализи облика вокално-инструменталних форми	IV	- сонатни рондо - сонатни циклус класичара - сложенији облици сонатног става после класицизма - развој сонатног циклуса у романтизму - примена сонатног циклуса у камерним и оркестарским композицијама - облик концерта - остали инструмент.облици, вокални и музичко-сценски облици - анализа одговарајућих дела из муз. литературе

Етномузикологија	Циљ: -упознавање ученика са развојем етномузикологије -развијање способности за: Правилном употребом термина фолклор, музички фолклор, етномузикологија; за разликовање звучних карактеристика вокалне, инструментлане и вокално-инструменталне традиционалне музике; за разликовање и уочавање карактеристика српске традиционалне музике, као и карактеристика музике осталих балканских народа Задаци: -рад на: упознавању ученика са развојем етномузикологије; развијању способности за правилном употребом термина; на развијању способности за разликовање звучних карактеристика вокалне, инструментлане и вокално-инструменталне традиционалне музике; развијању способности и разликовање и уочавање карактеристика српске и традиционалне музике балканских народа; анализа записа српске традиционалне музике; -упознавање са публикованом и дискографском архивом;	IV	- народно певање - народни музички инструменти - инструментални ансамбли - вокално-инструментална традиција литература и помагала: Д.Големовић: Етномузикологија, уџбеник за средњу музичку школу Д.Девећ: Етномузикологија(скрипте1-3) Дискографија наше народне музике и музике балканских народа, аудиоивидео материјал
Национална историја музике	Циљ: -оспособљавање на разликовању различитих музичких карактеристика у односу на временску дистанцу, -подстицање на корелацији са осталим музичким предметима, -сагледавање стваралаштва истакнутих композитора сваке епохе, -усвршавање у познавању музичке литературе Задаци: -рад на разликовању музичких карактеристика у односу на временску дистанцу -унапређивање рада на: Корелацији са осталим муз.предметима, сазнања стваралаштва истакнутих композитора сваке епохе, познавања музичке литературе	IV	- извори и корени српске музике - почеци грађанске музике-18.век - романтизам у српским земљама - Јосиф Маринковић, - Стеван С. Мокрањац, - војвођански музичари периода романтике, - српска музика на прелазу у 20.век - музика 20.века

10. 4. 3. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ ОДСЕК

солфеђо	Циљ: -стицање новог и координисање и систематизација усвојеног знања са нивоа омш у функцији схватања, перцепције и рецепције музике -разумевање садржаја музике и оспособљавање за опажање, извођење и тумачење музике -континуиран развој музикалности и музичке писмености, -корелација и интеракција садржаја рада на настави солфеђа са садржајима на настави инструмента, камерне музике, хора или оркестра и свим другим видовима теоретске наставе Задаци: -рад на: Унапређивању способности разумавања музичког садржаја; интерпретацији, памћењу и записивању музичког текста; праћењу латентне хармоније у инструктивним примерима и примерима из музичке инструменталне и вокалне литературе; унапређивању, корелацији интеракцији са садржајем рада теоретске наставе као и наставе инструмента, камерне музике, хора и оркестра	IV	1. мелодика (лабилне алтерације, модулације-двогласно и трогласно певање, једногласне и двогласне нар. песме са променом метра или са хармонским променама) 2. интонирање и опажање (опажање модуса и мотива са модалним елементима, опажање и интонирање хармонских веза) 3. ритам (тенор кључ, неправилне ритм. групе и ритмичко читање инструктивних примера и инсерата из литературе) 4. дикати (једногласни и двогласни диктати, ритмички диктати, записивање нар. песама са текстом)
Упоредни клавир (осим клавириста и соло певача)	Циљ: -развој унапређивања извођачке технике -развој способности ученика за повезивање овог предмета са главним предметом који ученик изучава Задаци: -рад на усавршавању извођачке технике -рад на усавршавању техничког нивоа који треба да је у функцији потреба примене основног, односно главног предмета који ученик изучава	IV	1. техничке дисциплине (дурске и молске скале кроз 4 октаве паралелно у шеснаестинама, трозвучи и четворозвучи симултано изложено) 2. четири етиде различитих техничких захтева 3. три полифоне композиције разл. карактера 4. једна цела сонатина 5. три слободне композиције различитог карактера Литература: Етиде: Черни оп.849 и оп.299 (1. св.); Беренс оп.88 и оп.61; Хелер оп.100 Полифоне: Ј.С.Бах: Мале композиције, 12 малих прелудијума, 6 малих прелудијума Сонатине: Клементи, Кулау, Хајдн, Чимароза, Скарлати, Моцарт, Бетовен и др. Комади: Ј.Кршић: Клавирска хрестоматија 4. разред; Две композиције клавирске пратње одговарајућег инструмента

Упоредни клавир (за соло певаче)	Циљ: -развој унапређивања извођачке технике -развој способности ученика за повезивање овог предмета са главним предметом који ученик изучава Задаци: -рад на усавршавању извођачке технике -рад на усавршавању техничког нивоа који треба да је у функцији потреба примене основног, односно главног предмета који ученик изучава	IV - техничке дисциплине (дурске и молске лествице у паралелном кретању у шеснастинама, у обиму четири октаве; трозвучи – велико разлагање) - шест етида - четири полифоне композиције - две сонатине - четири комп. по слободном избору од чега је једна клавир. пратња вокалне деонице соло песме или вокализе Литература: Етиде: Кршић-Ранковић: Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема (1. св.) ; Беренс оп. 61; Черни оп. 299 (1. и 2. св.); Хелер Полифоне: Ј. С. Бах: : Дванаест малих прелудија, Шест малих прелудија; Хендл: Мале композиције Сонатине: Хајдн, Моцарт, Бетовен Комади: Чајковски оп. 39, Шуман оп. 68; Кабелевски оп. 27; Барток: За децу (1. св.) и др.
Корепетиција (за клавиристе)	Циљ: -развијање ученика са циљем овладавања вештине брзог и техничког читања нотног текста ради оспособљавања ученика за корепетиторску праксу -уознавање са широм клавирском, инструменталном и вокалном литературом Задаци: -рад на усавршавању способности ученика да после краће визуелне анализе успешно прочита задати нотни текст, поштујући све задате параметре -рад на усавршавању способности за анализу текста и развијање способности да унапред види нотни текст -оспособљавање ученика за успешну сарадњу са другим инструменталистом/певачем	I V Обавезни минимум програма је 10 дела различитог карактера и облика за различите инструменте.

Камерна музика	Циљ: -усавршавање способности за заједничким музицирањем, -неговање и међусобно усклађивање интонације, -познавање и слушање других гласова у ансамблу, -развијање способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности за тимски рад Задаци: -рад на унапређивању способности усаглашавања индивидуалног са групним музицирањем, -рад на усаглашавању интонације и артикулације са осталим члановима у групном раду, -оспособљавање за даљи рад и школовање у оквиру наставе групног музицирања	I V	Дуа, трија, квартети, квинтети Минимум програма: Два дуета Два циклична дела Обавезан јавни наступ у сваком полугодишту на јавном часу или концерту
хор	Циљ: -анимирање и оспособљавање ученика за групно музицирање -усаглашавање индивидуалног извођења са захтевима певања у групи -усавршавање интонације и артикулације свих ученика -развијање жеље за радом и остваривањем успеха у групи Задаци: -рад на унапређивању способности за савладавање тежих композиција хорске литературе, -рад на усаглашавању индивидуалног извођења са групним музицирањем, -рад на оспособљавању усаглашавања интонације и артикулације са осталим члановима, -рад на усавршавању вокалне технике, правилног дусања и импостације	I V	-вежбе правилног дусања и импостације ; упознавање са основним елементима хорске вокалне технике; -рад на прецизној интонацији, ритму, музичкој фрази, хармонији, полифонији, агогичко-динамичком нијансирању; Литература: домаћи и страни композитори различитих стилских епоха; Обавезан јавни наступ током шк. године

оркестар	Циљ: -развијање способности ученика за групно музицирање, -усавршавање способности да се индивидуално извођење подреди потребама групног, -усавршавање способности за усаглашавањем интонације и артикулације свих ученика, -развијање перцепције слушања осталих чланова, -развијање жеље за рад у групи Задаци: -рад на оспособљавању за даље оркестарско музицирање -анимирање и оспособљавање ученика за групно музицирање -рад на усаглашавању индивидуалног извођења са групним музицирањем -рад на оспособљавању усаглашавања интонације и артикулације са осталим члановима,	IV	-упознавање ученика са основним принципима колективног музицирања, усавршавање свих елемената који доприносе уобличавању уметничког дела; упознати ученике са оркестарском литературом и различитим стиливима; сарадња са солистом, односно хором; -просвиравање већег броја музичких дела ради стицања оркестарске праксе Литература: Зависно од врсте оркестра (гудачки, симфонијски, дувачки, оркестар хармоника, трзачки оркестар) Обавезан јавни наступ током школске године
Читање с листа	Циљ: -развој ученика на савладавању вештине брзог и течног читања нотног текста, -развој способности за корепетиторску праксу, -упознавање ученика са широм клавирском, инструменталном и вокалном литертуром Задаци: -рад на оспособљавању ученика да после краће визуелне анализе успешно прочита задати нотни текст поштујући све параметре - рад на усавршавању способности за анализу текста и развијање способности да унапред види нотни текст -развијање општег познавања муз. литературе (обухвата и познавање хорске и оркестарске литературе)	IV	Обавезни минимум програма: 8 етида; 12 композиција различитог садржаја, облика и карактера; 2 композиције предвиђене програмом за камерно музицирање; 2 композиције за оркестар-хор

Циљеви и задаци наставе инструмента

Циљ:

- перманентан рад на усавршавању меморије и музичког слуха,
- развијање инструменталне технике кроз музике као средства муз. израза,
- развијање и усавршавање вештине музич. начина размишљања
- развијање способности за концертну делатност, као и смисла за заједничко музицирање
- развијање афинитета према импровизацији као једном од начина развоја музичког мишљења,
- припремање ученика за професионалну делатност

Задаци:

- проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално постићи
- развој индивидуалних квалитета ученика,

- усавршавање меморије и музичког слуха,
- развијање техничких способности ученика,
- упознавање ученика са стиливима свих музичких раздобља, значајним делима, композиторима и извођачима,
- повезивање знања из музичке теорије са извођачком праксом,
- неговање културе извођачких покрета,
- оспособљавање ученика за самосталан рад,самостално креирање интерпретације, даље школовање и перманентно усавршавање,
- подстицање и развијање способности за концертну делатност,
- обогаћивање учениковог такмичарског искуства,
- усмеравање ученика према професионалној делатности

ГУДАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Виолина	СКАЛЕ	ЕТИДЕ	ПОЛИФОНИЈА	ВЕЛИКА ФОРМА	КОМАДИ
IV	-студија промена позиције и двоухвата -прсторедне октаве и дециме -дурксе и молске скале кроз 4 октаве	8	2 става из партите Ј.С.Баха	2 дела (1 концерт и 1 соната)	4 мале форме

ТРЗАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Гитара	СКАЛЕ	ЕТИДЕ	ПОЛИФОНИЈА	ВЕЛИКА ФОРМА	КОМАДИ
IV	дурске и молске кроз 3 октаве, хроматска скала, терце, сексте, октаве, дециме, трозвуци и четворозвуци, каденце	Јовичић, Карлеваро Вила-Лобос, Сеговиа, Сор	2 става Бахове свите или сложенија Бахова композиција	сонате из шире литературе	избор из различитих епоха и домаћи аутор

ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Флаута	СКАЛЕ	ЕТИДЕ	ПОЛИФОНИЈА	ВЕЛИКА ФОРМА	КОМАДИ
IV	све дурске и молске скале у разлагању са разлож. трозвучима, четворозвучима, кроз 2 октаве	4 месечно	/	2 сонате 2 концерта	4

саксофон	СКАЛЕ	ЕТИДЕ	ПОЛИФОНИЈА	ВЕЛИКА ФОРМА	КОМАДИ
IV	све дурске и молске скале до висине тона еф/фис 3 са трозвучима и септакордима; хроматске скале; паралелне секунде, терце, кварте;	две школе	/	1 концерт 1 соната	2 комада 1 дело домаћег аутора

ИНСТРУМЕНТИ СА ДИРКАМА

Клавир	СКАЛЕ	ЕТИДЕ	ПОЛИФОНИЈА	ВЕЛИКА ФОРМА	КОМАДИ
IV	све дурске и молске скале у размаку октаве, терце, сексте и дециме, кроз 4октаве; акорди; дупле октаве; хроматске скале;	3 концертне	2 (обавезан Прелудијум и Фуга)	1 соната	3
Хармоника	СКАЛЕ	ЕТИДЕ	ПОЛИФОНИЈА	ВЕЛИКА ФОРМА	КОМАДИ
IV	све лествице са свим елементима	4	1	1 циклична	2

СОЛО ПЕВАЊЕ**циљеви:**

- развијање вишегласног певања,
- развијање камерног музицирања,
- развијање хорског музицирања

Задаци:

- овладавање певачким апаратом и механизмом који учествује у формирању тона,
- овладавање техником дисања и правилним певачким ставом,
- овладавање гласовном импостацијом,
- рад на развијању опсега и покретљивости гласа,
- употребљавање даха у динамичком нијансирању мелодије,
- упознавање са различитим музичким стиловима и интерпретацијом,
- рад на двогласним дуетима без инструменталне пратње

Соло певање	вокализе	стари мајстори	песме (19. и 20.век)	југословенски аутори	словенски аутори	арије
IV	/	4	1 (по избору) 1 (20.век)	1	1	1 арија из ораторијума, мисе, кантате 2 оперске арије

СТРУЧНО-ТЕОРИЈСКИ ПРЕДМЕТИ

ТЕОРЕТСКИ ОДСЕК

наставни предмет	циљеви и задаци	разред	садржај наставног предмета
Солфеђо	Циљ: -разумевање садржаја музике и оспособљавање за опажање, извођење и тумачење музике, -развој музикалности и муз. писмености, -корелација и интеракција садржаја рада са садржајима рада на настави хора и др. -развој музикалности и музичке писмености и поставка основа за даљи рад на изучавању теоријских дисциплина у настави музике Задаци: -рад на развоју способности разумевања музичког садржаја, -рад на интерпретацији, памћењу и записивању муз. текста, -рад на праћењу латентне хармоније у инструктивним примерима и примерима из уметничке музичке литературе, -развој способности записивања музичког текста и тока са свим елементима за правилно извођење, -рад на развоју апсолутног слуха	IV	мелодика (тенор кључ, транспоноване из тенор кључа у виолински и бас и обрнуто; рекапитулација градива) опажање и интонирање ритам диктати
Клавир (А и Б програми)	Циљ: -развој извођачке технике -развој способности ученика за повезивање са главним предметом који ученик изучава Задаци: -рад на извођачкој техници, -рад на техничком нивоу извођења у функцији успешнијег овладавања других теоретских дисциплина	IV	А програм 1.техничке дисциплине: скале; - акорди; 2.етиде - 4 3. полифонија - 2 4. сонатна форма и варијације -25. 5. комади-4 Б програм 1.скале 2.етиде(8) 3. полифонија(3) 4. циклична форма (соната и варијације) 5.комади(4)
Дириговање	Циљ и Задаци -развој способности ученика за рад са камерним ансамблима, хоровима и оркестрима -развој способности ученика за повезивање овог са осталим предметима на теоретском одсеку	IV	оркестарско дириговање: -уознавање са распоредом инструмената у оркестарској деоници и уознавање диригентског става у раду с оркестром -значај диригентске палице

Аудиовизуелна техника	Циљ: -оспособљавање ученика да овладају основним техникама снимања звука, микрофонским техникама, аналогним режијским столом, употребом мерних инструмената, снимањем и репродукцијом на двоканалном аналогном магнетофону, снимањем и репродукцијом на вишеканалном аналогном магнетофону, основама дигиталног аудио фајла и снимањем и репродукцијом на ДАТ-у Задаци: -рад на оспособљавању ученика да овладају наведеним вештинама	IV	-увод у акустику -снимање звука -репродукција звука -микрофон -звучници -контрола звука -миксовање звука -вишеканално снимање -звук и слика
Увод у компоновање	Циљ: -продубљивање знања о улози мелодије и хармоније у музици; -продубљивање знања о основним елементима хармоније, промене тоналитета, -развијање способности препознавању и анализе различитих хармонских стилова класичне музике, тако и осталих музичких праваца Задаци: -рад на развоју употребе хармонских елемената у слободном ставу; -рад на развоју употребе елемената музичке форме; -упознавање основних елемената музичког аранжирања; -развој свести ученика о повезаности појединачних ускостручних предмета у целину и осамостаљивање ученика у њиховој практичној примени; -развој индивидуалне креативности и смисла за импровизацију код ученика	IV	-грађење мелодијских мотива и тема -преображај хармонског четворогласа у разне видове вишегласне фактуре, -израда клавирске пратње, -компоновање минијатура, -мелодијска обрада поетског текста, -обрада поетског текста за глас и клавир, за хор, -компоновање инструменталних комада

10. 5. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ

настава	Циљеви и задаци	Носиоци активности	Време реализације
Допунска	-подршка ученицима који, и поред редовног похађања наставе, показују нижи степен савладаности наставних садржаја, -оспособљавање ученика за репродукцију наставног садржаја, уз подршку наставника с циљем да разумеју основне законитости, дефиниције и сл.	-предметни наставници који оцењивањем процене да ученик није савладао делове наставног садржаја на основном нивоу -ученици који не савладавају градиво одређеног наст. предмета	-континуирано током школске године, почев од другог класификационог периода

Додатна	-подршка ученицима који желе да прошире знања и вештине из појединих наставних предмета; -оспособљавање ученика за остваривање што успешнијих резултата на такмичењима из области музике, као и на другим пољима (информатика, књижевност, језик..) -припремање ученика за полагање пријемног испита за упис на факултет	-предметни наставници и заинтересовани ученици -наставници солфеђа и теорије музике	-континуирано током школске године, са појачаним бројем часова у 2. полугодишту, зависно од распореда одржавања такмичења
Припремна	-подршка ученицима за бољу припремљеност за полагање разредних испита и матурских испита из српског језика, главног инструмента / соло певања, солфеђа и хармоније	-предметни наставници	- 2. полугодиште

11. ПРОГРАМ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈА, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВА И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА

ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	АКТИВНОСТИ/ТЕМЕ, САДРЖАЈИ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Према плану ОС и ОЗ током школске године	Предавања и дискусије на тему комуникације, решавање проблема.	Час одељенског старешине, Час одељенске заједнице	Одељенске старешине, ПП служба
По потреби током године	Разговори појединих ученика са члановима Тима за борбу против насиља.	Индивидуални разговори	Тим за борбу против насиља.
У плану психолога, педагога	Предавања педагога и психолога у одељењима где се укаже потреба, на теме решавања проблема комуникације, тимског рада.	Излагање, дискусија, дебата	ПП служба
У плану психолога	Радионице о тимском раду – за ученике.	Радионице	Психолог
У плану УП	Превенција насиља, комуникација. Учешће у хуманитарним акцијама.	Разговори, предавања, наступи, Учешће у акцијама	УП
По потреби током године	Индивидуални разговори наставника и ученика (који имају тешкоће у комуникацији) са педагогом или психологом.	Индивидуални разговори	Одељенски старешина, Наставници, ученици, ПП служба
Према акционом плану Тима	Активности Тима за каријерно вођење. Професионална оријентација,	Предавање, анкетање	Тим за каријерно вођење.

Према Годишњем плану школе	Промоција школе.	Активности дате у Годишњем плану школе	Стручна већа, Стручни актив за Развојно планирање, УП

12. ОСТВАРИВАЊЕ И ПРИЛАГОЂАВАЊЕ ПРОГРАМА МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА УЧЕНИЦИМА СА ИЗУЗЕТНИМ СПОСОБНОСТИМА

АКТИВНОСТ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ
Идентификација ученика са изузетним способностима	Различитим методологијама утврдити посебне способности ученика (посматрање, чек листа и др.)	Предметни наставник Разредни старешина Психолог и педагог школе
Израда ИОП –а 3	Направити план обогаћивања и продубљивања основних програма.	Тим за инклузивно образовање
Имплементација плана	Додатна настава, ваннаставне активности, рад с ментором, практична примена наученог и сл.	Наставник или група наставника
Афирмација ученика	Јавно похваљивање (свечани концерти поводом дана школе, интернет страница школе, друштвене мреже, медији ..)	Директор школе

13. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Програм културних активности школе реализује се кроз различите активности ученика и наставника.

ЈАВНИ НАСТУПИ У ШКОЛИ	ЈАВНИ НАСТУПИ ИЗВАН ШКОЛЕ	НАСТУПИ НА СВЕЧАНОСТИМА ОРГАНИЗОВАНИХ ОД СТРАНЕ ДРУГИХ ИНСТИТУЦИЈА - У ГРАДУ	НАСТУПИ НА СВЕЧАНОСТИМА ОРГАНИЗОВАНИХ ОД СТРАНЕ ДРУГИХ ИНСТИТУЦИЈА – ВАН ГРАДА
интерни и јавни часови ученика инструменталног одсека	Концерти у другим просторима установама и институцијама културе града Панчева (Библиотека, Дом за стара лица, Културни центар, Народни музеј и сл).	Градска свечаност поводом доделе „Вукових диплома“.	
- концерти класа, одсека - концерти камерних ансамбала школе - концерти хора и оркестра - хуманитарни концерти - концерти наставника школе	Едукативни концертићи у основним школама и предшколским установама.		Учешће на концертима других музичких школа.

- концерти првонаграђених ученика школе			
Свечаност поводом обележавања школске славе	Свечана академија поводом Дана школе у Културном центру Панчева.		Учешће на завршним концертима такмичења.
Свечани пријем првака			Музички кампови, мастер класови, оркестри...
Музичка такмичења организована у школи			Учешће на такмичењима у иностранству

14. ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ

ОБАВЕЗНЕ ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ	СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ (СЕКЦИЈЕ)	ОСТАЛЕ СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ
- Интерни и јавни часови	Програмерска секција (у договору са директором школе)	Учешће ученика на домаћим и међународним такмичењима (према годишњем плану рада за сваку школску годину)
- концерти	Рецитаторска секција	Присуство концертима у школи и ван школе
	Новинарска секција	Посета музејима, позориштима и сл (према годишњем плану рада школе)
	Ликовна / дизајнерска секција	Екскурзије, студијска и стручна путовања, семинари (мастер клас и сл)
		Едукативни концерти ученика
		Ученичке журке

СЕКЦИЈА	САДРЖАЈ РАДА
Програмерска секција	На курсу програмирања учи се програмски језик Python. Наставни програм по којем се ради је усклађен са програмом који је Министрство просвете, науке и технолошког развоја Србије реализовало у сарадњи са фондацијом Петља (фондација која има за циљ развијање алгоритамске писмености у Србији). Наставни садржаји и наставне јединице програмског језика Python: • Основне аритметичке операције и примена ○ Сабирање, одузимање, множење ○ Сложени изрази, приоритет оператора и заграде ○ Променљиве - имена међуреЗултата ○ Цели и реални бројеви • Целобројно и реално дељење ○ Реално дељење ○ Целобројно дељење • Уграђене функције ○ Минимум и максимум

	○ Абсолютна вредност • Ниске (стрингови) ○ Надовезивање ниски ○ Учитавање ниски ○ Дужина ниске, издвајање делова ниске ○ Претрага ниске ○ Цифраме у ниски • Структуре података ○ Листе ○ Скупови ○ Торке ○ Речници • Гранање ○ Наредбе гранања ○ Поређење (релацијски оператори) ○ Провера припадности листи, скупу и речнику ○ Комбиновање више логичких услова (логички оператори) ○ Конструкција elif • Понављања ○ Понављање наредби дати број пута ○ Бројачке променљиве ○ Пролазак кроз листу ○ Пролазак кроз ниску ○ Пролазак кроз речник
	• Корњача графика ○ Линијски програми ○ Понављање ○ Гранање ○ Угнежђене петље ○ Процедуре • Карел робот На крају курса програмирања, ученици би требало да имају компетенције израде једноставних рачунарских програма, креираних у визуелним програмским језицима.
Рецитаторска секција	- Одабрани текстови или поезија (према плану наставника) пригодна за школску свечаност или према захтевима организатора такмичења
Новинарска секција	- Ученици у улози уредника „зидних новина“ и фејсбук странице Ђачког парламента Школе
Ликовна секција	- Израда едукативних панова - Дизајнирање промотивних материјала (позивнице, плакати и сл)

15. МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

АКТИВНОСТИ	ЗАДАЦИ	НОСИОЦИ
Упознавање са наученим кроз праксу и/ или примена наученог у пракси	- повезивање више предмета и практичан рад ученика : српски језик или страни језик (текст) – музички предмети (хармонија, увод у компоновање, муз. облици) – информатика, АВТ	Ученици СШ и предметни наставници

	- укључивање ученика теоретског одсека у извођачки процес: улога диригента на настави великих ансамбала школе	Наставник дириговања и ученици 4.сш то
Угледни и огледни часови	Обрада тематских садржаја из угла различитих наставних предмета	Стручни активи
Тематски концерти	- извођење композиција одређеног композитора, групе композитора или одређене епохе уз приказ историјских чињеница као и анализе, уз активно учешће ученика под менторством наставника различитих наставних предмета (инструментални одсек, историја музике, хармонија, музички облици, књижевност..)	Професори инструменталног одсека, историје музике, хармоније, музичких облика, књижевности, ученици ОШ и СШ
„Представе концерти“	-интерактивни концерти који би уз музичко-сценски приказане садржаје подстакли најмлађе ученике да лакше разумеју и примењују теоретска знања на свом инструменту	Професори инструменталног одсека, солфеђа, музичког забавишта, ученици ОШ и СШ
Пројекција одабраних филмова	- филмови који по тематском садржају повезују више наставних предмета (општеобразовних предмета или општеобразовних и стручних предмета).	Чланови тима, професори грађанског, историје, књижевности, психологије, инструменталног одсека, историје музике и др, ученици СШ
Развој вештина комуникације и одговорног учествовања у друштву	- пружање подршке и подстицање ученика на учествовање у различитим ваннаставним и ваншколским активностима од друштвеног значаја	ППП служба, чланови тима, ученици СШ

16. ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА

Школа треба да омогући формирање зреле и одговорне личности, која ће бити способна да доноси добро промишљене одлуке о сопственој будућности и да те одлуке спроведе у дело. Програм каријерног вођења и саветовања за ученике средње школе обухвата информисање, саветовање, вођење и доношење одлука о професији код ученика.

Циљ програма јесте да помогне младим људима да разумеју и интерпретирају информације о свету рада и будућој каријери, да могу да разјасне недоумице које имају у погледу професија или послова, да разумеју своје способности и дефинишу своје ставове у погледу понуђених или жељених избора.

Каријерно саветовање и вођење треба да пружи подршку младима да боље разумеју себе и своје потребе, да превазиђу могуће баријере у погледу учења, напредовања у будућим професијама. Програм каријерног вођења и саветовања је такође намењен младим талентима и младима из осетљивих друштвених група.

Области:

а) Лични развој појединца:
 разумевање сопственог развоја, постигнућа и способности у односу на потенцијалне образовне и професионалне изборе и могућности;
 успостављање и анализирање личних циљева и планова у области каријере;

разумевање образовних и професионалних избора и доношење одлука у складу са тим.

б) Истраживања могућности за учење и запошљавање

– избор и коришћење бројних информација о професијама, каријери, даљем учењу и образовању и објективно разликовање и формирање сопственог става о томе.

в) Планирање и управљање властитом каријером:

оспособљавање за коришћење адекватних техника за доношење одлука о даљем учењу и професионалној каријери;

разумевање и оспособљавање за процедуре пријављивања, конкурисања како за свет рада тако и за даље образовање;

разумевање захтева послодаваца у погледу знања, вештина и способност запослених.

Упознавање, праћење и подстицање развоја индивидуалних карактеристика личности ученика значајних за усмеравање њиховог професионалног развоја.

САДРЖАЈ РАДА	НОСИОЦИ ПОСЛА	ВРЕМЕ
Предузимање мера одговарајуће професионалноусмеравање ученика	Предметни наставници, одељенске старешине	Током школске године
Успостављање сарадње са родитељима у циљу прикупљања потребних података о развоју деце са циљем усмеравања њиховог професионалног развоја	Одељенске старешине и ПП служба. Родитељи.	Током школске године
Анкетирање ученика о њиховим професионалним интересовањима („А шта ћеш ти да упишеш?“, ауторке Ирена Кљајевић)	Психолог	Друго полугодиште
Праћење психофизичког и образовног развоја и утврђивање њихове усклађености са испољеним професионалним жељама и интересовањима ученика	Одељенске старешине разреда, ПП служба и предметни професори	Током школске године
Подстицање родитеља да реално сагледавају индивидуалне могућности своје деце и да заједно са њима праве могуће планове даљег професионалног развоја (запошљавања и наставка школовања)	Одељенске старешине разреда, ПП служба и предметни професори	Током школске године

Информисање ученика о свету рада и занимања, систему високог образовања и оспособљавање за самостално прикупљање информација које се односе на свет рада и систем образовања.

САДРЖАЈ РАДА	НОСИОЦИ ПОСЛА	ВРЕМЕ
Упознавање ученика завршних разреда са занимањима у школи.	Тим за маркетинг	Април, мај
Непосредно упознавање ученика I разреда са занимањима и струкама које се изучавају у Школи и наставним плановима и програмима.	Одељенске старешине и наставници стручних предмета	Септембар
Оспособљавање ученика завршних разреда за процедуре пријављивања на конкурсе и прављење CV-а.	Наставници Грађанског васпитања.	Април, мај
Посете стручним сајмовима.	Предметни наставници	Током школске године

Упознавање ученика са мрежом виших и високих школа и факултета и услове уписа на њима. Посета музичкој академији и томе слично.	ПП служба и Одељенске старешине III и IV разреда. Медијатекар.	Током школске године
Указивање ученицима и родитељима на потребу да се реално сагледају могућности даљег образовања или запошљавања.	ПП служба и Одељенске старешине III и IV разреда	Током школске године

Формирање правилних ставова према раду

САДРЖАЈ РАДА	НОСИОЦИ ПОСЛА	ВРЕМЕ
Подстицање на рационалну организацију и планирање учења и слободног времена	Одељенске старешине; ПП служба	На почетку / током школске године
Развијање професионалне етике код ученика	Наставници главног предмета	На почетку / током школске године

Подстицање испитивачког понашања према себи и свету рада и занимања

САДРЖАЈ РАДА	НОСИОЦИ ПОСЛА	ВРЕМЕ
Подстицање ученика да се у Школи (ПП служби) и ван Школе обраћају службама које се баве професионалном оријентацијом.	Одељенски старешина, предметни наставник	На почетку / током школске године
Омогућити ученицима да кроз практичну наставу провере своје радне способности.	Наставници индивидуалне наставе	На почетку / током школске године
Промовисање постојећих образовних профила завршним разредима ОМШ.	Ученици и наставници	Друго полугодиште

17. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

АКТИВНОСТИ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ	ВРЕМЕ
Активно учешће у акцијама локалне самоуправе	Сарадња са Градским секретаријатом за заштиту животне средине	Директор школе	континуирано
Уређење школског простора биљкама	-акција сађења и пресађивања саксијског цвећа у школском дворишту -прикупљање потребних прибора и материјала	Ученици СШ и помоћно особље	пролеће
Развој свести код ученика о очувању природних ресурса	- утицање на ученике личном примером да се коришћени папир скупља и поново користи његов неискоришћени део	Наставници	континуирано
Акција скупљања пластичних чепова	Организовано место за прикупљање пластичних чепова	Наставници и ученици	континуирано

18. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

I Уводни део

Програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту: Програм заштите),

дефинишу се превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временска динамика остваривања.

Превентивне и интервентне мере предвиђене Програмом заштите примењују се у седишту Школе, као и на свим другим местима на којима се одвија образовно-васпитни рад (ЕТШ „Никола Тесла“ - у чијем се простору одвија настава физичког васпитања), васпитни рад и ваннаставне активности (посета концертима у другим институцијама, излети, екскурзије, такмичења, спортске и друге активности).

Циљеви Програма заштите су остваривање свих права детета, заштита од свих облика насиља, злостављања и занемаривања, потупна информисаност ученика и родитеља, правично поступање и заштита приватности, подршка за физички и психички опоравак и социјална реинтеграција детета које је било изложено насиљу.

Школа има Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања који, у сталном саставу, чине:

1. Михајло Јовић, директор Школе
2. Татјана Ковјанић, професор српског језика
3. Јелена Јеловац, професор клавира
4. Драгана Тадић, професор обое
5. Снежана Пупић, стручни сарадник психолог
6. Татјана Николић, стручни сарадник педагог

II Превентивне активност

АКТИВНОСТ	ЗАДАТАК	НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Информисање актера школског живота о законским регулативама који се односе на област заштите ученика	1. израда (штампаног) материјала који информиса о дефиницијама и нивоима свих врста насиља и постављање на огласне табле и школски веб сајт; 2. представљање Правилника и Програма заштите родитељима	1. ПП служба, проф.информатике 2. директор, ПП служба, разредне старешине	Први састанак Савета родитеља и родитељски састанци
Превенција вршњачког насиља	1. васпитни рад са одељењем на часу одељенског старешине - разговори са ученицима на тему толеранције, уважавања различитости, правила понашања 2. обрада теме вршњачког насиља на часу психологијем, социологије и грађанског васпитања. 3. наставак сарадње са Дечјим диспанзером у креирању радионица са ученицима	1. разредне старешине у СШ 2. предметни професори 3. директор	Током школске године.
Подизање нивоа свести запослених за препознавање насиља и унапређење знања потребних за конструктивно реаговање	1. презентације на седницама НВ 2. стручно усавршавање на семинарима који се односе на васпитне проблеме у раду са ученицима и начине превазилажења проблема	1. ПП служба 2. организација семинара- директор	Током школске године

Развијање код ученика осећаја припадности групи и тимског рада	1. разговор са ученицима о важности сарадње и тимског рада у достизању заједничког циља - на настави хора и оркестра 2. јавно презентовање заједничког рада ученика на концертима у такмичењима 3. подстицање ђачког парламента на иницирање и реализацију ученичких акција (караоке журка. концерти, излагање фотографија и сл)	1. предметни професори 2. предметни професор и директор 3. ПП служба, директор, за реализовање акције - запослени, зависно од акције	1. током шк. год 2. током школске године 3. током школске године
Промовисање позитивних примера одговорног понашања ученика	1. информисање ученика о награђивању ученика који се истичу у учењу и владању (редовност похађања наставе, концерата у школи, учешћем у ученичким активностима, сарадњом са запосленима у школи приликом реализације ваннаставних активности и сл.) 2. похваљивање и промовисање ученика	1. разредне старешине	
Подизање компетенција разредних старешина и Тима за препознавање и правилно реаговање на насиље	1. организовање састанака разредних старешина- размена искустава и идеја 2. радионице	1. директор 2. ПП служба	Најмање једном у полугодишту

III Интервентне активности

НОСИЛАЦ АКТИВНОСТИ	ПРВИ НИВО НАСИЉА	ДРУГИ НИВО НАСИЉА	ТРЕЋИ НИВО НАСИЉА
ученици	-пријављују сумњу да се насиље десило разредном старешини	- пријављују сумњу да се насиље десило разредном старешини - представници Ученичког парламента учествују у консултацијама у којима се проверава информација о насиљу	- пријављују насиље разредном старешини, ПП служби или директору школе
наставник	- прекида насиље или сумњу на исто, - обавештава разредног старешину	- прекида насиље - обавештава разредног старешину, ПП службу дежурног наставника, директора	- прекида насиље - обавештава дежурног наставника, разредног старешину и ПП службу - обавештава директора - у случају да је сукоб високо ризичан, тражи помоћ
Разредни старешина	-васпитни рад са појединцем, групом или одељењем, -позива родитеље ученика који трпе/чине насиље -води евиденцију о сарадњи са родитељима -прати ефекте васпитног рада и понашање ученика/групе -обавештава, у писаном	-појачан васпитни рад у сарадњи са ПП службом -у писаном облику обавештава Тим и директора о насиљу -позива родитеље -води евиденцију о васпитном раду и сарадњи са родитељима -прати ефекте васпитног рада	- прекида насиље, позива родитеље -обавештава директора и ПП службу школе -сарађује са Тимом за заштиту од насиља.

	облику Тим ако се насиље понавља и након васпитног рада		
родитељи	-пријављују разредном старешини уколико постоји сумња да неко лице врши насиље над дететом -одазивају се позиву разредног старешине, -васпитно делују на своје дете	- пријављују разредном старешини или директору уколико постоји сумња да неко врши насиље над учеником -одазивају се позиву разредног старешине, -васпитно делују на своје дете -сарађују са Тимом	-пријављују директору , у писаној форми, сумњу на насиље -сарађују са школом и, по потреби, са другим институцијама
ППП служба школе школе	- по потреби сарађује са разредним старешином	-предузима васпитне активности у сарадњи са разредним старешином, -активно учествује у раду Тима за заштиту од ДНЗЗ -предлаже мере заштите и подршке, -спроводи појачан васпитни рад са починиоцима и лицима који трпе насиље -води евиденцију о учињеном насиљу, предузетим активностима и прати ефекте мера -прати понашање ученика	-обавештава директора школе о насиљу -позива надлежне институције -активно учествује у раду Тима, -учествује у изради оперативног плана, -спроводи меру појачаног васпитног рада са починиоцима и лицима који трпе насиље -прати ефекте реализације плана
Тим за заштиту	- по потреби се укључује	-процењује основаност сумње /проверава информације о пријављеном насиљу -предлаже мере васпитног рада, -прати ефекте васпитног рада -дефинише мере подршке и заштите ученика -сачињава оперативни план заштите	-сачињава оперативни план заштите за конкретну ситуацију
Директор школе	- по потреби се укључује	-учествује у раду Тима -сарађује са родитељима, -покреће васпитно - дисциплински поступак	-предузима законом предвиђене мере према запосленом, - покреће васпитно - дисциплински поступак -сарађује са родитељима -обавештава центар за социјални рад или полицију, министарство просвете/школску управу, у року од 24 сата -комуницира са медијима -ако

			је неопходно

19. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДИСКРИМИНАТОРНОГ ПОНАШАЊА

Програм превенције дискриминаторног понашања има за циљ превазилажење стереотипа и предрасуда, препознавање сваког дискриминаторног понашања, усвајање ставанулте толеранције за све облике и врсте дисакриминације и промовисање разумевања и сарадње без обзира на етнички, културни, језички, верски или други значајни идентитет.

АКТИВНОСТ	ОДГОВОРНЕ ОСОБЕ
У школским просторијама и на сајту школе истицање информације о саставу Тима и коракцима/редоследу поступања школе у случају дискриминације	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
Упознавање ученика и родитеља првог разреда са Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности; подсећање запослених, родитеља и ученика осталих разреда на поступање установе у случају дискриминаторног понашања	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања одељењске старешине
Информисање родитеља на родитељским састанцима о активностима школе у превенцији дискриминаторног понашања	Чланови Савета родитеља уз подршку Тима за заштиту од дискриминације и насиља
Подршка ученицима из осетљивих друштвених група	Одељењске заједнице, одељењске старешине, ПП служба
Организовање вршњачке подршке на нивоу одељења у учењу за ученике којима је подршка потребна	Одељењске старешине, ученици
Израда педагошких профила планова индивидуализације и ИОП-а	Тим за инклузију, одељењске старешине, ПП служба
Обележавање Дана толеранције (16. новембар)	Ученички парламент
Обележавање Међународног Дана људских права (10. децембар)	Ученички парламент
Промовисање активности на сајту школе, ФБ страници и Инстаграм профилу	Задужени наставници, Тим за маркетинг

Извештавање о случајевима дискриминације и предузетим мерама (Наставничко веће, Савет родитеља) Извештавање о реализацији и ефектима АП	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

20. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ РИЗИЧНИХ ОБЛИКА ПОНАШАЊА

Програм превенције ризичног понашања има за циљ:

- обучавање ученика да лако препознају ризично понашање,
- указивање на знаке који могу да укажу на ризично понашање,
- заштита себе и других од утицаја који могу довести до ризичног понашања,
- обавештавање о томе коме могу да се обрате у случају препознавања,
- повећавање осетљивости за питања физичког и менталног здравља
- могућности реаговања (кога треба позвати, коме се може обратити итд.)

ОБЛАСТ	САДРЖАЈ	НОСИОЦИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Пушење	Обележавање Светског дана без дуванског дима (31. маја) Коришћење промотивног материјала (Институт за јавно здравље, Црвени крст и слично) Водич кроз не/прилике у Панчеву - дистрибуција материјала „Здравље и млади“, штампани материјал о превенцији ризичног понашања	Одељењски старешина, ПП служба, Наставник физичког васпитања
Алкохол	Едукација ученика о штетности алкохола Водич кроз не/прилике у Панчеву - дистрибуција материјала „Здравље и млади“, штампани материјал о превенцији ризичног понашања Коришћење промотивног материјала (Институт за јавно здравље, Црвени крст и слично)	Одељењски старешина, ПП служба, Наставник физичког васпитања
Наркоманија	Сарадња са Домом здравља, Психоактивне супстанце: депресанти, опијати, стимуланси, халуциногени – час психологије Водич кроз не/прилике у Панчеву - дистрибуција материјала „Здравље и млади“, штампани материјал о превенцији ризичног понашања Коришћење промотивног материјала (Институт за јавно здравље, Црвени крст и слично)	Одељењски старешина, ПП служба, Наставник физичког васпитања
Поремећаји у понашању, исхрани и слично	Сарадња са родитељима чија деца манифестују неки од облика поремећаја понашања; Сарадња са друштвеном средином, МУП, Центар за социјални рад, Ученички парламент, Дом здравља; Поремећаји у задовољавању мотива (булимија, анорексија) – час психологије Утицај телесних вежби на здравље – час физичког и здравственог васпитања Правилна исхрана тела – час физичког и здравственог васпитања	Одељењски старешина, ПП служба, Наставник физичког васпитања
Ризична сексуална понашања	Предавања из области репродуктивног здравља Водич кроз не/прилике у Панчеву – дистрибуција материјала „Здравље и млади“, штампани материјал о превенцији ризичног понашања Коришћење промотивног материјала (Институт за јавно здравље, Црвени крст и слично)	Одељењски старешина, ПП служба, Наставник физичког васпитања

21. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА

Опис стања:

- непостојање физкултурне сале
- за ученике средње школе настава физичког васпитања одржава се у физкултурној сали Електротехничке школе, у терминима које одреди ЕТШ (8 часова недељно, по два за сваки разред средње школе)

Циљеви програма спортских активности у музичкој школи:

- проширивање понуде ваннаставних активности у музичкој школи (које нису у директној вези са музичком едукацијом)
- превазилажење недостатка сопственог простора за бављење спортско-рекреативним активностима
- промоција бављења спортом ради очувања здравља
- развој здравог такмичарског духа
- упознавање ученика са правилима појединих спортских игара и / или основним техникама игре
- повећање свести о важности поштовања правила у тимском раду
- олакшавање имплементације моторичких покрета из спортских техника у свирачке технике
- повећање степена задовољства ученика школом
- продубљивање сарадње на релацијама ученик-ученик, ученик-наставник, наставник-наставник

ЗАДАЦИ	АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
Организација рекреативних активности	- одређивање термина за едукативно - рекреативне активности ученика (и наставника) у сали школе - рад са ученицима на усвајању правила и техника спортске активности	- директор школе - школски тим - наставници (зависно од активности)
Организација спортског дана	- одређивање „правила“ такмичења - формирање ученичких екипа - реализација такмичарског дела	- школски тим - Ђачки парламент - ученици и наставници школе
Организовање спортског дана на теренима Спортског центра „Младост“ Панчево	- уговарање термина - организовање такмичења између ученика сш (фудбал, кошарка)	- тим за спортске активности и директор школе
Организање вежби за правилно дисање и опуштање Правилно држање тела и седење	- индивидуалној настави - на редовној настави	- сви професори инструменталне наставе и наставе соло певања - предмети наставници

22. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Музичка школа „Јован Бандур“ активни је учесник живота локалне заједнице.

Најважније и редовне активности кроз које се огледа сарадња школе са локалном самоуправом су:

Учесће представника локалне самоуправе у раду Школског одбора
Уметнички програм МШ „Јован Бандур“ предвиђен за различите градске свечаности и манифестације
Уметнички програм за свечаност доделе Вукових диплома за ученике основне и ученике средњих школа на

територији општине Панчево (организатор Град Панчево)
Концерти за децу предшколских установа
Учешће у програмима других институција (Библиотека, Музеј, Културни центар, Дом војске, Геронтолошки центар)
Сарадња са Музејом града Панчева о коришћењу њихове сале за организовање концерата школе
Учешће у програмима других институција
Сарадња са локалним медијским кућама и удружењима

23. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

ОБЛАСТ	САДРЖАЈ	ОБЛИК
Развој музичке свести и јачање личности детета	-Обострана (школа и породица) подршка ученицима када је у питању продубљивање знања која стичу - Обострана (школа и породица) подршка развоју личности ученика кроз учешће на такмичењима - Подршка школе родитељима у различитим кризним ситуацијама - Подршка родитељима ученика који се образују по ИОП-у.	- Групни родитељски састанци (сви разреди СШ) - Састанци са мањом групом родитеља, са унапред одређеним циљем -индивидуални разговори с родитељима -укључивање родитеља у јавне и такмичарске активности ученика (концерти, наступи...)
Сарадња у погледу развоја школе	- Подршка родитеља школи у акцијама које унапређују рад школе - Активно учествовање и школе и породице у иницирању развоја квалитета	-учешће родитеља у анкетама које проводи школа -подршка школи кроз помоћ у унапређењу услова рада
Информисање родитеља	Информисање родитеља о битним сегментима рада школе	- огласна табла - сајт, друштвене мреже - родитељски састанци
	Информисање о напредовању ученика, евентуалним проблемима у учењу и владању.	- писано обавештавање - службени позив за долазак у школу

24. ЕКСКУРЗИЈЕ, ИЗЛЕТИ, СТУДИЈСКА ПУТОВАЊА, МУЗИЧКИ КАМПОВИ

Екскурзије се организују у складу са Правилником и под условом да постоји довољан број заинтересованих ученика.

Екскурзија се изводи за ученике 3. и 4. разреда средње школе, а студијска путовања и излети за ученике свих разреда средње школе.

АКТИВНОСТИ	ЗАДАЦИ	НОСИОЦИ	ВРЕМЕ
Организовање излета са израженим спортским карактером	- одабир дестинације која пружа услове за провођење спортских активности на отвореном (фудбал, кошарка) - организовање такмичења између разреда и између наставника и ученика	- тим за спортске активности и директор школе	Једном у току две школске године
излети	Годишњим планом рада Школа планира извођење једнодневних излета с циљем упознавања културне баштине Србије, а на основу исказане заинтересованости ученика		

Екскурзија	Развијање позитивног односа према националним, културним и естетским вредностима, позитивним социјалним односима, испољавање позитивних емоционалних доживљаја	Програм екскурзије, на предлог одељенских и стручних већа школе, разматра и доноси Наставничко веће, а сагласност на програм, цену и избор агенције даје Савет родитеља.	Према годишњем плану
Стручна и студијска путовања / посете	Продубљивање и проширивање знања ученика о различитим темама везаним за опште и стручно образовање ученика	Предметни наставници и активи	

25. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Безбедност и здравље на раду једно је од основних права сваког човека, јер једино безбедан рад, здрава и безбедна радна средина омогућавају продуктиван рад и живот. Безбедност и здравље на раду јесте обезбеђивање таквих услова на раду којима се, у највећој могућој мери, смањују повреде на раду, професионална обољења и обољења у вези с радом и који претежно стварају претпоставку за пуно физичко, психичко и социјално благостање запослених.

Безбедност и здравље на раду подразумева остваривање услова рада у којима се предузимају одређене мере и активности у циљу заштите живота и здравља запослени и других лица која на то имају право. Свој правни оквир безбедност и здравље на раду налазе у Уставу Републике Србије, касније у Закону о заштити на раду, а данас у Закону о безбедности и заштити на раду.

Сам програм безбедности и здравља на раду запослених морамо појмовно третирати као програм безбедности и здравља свих особа које су укључене у процес образовања и васпитања.

Дакле, програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке активности школе (ученика и запослених), родитеља и локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

Овим програмом уређује се спровођење и унапређивање безбедности и здравља свих лица која су укључена у образовно-васпитни рад школе, ради спречавања повреда на раду, професионалних обољења и обољења која могу наступити у вези са делатношћу којом се школа бави.

Право на безбедност и здравље на раду/у школи имају:

- запослени (наставно и ненаставно особље)
- ученици,
- сва лица која се затекну у школи ради обављања одређених послова

Сам програм безбедност и здравље на раду/у школи остварују се спровођењем:

- Превентивних мера,
- Обавеза и одговорности школе
- Оспособљавања запослених, ученика и осталих лица

Превентивне мере у остваривању безбедности и здравља обезбеђене су применом савремених психичких, здравствених, образовних, социјалних, организационих и других мера и средстава на отклањање ризика од повређивања и оштећења здравља, односно њиховог свођења на најмању могућу меру.

Превентивне мере огледају се кроз спровођење поступка:

- коришћења и одржавања просторија,
- коришћења и одржавања технолошких процеса рада са опремом и средствима за рад, запослених и ученика са свом припадајућом опремом за рад, у циљу безбедног рада и усклађивања хемијских, физичких и биолошких штетности, микроклиме и осветљења на радном месту са прописаним мерама и нормативима који се примењују за та радна места,
- коришћење и одржавање опреме за рад за колективну безбедност и здравље,
- коришћење средстава и опреме за личну заштиту,
- образовања, васпитања и оспособљавања у област безбедности и здравља на раду.

Обавезе и одговорности школе

Школа обезбеђује запосленом рад на радном месту и у радној околини у којима су спроведене мере безбедности и здравља на раду.

Школа је приликом организовања рада у радном процесу, обезбедила превентивне мере за заштиту живота и здравља запослених и обезбедила потребна финансијска средства за њихову примену.

Такође је обезбедила превентивне мере пре почетка рада, у току рада, као и код сваке измене радних поступака, избором радних метода.

Превентивне мере полазе од следећих начела:

- избегавања ризика,
- процене ризика које се не могу избећи на радном месту,
- отклањањем ризика на њиховом почетку, применом савремених техничких решења,
- прилагођавањем рада и радног места запосленом, нарочито у погледу избора опреме за рад, метода рада, радног поступка како би се избегла монотонија у раду. а све у циљу смањења њиховог утицаја на здравље,
- замена опасних радних процеса или метода рада безопасним или мање опасним,
- одговарајућим оспособљавањем за безбедан и здрав рад и издавањем упутства за рад на сигуран начин.

Надаље, школа:

- је запосленом обезбедила обављање послова на којима су спроведене мере безбедности и здравља на раду,
- је обавестила и даље ће обавештавати све запослене о увођењу нових технологија и средстава за рад, као и опасностима од повреде и оштећењима здравља које евентуално могу настати њиховим увођењем,
- је оспособила запослене за безбедан и здрав рад,
- је обезбедила запосленима коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду,
- је обезбедила одржавање средстава за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду у исправном стању,
- је обезбедила пружање прве помоћи,
- ће зауставити сваку врсту рада који представља непосредну опасност за живот и здравље.

Оспособљавање запослених, ученика и других лица

Школа обавља оспособљавање запослених, ученика и других лица за безбедан и здрав рад при: заснивању радног односа, односно уписа ученика у школу; приликом увођења нових радних процеса или увођења нових средстава за рад; промене процеса рада који може проузроковати промену мера за безбедан и здрав рад.

Оспособљавање се обавља у току радног времена и прилагођено је специфичностима радног места.

Оспособљавање за безбедан и здрав рад може бити теоретски и практично. Кад радни процес захтева додатно оспособљавање школа упознаје запосленог и ученика о обављању процеса рада на безбедан начин, путем обавештења, упутства или инструкција.

Права запослених и ученика

Запослени и ученик има право и обавезу да се приликом рада упозна са мерама безбедности и здравља на раду и у школи, на пословима или на радном месту на које је одређен, као и да се оспособљава за њихово спровођење. Запослени и ученик има право:

- да даје предлоге, примедбе и обавештења о питањима безбедности и здравља на раду,
- контролише своје здравље према ризицима радног места, ускладу са законом.

Запослени има право да одбије да ради:

- ако му прети непосредна опасност за живот и здравље,
- ако му школа није обезбедила прописани лекарски преглед за рад на радном месту са повећаним ризиком,
- ако у току оспособљавања за безбедни и здрав рад није упознат са свим врстама ризика и мерама за њихово отклањање
- дуже од пуног радног времена, односно ноћу ако би, према лекарском извештају такав радмогао да погорша његово здравствено стање
- на средству за рад на којем нису примењене прописане мере за безбедност и здравље на раду

Када му прети непосредна опасност по живот или здравље запослени и ученик има право да предузме одговарајуће мере, у складу са својим знањем и техничким средствима која му стоје на располагању и да напусти радно место, односно радну околину и није одговоран за штету која, евентуално, настане. Запослени и ученик је дужан да примењује прописане мере за безбедан и здрав рад, да наменски користи средства за рад, да користи прописана средства и опрему за личну заштиту на раду и да са њима пажљиво рукује, да не би угрозио своју безбедност и здравље или безбедност и здравље других лица.

Запослени и ученик је дужан да, у складу са својим сазнањима, одмах обавести Школу о неправилностима, штетностима, опасностима или другим појавама која би на радном месту могла да угрози њихову безбедност и здравље или безбедност и здравље других.

Овај програм безбедности и здравља обухвата све аспекте средине којој се спроводи образовно-васпитни рад Музичке школе „Јован Бандур“ Панчево. Ти аспекти обухватају: објекте, простор, опрему, постројења, инсталацију, средства за рад, радни простор, заштитна средства, прозоре, врата, осветлење, буку, топлину, влагу, акустику, психичко, физичко и здравствено стање лица која бораве и своју обавезу извршавају у склопу школе.

Све напред наведено не може се замислити и може се проматрати само у складу са Актом о процени ризика, који је обухватио све напред наведене аспекте безбедности и здравља, пре свега објекта, односно простора и опремљености простора/школе у којем се изводи образовно-васпитни рад. Овај програм не може се сагледати ни без Правилника о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време остваривања образовно васпитног рада и других активности које организује школа, којим су регулисане права, обавезе и заштита ученика у школи, ван школе на путу до школе, као и за време извођења излета, екскурзија, наставе у природи и сличних активности, за време извођења практичне наставе и професионалне/стручне праксе.

Дакле саставни део овог програма су:

- Акт о процени ризика и
- Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време остваривања образовно васпитног рада и других активности које организује школа.

26. НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА И ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Законске основе : (Члан 12 закона о средњем образовању):

За ученика и одраслог коме је због сметњи у развоју и инвалидитета, специфичних тешкоћа у учењу, социјалне ускраћености, ризика од раног напуштања школовања и других разлога потребна додатна подршка у образовању и васпитању, школа обезбеђује отклањање физичких и комуникацијских

препрека и зависно од потреба, доноси и индивидуални образовни план, у складу са Законом.

Циљ додатне подршке у образовању и васпитању јесте постизање оптималног укључивања ученика и одраслих у редован образовно-васпитни рад, осамостаљивање у вршњачком колективу и његово напредовање у образовању и припрема за свет рада.

Ученик и одрасли из става 1. треба да испуњава здравствене услове који одговарају захтевима занимања. За остваривање додатне подршке у образовању и васпитању, директор, наставник, стручни сарадник, васпитач, педагошки и андрагошки асистент и родитељ, односно други законски заступник, може да добије посебну стручну помоћ у погледу спровођења инклузивног образовања и васпитања. Ради остваривања додатне подршке у образовању и васпитању, школа остварује сарадњу са органима јединице локалне самоуправе, организацијама, установама и удружењима. Посебну стручну помоћ из става 4. овог члана могу да пружају лица компетентна у области инклузивног образовања и васпитања и школе које су својим активностима постале примери добре праксе у спровођењу инклузивног образовања и васпитања. Листе лица и школа из става 6. овог члана утврђује министар. Ближе услове за утврђивање листа из става 7. овог члана, прописује министар. Листе из става 7. овог члана објављују се на званичној интернет страни Министарства.

За ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, који су укључени у редован систем образовања и васпитања, остварује се додатна подршка у складу са индивидуалним образовним планом.

Индивидуални образовни план је посебан документ којим се планира додатна подршка у образовању и васпитању за одређеног ученика, у складу са његовим способностима и могућностима. Циљ ИОП-а је оптимални развој ученика, укључивање у вршњачки колектив и остваривање општих и посебних исхода образовања и васпитања ученика. На основу педагошког профила у којем су утврђена подручја у којима је потребна додатна подршка, васпитач, наставник и стручни сарадник планирају мере за отклањање физичких, комуникацијских и социјалних препрека - мере индивидуализације.

ИОП је посебан акт установе којим се планира додатна подршка у образовању и васпитању детета, ученика, односно одраслог ако мере индивидуализације нису довеле до остваривања добробити детета, односно остваривања исхода образовања и васпитања или до задовољавања образовних потреба ученика са изузетним способностима.

ИОП се израђује на основу претходно реализованих, евидентираних и вреднованих мера индивидуализације и израђеног педагошког профила ученика.

Може да буде заснован на:

- прилагођавању начина рада, наставе и учења у коме се планира циљ пружања подршке, прилагођавање и обогаћивање простора и услова у којима се учи, прилагођавање метода рада, уџбеника и наставних средстава током образовно-васпитног процеса, односно активности у васпитној групи, њихов распоред као и лица која пружају подршку; као и услова у којима се изводи образовно-васпитни рад (ИОП1);
- прилагођавању и измени садржаја образовно-васпитног рада, исхода и стандарда постигнућа (ИОП2); Доношењу ИОП-а 2, претходи доношење, примена и вредновање ИОП-а 1, као и прибављање мишљења интерресорне комисије за процену потреба за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком детету и ученику.
- обогаћивању и проширивању садржаја образовно-васпитног рада за ученика са изузетним способностима (ИОП3).

Ученици са тешкоћама у развоју су првенствено деца са неким обликом ометености у развоју, као што су телесна, сензорна и ментална ометеност, а затим и деца са поремећајима у друштвеном

понашању, деца са хроничним и тешким обољењима, деца из социјално, културно и материјално депривираних средина, деца без родитељског старања, злостављана, избегла и расељена деца. Ученик са посебним образовним потребама је и свако дете које има тешкоће у учењу, знатно веће од својих вршњака, због чега му је потребна посебна подршка. Школа ће предузимати све активности за упис у школу ученика којима је потребна додатна образовна подршка и све мере неопходне за редовно похађање наставе ученика са посебним образовним потребама. У Музичкој школи «Јован Бандур», у већој мери, постоји и категорија надарене или талентоване деце која такође имају посебне образовне потребе.

Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану чине прилог школског програма.

27. СМЕРНИЦЕ ЗА ПРИЛАГОЂАВАЊЕ И ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ У ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ

Мере за унапређивање доступности одговарајућих облика подршке и разумних прилагођавања квалитета образовања и васпитања за децу и ученике којима је потребна додатна подршка.

ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	АКТИВНОСТ	РЕАЛИЗАТОР
Август	Формирање школског тима за Инклузивно образовање.	Директор
Август	Израда плана и програма рада школског Тима за Инклузивно образовање за текућу школску годину.	Чланови Тима за инклузивно образовање
Септембар-октобар	Идентификација ученика из осетљивих група и ученика којима је потребна додатна подршка, као и даровитих ученика. Иницијални састанак са представницима основних школа из којих се уписују ученици у Средњу музичку школу, а који се образују по ИОП у. Припрема упитника за родитеље и ученике на основу којих ће се моћи препознати ученици којима је потребна додатна подршка у учењу. Припрема онлајн образаца, намењених предметним наставницима, за праћење напредовања ученика ради прикупљања информација и састављања педагошког профила ученика и Индивидуализованог начина рада. Успостављање сарадње наставник - ученик - родитељ - стручна служба израдом јасних процедура.	Чланови Тима за инклузивно образовање, разредне старешине, директор
У току првог полугодишта	Састављање Плана индивидуализације. Састављање ИОП1, ИОП2 или ИОП3, по потреби. Састављање персонализованог програма наставе и учења, за идентификоване предмете.	Чланови тима за Инклузивно образовање, ПП слиужба, предметни наставници и родитељ
У току школске године	Укључивање ученика којима је потребна додатна подршка у бесплатне школске активности: ваннаставне активности, тимове, школске акције и пројекте	Колектив школе
У току школске године	Позивање родитеља најмање једном месечно ради праћења напредовања ученика.	Разредне старешине
У току школске године	Сарадња са Интерресорном комисијом, другим школама, установама, удружењима и појединцима у циљу унапређења квалитета пружања додатне подршке	Чланови Тима за инклузивно образовање

	ученицима	
У току школске године	Већа индивидуализација наставе која ће помоћи ученицима који се не образују по ИОП-у, али имају тешкоће у савладавању градива.	Предметни професори, разредне старешине, педагог и психолог школе
У току школске године	Набавка асистативне технологије и дидактичких материјала.	Директор, психолог, педагог
У току године	Набавка стручне литературе за рад са ученицима из осетљивих група	Библиотекар, психолог, педагог
На крају 1. и 2. полугодишта	Праћење, евалуација и ревидирање ИОП-а и мера индивидуализације.	Чланови Тима за инклузивно образовање
На крају школске године	Вредновање имплементације ИОП-а у школи	Чланови Тима за самовредновање

28. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНОГ РАЗВОЈА И СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА ЗАПОСЛЕНИХ

Полазиште стручног усавршавања установе:

- Нормативна акта (Закон о основама система образовања и васпитања, Закон о основној и средњој школи)
- Правилник о сталном стручном усавршавању наставника, васпитача и стручних сарадника (2021.год)
- Приручник за планирање стручног усавршавања и напредовања
- Увид у рад запослених (посете часовима и др.)
- Утврђивање потреба појединаца
- Сагледавање понуде (актуелни Каталог програма сталног стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника , 2021. год).
- Препоруке запослених који су похађали одређени облик стручног усавршавања
- Израда Годишњег личног плана професионалног развоја, остало

План стручног усавршавања запослених на пословима образовања и васпитања је саставни део годишњег плана рада установе и усклађен је са развојним планом установе и резултатима самовредновања и спољашњег вредновања установе.

Васпитно-образовно, Наставничко, односно педагошко веће у јуну месецу разматра извештај директора о стручном усавршавању запослених на пословима образовања и васпитања са анализом резултата примене стечених знања и вештина.

Извештај са анализом саставни је део годишњег извештаја о раду установе и доставља се на усвајање органу управљања, а по потреби и органу јединице локалне самоуправе и Министарству. Педагошки

колегијум установе одређује свог члана који прати остваривање плана стручног усавршавања установе и о томе два пута годишње извештава директора.

Компетенције стручног усавршавања, које се односе на основну и средњу школу су:

- **K1** - [компетенције наставника за уже стручну област](#)
- **K2** - [компетенције наставника за поучавање и учење](#)
- **K3** - [компетенције наставника за подршку развоју личности детета и ученика](#)
- **K4** - [компетенције наставника за комуникацију и сарадњу](#)

Приоритетне области везане за стручно усавршавање су:

- **П 1** - [Примена инклузивног и демократског приступа у васпитању и образовању у циљу обезбеђивања квалитетног образовања за све \(индивидуализација и диференцијација, превенција осипања из образовања, пружање додатне образовне подршке ученицима из осетљивих група укључујући и подршку преласку ученика на следећи ниво образовања и васпитања, рад са даровитим ученицима\)](#)
- **П 2** - [Јачање компетенција за процењивање остварености образовног-васпитног рада и постигнућа ученика \(праћење напредовања ученика, самовредновање, формативно оцењивање, вршњачко оцењивање\)](#)
- **П 3** - [Методика рада са ученицима којом се подстиче развој функционалних знања, вештина и ставова \(учење и настава оријентисани на компетенције и исходе, активно учење, истраживачке методе, тематска настава, пројектно учење\)](#)
- **П 4** - [Унапређивање стручних - предметно методичких, педагошких и психолошких знања запослених у образовању](#)
- **П 5** - [Јачање васпитне улоге установе/школе у правцу развоја интеркултуралног образовања, формирања вредносних ставова неопходних за живот и рад у савременом друштву](#)
- **П 6** - [Унапређивање дигиталних компетенција и употреба информационо-комуникационих технологија у реализацији образовно-васпитног процеса](#)
- **П 7** - [Јачање компетенција за организацију и управљање радом установе](#)

Запослени на пословима образовања и васпитања има право и дужност да сваке школске године учествује у остваривању различитих облика стручног усавршавања у установи, и то да:

1) прикаже: облик стручног усавршавања који је похађао, а који је у вези са пословима наставника, васпитача и стручног сарадника; примену наученог са стручног усавршавања; резултате примене наученог на стручном усавршавању; анализу утицаја стручног усавршавања на развој детета и ученика; стручну књигу, приручник, стручни чланак, дидактички материјал; резултате обављеног истраживања, студијско путовање, стручну посету и слично;

2) изведе угледни час, демонстрира поступке, методе и технике учења и друге наставне, односно васпитне активности;

3) присуствује активностима из става 1. тач. 1) и 2) овог члана и учествује у њиховој анализи;

4) учествује у: истраживањима, пројектима образовно-васпитног карактера у установи, пројектима мобилности, програмима од националног значаја у установи, стручним и студијским путовањима и посетама, међународним програмима, скуповима и мрежама, програму огледа, раду модел центра;

5) оствари активности у школи вежбаоници;

6) оствари активности у оквиру приправничке, односно менторске праксе; 7) оствари активности које се односе на развијање партнерства са другим установама и развој праксе хоризонталног учења.

У оквиру пуног радног времена запослени на пословима образовања и васпитања има право и дужност да сваке школске године:

- 1) оствари најмање 44 сата стручног усавршавања које предузима установа
- 2) похађа најмање један програм стручног усавршавања који доноси министар или одобрени програм из Каталога програма стручног усавршавања за које, када су организовани радним даном, у складу са Законом и посебним колективним уговором, има право на плаћено одсуство;
- 3) учествује на најмање једном одобреном стручном скупу. Сат похађања програма стручног усавршавања има вредност бода. Међународни скуп који се организује у Републици Србији, а није на листи стручних скупова од јавног интереса, одобрава Завод у складу са прописаном процедуром

Сви координатори стручних актива су дужни да предају План професионалног развоја до почетка школске године.

Наставник, васпитач и стручни сарадник може током рада и професионалног развоја да напредује стицањем звања: педагошки саветник, самостални педагошки саветник, виши педагошки саветник и високи педагошки саветник, под условима и по поступку утврђеним Правилником.

29. ПРОГРАМ УВОЂЕЊА ПРИПРАВНИКА У ПОСАО

Законске основе :

Члан 145 Закона о основама система образовања и васпитања" Службени гласник РС", бр. 88 од 29. септембра 2017, 27 од 6. априла 2018 - др. закони, 10 од 15. фебруара 2019, 6 од 24. јануара 2020, 129 од 28. децембра 2021).

Правилник о дозволи за рад наставника, васпитача и стручних сарадника, "Службени гласник РС", бр. 22/2005 и 51/2008.

Програмом увођења у посао наставник, васпитач и стручни сарадник - приправник стиче знања и развија вештине и способности потребне за остваривање образовно васпитног рада. Обавезу увођења у посао и полагање испита за лиценцу има приправник и наставник који испуњава услове за наставника, а није савладао програм увођења у посао и нема лиценцу.

За рад са приправником одређује се ментор. За ментора може бити одређен истакнути наставник који има лиценцу, једно од прописаних звања или најмање пет година радног искуства у области образовања и васпитања. Ментора одређује директор установе решењем, почев од дана пријема у радни однос приправника, а по претходно прибављеном мишљењу стручног органа, и то за наставника - од стручног већа за област предмета. Директор може да одреди за ментора наставника из друге установе ако у установи нема одговарајућег лица.

Ментор уводи у посао приправника, и то: 1) пружањем помоћи у припремању и извођењу образовно-васпитног рада; 2) присуствовањем образовно-васпитном раду најмање 12 часова у току приправничког стажа; 3) анализирањем образовно-васпитног рада у циљу праћења напредовања приправника; 4) пружањем помоћи у припреми за проверу савладаности програма. Наставник, приправник присуствује настави, односно активностима ментора, а по препоруци ментора и раду других наставника, у трајању од најмање 12 часова у току приправничког стажа. Ментор подноси извештај директору о оспособљености приправника за самостално извођење образовно-васпитног рада, најкасније у року од 15 дана након навршених годину дана увођења у посао приправника.

Приправник води евиденцију о свом раду, и то: сачињава месечни оперативни план и програм рада; израђује припрему за одржавање часа, односно активности; износи запажања о свом раду и раду са децом, односно ученицима, о посећеним часовима, односно активностима, о својим запажањима и запажањима ментора и доставља и ментору.

Ментор води евиденцију о раду приправника која садржи податке о: временском периоду у коме је радио са приправником, темама и времену посећених часова, односно активности, запажањима о раду приправника у савладавању програма, препорукама за унапређивање образовно-васпитног рада и оцени поступања приправника по датим препорукама. Установа води евиденцију о запосленим приправницима, ствара услове за успешно савладавање програма и оспособљавање за самосталан образовно-васпитни рад.

Провера савладаности програма остварује се најраније након годину дана рада у установи, а најкасније у року од 15 дана од дана подношења извештаја ментора, и то извођењем и одбраном часа наставника у школи и Приправник бира, у сарадњи са ментором, тему облика образовно-васпитног рада.

Проверу савладаности програма врши комисија у седишту установе у којој је приправник запослен. Комисију образује директор решењем. Комисију чине најмање три члана, и то за наставника у школи - директор као председник, члан стручног већа за област предмета, школски педагог или школски психолог, односно оба ако их има установа. Ментор не може да буде члан комисије, али има обавезу да присуствује провери савладаности програма. Проверу савладаности програма врши комисија у пуном саставу. Пред комисијом приправник изводи одговарајући облик образовно-васпитног рада. Оцену о савладаности програма даје комисија у писаној форми у виду извештаја.

Приликом сачињавања извештаја комисија разматра: извештај ментора, евиденцију приправника о његовом раду, оцену комисије о припреми, извођењу и одбрани одговарајућег облика образовно-васпитног рада. Извештај комисије садржи: основне податке о приправнику, тему одговарајућег облика образовно-васпитног рада и оцену остварености програма - "у потпуности савладао програм" или "делимично савладао програм".

Када комисија оцени да је приправник делимично савладао програм, даје ментору и приправнику препоруку за даљи рад са роком за поновну проверу савладаности програма. Приправник који у потпуности савлада програм стиче право на полагање испита за лиценцу.

Очекивани исходи рада по нивоима

ОБЛАСТИ	АКТИВНОСТИ	НИВО ЗНАЊА	НИВО РАЗУМЕВАЊА	НИВО ПРИМЕНЕ
1. Планирање, програмирање, остваривање и вредновање образовно- васпитног рада	- проучавање структуре наставног плана и програма - израда годишњих и месечних планова - посета приправника часовима ментора и других колега, посета ментора часовима приправника	- познаје структуру плана и програма образовно - васпитног рада	- разуме повезаност између циљева, задатака, садржаја, метода и облика рада	- примењује индивидуални приступ деци у процесу образовно- васпитног рада

2. Праћење развоја и постигнућа ученика	- проучавање правилника о оцењивању ученика основне и средње школе - вођење евиденције о постигнућима ученика - посета приправника часовима ментора и других колега, посета ментора часовима приправника	- познаје различите начине праћења, вредновања и оцењивања постигнућа ученика	- разуме како се ученици развијају и како уче	- прати индивидуални развој и напредовање ученика и развој групе у целини
3. Сарадња са колегама, породицом и локалном заједницом	- присуство приправника на седницама наставничког већа, одељењског већа и родитељским састанцима	- познаје различите облике сарадње са породицом ради обезбеђивања подршке развоју ученика	- разуме важност тимског рада у установи	- поштује принципи приватности у сарадњи са породицом и колегама
4. Рад са ученицима са сметњама у развоју	- проучавање правилника и закона везано за инклузивно образовање - упознавање приправника са процесом израде индивид. образовног плана - присуство приправника на часовима ученика са сметњама у развоју - посета приправника часовима ментора	- познаје начине укључивања ученика са сметњама у развоју у образовно васпитни рад	- разуме значај обезбеђивања одговарајуће физичке средине за адекватно укључивање ученика са сметњама у развоју у образовно- васпитни рад	- организује активности за укључивање ученика са сметњама у развоју у образовно- васпитни рад
5. Професионални развој	- проучавање правилника осталном стручном усавршавању наставника	- познаје значај континуираног професионалног развоја	- разуме начине и технике планирања стручног усавршавања	- учествује у разним облицима стручног усавршавања
6. Документација	- преглед и анализа педагошке документације -вођење педагошке документације -вођење приправничког дневника	- зна прописе из области образовања и васпитања	- разуме сврху педагошке документације	- чува поверљиве податке о детету- ученика и његовој породици

30. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Кључни елементи програма: корисници, попуна фонда и заштита фонда, простор (читаоница).

Корисници школске библиотеке су:

- 1) ученици
- 2) наставници
- 3) родитељи
- 4) екстерни корисници

Досад је рад са појединим групама корисника обухватао првенствено прве две, а потребно је препознати и родитеље као посебну групу корисника.

Попуна фонда треба да:

- 1) буде адекватна, тј. на основу наставног плана и програма, али и на основу захтева и процене појединих одсека те педагошко-психолошке службе.
- 2) обухвати и обезбеђивање ученичких и наставничких примерака за поједине предмете, а на основу препоруке педагошког колегијума. (Иако овај сегмент не припада нужно библиотеци, оцењујући сву сложеност организације музичке школе библиотека може бити укључена у његово остварење.)
- 3) допринесе навикама читања или информисаности појединих група корисника. Нпр. у протеклом периоду Министарство просвете је наменски додељивало средства за подстицање навике читања код основаца иобогатен је фонд за ову узрасну категорију. (Али прави ефекат ове новине видеће се тек кад се библиотеци врати читаонички простор). Потребно је попуњавати фондове и за остале категорије корисника - за родитеље нпр.

Заштита фонда:

1) као заштита од физичких оштећења. У обзир се мора узети да старост фонда, учесталост позајмљивања појединих публикација, скученост библиотеке и измештеност у поткровљу ограничава могућности чишћења и проветравања.

Поред тога Панчево је међу градовима највише погођеним последицама бомбардовања 1999. Никад није проверено колики је степен загађења књига у школским библиотекама нити су школе добиле упутство у вези с тим проблемом. У нашем фонду пуно је старих књига па смо нарочито угрожени.

2) као заштита од отуђења публикација. Најзаштићенија је она књига коју корисници највише траже: увек је пред очима и библиотекару и корисницима. Ова заштита остварује се успостављањем јасних правила понашања.

Простор (читаоница):

Читаоница је нарочито важна у музичким школама: сви основци и неки средњошколци истовремено похађају две школе. Учење у паузама доприноси бољој искоришћености и организацији времена. Управо овде ђаци могу да стекну навику писања радова, одабира одговарајуће литературе и избора потребних (адекватних) информација. Ако постоје потребни услови, навика рада у читаоници стиче се током неколико година.

Рокови за остварење: сваки од ових елемената могао би бити остварен у оквиру једног (тј. наредног) развојног циклуса. За то је поред добре воље и организације неопходна сарадња и координација са свим службама у Школи

